







Georgicorum P. Virgii

**Georgicorū. P.**  
Virgiliū Maronis liber cum  
nouo commētario Hermanni  
Torrentini.

Pastor q̄ fueras pastos ad aratra iuuenos  
Titire coge tuos scindere vt arua queas  
Inferē tūc Melibce p̄iros pone ordine uites:  
Pastor ab amphrifo tūc tibi cura boum  
Hibleis apibus statio que q̄s quoq̄ pastus  
Aptior inde locus vltima cura dabit



## LIBER

## PRIMVS

Georgía,  
Georgos  
Georgicus  
Georgica

## EORGICA VOCANTVR HI LI

bri quattuor Virgilij. quasi ad agriculturã ptinẽ  
res. Nam georgia gręc significat agriculturam.  
& georgos agricolã. Inde fit georgicus a um. id ẽ

Tria gñã dicẽ  
di.

ad agricolã vel ad agriculturã ptinens. Item Georgica orum.  
id est scripta de agricultura. ¶ Agricultura vero olim magno  
in honore fuit vt autor ẽ Plinius. de qua & multi doctissimi vi  
ri scripta reliquerũt Nam primus de illa scripsit Hesiodus an  
tiquissimus poeta grecus Et apud latinos. M. Varro. P. Virgili  
us. L. Columella. C. Plinius. & alij cõplures. S; inter oẽs princi  
patũ obtinet Virgilius maiestate carminis & elegancia copiacq;  
dicendi. ¶ Vtiũ aut Virgilius in hoc ope stilo temperato vel me  
diocri p qualitate materię. Tria nãq; sunt genera dicẽdi. sc; hu  
mile. grande. mediocre. Primo gñe Virgilius vtiũ in bucolicis  
Altero in eneide. Tercio hic in georgicis. Que quidẽ georgica  
ornatissime scripsit & p septẽ annos expoliuit. vt scribit Serui<sup>9</sup>  
Ideoq; summa cũ diligentia legendum est hoc opus a studiosis  
adolescẽtib; Quod vt melius intelligant statuimus eos p vi  
ribus adiuuare his cõmentarijs tam lucide scriptis. vt ab omni  
bus facile possint comprehendĩ.

## ARGVMENTVM PRIMILIBRI

Quid faciat letas segetes. quo sidere seruet  
Agricola. vt facilem terram proscindat aratris  
Semina quo iacienda modo. cultusq; locorum  
Edocuit messes magno cum foenore reddi.



GEORGICORVM FO. II

P. Virgilij maronis Georgicorum  
Liber primus

Vid faciat letas segetes quo sidere terram  
Vertere Mœcenas, vlmisq; adiungere vites  
Cōueniat, que cura boū, quis cult' hñdo  
Sit pecori, atq; apibus quanta experientia parcis  
Hinc canere incipiam

¶ Omne carmen heroicū tria habet, scz ppositionē, inuocatio-  
nē & narratōem. Ita Virgili' primo pponit & indicat hic quid  
scriptur' sit in his q̄ttuor libris Nam in primo libro scribit de  
cultura terrarū, & quo tpe serendū sit In sc̄do de arborib'. & p̄ci-  
pue de virib'. In terciō de pecorib'. In q̄rto de apib' Scribit at  
ad Mœcenatē virū nobilē q̄ potēs erat apud Augustū Cēsarem.

¶ Ordo p̄structōis ē iste O (mœcenas incipiā canere), i. describere Cōstructio:  
(hinc), i. iā post bucolica (qd faciat letas segetes), i. quomō seges  
tes bñ pueniāt, & (q̄ sydere), i. q̄ tpe anni (pueniat), i. expediat.  
(vertere), i. arare (terrā) Et q̄ sydere pueniat (adiungere), i. alligare  
(vites vlmis), i. illis arborib'. Et incipiā canere (q̄ sit cura boū)  
id ē quō curent & regant boues Et (quis cult' sit pecori), i. quō  
colant alia pecora, s. oues & caprē (habendo), i. vt habeatur scz  
pecus (Atq; incipiā canere (quāta experientia), i. prudentia, sit  
(apibus parcis), i. q̄ sciunt parcere & custodire sua. ¶ Seges est Seges  
frumentū adhuc in spicis nōdū demessum Poniē etiam p̄ terra  
in qua nascit' p̄ tropū q̄ vocat' metonomiā, vt paulo post. Illa  
seges demū &c. Hic p̄t accipi vt rouis modo. ¶ Vlmus est arbor Vlmus.  
alta ad quā vites sustentant in italia. A quo fit vlmeus a um, vt Vlmus  
frondes vlmeq; id est de vlmo.

Vos o clarissima mundi  
Lumina, labentem coelo que ducitis annum  
Liber & alma ceres, vestro si munere tellus  
Chaoniam pingui glandem mutauit arista,  
Poculaq; inuentis acheloia miscuit vuis  
Et vos agrestū presentia numina fauni  
Ferte simul satyricq; pedem dryadesq; puellę.  
Munera vestra cano, tuq; o cui prima frementē:  
Fudit equum magno tellus percussa tridēti

A II



LIBER PRIMVS

Neptune. & cultor nemorū cui pinguia cęę  
Ter centum niuei tondēt dumeta iuueni.

¶ Hic poeta & etiā sequētibz inuocatōem facit. & multos inuocat q̄s gētilitas deos putauit Fuit em̄ Virgil. ante saluatoris aduentū vt verę deū nesciret ¶ Cōstructio (O vos clarissima lumina mūdi) sc̄z (liber). i. sol vel bacche (& alma Ceres). i. luna (q̄ ducitis). i. pducitis (annū labentē). i. pcedentē (cœlo) s̄m cursuz cœli (ferre simul pedē). i. date mihi fauorē (Si). i. quoniā (tellus) id ē populus terren⁹ (mutauit chaoniā glandē pingui arista). i. p glādib⁹ qbus ante vescebat̄ acq̄siuit fruges (vestro munere) id ē p vestrū mun⁹ (Et tell⁹ miscuit acheloia pocula). i. aquam fluuiālē (vuis inuētis). i. cū vino p vos repto (Et o vos p̄sentia numina agrestū). i. ppicij dij rusticorū. s̄. (fauni & satyri) sic vocati (& dryades puellę) vos deę sic dictę (ferre simul pedem). i. date mihi fauorē in scribendo. quia (cano). i. volo describere (vestra munera). i. res rusticas (Et o tu neptune). i. de⁹ maris. supple ferre simul pedē (cui) sc̄z neptuno (tellus pcussa magno tridenti) id ē sceptro tuo (fudit). i. effudit pduxit (prima fermentē equū. Et tu cultor nemorū) sc̄z Aristee (cui) aristeo (ter centū niuei iuueni) id ē trecēti cādidi tauri (tōdēt). i. carpūt rodūt (p̄guia dumeta) id ē prata plena dumis (cęę) illi⁹ insulę. ¶ Liber prima pducta sc̄cat fabulosē deū vini & ponit p vino. ¶ Ceres dicit̄ dea frugum de q̄ postea plus habebit̄. & ponit p frumento & p cibo. Theren. Sine cerere & libero friget venus. i. remota crapula remouet̄ libido. ¶ Chaonia ē regio grecię. q̄ & epyr⁹ vocat̄ In q̄ ē magna silua quercuū. Ideo dr̄ hic adiectiue chaonia glans. i. q̄ lis nascit̄ in silua chaonię. ¶ Arista pprie ē acus spice vel q̄si spina defendēs fruges a morsib⁹ auicularū. ¶ Achelous ē fluui⁹ calidontę. s̄z hic ponit̄ spēs p gñe. vt inquit Serui⁹. hoc est p quis fluuiō inde adiectiuū acheloi⁹ a um. i. fluuiālis. ¶ Fauni & satyri vocant̄ a poetis qdā rustici dij Quidā scribūt esse mōstruosa aialia in desertis Nā & a M. Antonio in parthos pfecto satyruz captū scribit Plutarchus. & btō abbati Antonio loquutū q̄q̄ s̄i se aial ait Hiero. ¶ Dryades appellāt̄ poetę nymphas arborū. In singulari numero dicit̄ hęc dryas. adis. a greco noīe drys qd̄ sc̄cat quercum. Vel dicunt̄ deę siluarū. ¶ Neptunus frater Iouis fuit rex insularū. quare fingitur esse deus maris. de quo fabulantur q̄ primū equū pduxerit ex terra pcussa suo tridente. ¶ Tridens dicit̄ omne qd̄ habet tres dentes sed pprie sceptrum Neptuni qui vocatur tridentifer Et nota q̄ in abltō dicit̄ tridē te vel tridenti. ¶ Cęę ē insula in egeo mari. dicta sic a cęo gigāte ¶ Dumetū dicit̄ locus vbi dumī sunt. id est spine

Liber.  
Ceres

Chaonia

Arista.

Achelous.

Acheloius

Fauni satyri.

Dryades

Neptunus

Tridens

Cęę cęę

Dumetum.



GEORGICORVM FO. III

Ipse nemus linquens patrium, saltusq; lycei  
 Pan ouium custos, tua si tibi menala cure.  
 Adsis o tegeę fauens, oleęq; minerua  
 Inuentrix, vnciq; puer monstrator aratri,  
 Et teneram ab radice ferens siluane cupressum  
 Dijq; deęq; omnes studiũ quibus arua tueri.  
 Quicq; nouas alitis nonnullo semine fruges  
 Quicq; fatis largum celo demittitis imbrem

¶ Adhuc alios inuocat deos, vt pana, mineruã, siluanũ. ¶ Con-  
 structio (O pan tegeę tuipe adsis fauēs), i. iuuãs (linquēs patriũ  
 nem⁹), i. vbi nat⁹ es (& linquēs salt⁹), i. siluas (lycei) illi⁹ mōtis ar-  
 cadie (si tua menala), i. illa loca, sint (tibi cure) & o (minerua) tu  
 dea (inuētrix oleę) illi⁹ arboris, vel q̄ inuenisti vsuz olei s̄ (adsis  
 fauēs) & o (puer mōstrator vnci aratri), i. q̄ repperisti vsum ara-  
 tri, supple adsis fauēs Intelligit aut Osyrim regē egypti Et o (sil-  
 uane) tu de⁹ siluarę, adsis fauēs (ferēs cupressum), i. ramũ illi⁹ ar-  
 boris (tenerã), i. nouã (ab radice) scz ꝑcisam, Et (oēs dij & deę) scz  
 adsitis (quib⁹) dij & deab⁹ (studiũ), i. diligētia ē (tueri arua), i. de-  
 fendere agros Et (q̄) alitis nouas fruges semine nōnullo), i. aliq̄  
 (Et q̄ demittit⁹), i. deorsum mittitis (celo), i. de celo (largũ im-  
 brē), i. pluuiã (fatis), i. segetib⁹ ¶ Saltus, us. hz duo scata, nam Saltus  
 qñq; scat actũ salendi, teutonice scat eyn spronck, Virgi. enei-  
 dos. ij, Aut corpora saltu Ad terrã miserę Quãdoq; scat siluam  
 vbi bestie saliũt, vt hoc loco, & postea sepius ¶ Lyceus ē mons Lyceus,  
 arcadie. ¶ Menalus etiã mons ē in arcadia In plī menala orum Menalus,  
 ¶ Pan genitiuo panos, ē fabulosus deus nature vel pastor; qui Pan  
 quondã colebatur in arcadia & precipue in oppido qđ dicitur  
 tegeęũ Vnde ip̄e Pan vocatur tegeęus per quattuor syllabas, Tegeęus,  
 ¶ Minerua est pallas scz dea artium que inuenisse dicitur vsum Minerua  
 olei & lanę Accipit etiã ꝑ natura Tulli⁹ Nihil decet inuitra mis-  
 nerua, i. repugnãte natura, Ita & Horatiũs accipit in ar. poe.  
 ¶ Siluanus dicitur fabulosus deus siluarę, Siluanus  
 ¶ Cupressus, cypressus, & cyparissus est vna species arborę, Est Cupressus  
 aut arbor alta, sp̄ frondens, odora & longeva, Cypressus

Tuq; adeo quem mox que sint habitura deorum  
 Concilia incertum est, vrbes ne inuisere cæsar  
 Terrarumq; velis curam, & te maximus orbis



LIBER PRIMVS

Auctorem frugum tempestatūq; potentem,  
 Accipiat, cingens materna tempora myrto  
 An deus immensi venias maris, ac tua naute  
 Numina sola colant, tibi seruiat ultima thyle  
 Teq; sibi generū tethys emat omnibus vndis,  
 An ne nouū tardis sydus te mensibus addas  
 Qua locus erygonem inter chelascq; sequentes  
 Panditur, ipse tibi iam brachia contrahit ardens.  
 Scorpius, & cœli iusta plus parte relinquit  
 Quicquid eris, nam te nec sperent tartara regem:  
 Nec tibi regnandi veniat tam dira cupido  
 Quamuis elysios miretur græcia campos  
 Nec repetita sequi curet proserpina matrem:  
 Da facilē cursum atq; audacibus annue coeptis  
 Ignarosq; vię mecum miseratus agrestes  
 Ingredere, & votis iam nunc assuesce vocari

¶ In hac parte poeta adulat Cæsari Augusto, & illum q; sicut  
 deū inuocat ¶ Cōstrue sic (Tuq;) sc; o cæsar (adeo), i. certe, s<sup>e</sup> ad  
 sis fauēs (quē) sc; te (q; p̄cilia), i. p̄gregatōes (deor; sint habitura)  
 id ē inter q; deos futur<sup>9</sup> sis (ē incertū), i. nescit a nobis O cæsar ē  
 incertū (ne), i. an (velis inuifere vrbes & curā terrar; & maxim<sup>9</sup>  
 orbis accipiat te auctore), i. deū (frugū, & potentē), i. rectorē (tes  
 pestatum), i. tollendarū (cingens), i. circūdans (tua tpa), i. caput  
 tuū (materno myrto) illius arboris frōdibus q; sacrata est matri  
 tue veneri. Et incertū est (an venias deus immensi maris, ac nau  
 te colant tua numina sola), i. prestantior futurus es oibus marī  
 nis dñs, & (ultima thyle) illa remota isula (seruiat tibi) & (tethys)  
 illa dea, sc; mater aquar; (emat te gener; sibi), i. fiat socrus tua.  
 (in oibus vndis) Et incertū est (an ne addas te nouū sydus tar  
 dis mēlibus), i. estiuis mensib<sup>9</sup> cū dies longi sunt. Intelligit autē  
 mēses Iuliū & Augustū quor; alter a patre Iulio sic noiatu est  
 alter ab ip̄o Augusto (Qua) sc; parte cœli (locus panditur) id ē  
 aperit (inter erygonem), i. illud signū cœleste (& inter chelas) id ē  
 brachia scorpij (ipse ardens scorpius), i. illud clarum signū cœs  
 le te (contrahit), i. ad se colligit (brachia sua tibi), i. vt tu locum  
 habeas (& relinquit tibi, plus iusta parte cœli), i. hoc spaciū cœli



## GEORGICORVM FO. III

quod ipse occupauerat plus iusto. quia scorpius occupat suis  
brachijs tantū loci quantū toto corpe (Quicq̄ eris). i. siue deus  
terrę siue maris siue coeli (ad facilē cursum). i. modū scribēdi (atq̄  
q̄ annue audacibus cœptis). i. in cœptis (Et tu miserat̄ agrestes  
ignaros vie). i. artis rusticādi (ingredere mecū). i. vade & c̄. Et as  
suesce. i. disce (iam nūc vocari). i. inuocari (votis). i. p̄cibus mi  
serorū (nā nec tartara sperēt te regem) sc̄z suū futurū (Nec tã dis  
ra). i. magna (cupido regnandi veniat tibi) sc̄z vt velis esse rex  
inferorum (Quāuis gr̄cia miretur elysios campos) id est q̄uis  
gr̄ci scriptores valde laudent illa loca inferorū. Et q̄uis (proser  
pina) id est filia Cereris (repetita) id est reuocata (non curret) id est  
paruipendat (sequi matrem) id est redire ad superos.

¶ Nota q̄ illud. nam te nec sperēt & c̄. cum trib⁹ versibus sequē  
tibus positum est per parenthesis.

¶ Adeo q̄nq̄ sc̄at certe vt hoc loco. Tuq̄ adeo & c̄. Quandoq̄ Adeo  
sc̄at intantū vel tam Idem primo gneidos. Nō obtusa adeo ge  
stamus pectora poeni

¶ Myrtus est arbor olim consecrata veneri. & Augustus dicebat Myrtus  
venerem matrem suam

¶ Tempus hic significat partem capit̄s inter aures & oculos. Tempus.  
Errant qui tempus dicunt

¶ Thyle est insula remota in oceano septentrionali vbi in est̄ Thyle.  
te sunt lōgissimi dies & in hyeme breuissimi

¶ Thetys huius rethys vocat̄ a poetis marina dea vxor Oceani Thetys  
ani. ponitur p̄ mari. sed Thetis idis fuit mater achillis Thetis

¶ Erigone fuit filia Icar̄i regis quā fabulantur ob iusticiam esse Erigone  
mutatā in cœleste signū quod virgo vocatur

¶ Chele dicuntur brachia cancrorum & scorpionum. est autez Chele  
grecum nomen.

¶ Scorpius vel scorp̄o est vermis venenosam caudā habens & Scorpi⁹  
brachia sicut cācer. Est etiā signū cœleste. vt hic Item ē instrumēt⁹ Scorpi⁹  
tum militare quod balistā vocāt. Item herba quedā

¶ Tartarus pluraliter tartara ē locus damnatorū apud inferos Tartarus  
dictus a greco verbo tartaro quod est cōturbo.

¶ Elysium scribitur a poetis esse locus amenus apud inferos vbi Elysium  
boni cōmorantur. de quo habet̄ in sexto gneidos. Dicitur etiā  
adiectiue elysius a um. vt hic.

¶ Proserpina ē filia Cereris quā rapuit Pluto rex inferorū & q̄uis Proserpina.  
mat̄ eā obnixē repeteret. ip̄a tñ ibi manere maluit. vt aiūt aliq̄.

Ere nouo gelidus canis quin mōtibus hūor  
Liquitur. & zephyro putris se gleba resoluit

A III



LIBER PRIMVS

Depresso incipiat iam tum mihi taurus aratro  
Ingemere. & sulco attritus splendescere vomer  
Illa seges demū votis respondet auari.

Agricolæ. bis quæ solem. bis frigora sentit  
Illius immensæ ruperunt horrea messes

- ¶ Hic post inuocatōez incipit ps executiua de pceptis agricul-  
ture. & primo docet de aratōe. qñ scz & qtiēs arādū ē ¶ Cōstrue  
(Quū).i. qñ (gelid⁹ humor).i. glacies (liquit⁹).i. liquefcit (canis  
mōtib⁹ nouo vere).i. initio veris (& quū putris gleba).i. gela-  
ta terra (resoluit se).i. dissoluit (zephyro).i. p calorē illi⁹ vēti (Tau-  
rus incipiat mihi iā tū).i. tūc mox (ingemere).i. valde gemere.  
(aratro).i. ad aratrū vel ppter aratrū (depresso).i. in terrā presso  
(Et vomer) scz incipiat tūc (splēdescere).i. splēdere (attrit⁹ sulco)  
id ē terra (Illa seges).i. terra (respōdet votis auari agricolē).i. tan-  
tas fruges pducit quātas cupit auari⁹ agricola (q) scz seges (bis  
sentit solē).i. calorē diurnū (& q bis sentit frigora) scz nocturna.  
Intelligit at de duplici aratōe. vna in vere. altera i autūno (imē-  
se messes).i. valde multē fruges (ruperūt horrea illi⁹).i. agricolē  
hoc faciētis. s. p nimia copia. ¶ Ver est initiū anni calidū &  
humidū. qd incipit circa cathedrā sancti petri Sunt em qttuor  
anni partes. scz ver. estas. autūnus. & hyems. quarū vnaqz durat  
tribus mēlib⁹. ¶ Gelidus. i. frigus aut gelatus. fit em a gelu.  
¶ Canus cana canū. i. griseus. scz mixtus inter albū & nigrū. vt  
canos lupos. inquit Ouidius. & mōtes sunt cani niue. Canus  
capillus Vñ Ouidius Magna fuit quondā capiti reuerētia cano.  
¶ Zephyrus. ¶ Zephyrus est ventus occidentalis qui suo temperato calore  
relaxat terram constrictam frigore  
¶ Putris. i. putridus sordidus. Inde putredo. id est corruptio.  
¶ Gleba. ¶ Gleba est frustum terrē quasi globus  
¶ Sulcus ¶ Sulcus ē fossa quā facit aratrū. In sulcare sulcos facere vel ara-  
re. ploeghen. ¶ Demū. i. tandē & pulcre addit pnoī is vel ille.  
¶ Respōdere. ¶ Respondere scat qñq; satisfacere vel par esse vt hoc loco

At prius ignotū ferro q̄ scindimus æquor.  
Ventos & varium cœli prediscere morem  
Cura sit. ac patrios cultus habitusq; locorum  
Et quid quæq; ferat regio. & quid quæq; recuset  
Hic segetes. illic veneunt foelicus vuae  
Arborei fetus alibi. atq; iniussa virescunt



GEORGICORVM FOLIO V.

Gramina. nōne vides croceos vt tmolos odores.  
 India mittat ebur. molles sua thura sabei.  
 At calybes nudi ferrū. virosaq; pontus  
 Castorea. eliadū palmas epiros equarum  
 Continuo has leges ęternaq; foedera certis  
 Imposuit natura locis: quo tempore primū  
 Deucalion vacuū lapides iactauit in orbem  
 Vnde hoies nati durū genus. ergo age terre  
 Pigre solū. primis extemplo a mensibus anni  
 Fortes inuertant tauri. glebasq; iacentes  
 Puluerulenta coquat maturis solibus ęstas.  
 At si non fuerit tellus fecunda: sub ipsum.  
 Arcturum. tenui sat erit suspendere sulco  
 Illic officiant letis ne frugibus herbe  
 Hic sterilem exiguus ne deserat humor harenam.

¶ Dicit añ oia op<sup>9</sup> eē vt sciam<sup>9</sup> q̄litate agri q̄ ē valde diuersa Itē  
 docet aliter arandā pinguē terrā aliter macrā ¶ Cōstr. (Ar). i. s̄  
 (p̄sc̄q; scindim<sup>9</sup> ferro) i. vomere (ignotū equor). i. terrā nobis  
 incognitā (cura sit). i. curem<sup>9</sup> (p̄discere vētos) i. cui vēto ager sit  
 expolit<sup>9</sup>. & cura sit p̄discere (variū morē coeli) .i. q̄litate aeris. &  
 cura sit p̄discere (patrios cult<sup>9</sup>). i. q̄s sit mod<sup>9</sup> colēdi in ea regio  
 ne (& habit<sup>9</sup>). i. possibilitates (locorū) & cura sit p̄discere (qd q̄q;  
 regio ferat). i. p̄ferat melius. & (qd q̄q;). i. regio (recuset). i. nolit  
 ferre (Segetes veniūt). i. crescūt (foelicius) .i. copiosi<sup>9</sup> vel melius  
 (hic) in vno loco (vūq; veniūt foelici<sup>9</sup> illic). i. in alio loco (Arbor  
 rei foet<sup>9</sup>). i. poma & fruct<sup>9</sup> arborū. s̄ veniūt foelicius (alibi). i. in  
 alio loco (Atq; gramina iniussa). i. spōte sua nascētia (virescūt)  
 sc̄q; foelici<sup>9</sup> alibi (nōne vides. vt). i. quō (tmolus) ille mons cilicę  
 (mittat croceos odores). i. crocū (India) illa regio (mittat ebur.  
 sabei) illi hoies (molles). i. delicati. supple mittūt (thura. Ar) sed.  
 (nudi calybes) illi hoies sc̄q; mittunt (ferrū. & virosa pontus) illa  
 regio vbi venena sunt. mittit (castorea) illud medicamentū (Epi  
 ros) illa puicia. mittit (palmas eliadū equarū) .i. optimas equas  
 ad currule certamen (natura iposuit has leges & ęterna foedera)  
 id ē sp̄ māsuras q̄litates (certis locis). i. singulis (p̄tinuo). i. mox  
 (q̄ tpe Deucalion) ille vir (iactauit lapides in orbem vacuū) sc̄q;  
 hoibus (Vñ) de quibus lapidib<sup>9</sup> (hoies) exñtes (durū gen<sup>9</sup>) sunt.



## LIBER PRIMVS

(nati) sicut fabulas (ergo age fortes tauri inuertant), i. vertant aratro (pingue solū), i. supficiē terre (extēplo), i. mox (a primis mensibus anni), i. principio veris (& puluerulēta estas), i. plena puluere (coquat), i. siccet vel pparet (glebas iacētes), i. terrā pscissaz (maturis solib⁹), i. tēperatis calorib⁹ (Ac), i. s; (si tellus nō fuerit foecūda), i. pinguis (erit fat), i. fatis (suspēdere), i. differre aratōez (sub ipm arctur⁹), i. vsq; in autūnū (tenui sulco) modica aratōe (Ne herbe) scz inutiles (officiāt), i. noceāt (letis frugib⁹ illic), i. in pingui solo Et (ne' exigu⁹ humor deserat sterilē harenā hic), i. in macra terra. ¶ Aequor qñq; scat mare, qñq; campū, vt hic & sepe apud Virgi. ¶ Tmolus ē mons in cicilia vbi nascit optimū crocū. ¶ Sabba ē vrbs in arabia In sabei apud q̄s solos nascitur thus. ¶ Calybes sunt populus qdā apud q̄s ē optimū ferrū, qd etiā calybs vocat. Dicunt aut nudi, quia valde laborāt. ¶ Pontus sc̄i gn̄is, ē puincia qdā in q̄ Ouidi⁹ exulabat. In eadē sunt castores aialia degentia in aqua & in terra. ¶ Castorea vocant testiculi castorū siue fibrorū multis medicamētis apti, teutonice beuersche. ¶ Virofus, i. venenosus a noie virus. Et p̄t in textu v̄ rosaz iungi cū substātiuo pontus & etiā cū castorea. ¶ Elis elidis ē ciuitas arcadię vbi fiebāt equestria certamina. De hoc amplius libro tercio dicit. ¶ Epiros vel epirus ē regio grecię vel ppe eā, q̄ nūc albania d̄r. ¶ Deucalion fuit antiquus rex thessalię, cuius tpe magnū diluuiū fuit, ita vt poetę dicāt hūc solū cū vxore Pyrrha euasisse, & reparasse gen⁹ humanū iactu lapidū. Nā lapides quos iacebat deucalion fiebāt viri, quos Pyrrha foemina. Vide Ouidiū primo meta. ¶ Arcturus ē sydus iuxta plaustrū qd & boetes vocat & orit̄ circa tempus autūnale

Aequor  
Tmolus  
Saba Sabei  
Calybes  
Pontus.  
Castor  
Castorea.  
Virofus  
Elis.  
Epiros  
Deucaliō  
Arcturus

Alternis idem tonsas cessare nouales  
Et segnem patiere situ durescere campum  
Aut ibi flaua seres mutato sydere farra  
Vnde prius siliqua letum quassante legumen  
Aut tenues foetus vicię tristisq; lupini  
Sustuleris fragiles calamos siluamq; sonātem  
Vrit enim lini campum seges vrit aueng  
Vrunt letheo perfusa papauera somno.  
Sed tamen alternis facilis labor: arida tantum  
Ne saturere fimo pudeat pingui sola: neug  
Effoetos cinerem immundum iactare per agros



GEORGICORVM FO. VI

Sic quoq; mutatis requiescunt foetibus arua  
Nec nulla interea est inaratę gratia terre

¶ Dicit vtile esse aruis vt serant̄ alternis annis. vel etiā vt mutei  
fatio. ¶ Constructio. Tu (idem patiēre tonfas nouales). i. agros  
demessos (cessare) id est vacuas esse (alternis). i. alternatim vel al  
tero anno (Et patiēre segnē campū durefcere) id est vires recipe  
(siti). i. ocio sine segete (Aut seres ibi flaua farra) id est frumenta  
(mutato sydere) tpe anni (vnde) de quo aruo (sustuleris prius. le  
tum legumen) scz fabas aut pisa (quassante siliqua). i. mouente  
vel sonante folliculo (Aut) vnde sustuleris (tenues foetus). i. fru  
ctus (vicię) illius leguminis. Et vñ sustuleris (fragiles calamos)  
id est stramina (& sonantē siluam). i. messem (tristis lupini) id est  
illius seminis amari (em) quia (seges lini vrit campū) id est corru  
pit (& seges auenę vrit. & papauera p fusa letheo somno). i. que  
somniautos faciūt (vrun) scz campū (Sed tamē facilis labor ē  
alternis). i. agris secundo anno satis (tantū ne pudeat saturare)  
id est p dire iuuare (arida sola). i. steriles terras (pingui simo Ve)  
id est vel (ne pudeat iactare immundū cinerē) id est puluerem.  
(p agros effectus) id est continua fertilitate lassatos

¶ Noualis foeminino genere. & nouale neutro genere proprie  
significat nouum agrum. ¶ Alternis est hic aduerbium pro al  
ternatim. sicut etiam in bucoli. Alternis dicetis &c.

¶ Segnis. id est piger ociosus Enei. iij. Haud segnis strato sur  
git palinurus. & omnes &c. ¶ Situs substantiuū quādoq; scat  
positōem. vt situs huius oppidi. Quādoq; scat squalorem. vt  
hic. Situs adiectiuū idem est quod positus. vt hic situs est phae  
ton. inquit Ouidius. ¶ Flauus a um. i. mixtus ex rufo albo &  
viridi. ¶ Siliqua est folliculus leguminū. scz in quo crescunt.  
Etiam est arboris spēs & fructus illius. ¶ Legumen dicitur illa  
fruges q̄ nō habet spicas sed folliculos. vt pisa faba. ¶ Vicia cie  
est legumen vile. cyn vyck. ¶ Lethe grecę dicitur obliuio. Inde  
letheus. id est obliuiosus.

Sepe etiam steriles incendere profuit agros  
Atq; leuem stipulam crepitantibus vrere flāmis.  
Siue inde occultas vires & pabula terre  
Pinguia concipiunt. siue illis omne per ignem  
Excoquitur vicium. atq; exudat inutilis humor  
Seu plures calor ille vias & ceca relaxat

Noualis

Nouale

Alternis.

Segnis

Situs

Flauus

Siliqua.

Legumen.

Vicia

Letheus.



LIBER PRIMVS

Spiramenta: nouas veniat qua succus in herbas  
Seu durat magis, & venas astringit hiantes  
Nec tenues pluuię rapidive potentia solis  
Acrior, aut boreę penetrabile frigus adurat.

¶ Docet vtile eē qñq; agros incēdere q̄ttuor de causis. ¶ Cōstr.  
(Profuit etiā sepe incēdere steriles agros), i. res in agris. scz stipu-  
las aut silia (Atq; scz pfuit (vrere leuē stipulā), i. stramen (flāmis  
crepitātib⁹), i. sonātib⁹ (Siue), i. vel quia (terre ꝑcipiūt), i. acgrūt  
(inde), i. ex hoc (occultas vires & pinguia pabula), i. nutrimenta  
(Siue), i. vel quia (oē vitiū) i. malū (excoquit illis), i. purgat ex  
terris (atq; inutil' humor exudat), i. exit (ꝑ ignē, seu), i. siue (ille ca-  
lor) scz ignis (relaxat), i. aperit (plures vias & ceca spiramēta), i.  
nō visa foramina (q̄), i. ꝑ q̄ (succ⁹ veniat in nouas herbas. Seu il-  
le calor durat magis) duriorē facit terrā (& astringit) claudit (hiās  
tes venas), i. aptos meat⁹ terre (Nec tenues pluuię), i. noceāt (ve)  
vel, ne (acrior potētia solis rapidi), i. violētī (adurat) scz terrā (aut  
frig⁹ boreę penetrabile), i. facile penetrās ne adurat ¶ Steril', i. nō  
fertil'. A q̄ v̄bū sterilefco, i. fio steril', vt gallinę pigues sterilefco.  
¶ Stipula ē calamus frumētī vel ea ꝑs calami q̄ manet in terra  
¶ Spiramētū post messionē, teutonice eyn stoppel. ¶ Spiramētū v̄l spiraculū  
ē foramē ꝑ qd̄ spūs exit, vt in vasis clausis eē solet. ¶ Vro nō est  
id qd̄ cremo, s; v̄cat q̄si ledere, vt sol vrit, & frig⁹ vrit, vt hīc ha-  
ber' itē v̄l vrit, amor vrit, flagellū vrit, vt apud Horatiū. ¶ Pe-  
netrabile capit tum actiue, vt hic, tum passiue, vt alibi.

Sterilis  
Sterilefco  
Stipula  
Spiramētū  
Spiraculū  
Vro  
Penetrabile

Multum adeo rastris glebas qui frangit inertes  
Vimineascq; trahit crates iuuat arua, neq; illum  
Flaua ceres alto nequicq; spectat olympo  
Et qui proscisso que suscitāt equore terga  
Rursus in obliquum verso prorūpit aratro  
Exercetq; frequens tellurem atq; impat aruis;  
Humida solsticia, atq; hyemes orate serenas  
Agricolę, hiberno letissima puluere farra  
Letus ager, nullo tantū se Mœsia cultu  
Iactat, & ipsa suas mirantur gargara messas

¶ Hic agit de vsu rastrorū, & de aratōe per obliquū que liratō  
vocat. ¶ Constructio (Ille iuuat arua adeo multum qui fran-  
git) id est rumpit (rastris glebas inertes) id est rudes & incultas.



## GEORGICORVM FOLIO VII

(& q̄ trahit) sc̄z p̄ arma (vimineas crates). i. scirpeas factas de vi-  
 minib⁹ (Flaua ceres) dea frugū (spectat). i. aspiciat (illū nequicq̄)  
 id ē frustra, hoc ē, illū iuuat ceres & fruges multas dabit illi (Et)  
 supple ille multū iuuat arua (q̄ prūpit). i. frāgit (rursus terga). i.  
 superficies terre (que) terga (suscitat). i. leuat (equore). i. cāpo (pro-  
 scisso aratro, verso in obliquū). i. p̄ transuersum Et q̄ (exercet). i.  
 colit aut vertit (tellurē frequēs). i. frequēter (atq; impat aruis). i.  
 cogit arua multos fructus p̄ferre O (agricolę orate humida sol-  
 sticia). i. estates humidas (atq; orate hyemes serenas). i. siccās (far-  
 ra). i. frumēta sunt (letissima). i. copiosissima (hiberno puluere)  
 id ē siccitate hyemali, & (ager ē letus). i. fertilis hiberno puluere.  
 (Mēsia) illa puincia (iactat se tm̄). i. extollit se de copia frugū (nul-  
 lo cultu). i. labore hoīm s; aeris bonitate, & (īpa gargara) illa lo-  
 ca (mirant̄ suas messes). i. fruges multas. ¶ Rastrū ē instrumen-  
 tū ligneū q̄ rustici post aratōem frangūt glebas, dictū a radēdo  
 In plurali nūero dr̄ rastra & rastro fm̄ Seruiū. ¶ Vimen ē virga  
 lenta q̄ ligat̄ aliqd. aut de q̄ fiunt corbes, vt habetur postea. Tu  
 spisso vimine quallos &c. hinc adiectm̄ Vimine⁹ a um. i. de vi-  
 mine Cratis viminea eyn eghede qd̄ vocat̄ etiā scirpea Itē crat̄  
 viminea etiā fcat̄ eyn vedekē off eyn hecke ¶ Solsticiū dr̄ cū sol  
 nec ampli⁹ descēdit nec ascēdit. Et ē duplex solsticiū. vnū hie  
 male qd̄ vocat̄ bruma, alter estiuale qd̄ nō h; nonmē speciale  
 ideoq; tenet gn̄ale. ¶ Mēsia ē ciuitas qd̄ phrygię iuxta troiam  
 Alij legūt mysia q̄ ē puincia helleponti feracissima frumenti  
 ¶ Gargara sunt montes phrygię & oppidū ibidē  
 Quid dicam: iacto qui semine cōminus arua  
 Insequitur, cumuloq; ruit male pinguis harene.  
 Deinde satis fluuiū inducit riuosq; sequentes  
 Ac cum exustus ager moriētibus estuat herbis  
 Ecce supercilio cliuosi tramitis undam  
 Elicit, illa cadens raucū per leuia murmur.  
 Saxa ciet, scatebrisq; arentia temperat arua.  
 ¶ De occasione q̄ fit post sationē Itē de aruorū irrigatōe (Quid  
 dicā) subaudi, quantū ille iuuat arua (q̄ semine iacto). i. cū iactū  
 ē (insequitur arua cōminus). i. statim vadit in arua (& ruit). i. diru-  
 it frāgit (cumulos harene, male pinguis) i. nō pinguis (Deinde  
 īpe inducit fluuiū satis). i. ad sata, & inducit (riuos sequētes). i.  
 iuges (Accū ager exustus) sc; a sole (estuat). i. ardet (herbis). i. sat̄  
 (morientib⁹). i. pereūtibus (Ecce) is agricola (elicit). i. educit (vn-  
 dā supercilio). i. de summitate (cliuosi tramit̄). i. mōtuosi trāsit⁹

Rastrum.

Vimen.

Vimineus

Cratis vimini.

Solsticiū.

Bruma.

Mēsia

Mysia.

Gargara.



## LIBER PRIMVS

Ruo  
 Aest<sup>9</sup> esturare.  
 Supciliū.  
 Cliuus.  
 Cliuosus  
 Leuis Leuor.  
 Leuigare  
 Scatebre.  
 Aruum

(illa) scz vnda (cadēs). i. descendēs (ciet). i. mouet. facit (raucū murmur). i. sonū (p saxa leuia). i. plana detrita. & vnda tēpat). i. recreat (scatebris). i. ebullitōib<sup>9</sup> suis (arua arētia). i. arida ¶ Ruo qñq; ē absolutū idē qđ cado. vt. ij. enei. Ruit alto a culmine troia Qñ q; ē trāsitiuū scās idē qđ diruo. vt hoc loco. ¶ Aest<sup>9</sup> ē feruor auctimi<sup>9</sup> calor. Aestuare feruere ardere ¶ Supciliū ē ps frontis sup oculū hirsuta Et quia supciliū altū ē. iō ponit p altitudine. vt hic. Etiā capit p supbia. ¶ Cliuus ē paruus mons In cliuosus. i. altus. ¶ Leuis prima syllaba pducta ē idē qđ mollis & planus. In leuor. i. mollicies. & Leuigare. i. planare ¶ Scatebre sunt ebullitōes aquarū. a verbo scatere qđ scat ebullire vel exilire. ¶ Aruum eyn acker. ē ea ps agrī que serit frumento

Quid: qui ne grauidis procūbat culmus aristis:  
 Luxuriem segetum tenera depascit in herba  
 Cum primum sulcos equant sata. quicq; paludis  
 Collectū humorem bibula deducit harena  
 Presertim incertis si mensibus amnis abundans:  
 Exit et obducto late tenet omnia limo  
 Vnde caue tepido sudant humore lacune

¶ De truncatōe v<sup>l</sup> demessione segetis cū primū cepit crescere & de siccātōe agroꝝ. ¶ Cōstrue (Quid) scz dicā de illo (q depascit) id ē amputat (luxuriem). i. nimia pinguedinē (segetū in tenera herba). i. qñ adhuc parua seges ē (Cū primū sata equant sulcos) id ē qñ seges ē tā magna vt sulci nō appareāt Et hoc facit (ne culmus). i. calamus frumēti (p cūbat). i. decidat (grauidis aristis) id ē plenis & maturis spicis Et quid dicā de illo (q deducit) scz de cāpo (collectū humorē) scz nimiu (bibula harena). i. p harenā (presertim). i. maxime (si amnis abūdans exit) scz alueo (incertis mensibus). i. t<sup>9</sup> pibus (&) amnis (tenet oīa late). i. transit oēs agros (līmo obducto). i. opto (Vñ). i. qre (caue lacune). i. fosse (sudāt). i. repleni (tepido humore). i. aqua. ¶ Culm<sup>9</sup> ē calamus frumēti. In culmen). i. tectū domus. ¶ Luxuries ē nimietas vel supfluitas in omī re. ¶ Lacuna. i. lacus. fossa vel aquarū collectio.

Culm<sup>9</sup> culmē  
 Luxuries  
 Lacuna

Nec tamen hec cū sint hominūq; bouūq; labores  
 Versando terram experti: nihil improbus anser  
 Strimonieq; grues. et amaris intyba sibris  
 Officiunt. aut vmbra nocet. pater ipse colendi  
 Haud facilē esse viam voluit. primusq; per artē



GEORGICORVM FO. VIII

Mouit agros, curis acuens mortalia corda,  
 Nec torpore graui passus sua regna veterno,  
 Ante iouem nulli subigebant arua coloni  
 Nec signare quidem aut partiri limite campū  
 Fas erat, in mediū q̄rebant, ipsaq; telius  
 Omnia liberius nullo poscente ferebat  
 Ille malum virus serpentibus addidit atris  
 Predariq; lupos iussit pontūq; moueri,  
 Mellaq; decussit folijs ignemq; remouit  
 Et passim riuus currentia vina repressit  
 Vt uarias vsus meditādo extunderet artes  
 Paulatim, & sulcis frumenti quereret herbam;  
 Et silicis venis abstrusum excuderet ignem

¶ Hic agit de multis nocumētis agricolarū, & cur illa de<sup>o</sup> imis  
 ferit cū ab initio nō essent. ¶ Costr. (Cū), i. q̄uis (labores hoīm  
 bouq; sint expti hec) i. fecerint p̄dicta (¶ sando terrā), i. p̄tinuo  
 colēdo (nec tñ improbus anser & grues strymoniē), i. thracēses (&  
 intyba) ille herbe (amaris fibris), i. radicib<sup>9</sup> noxijs (officiūt) id ē  
 obsunt nocēt (nō nihil), i. aliquid (aut vmbra) scz arborū nocet.  
 (Ipe pater), i. de<sup>o</sup> (voluit viā), i. modū (colēdi), i. agros (haud eē  
 facilē, & ipe prim<sup>9</sup> mouit agros) i. agrorū cultū (p̄ artē), i. artifi  
 ciose (acuēs), i. acuta faciēs (corda mortalia), i. mortaliū (cur), i.  
 p̄ curas & labores (Nec passus sua regna), i. mundū vel homies  
 (torpere), i. pigrescere (graui veterno), i. somno vel ocio (Nulli  
 coloni), i. agricolē (subigebāt arua), i. arabāt (añ iouē), i. anteq;  
 iuppiter iparet (nec erat fas signare cāpū aut partiri limite) id ē  
 id ē in cōe (Et ipa tell<sup>9</sup> ferebat oia liberi<sup>9</sup>), i. liberalius largius q;  
 nūc (nullo poscēte), i. cū tñ nemo exigeret hoc (Ille) iuppit (ad  
 dari), i. vt lupi p̄darent, & iussit (pōtum moueri Et ille decussit  
 mella folijs), i. abstulit mel ab arborib<sup>9</sup> in quibus añ nascebat.  
 (& ipe remouit ignē, Et ipe repressit), i. p̄tinuit (vina currentia  
 passim), i. vbiq; (riuus) p̄ riuos Istā at iō fecit (vt vsus extūderet)  
 hoīm (q̄reret sulcis), i. arationib<sup>9</sup> (herbā frumēti), i. frumentum  
 Et excuderet ignē abstrusum), i. occultatū, in (venis), i. itimis (si Strimonius  
 licis, ¶ Strymoniē grues dicunt a strymone fluuio thraciē de q̄ Strymon



LIBER PRIMVS

Intyba

Veternum

Aurea etas

in q̄rto libro ¶ Intuba vel intyba sunt herbe q̄ vocant̄ alio noīe cicorea. & h̄nt multas radices q̄bus necāt fruges In singulari d̄r intyb<sup>9</sup> & bum ¶ Veternū ē morb<sup>9</sup> inducēs somnolētiā & ponit̄ p̄ pigricia Quidā accipiūt p̄ hydropisi. ¶ An̄ Iouem & c. hic tāgit aureā etatē in q̄ oīa copiose pueniebāt absq̄ labore ¶ Mel laq̄ & c. Dicūt poete q̄ in aurea etate mella nascebant̄ in arborib<sup>9</sup> & q̄ vīna currebāt tāq̄ flumina Ouidi<sup>9</sup> Flumina iā lactis iā flumina nectaris ibāt. Fluaq̄ de viridi stillabāt ilice mella

Tunc alnos fluuij primū sensere cauatas

Nauita tum stellis numeros & nomia fecit

Pleiadas. hyadas. clarāq̄ lycaonis arcton

Tum laqueis captare feras & fallere visco

luentū. & magnos canibus circūdare saltus.

Atq̄ alius latū funda iam uerberat amnem

Alta petēs. pelagoq̄ alius trahit humida lina.

Tum ferri rigor atq̄ argute lamina ferre

Nam primi cuneis scindebant fissile lignum

Tum uarie uenere artes. labor omnia uincit

Improbis: & duris vrgens in rebus egestas

¶ Dicit necessitatē multas artes excogitasse. ¶ Cōstr. (fluuij sensere tū primū cauatas alnos). i. nauigia (Nauita). i. nauta (fecit tū stellis nūeros & nomia). s. noiando eas (pleiadas & hyadas & clarā arcton) illā stellā (lycaonis) sc̄z filiā (Inuentū ē tū). i. tūc (captare feras laqueis. & fallere) sc̄z aues (visco). i. bitumine (& inuentū ē tū. circūdare magnos saltus). i. siluas (canibus). s. venaticis. (Atq̄ alius) sc̄z homo (petens ala). i. p̄funda (uerberat latū amnem funda). i. tali rethi (& ali<sup>9</sup> trahit pelago). i. p̄ pelag<sup>9</sup> (humida lina). i. rethia q̄ vocant̄ v̄ricula (rigor). i. duricies (ferri tū) sc̄z inuētus est (& lamina). i. latitudo (ferre argute). i. subtilis vel sōnore (Nā primi) sc̄z hoīes (scindebāt lignū fissile). i. qd̄ facile finis d̄sp̄t (cuneis) illis instrumētis. & nō serra (Varie artes uenere) id ē uenerūt tum (labor improb<sup>9</sup>). i. vehemens (uincit omnia) id ē omnes difficultates (& egestas). i. indigentia (vrgens). i. cogens nōs (in duris rebus). i. in aduersitatibus. supplē uincit omnia.

Alnus

Pleiades.

Hyades

Arctos.

¶ Alnus est arbor crassa de qua cauantur nauicule fluuiales ¶ Pleiades sunt septē stelle an̄ genu tauri positę. sic dictę q̄ tempus nauigatōis ostendūt. a pleo greco verbo qd̄ ē nauigo. Latine dicunt̄ vergilię q̄a in vere oriunt̄. ¶ Hyades sunt q̄ncq̄ stelle in frōte tauri. dictę a greco v̄bo hyo qd̄ sc̄at pluo. ¶ Arctos



## GEORGICORVM FO. IX

grece sc̄at vrsam. & ē syd<sup>9</sup> iuxta polū septētrionalē q̄ ab eo vo  
 cat̄ arcticus Et s̄m fabulas fuit filia Lycaonis regis arcadię. no Lyacon  
 mine Calisto Est etiā ibi alia stella q̄ vocat̄ minor vrsa Has vr̄ Vrsa minor  
 las nautę obseruant. ideoq; vocant̄ stelle maris ¶ Funda ē rhe Funda  
 te inferi<sup>9</sup> latū superi<sup>9</sup> angustū qđ iaciūt in aquā. Sed verriculū ē Verriculū.  
 rhete qđ trahūt. Funda etiā ē quo lapides iaciunt.

Prima ceres ferro mortales uertere terram  
 Instituit. cum iā glandes atq; arbuta sacre  
 Deficerent siluę & uictū dodona negaret  
 Mox & frumentis labor additus. ut mala culmos  
 Effet rubigo. seuusq; horreret in aruis  
 Carduus. intereunt segetes. subit aspera silua  
 Lappeq; tribulicq; interq; nitentia culta  
 Infœlix loliū. & steriles dominantur auenę  
 Quod nisi & assiduis terram insectabere rastris  
 Et sonitu terrebis aues. & ruris opaci  
 Falce premes vmbras. votisq; vocaueris imbrem  
 Heu magnum. alterius frustra spectabis aceruū  
 Concussa q; famem in siluis solabere quercu

¶ Hic agit de inuentōe prima frumēti. & q̄ diligentē oportz eē  
 agricolā p̄tra varia nocumēta ¶ Cōstructio (Ceres) illa mulier.  
 (instituit). i. docuit (p̄ma mortales). i. hoies (vertere terrā ferro)  
 id ē arare (cū glādes atq; arbuta sacre siluę deficerēt iā) scz qbus  
 añ vescebant hoies (& cū dodona). i. silua (negaret iā victū Et la  
 bor). i. calamitas (ē mox additus frumētis) scz (vt mala rubigo  
 esset). i. cōsumeret (culmos). i. fruges. & (seuus carduus) illa spi  
 nosa herba (horreret). i. horride cresceret (in aruis Segetes inte  
 reūt). i. ob hoc. & (aspera silua). i. multitudo malaꝝ herbarum.  
 (subit). i. nascit̄ p̄ segetib<sup>9</sup>. scz (lappę & tribuli. & infœlix loliū &  
 steriles auenę dominantur inter nitentia culta). i. bonas fruges  
 (Qđ nisi). i. & nisi (insectabere). i. subiugabis (terrā assiduis ras  
 tris. & nisi terrebis aues sonitu. & nisi. p̄mes falce). i. amputabis  
 (vmbras). i. arbores (opaci ruris). i. tenebrosi. & (nisi vocaueris  
 imbrem votis). i. p̄missis vel precibus (heu spectabis) id est vi  
 debis (frustra magnū aceruū) scz frumēti (alterius) scz hois. & so  
 labere famē tuā (quercu p̄culsa). i. quallata in siluis

¶ Arbutus ē arbor qđam cuius fructus vocatur arbutum. Arbutus  
 ¶ Arbuta sunt fructus arbuti .i. poma siluestria rubra & dense Arbura  
 crescētia & toto anno maturescūt. alio nomine vuedones.

B I



LIBER PRIMVS

Dodona  
Lappa  
Tribulus  
Lolium

¶ Dodona ē vrbs epiri ppe quā est silua multarū quercuū  
¶ Lappa ē inutilis herba hñs fruct⁹ spinosos & adherētes Ouidius. Mixta tenax segeti crescere lappa solet. ¶ Tribulus, distel.  
¶ Lolium est herba parū utilis q̄ & zizania vocatur  
Dicendum & que sint duris agrestibus arma  
Quis sine nec potuere feri nec surgere messes  
Vomis & inflexi primū graue robur aratri  
Tardaꝫ eleusine matris voluentia plaustra  
Tribulaꝫ traheꝫ. & iniquo pondere ratri  
Virgea preterea celei vilisq̄ supellex  
Arbutēꝫ crates: & mystica vannus iacchi  
Omnia q̄ multo ante nemor prouisa repones.  
Si te digna manet diuini gloria ruris.

Arma.

Anastrophe  
Eleusis  
Tribula  
Trahea  
Virgeus  
Celeus  
Iacchus

¶ Hic ponit instrumēta agricolarū. ¶ Cōstr. (Et). i. etiā (dicēdū) est (q̄ arma). i. instrumēta (sint duris agrestib⁹). i. agricol⁹ (Quis sine). i. sine q̄bus (messes). i. fruges (nec potuere feri) nec (potuere surgere). i. crescere (vomis & graue robur). i. lignū (aratri inflexi primū). i. añ (Et tarda plaustra). i. curr⁹ (Eleusine matris). i. ceres ris q̄ colebat̄ ibi (voluentia). i. volubilia (Et tribula & traheꝫ & ratri iniquo pōdere). i. graues. s̄ sunt arma duris agrestib⁹ (preterea). i. etiā vel p̄ter ea (virgea supellex) id est res de virgis facte vt sporte &c. & (vilis supellex celei) illius viri, hoc est ab illo primū repta Et (crates arbutēꝫ) id est de arbutō facte. & (mystica) id est sacra (vannus iacchi). i. bacchi (Que oia). i. instrumēta (prouisa añ multo). i. lōge (repones). i. custodies (Si digna glia). i. vera laus (diuini ruris manet te). i. futura ē tibi. ¶ Arma pluralr tm. qñq̄ sc̄at munimina bellica. Virgi. in octa. gnei. Arma sub aduersa posuit radiātia quercu Qñq̄ sc̄at instrumēta qlibet vt hoc loco. Qñq̄ sc̄at dolos vel astutias. vt gnei. ij. Et q̄rere ꝑscius arma ¶ Quis sine. ibi ē anastrophe figura quia prepō postponit suo casui. vt sepe fit. ¶ Eleusis vel eleusin ē ciuitas in attica ppe athe nas. vbi colebat̄ Ceres. ergo vocat̄ Eleusina ¶ Tribula ē gen⁹ cur rus q̄ terunt̄ fruges in q̄busdā regionib⁹ ¶ Trahea v̄traha est vehiculū sine rotis. eyn slede. ¶ Virge⁹ a ū ē possessiuū nomē a virga. ¶ Celeus fuit rex eleusine ciuitat̄. quē Ceres docuisse dr̄ agrī culturā ¶ Iacch⁹ idē qd̄ bacch⁹. i. cui⁹ sacris vtebant̄ vāno.

Continuo in siluis magna vi flexa domatur  
In burim, & curui formā accipit vlmus aratri



GEORGICORVM FO. X

Huic a stirpe pedes temo protentus in octo  
 Binæ aures duplici aptantur dentalia dorso  
 Ceditur & tilia ante iugo leuis . altaq; fagus  
 Stiuaq; q̄ currus a tergo torqueat imos  
 Et suspensa focis exploret robora fumus.

¶ Deformatōe aratri ¶ Cōstructio (Vlmus) illa arbor (domar)  
 id ē aptat̄ (in buris, flexa magna vi p̄tinuo), i. mox (in siluis. &  
 vlmus accipit formā curui aratri. Temo). i. tale lignū (p̄tentus)  
 id ē extensus (in octo pedes). i. longitudine octo pedū (a stirpe)  
 id ē a trūco vel radice (aptat̄ huic). i. aratro (Et binæ aures). i. ap  
 tant̄ huic. & (dentalia duplici dorso). i. latere (Et leuis tilia) id ē ar  
 bor illa (cedit̄ añ iugo). i. ad formādū iugū. & (alta fagus). i. ce  
 dit̄ añ (Et stiua) s̄ cedit̄ (q̄ torq̄at). i. v̄rat (imos curr⁹). i. aratra (a  
 tergo). i. in fine (Et fumus exploret). i. p̄bet (robora). i. ligna (su  
 spensa focis). i. sup focos. ¶ Buris ē curuatura aratri. q̄si bouis **Bura. Temo.**  
 vra. i. cauda. Etiā legit̄ bura. ¶ Temo ē lōgū lignū in curru vel **Buris**  
 aratro ad qd̄ iūgunt̄ equi seu boues trahētes ¶ Dētale vocat̄ li **Dentale**  
 gnū i aratro ad qd̄ iducit̄ vomer ¶ Stiua ē manica aratri q̄ regit̄ **Stiua**

Possū multa tibi veterū precepta referre  
 Ni refugis: tenuescq; piget cognoscere curas  
 Area tū primū ingenti est equanda cylindro  
 Et vertēda manu & creta solidanda tenaci  
 Ne subeant herbe. neu puluere victa fathiscat  
 Tum variæ illudūt pestes. sepe exiguus mus  
 Sub terris posuitq; domos atq; horrea fecit.  
 Aut oculis capti fodere cubilia talpæ  
 Inuentusq; cauis buffo. & q̄ plurima terræ  
 Monstra ferunt. populatq; ingentē farris aceruū.  
 Curgulio. atq; inopi metuēs formica senectē.

¶ Docet formare areā ¶ Cōstructio (Possū referre tibi multa  
 precepta veterū). i. doctrinas de agricultura (ni refugis). i. si non  
 spernis ea. & ni (piget) te (cognoscere leues curas). i. discere studia  
 rusticia (Area ē equāda primū ingētī cylindro). i. illo istrumēto  
 & area (est vertēda manu). i. mouēda. & est (solidāda). i. solida fa  
 ciēda (tenaci creta). i. illa terra (Ne herbe subeāt). i. crescāt in area  
 (Neu). i. vel ne area (victa puluere fathiscat) id est valde hiscat &



## LIBER PRIMVS

rimas acquirat (Varię pestes). i. multa mala (illudunt). i. nocent. (tum) qñ fatiscat area (exiguus mus sepe posuit domos) scz suas sub terris. atq; fecit horrea) id est cōgregauit fruges sub terra (Aut talpe capti oculis) id est ceci (fodere cubilia) scz sua ibi. Et (buffo est inuētus cauis). i. in antris. & (monstra). i. noxa aialia. s<sup>e</sup> sunt inuēta (q̄ plurima) scz mōstra (terre ferūt) i. pducunt. & (curgulio) ille vermīs (populat). i. corrūpit (ingentē aceruū) id ē magnū (cumulū farris. atq; formica metuēs inopi senectē). i. q̄ ē auara. supple populat ingentē aceruū farris. i. frumēti. ¶ Area ē locus plan<sup>9</sup> & solidus in q̄ tritura. teuto. eyn deele Itē ois locus plan<sup>9</sup> vocat area. ¶ Cylindrus ē lapis teres quē deuoluūt p̄ area vt equa fiat Est autē in his duobus versib<sup>9</sup> histero proteron quia ordo puertū Nā in area formanda primo terra vertitur. deinde solidat. tercio equat. ¶ Curgulio est vermīs corrūpēs fruges Aliqui scribūt g in principio sed tūc scat viā spiritalē a narib<sup>9</sup> ad pulmonē q̄ alio noie vocalis arterea dicitur

Area.  
Cylindrus  
Histeron  
proteron  
Curgulio.  
Gurgulio.

Cōtemplator item quū se nux plurima siluis  
Induet in florem. & ramos curuabit olētes  
Si superant foetus. pariter frumēta sequētur  
Magnaq; cū magno veniet tritura calore  
At si luxuria foliorū exuberat vmbra  
Ne quicq; pinguis paleę teret area culmos

¶ Ponit prognosticon de frumētis ¶ Cōstrue (Cōtemplator). i. cōtēplaberis (itē) etiā (cum plurima nux). i. amygdala (induit se in florem). i. florebit (in siluis) & (cū nux illa. curuabit olentes ramos) s. ob pōdus frondiū (si foetus). i. fructus amygdale (superant). i. multi sunt (frumēta sequētur pariter). i. etiā multa erunt & (magna tritura veniet cū magno calore. At). i. sed (si vmbra) scz amygdale (exuberat). i. magna ē (luxuria). i. abūdantia foliorum. tunc (area teret culmos). i. culmī terentur in area (paleę ne quicq; pinguis). i. nō pinguis nō fertilis. hoc est. frumenta non erūt sed solę paleę ¶ Cōtemplator ē hic verbū futuri tps impatiui modi a cōtemplor qd significat cōsidero aspicio. ¶ Plurimus hic ponitur p̄ longus vt plurima nux. i. amygdala quę & nux greca vel thasia dicitur. ¶ Tritura est qñ segetes teruntur in area Et triturare. i. frumentū de spicis tollere quod sit vel partīcis vel plaustris.

Cōtemplator.  
Cōtēplor.  
Plurimus.  
Amygda.  
Tritura.  
Triturare.

Semina vidi equidē multos medicare serētes  
Et nitro prius. & nigra pfundere amurca.



GEORGICORVM FOLIO XI

Grandior vt foetus siliquis fallacibus esset  
 Et: quous igni exiguo: properata maderent.  
 Vidi lecta diu & multo spectata labore  
 Degenerare tamē, ni vis humana quotānis  
 Maxima queq; manu legeret, sic omnia fatis  
 In peius ruere ac retro sublapsa referri  
 Non aliter q̄ qui aduerso vix flumine lembū  
 Remigijs subigit, si brachia forte remisit  
 Atq; illum in p̄ceps prono rapit alueus amni.

¶ De cautela circa semināda legumina. ¶ Cōstrue (Equidē vidē multos serētes medicare semina). i. medelā adhibere. & vidi multos (p̄fundere). i. semina (nitro & nigra amurca). i. fece olei (vt grandior foetus). i. fructus (esset siliquis). i. folliculis (fallacibus) q̄ sepe fallūt (& vt ip̄a legumina (maderēt p̄perata). i. cito p̄coq̄rent (q̄uis exiguo igni Vidi) sc̄ legumina (lecta). i. electa. (diu & spectata). i. p̄bata (multo labore. t̄n degenerare). i. peiora fieri (ni). i. nisi (vis hūana legeret manu). i. eligeret (maxima queq;) sc̄ grana (quotānis). i. singulis annis Et vidi (oīa sic ruere in peius. & sublapsa). i. corrupta (referri retro). i. ire retrorsum Deinde ponit p̄pationē (Nō aliter) s̄ oīa ruunt in peius (q̄ qui subigit). i. agit. mouet (lembū). i. nauiculā (remigijs). i. remigastione (vix) sc̄ subigit (aduerso flumine). i. p̄tra fluctū (si ille forte remisit brachia) cessauit nauigare (alueus rapit illū in p̄ceps) id ē agit eū retrorsum (p̄no amni). i. cum cursu fluminis ¶ Medico & medicor sub vna sc̄atione dicimus. s̄ medico vel Medico tultū ē vt ait Seruius. & petunt accm̄ & q̄nq; dtm̄. ¶ Amurca ē Medicor. p̄prie sanies oliuarū dū terunt. ¶ Nitru est q̄dam sp̄s sabuli ad Amurca. modū salis. quo purgat aliquid. ¶ Lembus est nauicula, s̄ lim Nitrum bus est idem quod ora vel extremitas. Lembus.

Preterea tam sunt arcturi sydera nobis  
 Hedorūq; dies seruandi. & lucidus anguis.  
 Quā quibus in patriā ventosa p̄ equora vectis  
 Pontus & ostriferi fauces tentantur abydi.  
 Libra die somnicq; pares vbi fecerit horas  
 Et mediū luci atq; vmbriis iā diuidit orbem  
 Exercete viri tauros: serite ordea campis  
 Vsq; sub extremū brumæ intractabilis imbrem.





LIBER PRIMVS

Nec nō & lini segetem & cereale papauer  
Temp<sup>9</sup> humo tegere. & iādudū incubere aratris  
Dum sicca tellure licet dum nubila pendent

¶ Dicit astrologiā tā necessariā eē rustico q̄ nautē. Itē de fatiōe autūnali ¶ Cōstr. (Prēterea). i. insup (sydera). i. tēpestates (arcturū) illi<sup>9</sup> stelle (sunt tā) s<sup>e</sup> seruāda (nobis. & dies hedorū). i. q̄n hoc signū oriē. sunt tā (seruādi) i. notādi nobis (& lucid<sup>9</sup> anguis) illud signū. s<sup>e</sup> seruand<sup>9</sup> ē nobis (tā) i. tantū (q̄). i. quantū. s<sup>e</sup> hec sydera seruāda sunt illis (q̄bus vectis in patriā p̄ vētosa equora pont<sup>9</sup>). i. mare scz tēat (& fauces). i. angustī trāsit<sup>9</sup> (ostriferi abydi). i. illi<sup>9</sup> ciuitatis vbi purpura sit (tentant). i. petunt nauigio. (vbi). i. post q̄ (libra) istud signū zodiaci (fecerit horas). i. tempa (die somnicq̄). i. diei & noctis (pares Et vbi libra diuidit mediū orbē). i. coelū (luci atq̄ vmbri). i. tenebr<sup>9</sup> O (virī exercete, tūc taurōs). i. arate (serite ordea cāpis). i. frumēta (vsq̄ sub). i. vsq̄ ad (extremū imbrē). i. nimiā tēpestatē (brumē). i. hyemis (intractabil<sup>9</sup>) id ē q̄n terra nequit tractari (Nec nō & tps) scz ē (tegere humo) id ē seminare (segetē lini & papauer cereale). i. ad cererē ptinens. (Et) scz tps ē (incubere aratris). i. arare (iam dudū). i. q̄ primū vel mox (dū licet) q̄n fieri p̄t (tellure sicca) scz exñte (dū nubila pendent). i. q̄n nondū pluit. ¶ Arcturus ē stella iuxta polū arcticū cui<sup>9</sup> ortus & occasus grauissimas tēpestates facit. oris aut in autūno. ¶ Erictoni<sup>9</sup> filius Vulcani relat<sup>9</sup> dr̄ inter astra. & in humero portare caprā & illi<sup>9</sup> hedos in brachio. Est aut coeleste sydus in septētrione hñs octo stellas. ¶ Tria sunt sydera q̄ vocātur angues. vn<sup>9</sup> arctic<sup>9</sup> in septētrione. alter australis. tercius quē tenet ophiucus. i. illud signū. ¶ Abyd<sup>9</sup> ē vrbs helleponti. Est at hellepontus ps maris stricta sed periculosa inter asiam & europā ¶ Libra ē coeleste signū qd̄ cū sol ingredit̄ sit equinoctiū autūnale. Nota q̄ hic ponit̄ die p̄ diei more antiq̄. Nā apud veteres noia quintē declinatōis habebant gtm̄ in e.

Arcturus

Erictonius  
hedi. angues  
capra

Abydus  
Hellepont<sup>9</sup>  
Libra.  
Die p̄ diei

Vere fabis satio. tunc te quoq̄ medica putres  
Accipiunt sulci. & milio venit annua cura  
Candidus auratis aperit quum cornibus annū  
Taurus. & aduerso cedens canis occidit astro  
At si triticeam in messem robustaq̄ farra  
Exercebis humū. solisq̄ instabis aristis  
Ante tibi eogatlantides abscondantur



GEORGICORVM FO. XII

Gnosiaq; ardentis decedat stella coronæ.  
 Debita q; sulcis cōmittas semina. q; q;  
 Inuitę properes anni spem credere terræ  
 Multi ante occasum maie cepere. sed illos  
 Expectata seges vanis elusit auenis.  
 Si vero viciãq; seres vilemq; fasellum:  
 Nec pelusiace curam aspernabere lentis  
 Haud obscura cadēs mittet tibi signa boetes  
 Incipe & ad medias sementē extende pruinas

¶ Docet qñ serēda sint legumina & qñ frumēta. ¶ Constructio  
 (Satio). i. seminatio ē (fabis in vere) O (medica putres sulci sacci  
 piūt te q; q; tūc. & annua cura venit tūc milio) illi frugi (quū cā  
 didus taur<sup>9</sup>) illud syd<sup>9</sup> (auratis cornibus). i. hñs aurata cornua.  
 (apit annū) & quū (canis) illud signū (occidit). i. nō videt a nos  
 bis (cedēs). i. incedēs (aduerso astro) i. cū syrio stella noxia (At si  
 exercebis). i. parabis (humū in messē triticeā). i. ad ferendū tris  
 ticū. & ad (robusta farra. & si instabis). i. operā dabis (solis aris)  
 id ē frumēto serēdo (eoe atlātides) ille stelle. s. pleiades (abscondāt  
 tibi). i. occidāt (añ) q; seras (& gnosis stella ardentis coronę) illi<sup>9</sup>  
 syderis (decedat añ) q; mittas sulcis debita semina. & anteq; p  
 peres credere inuitę terrę spem anni). i. frumentū (Multi cepere)  
 id ē inceperūt serere (añ occasum maie). i. priusq; atlātides occi  
 dant (s; expecta seges elusit illos vanis auenis). i. p tritico creuit  
 auena (si vero seres viciã & vilē fasellū) illud abundās legumen  
 (nec aspnabere). i. spernes (curā). i. sationē (pelusiace lentis). i. q  
 abundat apud Pelusiū in egypto (boetes) illud syd<sup>9</sup> (cadēs) id ē  
 occidēs (mittet tibi signa haud obscura Incipe) scz serere (& extē  
 de). i. p̄tinua (sementē). i. sationē (ad medias pruinas). i. vsq; ad  
 hyemē. ¶ Medica ē qdā herba silis trifolio utilis pecori & val<sup>9</sup> Medica.  
 de fertilis. trāslata primū ex regione medor. ¶ Miliū ē spēs q; Milium  
 dā frugis qd Columella nūc inter legumina nūc inter frumēta  
 ponit. & sit ex eo panis & puls. ¶ Far est frumentū qd vulgus Far.  
 speltā vocat. ¶ Atlantides dicunt filię atlantis & pleione nym<sup>9</sup> Atlātides.  
 phę. vñ & pleiades vocant. Sunt autē septē stelle inter quas vna Maia  
 ē maia mater Mercurij. ¶ Gnosos ē ciuitas cretę. Inde gnosis. Gnosos. gno  
 Tangit hic eiusmodi fabula Bacchus cū vxorē duceret ariad<sup>9</sup> sia corona  
 nem filiā regis cretensis. dedit ei coronā mirabiliter a Vulcano  
 factā. q; deinde relata ē inter sydera. ¶ Fasellus est spēs legumis Fasellus  
 nis nomē habens ab insula quadam similiter nominata.



LIBER PRIMVS

Pelusiū. pelu  
siac<sup>9</sup>. Boetes.

¶ Pelusiū ē vnū de septē hostijs nili. & ciuitas ibidē In pelusiac<sup>9</sup>  
a ū ¶ Boetes latine dicitur bubule<sup>9</sup>. & ē signū coeleste iuxta plauti<sup>9</sup>

Iccirco certis dimensum partibus orbem  
Per duodena regit mundi sol aureus axem.  
Quinq; tenent cœlū zonę. quar; vna corusco  
Semp sole rubens. & torrida semp ab igni est  
Quā circū extreme dextra leuaq; trahuntur  
Cerulea glacie concrete. atq; imbribus atris  
Has inter mediamq; duę mortalibus egris  
Munere concessę diuum. & via secta p̄ ambas  
Obliquus qua se signorum verteret ordo  
Mundus vt ad scythiā rypheasq; arduus arces  
Confurgit. premitur lybie; deuexus in austros  
Hic vertex nobis semp sublimis. at illum  
Sub pedibus styx atra videt manesq; profundi  
Maximus hic flexu sinuoso elabitur anguis  
Circum. perc; duas in morē fluminis arctos  
Arctos oceani metuentes equore tingi.  
Illic vt phibent aut intēpesta filet nox  
Semp & obtenta densantur nocte tenebre  
Aut redit a nobis aurora diemq; reducit.  
Nosq; vbi primus equis oriens afflauit anhelis  
Illic sera rubens accendit lumina vesper.

¶ Hic docet poeta de duodecim signis zodiaci. & de quinq; zo  
nis. ¶ Cōstrue (Aureus sol regit orbē dimensum certis p̄tibus p̄  
duodecim signa Quinq; zonę tenēt cœlū). i. cœlū ē diuisum p̄  
quinq; zonas (quar; sc; zonę (vna ē rubēs sp̄ corusco sole. & ē  
torrida). i. p̄usta (ab igni). i. ardore solis (Circū quā) sc; torridā  
zonā (extreme) sc; due zonę (trahuntur dextra leuaq;). i. vna ad  
dextram altera ad sinistram (cretę). i. rigide (cerulea glacie atq;  
atris imbrib;). duę sc; zonę (inter has) sc; p̄cretas (& iter mediā)  
sc; torridā zonā (sunt p̄cessę egris mortalib;). i. habitabiles sunt  
(munere diuū). i. diuor; (& via ē secta p̄ ambas) sc; zonas habi  
tabiles (Qua) sc; via (obliquus ordo signor;). i. circū zodiac<sup>9</sup>.  
(verteret se. vt). i. sicut (mūdus cōfurgit). i. eleuat (arduus). i. al  
tus (ad scythiā & rypheas arces). i. ad plagā septētrionalem. Ee



## GEORGICORVM FO. XIII

(mūdus p̄mit) .i. descēdit (deuex<sup>9</sup>) .i. ielīnat<sup>9</sup> (in austros lybię) .i. ad plagā australē (hic vertex) .i. pol<sup>9</sup> arctic<sup>9</sup> vel septētrional<sup>9</sup> (ē sp̄ sublimis nobis) .i. sp̄ ē sup̄ nos (at) .i. s̄ (atra stix) .i. infern<sup>9</sup> (& p̄ fundi manes) .i. inferi (vidēt sub pedib<sup>9</sup> illū) sc̄z polū australē .i. nūq̄ vidēt a nobis (Maxim<sup>9</sup> anguis) .i. illud syd<sup>9</sup> aut signū in modū anguis (elabit̄ hic circū) sc̄z polos (sinuō flexu) .i. curua flexura. & (elabit̄ p̄ duos arctos) .i. vrsas .sc̄z illa sydera. p̄ arctos inquā. metuētes tingi equore (oceanī) .i. q̄ nūq̄ occidūt aut descendūt vt alia sydera (Illic) .i. in alia zona habitabili sub polo australi (aut intēpesta nox silet sp̄. & tenebrę dēfant) .i. dēse sunt ibi (nocte obtenta) .i. retēta (vt phibēt) vt aliq̄ sentiūt (Aut auro ra redit) sc̄z illuc (a nobis) .i. postq̄ fuit apud nos. & (reducit diē) sc̄z illuc (Et vbi) .i. postq̄ (oriēs) .i. lucifer aut sol (afflauit nos pri mus anhelis equis) .i. radijs suis (rubens vesp̄) .i. stella vesprina. (accēdit illic sera lumina) .i. p̄ducit illuc stellas. ¶ Zona grecū nomē latine sc̄cat circulū vel cingulū Quinq̄ sunt in cœlo zone quib<sup>9</sup> r̄ndent tot regiones in terra. illarū media vocat̄ torrida & nō est habitabilis ob nimīū calorē. Itē duę extreme non sunt habitabiles ob nimīū frigus. Duę alię dicunt̄ ob tēperiem ha bitabiles. s̄ vnā tantū incolūt gentes nobis notę. Alia vel ē pe nitus tenebrosa vel aquis operta. vel habitatur ab antipedib<sup>9</sup> apud quos tūc est diēs q̄n nox est apud nos. ¶ Est in cœlo circū zodia lus obliquus q̄ vocat̄ zodiacus vel signifer. in q̄ sunt duodecim signa q̄ sol ingreditur vicissim p̄ mēsem in vnoquoq̄ p̄durās. Illorū signorū noīa sunt hęc. Aries. taurus. gemini. cancer. leo. virgo. libra. scorpius. sagittarius. capricornus. aq̄rius. pisces ¶ Scythia est regio septētrionalis post germaniā ac daciā. In ea sunt alti mōtes q̄ vocant̄ ryphei a p̄petuo ventorū flatu nāt yz ryphei mōtes phiz̄ in gr̄ce sc̄cat flare. ¶ Duę sunt extremitates cœli q̄ vocant̄ poli aut vertices eo q̄ circū illos vertit̄ cœlū. Vnus vertex est in septētrione & vocat̄ polus arcticus qui semp̄ vidēt a nobis. Al ter est in australi plaga & vocatur polus antarcticus. id est con tra arcticū qui nobis nō videtur obiectu terre ¶ Lybia est regio in affrica inter egyptum & mauritaniam ¶ Intēpesta .i. intēpestiu<sup>9</sup> vel inactuosus. & pprie nox dr̄ intēpesta q̄n est circa mediū. sc̄z q̄n oīa silent & quiescunt. Hinc tempestates dubio prediscere cœlo Possumus. hinc messisq̄ diē. tēpusq̄ serendi Et quādo infidū remis impellere marmor Conueniat. quādo armatus deducere classes Aut tempestiuam in siluis euertere pinum

Zona.  
Quinq̄ zone

Circul<sup>9</sup> zodia  
Signa. xij.

Vertices celi  
Polus arctic<sup>9</sup>  
& antarcticus

Lybia  
Intēpesta.



## LIBER

## PRIMVS

Nec frustra signorū obitus speculamur & ortus.  
 Temporibusq; parem diuersis quattuor annum  
 ¶ Laudat astrologiā p̄ quā oīa fiūt opportuno tpe ¶ Constr.  
 (Possūm̄ p̄dicere hinc). i. ex astrologia (tēpestates dubio cœlo)  
 id ē cū al̄s dubitarem̄. & (possūmus p̄discere hinc diē messis)  
 id ē qñ metēdū sit. & (t̄ps serēdi. Et qñ p̄ueniat īpellere remis in  
 fidū marmor). i. mare (& qñ p̄ueniat deducere armatas classes)  
 id ē exercit⁹ Aut qñ p̄ueniat (euertere in siluis pinū). i. arborem  
 quācūq; (tēpestiuā). i. aptā euertere (Nec frustra speculamur). i. in  
 tuemur (obit⁹). i. occasus (& ort⁹ signorū). i. syderū Et nō frustra  
 speculamur (annū parē). i. sp̄ eundē (q̄ttuor t̄pib⁹). i. anni (diuer  
 sis) quia estas & hyems p̄traria sunt. s̄p̄r ver & autūnus ¶ Messis  
 qñq; sc̄at̄ actū metēdi. vt hic. Qñq; t̄ps metēdi. qñq; id qd̄ mes  
 tit̄ aut messum ē. vt ibi. Illi⁹ imēse ruperūt horrea messes. ¶ Mar  
 mor ē lapis durus & p̄ciosus. hic ponit̄ p̄ mari vel p̄pter lepo  
 rem vel p̄pter colorem similem.

Messis.

Marmor.

Frigidus agricolam si quando continet imber  
 Multa forent que mox cœlo properanda sereno  
 Maturare datur. durū procudit arator  
 Vomeris obtusi dentē. cauat arbore lintres.  
 Aut pecori signū aut numeros impressat aceruis.  
 Exacuunt alij uallos furcasq; bicornes  
 Atq; amerina parant lentę retinacula viti.  
 Nunc facilis rubea texatur fiscina virga  
 Nunc torrete igni fruges nūc frangite saxo

¶ Monet q̄ sint agēda domi cū p̄ tempestatē foris esse nō liceat  
 ¶ Cōstructio (Si qñ). i. si aliqñ (frigid⁹ imber). i. grauis pluuia (cō  
 tinet agricolā). i. ab ope rustico (datur). i. p̄cedit (maturare). i. cū  
 modestia facere (multa q̄ forēt). i. essent (p̄perāda). i. p̄pere & nō  
 recte faciēda (sereno cœlo). i. tpe serenitatis (Arator p̄cudit). i.  
 acuit (durū dentē vomeris obtusi). i. hebet. & ip̄e (cauat lintres  
 arbore) subaudi in vel ex (Aut ip̄ressat). i. ip̄rimit (pecori signū.  
 aut ip̄ressat aceruis) sc̄z frugū (nūeros). i. sc̄ando quot sint (Alij  
 exacuūt vallos). i. palos. & exacuūt (bicornes furcas). i. bidētes.  
 (Atq; parant amerina retinacula). i. vimina q̄ abundant iuxta  
 urbē ameriā (lentę viti). i. ad ligandā vitem (facilis fiscina) hoc  
 instrumentū (texat̄ nunc). i. tpe pluuie (virga rubea). i. q̄ nascit̄  
 apud rubos oppidū (Torrete). i. siccate nūc fruges igni & (frang  
 gite nūc saxo). i. molite. ¶ Imber ē oīs pluuia vel tēpestas & h̄s.



GEORGICORVM FO. XIII

e vel i in abltō ¶ Maturare ē cū maturitate facere .i. neq; ppere  
 neq; tarde Qñq; sciat maturare facere. Tibullus Annus in apricis  
 maturijt collib' vuas. ¶ Cauare. i. facere cauū. teuto. holmachē  
 ¶ Vall' ē pal' In vallū qd hz multos vallos. ¶ Ameria fuit op  
 pidū sabinorū in italia. ¶ Rubi plī nūero fuit oppidū cāpaniē.  
 In rube' a ū ¶ Fiscina ē corbis aut sporta In fiscella. i. pua fiscina

Maturare  
 Cauare.  
 Vallus  
 Ameria  
 Rubi  
 Fiscina.  
 Fiscella.

Quippe etiam festis quēdā exercere diebus  
 Fas & iura sinunt. riuos deducere nulla  
 Relligio uetuit. segeti pretendere sepem  
 Insidias auibus moliri. incendere vepres  
 Balantumq; gregem fluuio mersare salubri  
 Sepe oleo tardi costas agitator aselli.

Vilibus aut onerat pomis, lapidemq; reuertens  
 Incusum, aut atre massam picis vrbe reportat

¶ Ostēdit quid olim licuit facere festis dieb' ¶ Cōstr. (Quippe)  
 certe (fas). i. relligio (& iura sinunt exercere). i. agere (qdā fest' die  
 bus Nulla relligio uetuit. p̄tendere). i. p̄struere (sepem segeti &  
 moliri). i. parare (insidias auib'). i. capiēdis. & incēdere vepres)  
 id ē spinas. & nulla relligio metuit (mersare) lauare (gregē balan  
 tum). i. ouitū (salubri fluuio Agitator). i. ductor (tardi aselli. one  
 rat sepe oleo costas) tardi aselli (aut onerat costas aselli. vilibus  
 pomis). i. abundātib'. hoc ē, licet dieb' festis oleū aut qd aliud  
 in vrbe p̄ asinū deferre Et ip̄e agitator (reuertens) sc; domum  
 (reportat ex vrbe lapidē). i. molā manualē (incusum). i. cudēdo  
 asperatū (Aut reportat ex vrbe. massam). i. frustū (atre picis)

¶ Pretendere qñq; sciat ondere, vel añ tenere. vt. viij. gnei. Pacise  
 req; manu ramū pretēdit oliuē. Qñq; sciat añ facere vt hic Sege  
 ti p̄tēdere sepē ¶ Vepres sunt herbe spinose. & ponit tm̄ plurali  
 ¶ Massa est densa compactio rerū. vt massa ficoꝝ. ferri.  
 ¶ Incusus fit ab verbo incudo Incusus lapis dicit̄ in quo sunt  
 foramina vt fiat asper & idoneus ad molendū

Pretendere.  
 Vepres.  
 Massa.  
 us  
 Poma

¶ Poma dicuntur generaliter omnes fructus  
 Ipse dies alios alio dedit ordine luna  
 Foelices operū. quintam fuge: pallidus orcus  
 Eumenidesq; satē. tum partu terra nefando  
 Cœumq; iapetūq; creat seuūq; typhœa  
 Et coniuratos cœlum rescindere fratres.





## LIBER PRIMVS

Ter sunt conati imponere pelion ossan  
 Scilicet atq; ossæ frondosum inuoluere olympū  
 Ter pater extractos disijecit fulmine montes  
 Septima post decimam foelix. & ponere vites  
 Et prensos domitare boues. & licia tele  
 Addere. nona fuge melior. cōtraria furtis

¶ De obseruatōe vel electōe dierū gētiliter hic scribit poeta. imi-  
 tatus. s. Hesiodū s; apłs paul⁹ ista reprobat & pleriq; catholici  
 doctores ¶ Cōstructio (Ipa luna dedit alios dies foelices operū)  
 id ē ad opa (alio ordine. fuge quintā) sc; lunā (pallid⁹ orcus) sc;  
 ē sat⁹. & (eumenides sunt satē. Terra creat tū nefando partu cœū  
 iapetūq; illos gigātes (seuūq; typhēa) illū gigantē (Et terra cre-  
 at tū fratres) sc; etum & ephialtē filios alci (iuratos). i. q; iura-  
 uerāt (rescindere celū illi fratres conati sunt ter i ponere pelion)  
 illū montē (ossan) illū mōtē (atq; inuoluere ossē frōdosū; olym-  
 pū) illū montē (pater). i. iupiter (disijecit ter mōtes extractos). i.  
 sup vnū positos (Et septima post decimā). i. decimaseptia dies.  
 (foelix) s⁹ ē (ponere). i. plātare (vites & domitare). i. māfuetos face-  
 re & domesticos (boues prēsos). i. captos (& addere licia). i. fila.  
 (tele). i. texture (nona) s⁹ dies (melior) s⁹ ē (fuge). i. ad fugā. & (no-  
 na) dies ē (cōtraria). i. aduersa (furtis) ¶ Ore⁹ s; infernū v; plutonē  
 ¶ Eumenides dicuntur furiē infernales. s. alecto. megera. tesiphone.  
 ¶ Pelion ossa & olympus sunt altissimi montes in thessalia.  
 ¶ Liciū est filum quo textores implicāt in tela stamen

Orcus.  
 Eumenides.  
 Pelion ossa.  
 olympus.  
 Liciū.

Multa adeo melius gelida se nocte dedere  
 Aut cum sole nouo terras irrorat eous  
 Nocte leues stipulę melius nocte arida prata  
 Tondētur. noctis lētus non deficit humor  
 Et quidā seros hiberni ad luminis ignes  
 Peruigilat. ferroq; faces inspicat acuto  
 Interea longū cantu solata laborem  
 Arguto coniunx pcurrit pectine telas.  
 Aut dulcis musti vulcano decoquit humorem  
 Et folijs undam tepidi despumat aheni  
 Aut rubicunda ceres medio succiditur estu.  
 Et medio tostas estu terit area fruges.



GEORGICORVM FO. XV

¶ De ijs rebus q̄ meli⁹ fiūt noctu vel mane ¶ Cōstrue (Adeo). i. certe (multa). s. opa (dedere se melius gelida nocte Aut cū). i. q̄n̄ (eous). i. lucifer vel aurora (irrorat). i. rore humectat (terras sole nouo). i. recenter orto (Leues stipule tōdent). i. metunt meli⁹ nocte. & arida prata tōdent meli⁹ nocte (Lētus humor). i. ros (non deficit). i. deserit (noctis). i. noctes (Et quidā). s. rustic⁹ (puigilat ad seros). i. nocturnos (ignes. hiberni lumis. & inspicat). i. acuit vel cedit ad modū spicax (faces acuto ferro). i. cultro vel securi (Interea). i. eodē tpe (xiunx). s. ei⁹ (solata lōgū laborē cātu. pcurrit telas arguto pectino). i. illo instrumēto hoc ē textit (aut decoquit). i. coquēdo minuit (humorē). i. aquā (dulcis musti vulcano). i. ad ignē (Et ip̄a despumat vndā tepidi aheni). i. feruētis cabi (folijs Aut rubicūda ceres). i. matura seges (succidit). i. metitur sc̄z nocte (medio estu). i. q̄n̄ dieb⁹ ē valde calidū. & (area terit fruges). i. noctu fruges terunt in area (tostas). i. siccatas me-

Eous

¶ Eous. i. oriēs. aurora vel lucifer Ponit̄ etiā adiectiue p̄ oriētalis. vt paulo añ Eoē atlātides. Et nota q̄ prima syllaba q̄n̄q; corripit. q̄n̄q; p̄ducit. ¶ Prata sunt loca vbi fenū nascitur ¶ Inspico as. i. ad modū spicax formo. ¶ Pecten hic sc̄at instrumētū quo textit. ¶ Argutus. i. subtilis breuis. sonorus ¶ Vulcanus est fabulosus deus ignis & ponitur pro igne ¶ Mustū ē nouū vinū qd̄ si decoquat ad dimidiā sui ptē vocat̄ defrutū. de q̄ hic d̄t poeta Et nota q̄ iste vsus. Aut dulc̄ musti &c. vocat̄ hypmeter quia vna syllā in fine abūdat. q̄ tñ obsorb̄ bet̄ a vocali sequēt̄ vsus ¶ Ahenū ē vas grēū. etiā ponit̄ adiectiue

Prata

Inspico.

Pectē Argut⁹

Vulcanus

Mustum

Defrutum.

Hypermeter

Ahenum

Nudus ara. sere nudus. hyems ignaua colono  
 Frigoribus parto agricolæ plerūq; fruuntur  
 Mutuaq; inter se leti conuiuia curant  
 Inuitat genialis hyems. curasq; resoluit  
 Ceu pressę quum iam portū tetigere carinæ  
 Puppibus & leti nautę imposuere coronas  
 Sed tamē & quernas glandes tum stringere tps.  
 Et lauri baccas. oleamq; . cruentaq; myrta  
 Tunc gruibus pedicas & retia ponere ceruis  
 Auritosq; sequi lepores. tum figere damas  
 Stuppea torquētem balaris verbera fundę  
 Cum nix alta iacet. glaciē cū flumina trudent.

¶ De ijs q̄ fiēt hyeme ¶ Cōstructio (Ara nud⁹. & sere nud⁹). i.

C III





## LIBER

## PRIMVS

tā sereno tpe vt nō egeas vestib<sup>9</sup> (Hyems ē ignaua colono). i. fa-  
 cit colonū (ignauū). i. pigrū (Frigorib<sup>9</sup>). i. in hyeme (agricolae  
 fruunt plerūq; partho). i. voluptatē capiūt ex eo qđ p estatē la-  
 bore pepererūt. & ipi (curāt inter se mutua puiua leti Genial<sup>9</sup>)  
 id ē voluptuosa hyems (inuitat). i. eos. & (resoluit). i. tollit. rela-  
 xat curas (Ceū). i. sicut (cū carine). i. naues (presse) i. onuste (tetige-  
 re iā portū. & leti nautē iposuerē coronas puppib<sup>9</sup>) scz p reletis-  
 cia (S; tñ tps ē tū). i. tūc in hyeme (stringere). i. decutere vel colla-  
 gere (glādes quernas). i. de quercu (Et tps est tū stringere baccas  
 lauri. & oleā) i. baccas oleę. & (crueta myrta). i. fruct<sup>9</sup> myrti ar-  
 boris q hnt succū sanguineū. Et tps ē tūc ponere (pedicas). i. laq-  
 os gruib<sup>9</sup>. & ponere (retia ceruis. & seq). i. psequi (lepores auri-  
 tos). i. magnis aurib<sup>9</sup>. & tps ē tūc (torquentē stuppea pbera ba-  
 learis fundę figere). i. sagittare (damas. cū). i. qñ (nix iacet alta. &  
 cū flumina trūdūt glaciē). i. qñ gelauit. ¶ Ignauus. i. piger qsi  
 nō auus. i. diligēs. ¶ Ignauia. i. pigricia. ¶ Geniū. i. natura. In  
 genial. qsi prinēs ad geniū. i. naturalis vel voluptuosus letus.  
 ¶ Bacca dr fruct<sup>9</sup> lauri oleę cypressi & similiū arboꝝ. Etiā scat  
 gemmā. ¶ Pedica ē laqueus q pedes implicant Erāt q p digi-  
 to pedis accipiūt ¶ Baleares insule sunt due in hispanico mari  
 in qbus inuētus ē vsus fundę. hic ponit adiectiue ¶ Stuppa est  
 deteri<sup>9</sup> linū. teuto. heyde off werck. In stuppeus. i. de stuppa.

Ignauus.  
 Ignauia  
 Geniū  
 Genialis  
 Bacca.  
 Pedica.  
 Baleares.  
 Stuppa

Quid tēpestates autūni & sydera dicam  
 Atq; vbi iam breuiorq; dies & mollior estas  
 Quę vigilanda viris vel cū ruit imbriferū ver  
 Spicea iam campis cū messis inhorruit. & cum  
 Frumēta in viridi stipula lactentia turgent  
 Sepe ego quū flauis messorē induceret aruis  
 Agricola & fragili iam stringeret ordea culmo  
 Omnia vētorum concurrere prelia vidi  
 Quę grauidam late segetē ab radicibus imis  
 Sublime expulsam eruerēt. ita turbine nigro  
 Ferret hyems culmūq; leuē stipulasq; volantes  
 Sepe etiā immēsūm cœlo venit agmen aquarū  
 Et foedā glomerant. tēpestatē imbribus atris  
 Collectę ex alto nubes. ruit arduus ether  
 Et pluuia ingēti sata leta boum q; labores



GEORGICORVM FO. XVI

Diluit, implētur fossę & caua flumina crescunt  
 Cū sonitu: feruetq; fretis spirantibus equor  
 Ipse pater media nimbrosę in nocte corusca  
 Fulmina molitur dextra, quo maxima motu  
 Terra tremit, fugere fereq; mortalia corda  
 Pergētes humilis strauit pauor: ille flagranti  
 Aut athon aut rhodopen aut alta ceraunia telo  
 Deicit, ingemināt austri & densissimus imber:  
 Nūc nemora ingēti vento nūc littora plangūt

¶ Hic agitur de tēpestatib⁹ autūni. & veris. ¶ Cōst. (Quid dicā tēpestates autūni. & sydera). s. eas iducētia (Aut vbi). i. qñ (dies est iā breuior. & estas ē mollior). i. min⁹ feruēs (Quę sunt tūc vigilia da vir⁹). i. vigilāter puidēda (Vel cū ibrifere ver ruit). i. p̄cipitāt in finē (Cū spīcea messis). i. frumētū spīcas hñs (inhorruit cāpis). i. tremit. & (cū frumēta lactētia). i. tenera & lacte plena (turgenti viridi stipula). i. culmo (Ego vidi sepe cū agricola induceret messorē flauis aruis). i. mature segeti. & (stringeret). i. secaret (ordea fragili culmo) vidi inquā tūc (oīa plia ventorū pcurrere inter se). i. magnā tēpestatē fieri (Quę). s. plia vētorū (eruerēt late) id ē vbiq; ab imis radicib⁹ (grauidā segetē sublimē). i. alte (Ita vthyems). i. tēpestas (ferret). i. tolleret (nigro turbine). i. noxia tēpestate (leuē culmū). i. stramē frumēti (& volātes stipulas Immēsu agmē). i. nimia multitudo (aquarū venit etiā sepe. Et nubes collectę ex alto. glomerāt). i. pgregāt (fcedā tēpestatē atris imbrib⁹ Arduus æther ruit). i. ruere vidēt. & (diluit). i. abluīt (leta sata) id est semina. & (labores bo um). i. agros bobus aratos (pluuiā ingēti). i. valde magna (fossę implent). s. aqua. & (caua flumina crescūt cū sonitu. & equor feruet). i. mouet (fretis). i. aquis (spirantib⁹). i. in motu positis (Ipse pater). i. de⁹ (molit). i. iactat (fulmina corusca). i. coruscantia (in media nocte). i. tēpestate (nimborū). i. pluuiarū (Quo motu maxima terra tremit. & fere fugere) id ē fugerunt. & (humilis pauor). i. humiliāns (strauit mortalia corda per gentes). i. vbiq; (Ille) scz pater (deicit flagātī telo) id ē fulmine (aut athon) illū montē (aut rhodopen) illū montē (aut alta ceraunia) illos mōtes (Austri). i. vēti vlt pluuię (ingemināt) id ē crebescūt. & densissimus imber). s. ingeminat (Nemora plangūt). i. resonāt (nūc ingēti vento & littora plangūt &c) ¶ Spīca ē in q nascit frumētū Etiā dicit hic spīc⁹ & hoc spīcū p eadē re In stradicētū spīceus a um, ¶ Culmus & stipula drūt fm Seruiū

Spīca Spīc⁹  
 Culmus.  
 Stipula



## LIBER PRIMVS

**Glomero** Nā culmus ē ip̄e calamus. stipulę vero folia q̄ ambiunt culmū  
**Nimbus** ¶ Glomerare est glomos facere vel cōiungere congregare  
**Athos** ¶ Nimbus ē repētina pluuia. etiā est ventus. & genus vasis  
**Rhodope** ¶ Athos ē altus mons gręcię Itē Rhodope mons thracię.  
**Ceraunia.** ¶ Ceraunia sunt alti mōtes in epiro dicti a crebris fulminib⁹.  
 Nā ceraunos gręce sc̄at fulmen.

Hoc metuēs cœli menses & sydera serua  
 Frigida saturni sese quo stella receptet  
 Quos ignis cœli cyllenius erret in orbes  
 Imprimis venerare deos. atq; annua magne  
 Sacra refer cereri letis opatus in herbis  
 Extreme sub casu hyemis iam vere sereno  
 Tunc agni pingues & tunc mollissima vina  
 Tum somni dulces densęq; in montibus vimbæ  
 Cuncta tibi cererē pubes agrestis adoret  
 Cui tu lacte fauos & miti dilue baccho  
 Terq; nouas circū foelix eat hostia fruges  
 Omnis quā chorus & socij comitētur ouantes  
 Et cererē clamore vocent in tecta. neq; ante  
 Falcē maturis quisq; supponat aristis  
 Quā cereri torta redimitus tempora quercu  
 Det motus incōpositos & carmina dicat.

¶ Docet quō sit obuiandū tēpestatib⁹. i. p̄uidētia & religione  
 ¶ Cōstr. (tu metuēs hoc). i. hmōi tēpestatē (serua). i. p̄sidera (mēs  
 ses' cœli). i. xij. signa qbus mēses cognoscim⁹ (& sydera). i. mot⁹  
 planetarū (& serua q̄). i. ad quā cœli partē (frigida). i. noxia (stella  
 saturni receptet). i. sepe recipiat sese. & (in q̄s orbes). i. ad q̄ loca.  
 (cylleni⁹ ignis). i. stella mercurij erret (Imprimis). i. añ oīa (vene  
 rare deos & refer). i. da (magne cereti annua sacra) id ē sacrificia  
 (operat⁹). i. sacrificās (in letis herbis Sub casu). i. circa finē (extre  
 me hyemis. vere iā sereno Agni) sunt (tūc pingues & vina sunt  
 tūc mollissima). i. minime austera. & (somni sunt tū). i. tūc (dul  
 ces. & v. . . . sunt tūc dēse ī mōtib⁹ Cūcta agrestis pubes). i. oīs  
 turba rusticorū (adoret cererē tibi). i. p̄ tuo cōmodo (Cui). i. cere  
 ri (tu dilue). i. liba (fauos cū lacte. et miti baccho). i. dulcivino (et  
 foelix hostia eat ter circū nouas fruges. quā) se3 hostiā (oīs chor⁹)  
 .i. cet⁹. s̄ comitei. & (socij ouātes). i. pre leticiā vociferātes (comi



GEORGICORVM FOLIO XVII

tenē. & vocēt cererē clamore ī tecta Neq; quisq; supponat falcē  
 maturis aristis). i. segeti (anq; ipse redimit<sup>9</sup> tpa). i. hns tpa redimi  
 ta (torta quercu). i. corona querna (det cereri incōpositos mot<sup>9</sup>)  
 id ē saltatōes rusticas (& dicat carmina). s. i. honorē cereris ¶ Sa Saturnus  
 turn<sup>9</sup> ē summ<sup>9</sup> planetar; q̄ dr frigid<sup>9</sup>. i. noxi<sup>9</sup>. sicut in buco. fri/ Cyllene  
 gidus anguis. ¶ Cyllene ē mons arcadię vbi nat<sup>9</sup> fuit Mercuri<sup>9</sup> ¶ Ouare  
 Vñ vocat ipse Cyllenius ¶ Ouare ē vociferare p̄ leticia. vt enei  
 dos decimo. Quo nunc turnus ouat spolio &c.

Atq; hec vt certis possimus discere signis  
 Aestusq; pluuiasq; & agētes frigora vētos  
 Ipse pater statuit quid menstrua luna moueret  
 Quo signo caderēt austri. quod sepe vidētes  
 Agricolæ propius stabulis armēta tenerent  
 Continuo vētis surgētibus; aut freta ponti  
 Incipiunt agitata tumescere, & aridus altis  
 Montibus audiri fragor. aut resonantia longe  
 Littora misceri & nemor; increbescere murmur.  
 Iam sibi tum curuis male tēperat vnda carinis  
 Quum medio celeres reuoluant ex equore mergi  
 Clamorēq; ferunt ad littora: quūq; marinæ  
 In sicco ludunt fulicę. notasq; paludes  
 Deserit atq; altam supra volat ardea nubē  
 Sepe etiā stellas vento impēdente videbis  
 Precipites cœlo labi. noctisq; p̄ vmbas  
 Flammar; longos a tergo albescere tractus.  
 Sepe leuē paleam & frondes volitare caducas  
 Aut summa nantes in aqua colludere plumas.

¶ Describit prognostica tēpestatū & primū vētor; ¶ Cōstructio  
 (Atq; vt possimus discere certis signis. hec) scz. (estus & pluuias  
 & ventos agētes frigora. ipse pater). i. deus (statuit quid luna mē  
 strua). i. q̄ singulis mensibus innouat (moueret) id est induceret  
 (Quo signo austri caderēt). i. q̄liter sciamus q̄ ventū cessarent.  
 (quod) scz signū (agricolę vidētes tenerent armēta p̄pius sta  
 bulis). i. iuxta domū (Ventis surgentib<sup>9</sup>) qñ venti flabūt (cōti  
 nuo). i. mox (aut freta ponti). i. aquę maris (agitata). i. mota (in  
 cipiūt tumescere, & aridus fragor). i. sonus qualis fit cum arida



## LIBER PRIMVS

ligna frāgunt. s<sup>c</sup> incipit (audiri in altis montib<sup>9</sup>. aut littora res  
sonantia longe, incipiunt misceri) .i. pturbari (& murmur nes  
morū incipit increbescere). i. creber fieri (vnde male tempat sibi  
iā tum) i. nō parcat (curuis carinis). i. nauibus (cū). i. qñ (celeres  
mergi) ille aues (reuolant ex medio equore ad littora. & ferunt)  
id ē efferūt leuāt (clamorē. & cū marinē fulicē) ille aues (ludunt  
in sicco). i. in terra (Et cū ardea deserit paludes notas). i. in quib<sup>9</sup>  
bus versari solet (atq; uolat supra altā nubē Etiam videbis sepe  
stellas labi). i. cadere (p̄cipites). i. deorsum (e coelo. vento ipendē  
te) i. qñ vent<sup>9</sup> impēdet. & videbis (longos tract<sup>9</sup>). i. spacia (flā  
marū). i. stellarū (albescere a tergo). i. post casum (p̄ vmbas nō  
ctis) Et videbis (sepe leuē paleā. & frondes caducas). i. q̄ cecide  
runt ab arborib<sup>9</sup> (volitare. Aut videbis plumas nantes in sum  
ma aqua). i. in summitate aque (colludere). i. moueri.

Menstruus

Armētum.

Armētari<sup>9</sup>

Mergus

Fulica

Carina:

¶ Menstruus a mē, sit a mēsis. i. p̄tinēs ad mēsem. aut durās p̄ mē  
sem. vel singulis mēsis veniēs. vt morbus mēstruus. sic men  
strua luna &c. ¶ Armentū ē grex maiorū aīalīū In armentarius.  
id ē pastor aut custos armēti. ¶ Mergus dicit̄ auis aq̄tica q̄ sepe  
se mergit pascēdi causa. ¶ Fulica etiā ē auis aquatica & nigra.  
¶ Carina est idē quod nauis. sed pprie venter nauis

At boreę de parte trucidis cum fulminat. & cum  
Euriq; zephyriq; tonat domus: omnia plenis  
Rura natant fossis. atq; omnis nauita ponto  
Humida vela legit. nūq; imprudētibus imber  
Offuit. aut illum surgentem vallibus imis  
Aereę fugiere grues. aut bucula coelum  
Suspiciēs patulis captauit naribus auras  
Aut arguta lacus circū volitauit hirundo  
Et veterē in limo rang cecinere querelam.  
Sepius & tectis penetralibus extulit oua  
Angustum formica terens iter. & bibit ingens  
Arcus. & e pastu decedēs agmine magno  
Coruorū increpuit densis exercitus alis.  
Iam varias pelagi volucres & quę asia circum  
Dulcibus in stagnis rimantur prata caystri  
Certatim largos humeris infundere rores  
Nūc caput obiectare fretis. nūc currere in vndas



GEORGICORVM FO. XVIII

Et studio incassum videas gestire lauandi.  
 Tum cornix plena pluuia vocat improba voce  
 Et sola in sicca secum spaciatur harena.  
 Nec nocturna quidē carpētes pensa puellę  
 Nesciuere hyemē: testa cum ardēte viderent  
 Scintillare oleum & putres cōcrescere fungos

¶ Nūc ponit prognostica pluuie ¶ Cōstructio (At). i. s. (cū fuls  
 minat). i. vētus fiat (de pte truciis boreę. & cū domus euri tonat  
 & cū dom⁹ zephyri tonat). i. qñ sil flant diuersi vēti (oia rura na  
 tant tūc plenīs fossis). i. magna pluuia tūc orit (Atq; ois nauis  
 ta). i. nauta (legit). i. colligit vel cōplicat (ponto). i. in mari (hu  
 mida vela. imber). i. pluuia (nūq; offuit). i. nocuit (īprudenti  
 bus). i. nescientib⁹. q. d. sp an sciri pōt (Aut grues aereę). i. in aere  
 volātes (fugiere). i. fugierūt (imis vallib⁹) scz ex (illū) scz ventum  
 (surgentē). i. incipientē (Aut bucūla). i. vacca (suspiciēs coelum.  
 captauit auras). i. aerē (patulis narib⁹ Aut hirūdo arguta). i. gar  
 rula (volitauit circū lac⁹). i. stagna (Et ranę cecinere veterē qrelā  
 in limo. & formica terens angustū iter sepi⁹ extulit). i. exportas  
 uit (oua sua penetralib⁹ rectis). i. ex secretis cauernis (Et ingēs ar  
 cus). i. iris (bibit). i. attrahit aquas (& exercit⁹). i. multitudo (cor  
 uorū decedens epastu. magno agmine). i. impetu (increpuit). i.  
 sonitū fecit (densis alis Videas iā). i. tunc (varias volucres pela  
 gi. & q) scz volucres (rimant). i. qrunct cibū (in dulcibus stagnis  
 caystri) illius fluuij (circū asia prata). i. sic dicta (videas inquā. in  
 fundere humeris largos rores). i. aquas (certatim). i. diligenter.  
 (Et videas eas. nūc obiectare caput fretis. nūc currere in vndas  
 & gestire). i. moueri aut gest⁹ facere (incassum). i. frustra (studio)  
 id ē causa (lauādi Improba cornix vocat tunc pluuia plena vo  
 ce. & cornix spaciā sola secū in sicca harena. & obiectat). i. op  
 ponit (caput q̄rulum) i. garrulū (venientibus vndis). i. pluujs  
 (Nec). i. nō (puellę carpentes nocturna pensa). i. noctu nentes.  
 (nō nesciuere). i. bene nouerunt (hyemem). i. tēpestatē futuram.  
 (cum viderent oleum scintillare). i. scintillas emittere (ardente  
 testa) id est in lucerna (& putres fungos) id est similitudines fungo  
 rum (crescere) scz in testis. ¶ Eurus est ventus orientalis  
 ¶ Zephyrus est ventus occidentalis. boreas septētrionalis  
 ¶ Trux est nomen adiectiuū idem quod crudelis. Inde truculē  
 tus idem significans. ¶ Bucūla est parua bos a greco nomin  
 bus. sed buccula parua bacca.  
 ¶ Penetral vel penetrale est secretus & intīmus locus.

Eurus  
 Zephyr⁹ bore  
 as. Trux tru  
 culētus Bucu  
 la. buccula  
 Penetral.



LIBER PRIMVS

Asia  
Cayster.  
Fungus

¶ Asia ē hic nomē paludis. nā qñ regionē ēt p̄ma syllā corripit  
 ¶ Cayster ē fluui⁹ in a siē regione ¶ Fungus eyn svam.  
 Nec minus ex imbri soles & aperta serena  
 Prospicere & certis poteris cognoscere signis  
 Nam neq; tum stellis acies obtusa uidetur  
 Nec fratris radijs obnoxia surgere luna.  
 Tenuia nec lanę p̄ coelum vellera ferri:  
 Non tepidum ad solem pennas in littore p̄dunt  
 Dilectę thetidi halcyones. non ore solutos.  
 Immundi meminere sues iactare maniplos  
 At nebule magis ima petunt cāpocq; recumbunt  
 Solis & occasum seruans de culmine summo  
 Nequicq; seros exercet noctua cantus.  
 Apparet liquido sublimis in aere nysus  
 Et pro purpureo p̄enas dat scilla capillo  
 Quacūq; illa leuem fugiēs secat æthera pennis  
 Ecce inimicus atrox magno stridore p̄ auras  
 Insequitur nysus. qua se fert nysus ad auras  
 Illa leuem fugiens raptim secat æthera pennis  
 Tum liquidas corui presso ter gutture voces  
 Ant quater ingeminant. & sepe cubilibus altis  
 Nescio qua preter solitum dulcedine leti  
 Inter se folijs strepitant. iuuat imbribus actis  
 Progeniē parua dulcesq; reuisere nidos.  
 Haud equidem credo quia sit diuinitus illis  
 Ingenium: aut rer; fato prudētia maior.  
 Verum vbi tēpestat & cœli mobilis humor  
 Mutauere vias: & iuppiter humidus austris  
 Densat erant q̄ rara modo. & q̄ densa relaxat:  
 Vertuntur species animor;. & pectora motus  
 Nunc alios. alios dum nubila ventus agebat  
 Concipiunt. hinc ille auium concētus in agris  
 Et letę pecudes & ouantes gutture corui



GEORGICORVM FOLIO XIX

¶ Nunc docet poeta quō etiā tēpestuoso aere cognoscit futura  
 serenitas ¶ Cōstr. (Poteris p̄spicere nō min⁹). i. etiā (soles). i. cla-  
 ros dies (& apta serena). i. serenitates (ex ībri). i. tempestate (& co-  
 gnoscere) sc̄z ista (certis signis Nā neq; obtusa acies). i. obscurus  
 fulgor (videt̄ stellis tū). i. tūc (nec luna obnoxia). i. subdita (radi-  
 is fratris). i. sol (videt̄ surgere) s̄ obtusa (Nec tenuia vellera lanę)  
 id ē flocci (vident̄ ferri p̄ coelū). i. volare in aere (Halcyones) ille  
 aues (dilectę thetidi). i. deę maris (nō pādūt pēnas). i. alas (in litto-  
 re ad tepidū solē. & imūdi sues nō meminere iactare maniplos  
 solutos ore suo. At) i. s; (nebule petūt magis ima). i. inferiora lo-  
 ca (& recūbūt cāpo). i. descēdūt sup̄ terrā (& noctua) illa auis (ser-  
 uans). i. custodiēs (occasuz solis de summo culmie. nequicq;). i.  
 nō (exercet seros). i. nocturnos (cantus Nifus) illa auis (apparet  
 sublimis in liq̄do aere Et scylla) illa auicula (dat pēnas). i. luit pe-  
 nas (p̄ purpureo capillo) sc̄z quē abstulit patri suo (Quacūq;). i.  
 p̄ quēcūq; locū (illa) sc̄z scylla (fugiēs). f. nysuz (secat pēnis). i. alis  
 (leuē ethera). i. volat (Ecce nysus atrox inimic⁹ insequit̄). i. p̄seq̄  
 eā (p̄ auras magno stridore. & q̄). i. p̄ quāviā (nysus fert se ad au-  
 ras). i. volat (illa) scylla. fugiēs (secat raptim). i. velociter. pēnis le-  
 uem ethera (Corui ingemināt tū liq̄das voces). i. sepius vocife-  
 rant (guttare presso. ter aut q̄ter. & corui leti nescio q̄ dulcedie)  
 id ē voluptate (p̄ter solitū). i. plus q̄ solēt (altis cubilib⁹). i. in ni-  
 dis (strepitāt). i. strepitū faciūt (inter se. folijs). i. in frondibus (Ius-  
 uat). i. delectat eos (reuisere). i. visitare (paruā p̄geniē). i. pullos  
 suos (& dulces nidos Equidē haud credo q̄ ingeniū sit illis) sc̄z  
 coruis (diuinit⁹). i. a deo (aut q̄ prudētia). i. puidētia sit illis (ma-  
 ior fato rerū). i. q̄ exigat natura brutorū (Verū). i. sed (vbi) id est  
 postq̄ (tēpestas & mobilis humor coeli). i. pluuia (mutauere vi-  
 as). i. abierūt (& humid⁹ iuppiter). i. aer (densat). i. densa facit (ea  
 q̄ erāt mō rara). i. nō densa (& relaxat). i. rara facit (q̄ erāt densa.  
 Spēs). i. q̄litates (aiorū vertunt̄). i. mutant̄ aialib⁹ (& pectora) sc̄z  
 eorū (p̄cipiūt nūc alios mot⁹) & p̄cipiebāt alios mot⁹ (dū vent⁹  
 agebat). i. faciebat (nubila). i. tēpestates (ille p̄cent⁹ auitū in agris)  
 s̄ ē (hinc. & pecudes) sunt letę (& corui ouātes gutture). i. vocife-  
 rates. ¶ Soles & solib⁹ in nūero p̄li sepe legit̄ p̄ dieb⁹ vel calori  
 bus aut radijs solis. Vñ in buco. Sepe ego lōgos. Cātādo memi-  
 ni puerū me p̄dere soles. i. dies. ¶ Obnoxio. i. obligat⁹ ¶ Halcyo-  
 nes sunt auiculę marine q̄ pariūt in medio hyemis. q̄ tpe mare  
 p̄. xiiij. dies ē tranquillū. Iō dicunt̄ dilectę thetidi. i. a thetide dea  
 maris. Et ut ait Serui⁹. dicit̄ hic & hęc halcyon onis p̄ aue ¶ No-  
 ctua ē auis nocturna minor bubone ¶ Nifus fuit rex megarēsis  
 q̄ habuit filiā noie. Scyllā. de qb⁹ ē fabula taf Cū Minos rex cre-

Soles solib⁹

Obnoxio

Halcyones

Noctua

Nifus





## LIBER PRIMVS

cælis obsideret megaræses scylla illū amare cepit. quē vt sibi ama-  
torē faceret. purpureū capillū. in q̄ regnū fatale habebat. absce-  
dit patri. & ad minoez fugit. s; tñ ab illo p̄cepta cū se submerge-  
re vellet. mutata d̄t in auiculā. pater ei⁹ nysus fact⁹ ē auis. & sp̄  
ob p̄ditōez p̄seq̄t filiā Est em̄ nysus auis rapax. teu. cyn sparuer

Si vero solem ad rapidum lunasq; sequentes  
Ordine respicies: nunq; te crastina faller

Hora. neq; insidijs noctis capiere serene.

Luna reuertentes cum primum colliget ignes

Si nigrum obscuro comprehenderit aera cornu

Maximus agricolis pelagoq; parabitur imber

At si virgineum suffuderit ore ruborem

Ventus erit. vento semp̄ rubet aurea p̄hebe.

Sin ortu quarto: nāq; is certissimus auctor:

Pura neq; obtusis p̄ coelum cornibus ibit:

Totus & ille dies & qui nascetur ab illo

Exactum ad mensem pluuia ventisq; carebūt

Votaq; seruati soluent in littore naute

Glaucoq; & panopee & inoo melicerte

¶ Nūc ponit prognostica magis fida & subtiliora q̄ colligunt̄  
ex sole & luna. & primo de luna ¶ Cōstrue (Si vero respicies ad  
solē rapidū). i. velocē. & (ad lunas sequētes. ordine). i. p̄ ordinē.  
(crastina hora). i. futurū t̄ps (nūq; faller te. neq; capiere). i. decipi  
eris (insidijs serene noctis. cū primū luna colligit ignes reuertē-  
tes). i. q̄n primū recipit lumē a sole vel q̄n noua ē (si) ip̄a tūc (cō-  
p̄derit nigrū aera obscuro cornu) quia tūc ē cornicularis (ma-  
xim⁹ imber parabit agricol̄ & pelago. At si luna suffuderit ore)  
id ē aspectu suo (ruborē virgineū). i. familiarē virginib⁹. tūc vē-  
tus erit. aurea p̄hebe). i. pulcra luna (rubeat sp̄ vēto). i. p̄pter vē-  
tū (Sin). i. s; si luna (pura. neq; ibit p̄ coelū obtusis cornib⁹. q̄rto  
ortu). i. q̄rto die ab ortu (nāq; is). i. q̄rt⁹ ort⁹ (ē certissim⁹ auctor)  
ē parēthesis (& ille tot⁹ dies & q̄ dies (nascēt ab illo). i. post illū  
(vsq; ad mēsem exactū). i. finitū (carebūt pluuia vētisq;. & nau-  
tē seruati). i. salui reuersi (soluēt in littore vota). i. ea q̄ vouerant  
in mari (Glaucoq; & panopee & c̄) illis dijs marinis. ¶ Progno-  
stica lunæ breuiter hoc versu habent. Pallida luna pluit. rubicū-  
da flat. alba serenat. ¶ Glauc⁹ ē fabulosus deus maris. de q̄ Oui

Glaucus.



GEORGICORVM FO. XX

dius. xiiij. metamorpho. ¶ Panopea dr nymp̄ha q̄dā marina  
 ¶ Melicerta fuit filius athlamantis regis thebar. qui melicerta Panopea  
 submersus factus est marinus deus alio noīe Palēmon. Vocat Melicerta  
 aut inous a noīe matris q̄ dicebat̄ ino.

Sol quoq; & exoriens & cum se condet in vndas  
 Signa dabit. solem certissima signa sequentur  
 Et que mane refert & quæ surgentibus astris  
 Ille vbi nascentē maculis variauerit ortum  
 Conditus in nubem. medioc; reluderit orbe  
 Suspecti tibi sint imbres. nanq; vrget ab alto  
 Arboribusq; fatisc; notus pecoric; sinister  
 Aut vbi sub lucem densa inter nubila sese  
 Diuersi rumpent radij. aut vbi pallida surget  
 Tithoni croceum linquens aurora cubile  
 Heu male tum mites defendet pampinus vuas  
 Tum multa in tectis crepitās salit horrida grando  
 Hoc etiam emenso cum iam decedet olympo  
 Profuerit meminisse magis. nam sepe videmus  
 Ipsius in vultu varios errare colores  
 Ceruleus pluuiam denunciat. igneos euros.  
 Sin macule incipient rutilo immiscerier igni.  
 Omnia tum pariter vento nimbisc; videbis  
 Feruere. non illa quisq; me nocte per altum  
 Ire: neq; a terra moneat conuellere funem.  
 At si cum referetq; diem condetq; relatum  
 Lucidus orbis erit: frustra terreberē nimbis  
 Et claro siluas cernes aquilone moueri

¶ Hic ponunt̄ prognostica sol. i. signa q̄b; sciam; ex sole vtr; futu-  
 rura sit serenitas an tēpestas ¶ Cōstr. (Sol q̄q;). i. etiā (& exoriēs)  
 id ē cū orit̄ mane (& cū se p̄det in vndas). i. q̄n occidet vesp̄ri.  
 (dabit signa) s; futuro; (certissima signa sequent̄ solē). i. certissi-  
 ma sunt signa solis (& q̄). s. signa (sol refert). i. affert (mane) & q̄ si-  
 gna refert (astris surgētib;). i. vesp̄ri (vbi). i. q̄n (ille) sol (varias-  
 uerit nascere ortū suū macul. p̄dit;). i. abscondit; (in nubē, & vbi).



LIBER PRIMVS

ipse sol refugerit in medio orbe). i. latuerit in circulo (ibres sint tibi suspecti). i. timeas pluuias (nāq; not<sup>9</sup>) ille uent<sup>9</sup> (sinister). i. noxi<sup>9</sup> (arborib<sup>9</sup> & satis). i. seminib<sup>9</sup> (& pecori). i. pecorib<sup>9</sup> (urget ab alto). i. minā descēsum (Aut ubi). i. qñ (diuersi radij) scz solis (rūpent sese. inter dēsa nubila) nubes (sub lucē). i. añ lucem (Aut ubi aurora liquēs croceū cubile tithoni surget pallida. pāpin<sup>9</sup> male defendet tum mites vuas. horrida grādo salit tum multa crepitās). i. sonās (in rectis. Profuerit). i. utile fuerit (etiā magis meminisse hoc. cū sol decedet iā menso). i. trāsito (olympo) id ē celo (Nā videmus sepe varios colores errare in vultu ipius) scz solis (Cerule<sup>9</sup>). i. griseus color (denūciat pluuiā. igne<sup>9</sup>). i. rube<sup>9</sup> color denūciat (euos). i. ventos (Sin). i. s; (si macule). i. nigredines (incipiēt imiscerier). i. imisceri (rutilo igni) id ē rubro colorī (tum videbis oīa). s. loca (feruere). i. abūdare (veto nimbisq;). i. pluuijs (Nō quisq;). i. nemo (moneat me ire p altū). i. mare (illa nocte. neq; puellere funē a terra). i. nauigare (Ar). i. s; (si orbis solis erit lucid<sup>9</sup>. cū ipse sol referet diē). i. mane (& cū pder). i. absconder (diē relatū). i. reportatū (frustra terreberē nībīs). i. nimbī non erūt (Et cernes siluas moueri claro aqlone). i. vento serenifico.

Not<sup>9</sup> Noth<sup>9</sup>  
 Nubilus  
 Nubilare  
 Pāpinus  
 Pāpinare.  
 Tithonus  
 Croceus.  
 Cerule<sup>9</sup> cerul<sup>9</sup>  
 Immiscerier

¶ Not<sup>9</sup> ē vent<sup>9</sup> austral. a grēco noīe notys qđ ē humor. ¶ Noth<sup>9</sup> vero p th scriptū scat illegittimū vel spuriū. ¶ Nubil<sup>9</sup> a um. i. obscur<sup>9</sup>. s; in neutro gñe ponit substātiue p nubib<sup>9</sup>. In nubila re obscurare. ¶ Pāpin<sup>9</sup> dr foliū vitis. In pāpine<sup>9</sup> a um. & pāpinare. i. pāpinos a vite tollere vt vūe maturescāt Columella. Vī neā vere q; putare tā pāpinare vtile ē. ¶ Tithon<sup>9</sup> fuit rex in oriente q fingit marit<sup>9</sup> aurorę. ¶ Croceus a um. i. ruber glaucus q; si de croco. ¶ Cerule<sup>9</sup> v; cerul<sup>9</sup> a um. teuto. grau. sicut color maris aut nubiū. ¶ Immiscerier p imisceri ē paragoge figura

Deniq; quid vesper serus vehat. vnde serenas  
 Ventus agat nubes. quid cogitet humid<sup>9</sup> auster  
 Sol tibi signa dabit; solem quis dicere falsum  
 Audeat; ille etiam cecos instare tumultus  
 Sepe monet. fraudēq; & operta tumescere bella  
 Ille etiā extincto miseratus cesare romam  
 Cum caput obscura nitidum ferrugine texit  
 Impiaq; eternam timuerūt secula noctem.  
 Tempore quāq; illo tellus quoq; & equora pōti  
 Obscenicq; canes importuneq; volucres  
 Signa dabāt; quotiens cyclopū efferuere in agros



GEORGICORVM FO. XXI

Vidimus vndantē ruptis fornacibus etnam  
 Flammarumq; globos liquefactaq; voluere saxa  
 Armorū sonitū toto germania cœlo  
 Audiūt, insolitis tremuerunt motibus alpes  
 Vox quoq; per lucos vulgo exaudita silentes  
 Ingens, & simulacra modis pallentia miris  
 Vīsa sub obscurū noctis, pecudesq; loquutę  
 Infandū, sistunt amnes terreq; dehiscunt  
 Et mœstū illachrimat tēplis ebur, æraq; sudant  
 Proluit insano contorquens vortice siluas  
 Fluuiorum rex eridanus, camposq; per omnes  
 Cum stabulis armenta tulit, nec tēpore eodem  
 Tristibus aut extis fibrę apparere minaces  
 Aut puteis manare cruor cessauit, & altę  
 Per noctem resonare lupis vlulantibus vrbes  
 Non alias cœlo ceciderunt plura sereno  
 Fulgura, nec diri totiens arsere cometæ

¶ Hic poeta ꝑcludens materiā de sole, pulcre deflet mortē Iulij  
 cesaris qui occisus fuit in senatu. q̄ tpe fuit magna eclipsis solis  
 Istud at̄ scribit in grām Augusti q̄ fuit filiꝑ Iulij adoptiuus Vñ  
 & plura ꝑtēta scribit q̄ ꝑtigerūt lōge añ mortē Iulij ¶ Cōstrue  
 (Deniq; i. etiā (sol dabit signa. qd serꝑ vesp) .i. stella vesptina.  
 (vehat) .i. afferat (vñ) .i. de q̄ ꝑte (ventꝑ agat) .i. ducat (serenas nuꝑ  
 bes. qd humidꝑ auster) ille ventꝑ (cogiter) .i. facturꝑ ē (Quis aude  
 at dicere solē) sꝑ eē (falsum) .i. deceptorē (Ille) scz sol (monet etiā se  
 pe cecos tumultus) .i. latētes insidias. & (fraudē instare. & opta  
 bella) .i. secreta (tumescere) .i. oriri (Ille) scz sol (etiā miseratꝑ ē roꝑ  
 mā. cesare exticō) .i. occiso (Cū) .i. qñ (sol texit nitidū caput ob  
 scura ferrugine) .i. nigro colore. & (ipia sæcula timuerūt eternā  
 noctē) .i. solē nō rediturꝑ (Quāq; telꝑ & equora pōti. & obscenī  
 canes & volucres. dabāt q̄q;) .i. etiā (signa) .i. futuri mali illo tpe  
 (Quotiēs vidimꝑ etnā) illū montē sicilię (vndatē) .i. flāmas cuo  
 mentē (fornacibꝑ) .i. cauernis eius (ruptis efferuere) .i. fluere in  
 agros cyclopū. & vidimꝑ etnā (voluere) .i. eijcere (globos flāma  
 rū & saxa liqfctā) .i. pusta (Germania audiūt toto cœlo sonitū ar  
 morū. Ingens vox ē q̄q; exaudita) .i. foris audita (ꝑ lucos) .i. sil  
 uas sacras (silētes) .i. vbi silētiū solet eē (vulgo) .i. a mltꝑ (Et simu  
 D I



LIBER PRIMVS

lachra).i. phātaſmata (viſa ſunt pallētia mirꝝ modis ſub obſcu  
rū noctis).i. circa obſcuritatē noctis. Et (pecudes ſunt locute inſ  
fandū).i. res infandas & malas (Amnes).i. fluuij (ſiſtūt).i. ſtant.  
(terre dehifcūt).i. apte ſunt Nā pñs ponit p pterito. & (ebur).i.  
imago hois ex ebore (illachrymat).i. valde flet (mœſtū).i. mœ  
ſte, nomē p aduerbio (& era).i. ſtatue eree (ſudāt Eridanꝝ).i. pa  
dus (rex fluuiorꝝ pluit).i. excreuit aut diluuiū fecit (torquēs)  
id ē euertēs (ſiluas infano vortice).i. nimis fluctibꝝ (Et tulit).i.  
abſtulit (armēta).i. pecora (cū ſtabulꝝ p oēs cāpos Nec).i. nō (mi  
naces ſibre nō ceſſauerūt apparere in triſtibꝝ extis eodē tpe. aut  
cruor nō ceſſauit manare in puteis. Et altę vrbes).i. in mōtibꝝ  
ſitę. nō ceſſauerūt reſonare p noctē (lupis vlulantibꝝ Plura ful  
gura nō cecidere alias).i. alio tpe (ſereno cœlo. nec diri comete)  
id ē crinite ſtelle (arſere).i. arſerūt (totiēs) ſcꝝ alias. ¶ Vesp̄ ē ſtella  
veſpertina q̄ & veſperugo dr̄ & heſperꝝ Et ē veſp̄ gn̄is masculini  
vt hic pꝝ. ſerus veſp̄ Sifr̄ libro tercio. frigidꝝ veſp̄ Itē Statiꝝ. veſp̄  
opacꝝ Igit̄ errauit Alex. ¶ Ferrugo ē color purpureus ad nigrū  
tendēs. ¶ Cyclopes dicunt̄ fuiſſe gigātes i ſicilia iuxta gn̄ā. & p  
ducit o. ¶ Aetna ē mons in ſicilia ſp̄ ardēs. ſꝝ nūc plus nūc mi  
nus ¶ Eridanꝝ ē magnꝝ fluuiꝝ lombardię q̄ & padus vocatur.  
¶ Exta ſunt inteſtina ſuperiora vt pulmo. cor. iecur. & lyen. Ex  
his ſolebāt gētiles futura ꝑncere. Cometes vel cometa gręcū no  
men eſt qđ latine ſonat crinitus Eſtqꝝ generis masculini.

Vesper

Ferrugo.  
Cyclopes  
Aetna.  
Eridanus  
Exta  
Cometa.

Ergo inter ſeſe paribus concurrere telis  
Rhomanas acies iterum videre philippi  
Nec fuit indignū ſuperis his ſanguine noſtro  
Emathiam & latos emi pingueſcere campos.  
Scilicet & tempus veniet quum finibus illis  
Agricola incuruo terram molitus aratro  
Exeſa inueniet ſcabra rubigine pila  
Aut grauibus raſtris galeas pulſabit inanes  
Grandiaqꝝ effoſſis mirabitur oſſa ſepulchris  
Dij patrij indigetes & romule veſtaqꝝ mater  
Quæ tuſcū tyberim & romana palatia ſeruas  
Hunc ſaltem euerſo iuuenē ſuccurrere ſæclo  
Nephibete. ſatis iam pridē ſanguine noſtro.  
Laumedontæ luimus periuria troye.



GEORGICORVM FO. XXII

Iam pridem nobis coeli te regia caesar  
 Inuidet, atq; hominū querit curare triūphos.  
 Quippe vbi fas vsū atq; nefas, tot bella p orbē  
 Tam multae scelerū facies. nō vllus aratro  
 Dignus honos, squalēt abductis arua colonis  
 Et curū rigidū falces cōstantur in ensem  
 Hinc mouet euphrates, illinc germania bellum  
 Vicinae ruptis inter se legibus vrbes  
 Arma ferūt. seuit toto mars impius orbe  
 Vt cum carceribus sese effudere quadrigae  
 Addūt se in spacia: & frustra retinacula tendens,  
 Fertur equis auriga, neq; audit currus habenas.

¶ De bellis ciuilibus & nimia hoīm malicia ¶ Construe (Ergo philippi viderūt romanā facies iterū). i. scdo (concurrere inter se). i. preliari (paribus telis). i. pilis (Nec fuit iudignū superis). i. superi dignū putauerūt (emathiam). i. thessaliā (& latos cāpos emi) illius mōtis (pinguescere bis sanguine nostro). i. romano. (Sc3). i. certe (tempus veniet cū agricolā molitus terrā). i. colens (incuruo aratro, illis finibus). i. ibi (inueniet pila). i. tela (exesa) id ē corrupta (scabra rubigine, Aut pulsabit). i. feriet (grauibus rastris, galeas inanes). i. cōcauas. & (ipse mirabitur grādia ossa) sc3 hoīm (sepulchris effossis). i. euersis O (Indigetes dñj patrij). i. patrie. & (o romule, & o mater vesta quē seruas tyberim tuscū) id ē fluuiū tuschie. & seruas (romana palacia Ne phibete saltez hunc iuuenem) sc3 Augustū (succurrere saeculo euerso). i. repare statū mūdi (Nos luimus). i. soluimus (satis iam pridem piuria troyae laumedontē). i. quā laumedon rexerat O (caesar) sc3 Auguste (regia coeli inuidet te nobis) i. non p̄t pati q̄ te habemus principē. & (regia coeli queritur). i. indignat (te curare). i. regere. triūphos hominū (Quippe). i. certe (vbi) id ē apud quos hoies (fas ē versum atq; nefas est versum). i. fas dr nefas, & nefas dicit fas (tot bella). i. sunt (p orbem, & tā multae sunt facies). i. modi. (scelerū. nō vllus dign⁹ honos ē aratro Arua squalēt). i. inculta sunt (colonis abductis) sc3 ad bella, & curū falces cōstant in rigidū ensem (Euphrates) popul⁹ oriētalīs (mouet bellū hinc) id ē ab hac pte (germania mouet bellū illinc). i. ab illa pte (Vicinae vrbes ferūt arma inter se legib⁹ ruptis, Impi⁹ mars). i. bellū faciens hoies ipios (seuit). i. crudelit̄ agit in toto orbe (Vt). i. sicut

D II



## LIBER SECUNDVS

Philippi  
Philippēses  
Aemathia  
Aemus.  
Pilum  
Indigetes.  
Vesta  
Laumedon

Euphrates.

(cū quadrige).i. equi ad currū (effudere se carcerib⁹).i. vi exierūt claustris suis (addūt se in spacia).i. paulatim eorū cursus auget & (auriga frustra tēdēs).i. retinēs (retinacula).i. lora (ferē equis) id ē arbitrio eorū (& curr⁹ nō audit habenas).i. equi nō obediunt aurigæ. ¶ Philippi orū. ē ciuitas thessalię ppe quā primo Iuli⁹ cesar & Pōpei⁹. postea August⁹ & brutus cū cassio dimica uerūt. hinc dicunt philippēses qbus scribit ap⁹ Paul⁹ ¶ Aemathia ē regio grecię. alio noīe thessalia. ¶ Aemus ē mons thessalię vel thracię. ¶ Pilū ē telū longū vñ hasta. & pprie pila sunt romanoꝝ ¶ Indigetes pprie uocant dij facti ex hoibus. qsi in dijs agētes. vel indigētes dicunt beati qsi nulli⁹ egētes ¶ Vesta dicebā a gētilibus dea uirginitatis ¶ Laumedon fuit rex troiæ pater Priami. de q fabulant. q Apollinē & Neptunū induxit ut sibi facerēt muros troyanos. qbus pfectis negauit eis pecuniaz quā sub iureiurādo illis pmiserat. qre illi irati sp infesti fuerūt troyanis. & romani sunt troyani. ¶ Euphrates ē magn⁹ fluui⁹ orientis p armeniā & babiloniā tendēs in rubrū mare.

.P. Virgilij Maronis Georgicorū

Liber secundus incipit

Actenus aruorū cultus : & sydera coeli

Nūc te bacche canā. nec nō siluestria tecū

Virgulta. & plem tarde crescentis oliuæ.

Huc pater o leneg. tuis hic omnia plena

Muneribus. tibi pampineo grauidus autumnno.

Floret ager. spumat plenis vindemia labris.

Huc pater o leneg veni. nudataq; musto

Tinge nouo mecū direptis crura cothurnis

¶ In hoc scdo libro poeta scribit de cultura arborū s; maxie de vitib⁹ In trib⁹ primis vñ sib⁹ pponit. in quinq; sequētib⁹ inuocat ¶ Cōstructio (Cecini hacten⁹).i. hucusq; (cult⁹ aruorū & sydera coeli O bacche nūc canā te. nec nō).i. & (canā tecū siluestria virgulta).i. arbores steriles qbus alligat vitis. & (canā plem).i. plantā (oliuæ cresctē tarde. O pater leneg).i. o bacche (huc) s; veni (Oia sunt hic plena tuis munerib⁹).i. vitib⁹. qsi diceret scribā de vitib⁹ qre auctor tu diceris (Ager grauid⁹ pampineo autūno).i. vitib⁹ (floret tibi).i. ad honorē tuū (Videmia spumat) s; tibi (plenis labris).i. vasis (O pater leneg veni huc. & tinge nudata crura nouo musto).i. vino (cothurnis).i. calceamēt⁹ (dirept⁹)



GEORGICORVM FOLIO XXIII

id ē exutis. ¶ Bacchus fili⁹ Iouis quē poete dicūt inuētorē fuisse  
 vini. ideo vocat lene⁹ a greco noie leneus qđ ē torcular aut lac⁹  
 ¶ Vindemia qđ si vini dēptio. i. vuarū collectio. hic ponit p noz  
 uo vino. ¶ Labrū ē latū vas sicut illud in qđ fluit mustū ex tor  
 culari. ¶ Mustū ē nouū vinū. Dicit etiā mustus a ū. i. nou⁹ ¶ Co  
 thurnus ē gen⁹ calciamēti qđ & venatores vtebant & tragedi. vt  
 in buco. Sola suphodeo tua carmina digna cothurno

Bacchus.  
 Leneus.  
 Vindemia  
 Labrū  
 Mustū  
 Cothurn⁹

Principio arboribus uaria est natura creandis

Namq; alię nullis hominū cogentibus ipse  
 Sponte sua veniunt. camposq; & flumina late

Curua tenēt. vt molle siler lentęq; geniste

Populusq; & glauca canentia fronde salicta

Pars autē posito surgunt de semine. vt alte

Castaneę. nemorūq; ioui qđ maxima fronder

Aesculus. atq; habite grans oracula quercus

Pullulat ab radice alijs densissima silua

Vt cerasis. vlmisq; etiā parnasia laurus

Parua sub ingenti matris se subijcit umbra

Hos natura modos primū dedit. his genus omne

Siluarū fruticūq; viret; nemorūq; sacrorum

¶ Dicit arbores varijs modis nasci. & primo ponit tres modos  
 qbus arbores nascunt natura scz spōte. semine. radice. ¶ Cōst.  
 (Principio). i. primo (natura ē uaria creādis arborib⁹). i. ad pdu  
 cedas arbores (Nāq; alte). i. qđā arbores (veniūt). i. nascunt (ipe  
 sua sponte). i. p se (& tenēt). i. occupāt (late cāpos & curua flumi  
 na. vt molle siler & c. et salicta). i. salices (canentia). i. qđ canescunt  
 (glauca frōde Pars at). i. qđā alię arbores (surgūt). i. crescūt de se  
 mine (posito). i. quis mō pieto (vt alte castaneę. & escul⁹ qđ frō  
 det ioui maxima nemorū). i. arborū (atq; quere⁹ habite oracula  
 grans). i. grecis Nam greci sub quercubus p̄sulebāt deos (den  
 sissima silua pullulat). i. nascit (alijs). s. arborib⁹ (ab radice. vt ce  
 rasis vlmisq; Etiā parua laur⁹ parnasia). i. apollini sacra (subij  
 cit se). i. subnascit succrescit (sub ingēti umbra). i. magnis ramis  
 (matris). i. antiq; laur⁹ (natura primū dedit hos modos) scz creā  
 das arborū (omne gen⁹ siluarū fruticūq; & sacrorū nemorū viret  
 his) scz modis p̄dictis. ¶ Siler ē arbuscula hñs mollia vimina.  
 & ē spēs salicis. Alij dicūt eē arborē de qđ fiūt fusi. Est at neutri g⁹  
 vt hic apparet. Siler etiā ē qđā fluui⁹ in piceno Tūc ē masculinū

D III



LIBER SECUNDVS

Genista.

Salictū Escul<sup>o</sup>

Pullulo

Parnasus

Columella. Vitreoq; siler q̄ defluit amni. ¶ Genista ē arbuscula  
vel herba de qua Plinius ait. Tingēdis vestib<sup>o</sup> nascunt̄ geniste.  
¶ Salictū est locus vbi salices multę sunt ¶ Esculus ē arbor glā  
difera p̄secrata olim ioui. ¶ Pullulare est renasci. a noīe pullus.  
¶ Parnasus ē mons phocidis sacerapollini. In fit parnasus a um  
id est p̄tinens ad parnasum vel ad apollinem

Sunt alij quos ipse via sibi repperit vsus  
Hic plantas tenero abscindēs de corpe matrū  
Deposuit sulcis. hic stirpes obruit aruo  
Quadrifidasq; sudes & acuto robore vallos  
Siluarūq; alię pressos propaginis arcus  
Expectant & viua sua plātaria terra  
Nil radicis egens alię summūq; putator  
Haud dubitat terræ referens mādare cacumen  
Quin & caudicibus sectis. mirabile dictu.  
Truditur e sicco radix oleagina ligno  
Et sepe alterius ramos impune videmus  
Vertere in alterius. mutatāq; insita mala  
Ferre pirū. & prunis lapidosa rubescere corna

¶ Hic ponit alios modos creandarū arborū q̄s inuenit experie  
tia ¶ Construe (Alij) scz modi (sunt quos ipse vsus repperit sibi  
via). i. rōne vel arte (hic) scz vsus (abscindēs plātas). i. virgas (de  
tenero corpe matrū). i. arborū (deposuit eas sulcis). i. in fossis. &  
(hic) scz vsus (obruit aruo). i. infodit terrę (stirpes). i. trūcos cum  
radicib<sup>o</sup> (& sudes). i. stipites (quadrifidas). i. tātas vt possint in  
quattuor ptes diuidi (& vallos). i. palos (acuto robore). i. robu  
stos Est aut̄ hic color rhetoricus p̄duplicatio. quia bis idē dicit  
nam & valli & sudes idem sunt (& alię siluarū). i. arborū (expe  
ctant pressos arcus ppaginis). i. q̄ rami vtriusq; finibus infigū  
tur terrę ad modū arcus vt fit in vitib<sup>o</sup>. & alię siluarū expectant  
(viua plātaria). i. plantas habētes radices (sua terra). i. in q̄ sunt  
nata (alię) scz arbores (nil). i. nō (egent radicis. & putator). i. cul  
tor arborū (haud dubitat mādare terrę summū cacumē) scz plā  
te (referens). i. flectens (Quin &). i. imo etiā (radix oleagina) id ē  
oleę (tradit). i. nascit̄. p̄duci (e sicco ligno). i. arido stipite (caudi  
cibus). i. ramis (sectis). i. amputatis. & hoc ē (mirabile dictu) id ē  
vt dicat̄ (Et videm<sup>o</sup> sepe ramos alteri<sup>o</sup>) scz arboris (vertere ipu<sup>o</sup>)



GEORGICORVM FO. XXIII

ne).i. sine nocumento (in ramos alteri?) & videmus (pirū) eā arborē (mutatā ferre mala insita) & videmus (lapidosa corna) illos fructus (rubescere prunis) in illis arboribus

¶ Stirps ē pprie radix vel trūc? cū radicib? Accipit etiā p pge Scirps  
nie. tunc est fœi gñis. Virgili? heu stirpem inuisam. ¶ Quadri? Quadrifid?  
fidus a ū a verbo findo quod ē seco. quasi findendus aut fissus Bifid? Trifid?  
in quattuor ptes. Ita dicit bifid? .i. bis fissus aut duplex. Trifid? Plantaria  
id est triplex aut in tria fissus. ¶ Plantaria sunt plātē & pprie cū Caudex  
radicib?, ¶ Caudex vel codex sc̄at truncū vel stipitē. ¶ Oleagi? Oleaginus  
nus est nomen possessiuū ab olea. ¶ Cornus est arbor cuius ra Cornus  
mi sunt rigidi vt cornua. Cornum est fructus eius, primū cā Cornum  
didus, deinde sanguineus.

Quare agite o pprios generatim discite cultus  
Agricolę: fructusq; feros mollite colendo.

Neu segnes iaceant terrę. iuuat ismara baccho

Consere: atq; olea magnū vestire taburnū.

Tuq; ades inceptūq; vna decurre laborem

O decus o famę merito ps maxima nostrę

Mecenas. pelagoq; volans da vela patenti

Nō ego cuncta meis amplecti versibus opto

Nō mihi si linguę centum sint oraq; centum

Ferrea vox. ades & primi lege littoris oram

In manibus terrę. nō hic te carmine ficto

Atq; p ambages & longa exorsa tenebo

¶ Hortat agricolas vt variarę arborū naturas discant. deinde Mecenate inuocat. ¶ Cōstrue (Quare o agric olę agite) id est eia (discite pprios cultus) sc; arborę (generatim) .i. p singula genera (& mollite) .i. emēdate (colēdo) .i. p culturā (fructus feros) id ē agrestes (Neu) .i. vel ne (terrę iaceāt segnes) .i. steriles sine fructu (iuuat) .i. delectat (serere) .i. plātare (ismara) illū montem (baccho) .i. vitib? (atq; iuuat vestire) .i. implere (taburnū) illū montem (olea) .i. oliuis (& o mecenas dec?) sc; nostrę (& merito maxima ps nostrę famę) .i. qui mihi dec? & famā dedisti (tu ades) id est assis (& decurre vna) .i. sif (in laborē ceptū) .i. ad opus inceptū (& tu da vela) .i. auxiliū (volans) sc; mecū (patenti pelago) id ē in ampla materia (ego nō opto cōplecti) id est cōprehēdere meis versib? cūcta) .i. oia q̄ dici possent (Nō) sē possem cōplecti cuncta, etiam (si centum linguę sint mihi & centum ora) sine



LIBER                      SECVNDVS

Agite,  
Ferus

Ismarus  
Olea. Oliua  
Oleum.  
Taburnus  
Ambages,

mihī. & ferrea vox) esset mihī (ades et lege) id ē nauīga vel tranſā  
(orā p̄mi littoris). i. materiā nō pfundā (terre sunt ī manib⁹). i.  
agricultura ē facil⁹ & in promptu (nō tenebo te hic ficto carnis  
ne). i. nō scribā res fictas (atq; nō tenebo te p̄ ambages) i. circuitio  
nes (& p̄ longa exorsa). i. exordia ¶ Agite ē aduerbiū hor  
randi qđ iungit verbo plurali sicut age verbo singulari. ¶ Fer⁹  
a ū. wilt. i. indomit⁹ Horati⁹. Nemo adeo fer⁹ ē vt nō mitesces  
re possit. Ita dr. ferus fruct⁹. wilt. oest. Poniť substantiue & ī mas  
culino gñe & in ſcōio. ¶ Ismar⁹ ē mons in thracia partim ferax  
partim sterilis ¶ Olea ē arbor. oliua fructus ei⁹. oleū & oliuū li  
quor ei⁹. ¶ Taburn⁹ ē mons cāpaniē vel ſamnitiū. ¶ Ambages  
sunt circuit⁹. a v̄bo ābigo. In singulari repit̄ sol⁹ ablatiuus

Spontes sua que se tollunt in luminis auras  
Infœcunda quidem. sed leta & fortia surgunt  
Quippe solo natura subest. tñ hec quoq; si quis  
Inferit aut scrobibus mandet mutata subactis  
Exuerit siluestrem animū. cultuq; frequenti  
In quascūq; voces artes haud tarda sequentur  
Nec non & sterilis q̄ stirpibus exit ab imis  
Hoc faciet. vacuos si sit digesta p̄ agros.  
Nunc alte frondes & rami matris opacant  
Crescentiq; adimunt foetus. vruntq; ferentem  
Nam q̄ seminibus iactis se sustulit arbor  
Tarda uenit : seris factura nepotibus vmbra  
Pomaq; degenerant succos oblita priores.  
Et turpes auibus predam fert vna racemos  
Scilicet omnibus est labor impendendus. & oēs  
Cogendę in sulcum ac multa mercede domādę  
Sed truncis oleę. melius ppagine vites  
Respondent: solido paphię de robore mirtus  
Plantis e dure coryli nascuntur. & ingens  
Fraxinus. herculeq; arbor vmbrosa coronæ  
Chaoniq; patris glandes: etiā ardua palma  
Nascitur. & casus abies visura marinos  
¶ Redit ad arbores spōte nascētes & alias feras docens quō sint



## GEORGICORVM FO. XXV

colēde vt mitescāt ¶ Cōstr. (Que). f. arbusca (tollūt se in auras lu-  
 minis). i. crescūt (sua spēte) i. p se (surgūt). i. crescūt (qdē in foecū-  
 da). i. sterilia (s; leta). i. pulcra (& fortia. Quippe). i. certe (natura)  
 id ē vis nascēdi (subest solo). i. latēter inest terre (tñ si quis inserat  
 hęc). f. in foecūda arbusca (aut si qs mādet). f. ea (mutata). i. in aliū  
 locū trāslata (subactis scrobib⁹). i. patis fossis (Exuerūt siluestrē  
 animū). i. fiēt mitia & foecūda. & (sequenī haud tarda). i. cito (in  
 quascūq; artes voces). i. ad quācūq; naturā coegeris ea. & hoc  
 frequēti cultu). i. p frequentē culturā (Nec nō & steril⁹). f. arbor.  
 (q̄ exīt). i. nascit⁹ (ab imis stirpib⁹. i. a radicib⁹ alteri⁹ arboris (fa-  
 ciet hoc). i. etiā mitescet & fiet foecūda (si sit digesta). i. disposita.  
 (p vacuos agros). i. vbi solē p̄cipiat (Alte frondes & ramī mris)  
 id ē arboris ex q̄ & sub q̄ stat (opacāt). i. obscurāt & ipediūt eā.  
 (nūc). i. sub matre. & (frōdes & ramī matris. adimūt). i. auferūt  
 ei (crescētī foet⁹). i. fruct⁹. & (vrunt). i. ledūt (ferentē). i. q̄ ferre pos-  
 terat nisi noceret vmbra (Nā arbor q̄ sustulit se). i. nata ē. de (se-  
 minib⁹ iactis. venit tarda). f. ad ferendū (factura vmbra seris ne-  
 potib⁹). i. posteris & nō nobis p futura (Et poma). f. taliū arbor-  
 rū (degenerāt). i. peiora fiūt q̄ illa de qb⁹ sata sūt (oblita p̄res suc-  
 cos). i. sapes (& vua). i. vit⁹ ita sata (fert turpes racemos p̄dā au-  
 b⁹). i. q̄s p̄danī aues (Scz). i. certe (labor ē ipendēd⁹ oib⁹). f. arbor-  
 rib⁹ feris. & (oēs sunt cogēde in sulcū). i. cōponēde in ordinē vel  
 trāsserendē. & (sunt domandē). i. emendandē (multa mercede)  
 id ē labore (S; oleq; melius respōdent). i. nascunt aut satifaciūt  
 votis (trūcis). i. si trūcus infodiāt terre vt añ dictū ē (vites respō-  
 dent melius p̄pagine). i. si ramus aut p̄pago infodiatur terræ.  
 (myrtus paphiæ). i. veneri sacre (nascunt de solido robore) id ē  
 ligno (Coryli edure). i. nō dure (nascūtur plātis). i. de ramis. &  
 (ingēs fraxinus) scz nascit plātis. & (vmbrosa). i. ramosa (arbor  
 (herculeq; coronē). i. q̄ hercules coronari solebat. Intelligit autez  
 populū (Et glandes chaonij patris). i. quercus ioui sacra. & (ar-  
 dua palma nascit⁹) s; plātis (& abies visura marinos casus). i. de  
 qua fiūt mali nauitū. ¶ Scrobs ē fossa q̄cūq; in qua qd ipo Scrobs.  
 nitur. gñis masculini lz qñq; legat in foecio. Lucan⁹ Exigua pos-  
 suit scrobe. ¶ Opacusa um. i. obscur⁹ & frigidus In opacare. i.  
 facere opacū. ¶ Racemus ē idē qd botr⁹. teuto. eyn druue Vua Opac⁹ opaco  
 ē pars botri. s; hic accipit p vite p metonymiā. ¶ Propago ē ra Racem⁹. Vua  
 mus arboris. etiā scat p̄geniē. sed tñc primā corripit. ¶ Paphus Propago  
 ē ciuitas in insula cypro q̄ sacrata fuit veneri. vñ paphi⁹ a um. Paphus  
 ¶ Fraxinus ē arbor alta & teres de qua fiunt haste. ¶ Palma est Fraxinus.  
 arbor eximia cuius multa sunt genera. sed optima nascit in sy- Palma  
 ria. cuius fructus vulgo vocant dactyli.



## LIBER

## SECUNDVS

Inferitur uero ex foetu nucis arbutus horrida  
 Et steriles platani malos gessere ualentes  
 Castaneę fagos, ornusq; incanuit albo  
 Flore piri: glãdemq; sues fregere sub ulmis  
 Nec modus inserere aut oculos iponere simplex  
 Nam qua se medio trudunt de cortice gemę  
 Et tenues rupunt tunicas, angustus in ipso  
 Fit nodo sinus, huc aliena ex arbore germen  
 Includunt, udoq; docent inolescere libro  
 Aut rursus enodes trunci refecantur: & altę  
 Finditur in solidum cuneis uia, deinde feraces  
 Plantę immittuntur, nec longum tps. & ingens  
 Exiit ad celum ramis foelicibus arbor

Miraturq; nouas frondes & non sua poma  
 ¶ Hic docet de insitōe arborę ¶ Cōstructio (Arbutus horrida). i. hirsuta (inse-rit ex foetu). i. surculo (nucis Et steriles platani gessere ualentes malos). i. ramos malos (fagos). i. fagus (incanuit albo flore castaneę. ornus incanuit). i. cana facta ē (flore piri Sues fregere). i. comederunt (glãdē sub ulmis). i. ulmi p. insitionē ferunt glãdes (Nec inserere aut imponere oculos). i. gemas (ē simplex modus). i. vnus modus (Nā qua). i. ubi (gemę trudunt se de medio cortice & rupunt tenues tunicas). i. corticē (angustus sinus). i. pua fissura (sit in ipso nodo Includunt huc). i. in illū sinum (germen ex aliena arbore docentq; inolescere udo libro). i. cortici (Aut trunci enodes). i. plani sine nodis (refecant. & uia). i. rama (findit cuneis altę). i. p. funde (in solidū). i. lignū (feraces plantę immittunt deinde Nec longum tps. ē. & ingens arbor exiit ad celū). i. creuit in altū (ramis foelicibus). i. feracibus. & (ip̄a arbor mirat nouas frondes & poma nō sua). i. q̄ añ nō habuit

Inserere.

Platanus

Fagos

¶ Inserere ē ramū vel germē vnus arboris alteri indere. teuto. enden. ¶ Et nota q̄ iste vsus Inse-rit uero & c. dicit dactylicus quia sextus pes ē dactylus. ¶ Platanus est arbor patulis ramis & latis folijs cuius frōdes umbrā faciūt. ¶ Fagos ē hic ntus gręc̄ quo utitur poeta ppter quātitatē ut sit uelut ultima longa. Non em̄ potest accūs esse. quia castaneę nō ferūt fagos. sed poti⁹ fagis inseruntur castaneę. Vnde si fagos erit accusatiuus oportet esse hypallagen. Sed melius est primum.

¶ Ornus est arbor sterilis montes amās, de q̄ postea dicit Nascuntur



GEORGICORVM FO. XXVI

tur steriles saxosis montibus orni. ¶ Oculus vocat primū ger-  
 men arboris cū incipit frondere. eyn knop Idem gēma dicit in  
 gēmalcere dicuntur arbores. i. gēmas emittere. knoppen  
 Præterea genus haud unū nec fortibus vlmis  
 Nec salici lothoq; nec ideis cyparissis  
 Nec pingues vnā in faciem nascuntur oliuæ  
 Orchades & radij & amara pauisia bacca  
 Pomac; & alcynoi siluæ. nec surculus idem  
 Crustumis syrijsq; piris. grauibusq; volemis  
 Non eadē arboribus pendet vindemia nostris.  
 Quā methymneo carpit de palmite lesbos  
 Sunt thasię vites. sunt & mareotides albe  
 Pinguibus hęc terris habiles. leuioribus illę  
 Et passo psythia vtilior. tenuisq; lageos  
 Tentatura pedes olim uincturac; linguam  
 Purpureę precieq;. & quo te carmine dicam  
 Rhetica. nec cellis ideo contende falernis  
 Sunt & amineę vites firmissima uina  
 Tmolus & assurgit qbus & rex ipse phangus.  
 Argitisq; minor cui non certauerit ulla  
 Aut tantū aut fluere aut totidem durare p annos  
 Non ego te mensis & dijs accepta secundis  
 Transierim rhodia & tumidis bumaste racemis  
 Sed neq; q; multæ species nec nomina quę sunt.  
 Est numerus. neq; em numero cōprehendere refert  
 Quē qui scire uelit: libyci uelit equoris idem  
 Discere q; multæ zephyro turbentur harene  
 Aut ubi nauigij uolentior incidit eurus  
 Nosse quot ionij ueniant ad littora fluctus  
 ¶ Hic docet in singulis arbor; spēbus aliquā varietatē cē. ¶ Cō-  
 strue (Præterea). i. insup (haud vnū gen<sup>o</sup> ē nec fortib<sup>o</sup> vlmis. nec  
 salici nec lotho nec cyparissis ideis). i. q; nascunt in ida monte  
 crete insule (Nec pingues oliuę nascunt in vnā faciē). i. formaz  
 Orchades & radij & pauisia amara bacca). i. cui<sup>o</sup> bacce sunt ama-



LIBER SECVNDVS

re(Pomacq) s<sup>c</sup> nō vnā in faciē nascunt. & (siluę alcynoi). i. arbo-  
res quales habuit alcynous rex (nec idē surcul<sup>9</sup> ē crustumij<sup>9</sup> pi-  
ris & sirij<sup>9</sup> piris. & grauib<sup>9</sup> volemis). i. illis magnis pomis (Nō  
eadem vindemia). i. vinū (pendet arboribus nostris). i. ytalicis.  
(quā) scz vindemiā (lesbos). i. popul<sup>9</sup> illius insule (carpit palmi-  
te methymneo) sic dicto a ciuitate (Sūt vites thasię). i. ab insula  
thaso (& sunt albe mareotides) sic dictę (He). i. mareotides (sunt  
habiles pinguib<sup>9</sup> terris. ille). i. thasię (sunt habiles). i. apte (leuioribus  
terris) i. nō pinguib<sup>9</sup> (Et psythia) scz vitis (ē vtilior passu-  
so). i. ad faciendū passum (tenuisq; lageos) illa vitis (cui vinū ē  
tenue). i. cito penetrās in venas (tentatura olim pedes & vinctu-  
ra linguā). i. citius inebrians. Nā ebrius neq; stare neq; loq; recte  
nouit Sunt etiā (vites purpureę) sic dictę a colore (& p̄cie) sic di-  
ctę q̄si p̄coque q; cito maturescūt (Et q̄ carmine dicā te o rheti-  
ca) scz vitis (nec ideo p̄tendę phalernis cellis). i. cū vino cāpano  
q̄si di. hoc p̄stantius ē (Amineę vites sunt q̄q; firmissima vina)  
id ē diu durātia (quib<sup>9</sup>) scz amineis. & (tmolus). i. vinū crescens  
in illo monte (assurgit). i. cedit vel honorē dat. & (i p̄e rex pha-  
neus assurgit). i. vinū chiū in monte phaneo q; mons a rege di-  
ctus ē. (Et minor argitis) illa vitis ē (cui). i. cū qua (nō certauerit  
vlla) scz vitis (aut fluere tantū) tantā vini copiā dare (aut durare  
p̄ annos totidē (O rhodia) scz vitis (accepta dijs) .i. cuius vinuz  
dijs libat. & accepta (secūdis mēsis) .i. ad bellaria (ego nō trāsies-  
rim te) .i. tacuerim de te (& o bumaste) tu vitis (tumidis). i. ma-  
gnis (racemis Sed nō ē numerus. q̄ multę sint spēs) scz vitium  
(nec q̄ sint noīa) scz oīm (neq; refert). i. p̄dest (comphēdere nume-  
ro). i. numerare aut spēs aut noīa vitiū (Quē) scz numerę (q; velit  
scire idē velit discere q̄ multę hareņę libyci equoris) id ē maris  
(turbenī a zephyro) illo vento (Aut) idē velit (nosse quot fruct<sup>9</sup>  
ionij) illius maris (veniūt ad littora vbi) .i. q̄n (violētior eurus)  
ille vētus (incidit nauigijs). i. p̄tra naues. ¶ Lothos ē arbor in  
africa hñs fruct<sup>9</sup> paruos s; dulcissimos. Etiā ē herba q̄dam in  
egypto. ¶ Orchades radij & pausię sunt tres spēs oliuarę. ¶ Al-  
cynous fuit rex pheacū bonus cultor hortorę. vt Homer<sup>9</sup> docet  
¶ Volema sunt magna pyra dicta q; volā. i. manū implent.  
¶ Lesbos ē insula in egeo mari in qua ciuitas methymna  
¶ Passum dr gen<sup>9</sup> vini qđ fit ex vuis p̄cocib<sup>9</sup> in sole siccatis &  
passis. ¶ Phalernus ē mons cāpanię in q̄ crescit optimū vinum  
qđ phalernū vocat. ¶ Secūda mēsa sc̄cat poma. nuces & quascū-  
q; lauticias q; edunt postremo & vocant bellaria.

Lothos  
Orchades.  
Radij Pausię.  
Alcynous  
Volema.  
Lesbos.  
Passum  
Phalernū  
Secūda mēsa

Nec vero terre ferre omnes omnia possunt



GEORGICORVM FO. XXVII

Fluminibus salices: crassisque paludibus alni  
 Nascuntur. steriles saxosis montibus orni  
 Littora myrtetis lætissima: denique apertos  
 Bacchus amat colles, aquilonem & frigora taxi  
 Aspice: & extremis domitum cultoribus orbem  
 Eoasque domus arabum: pictosque gelonos  
 Diuisę arboribus patrię: sola india nigrum  
 Fert hebenum. solis est thaurea uirga sabei.  
 Quid tibi odorato referam sudantia ligno  
 Balsamisque & baccas semper frudentis achati:  
 Quid nemora ethiopum molli canentia lana  
 Velleraque ut folijs depectant tenuia seres  
 Aut quos oceano proprior gerit india lucos  
 Extremi sinus orbis: & alte uincere somnum:  
 Arboris: haud ulle iactu potuere sagitte  
 Et gens illa quidem sumptis non tarda pharetris  
 Media fert tristes succos tardumque saporem  
 Felicis mali: quo non prestantius ullum  
 Pocula si quando seque infecere nouerca  
 Miscuerintque herbas & non innoxia uerba  
 Auxilium uenit ac membris agit atra venena  
 Ipsa ingens arbor faciemque simillima lauro  
 Et si non alium late iactaret odorem  
 Laurus erat, foris haud ullis labentia ventis  
 Flos apprima tenax, animas & olentia medi  
 Ora fouent illo: & senibus medicantur anhelis

¶ Dicit arbores nullas ubique bene crescere ¶ Constructio (Nec omnes  
 terrę prout ferre omnia). i. genera arborum (Salices nascuntur fluminibus).  
 i. iuxta flumina (alni nascuntur in crassis paludibus, steriles orni).  
 i. ille arbores (nascuntur in saxosis montibus) Littora sunt lætissima  
 myrtetis). i. myrti nascuntur melius in littoribus maris. (Denique  
 bacchus). i. vitis (amat colles aptos). i. sole gaudentes. (taxi amat  
 aquilonem & frigora. Aspice &). i. etiam (orbem domitum). i. subiectum  
 romano impio (cum cultoribus). i. agricolas



LIBER SECUNDVS

li(sxetremis).i.habitātibus in extremitate terre (Et aspice eas) id ē oriētales domos arabū (pictosq; gelonos) illos homines (Patrię).i. loca natalia (sunt diuisę arboribus. sola india fert nigrus hebenū) illā arborē (thurea virga).i. arbor thuris (ē solis fabris) illis hominibus (Quid referā tibi balsama sudāria).i. manātia. (odorato ligno).i. ex arbore redolēti (Et quid referā baccas) id ē fructus (achanti) illius arboris (semp frondētis Quid) scz referā. (nemora).i. arbores (ęthiopū. canentia).i. q; cana sunt (molli lana).i. serico (Et vt).i. qualiter (seres) illi hoies (depectant folijs).i. de arboribus (tenuia vellera).s. serica (Aut qd referam. lucos).i. siluas (quos india gerit).i. habet (q; ē ppior oceano. & sinus) id ē locus (extremi orbis Vbi).i. in qbus locis (haud vllę sagitte potuere vincere).i. supare (iactu summū).i. summitatē (altę arboris Et illa gens ē nō tarda sumptis pharetris).i. perita ē sagittā di (Media) illa regio (fert).i. pducit (succos tristes).i. amaros. & tardū saporē sclicis mali).i. pomi salubris (quo) scz malo (non vllū auxiliū).i. remediū (venit p̄sentius).i. citius aut efficacius. (ac agit).i. fugat (atra venena de mēbris. siquādo).i. si aliqñ (scz uę nouercę infecere pocula. & si nouercę miscuerint herbas) scz venenosas (& verba nō innoxia).i. valde noxia. & ē liptote (Ipa arbos ē ingens).i. grādis (simillima lauro faciē).i. s̄m apparentiam (Et ipa erat laurus si non iactaret late aliū odorē) scz q; laurus (folia eius nō sunt labētia vllis ventis Flos eius ē tenax apprima).i. maxime (Medi) illi hoies (fouēt).i. curant (illo) scz flore (aias).i. anhelit<sup>9</sup> malos (& ora olentia).i. fetida. & (medi medici dicant illo senib<sup>9</sup> anhelis).i. suspīriosis pneumoneticis.

Myrtetum

¶ Myrtetum est locus vbi myrtus arbor abundat. sicut coryletum vbi coryli sunt &c.

Taxus.

¶ Taxus ē arbor dura folijs acutis. teu. huls. dicit esse venenosa.

Geloni.

¶ Geloni sunt popul<sup>9</sup> scythię pictis vestibibus vtens

Hebenus.

¶ Heben<sup>9</sup> vel hebenū ē arbor idica colore nigro q; nō p̄t exuri.

Balsamum.

Opobalsamū

¶ Balsamū ē arbuscula nō dissilis viti. ex q; fluit p̄ciosissim<sup>9</sup> liz quorq; vocat opobalsamū. lignū ei<sup>9</sup> vocat xylobalsamū Nascitur nūc in egypto tantū in vno horto. olim aut in iudea.

Xylobalsamū

Achantus.

¶ Achātus est arbor spinosa semp frondens.

Seres.

¶ Seres sunt hoies in finib<sup>9</sup> orientis. apud quos in arboribus

Media. medi

nascit lana de qua fit pānus qui dicit sericus

Medicus.

¶ Media ē regio maioris asię iuxta p̄sidem. Medi vocantur illi

Apprimus.

hoies Inde adiectū medi<sup>9</sup> a um prima pducta

Apprime.

¶ Apprim<sup>9</sup> ē ppositū a primus Inde aduerbiū, apprime. i. maxime Therentius. Illud arbitror apprime vtile in vita ne qd nismis hic ponit nomē p aduerbio, teste Seruio.



GEORGICORVM FO. XXVIII;

Sed neq; mēdorū siluæ ditissima terra  
 Nec pulcer ganges atq; auro turbidus hermus  
 Laudibus italiæ certent. nō bactra neq; indi  
 Totaq; thuriferis panchaia pinguis harenis.  
 Hęc loca nō tauri spirātes naribus ignem  
 Inuertere, satis immanis dētibus hydri  
 Nec galeis densisq; uirū seges horruit hastis  
 Sed grauidę fruges & bacchi massicus humor  
 Impleuere, tenēt oleęq; armētaq; leta  
 Hinc bellator equus campo sese arduus infert  
 Hinc albi clitūne greges & maxima taurus  
 Victima, sepe tuo p̄fusi flumine sacro  
 Rhomanos ad tēpla deū duxere triūphos  
 Hic ver assiduū atq; alienis mēsisbus ęstas  
 Bis grauidę pecudes, bis pomis utilis arbor  
 At rabidę tigres absunt, & seua leonū  
 Semina: nec miseros fallunt aconita legentes  
 Nec rapit immēsos orbes p̄ humū, neq; tanto  
 Squameus in spiram tractu se colligit anguis

¶ Hic poeta laudat italiā oībus terris eā p̄ferens. ¶ Cōstrue (S; neq; siluę mēdorū q̄ sunt ditissima terra, nec pulcer ganges) ille fluuius (atq; hermus) ille fluuius (turbidus auro) .i. q̄ h; arenas aureas (certent laudib; italię) .i. nō certent de laude cū italia (Bactra nō certent laudibus italię, neq; indi) illi homines (Totaq; panchaia) id est illa regio arabicę (pinguis) id ē fertilis (thuriferis harenis) .i. in qbus thus nascitur (Tauri spirātes ignē de narib; nō euerterūt hęc loca) .i. italiā (dētibus immanis hydri) .i. draconis (satis) seminatis (hec seges virū) .i. viorū (horruit hic galeis & densis hastis) Sensus est, hanc terrā nō arauerunt tauri ignē ex pirātes nec hic seminati sunt dentes draconis, ex qbus nati sunt armati viri &c. (Sed grauidę fruges & massicus humor bacchi) id ē vinū optimū (impleuere) .s. hęc loca & leta armenta tenent hęc loca Equus bellator) id est bellicus (infert sese campo) id est vadit in prelium (hinc) id est ex italia (O clitumne albi greges) id est oues (& taurus qui ē maxima victima p̄fusi tuo sacro flumine duxerūt sepe rhomanos triūphos ad tēpla deū) .i. deorū



LIBER SECVNDVS

(Assiduum ver).i.cōtinua tēperies aeris est hic (atq; estas) ē hic.  
 (Alienis mensibus) scz in autumnō (Pecudes sunt hic bis graui  
 de & arbor est bis utilis pomis) id ē bis in anno fert poma (At  
 id est sz (rabidē tigris absunt ab italia. & seua semina) .i. genera  
 (leonum) scz absunt (Nec aconita fallunt miseros legentes) id ē  
 colligentes herbas. Quasi dicat. licet hic sint aconita. neminem  
 tamē fallunt quia nō sciunt (Et squameus anguis) .i. squamosus.  
 (nō rapit p humum immensos orbes) .i. motus (Nec anguis  
 colligit se in spiram) .i. circulum (tāto tractu) .i. motu. Sensus ē  
 quibus hic sint serpentes. tamen non tales nec tanti. quales & quā  
 ti sunt alibi. ¶ Ganges est magnus fluuius indiē

Ganges.  
 Hermus  
 Baetra  
 Panchaia  
 Fabula de Ias  
 sone.

¶ Hermus est fluuius lydiē trahens harenas aureas  
 ¶ Baetra pliter ē regio oriētal' sup' p'fas. & ciuitas in ea regione.  
 ¶ Panchaia est ps arabie scz saba in qua sola thus nascit  
 ¶ Hec loca nō tauri. hic tāgit fabulā istā Iason ex thessalia p'fe  
 ctus in colchos ad tollendū vellus aureū. auxilio medeē draco  
 nem custodē velleris occidit. & eius dētes seminavit in terra ara  
 ta tauris ignē expirantibus. De qbus dentibus nati sunt mox ho  
 mines armati qui primo in Iasonē frustra fecerūt imperū. dein  
 de mutuis se vulneribus occiderunt

Hydrus  
 Hydra  
 Massicus  
 Clitumnus.  
 Aconitum

¶ Hydrus ē serpēs aquaticus & hz foemineum hydra. Hydrus  
 hydruntis est vrbs ¶ Massicus mons est campaniē Inde dicitur  
 massicum vinū. ¶ Clitūnus est fluuius vmbriē de quo bibētes  
 oues credunt albos foetus pducere. ¶ Aconitum ē herba vene  
 nosa Ouidius Lurida terribiles miscent aconita nouercae.

Spira

¶ Spira ē puolutio. circulus. sicut fit de restibus in naui

Adde tot egregias urbes operūq; laborem  
 Tot congesta manu preruptis oppida saxis  
 Fluminacq; antiquos subter labentia muros  
 An mare quod sup' memorē quodq; alluit infra  
 An ne lacus tantos. te lari maxime. teq;  
 Fluctibus & fremitu assurgens benace marino  
 An memorē portus lucrinoq; addita claustra.  
 Atq; indignatū magnis stridoribus equor  
 Iulia qua ponto longē sonat unda refuso  
 Tyrrenusq; fretis immittitur aestus auernis.  
 Hec eadem argenti riuos qrisq; metalla  
 Ostendit uenis: atq; auro plurima fluxit.



GEORGICORVM FOLIO XXIX

Hec genus acre uirū, marfos pubemq; sabellā  
 Assuetūq; malo ligurem, uolsosq; uerutos  
 Extulit, hec decios, maros, magnosq; camillos  
 Scipiadas duros bello, te maxime cęsar.  
 Qui nūc extremis aſię iam uictor in oris  
 Imbellem auertis romanis arcibus indum  
 Salue magna parens frugum saturnia tellus  
 Magna uirū, tibi res antique laudis & artis  
 Ingredior, sanctos ausus recludere fontes  
 Aſcreūq; cano romana p̄ oppida carmen.

¶ Adhuc poeta laudat italiā ab urbibus, aquis & fortib; uir-  
 ris ¶ Cōstrue (Adde) sc; p̄dictis laudibus (tot egregias vrbes, la-  
 boremq; operę), .i. opa laboriose facta (Et adde tot oppida con-  
 gesta manu), .i. facta (preruptis saxis), .i. montibus (Et adde flu-  
 mina labentia subter antiquos muros, An memorem), .i. dicā,  
 (mare qđ alluit) sc; italiā (supra), .i. a superiori pte, sc; a septen-  
 trione quod dicitur mare superū (& quod mare alluit infra), .i. Mare inferū  
 ab inferiori pte, sc; a meridie, quod dicitur mare infer; vel tyrrhe Mare super;  
 num (An ne memorē tantos lacus) sc; (te o maxime lari, & te o  
 benace, assurgens), .i. tumescēs (fluctib; & marino fremitu), .i. tā;  
 q; mare (An memorē), .i. dicam (portus) sc; italię (& claustra ad-  
 dita lucrino) illi lacui (atq; memorē equor indignatū), .i. iratus  
 (magnis stridorib;), .i. murmure (Qua) sc; parte (vnda iulia), .i.  
 a iulio cęsare coercita (sonat longe, ponto refuso) id est remoto  
 a pristino cursu (Tyrrhenusq; estus), .i. feruor maris tyrrheni (im-  
 mittitur auernis fretis), .i. in lacū auernū (Hec eadem) sc; italia,  
 (ostendit riuos argenti, & metalla eris in venis), .i. in interiorib;  
 suis (atq; plurima), .i. in plurimis locis (fluxit auro), .i. habuit ve-  
 nas auri (Hec) italia (extulit) id est produxit (acre genus virum)  
 id ē viros, sc; (marfos pubemq; sabellā), .i. illū populū (& extu-  
 lit ligurē) illum populū (assuetū malo), .i. labori, & extulit (vols-  
 scos) illum populū (uerutos), .i. veru pugnātes (Hec) italia, extu-  
 lit (decios, maros, magnosq; camillos) illos viros romanos, &  
 (scipiadas), .i. scipiones (duros), .i. fortes (in bello) Et hec italia ex-  
 tulit (te o maxime cęsar) sc; auguste (qui iā nūc uictor in extre-  
 mis oris), .i. finibus (aſię, auertis imbellem indum), .i. gētem in-  
 dorum (a romanis arcibus), .i. ab imperio romano. O (magna  
 parēs frugum, saturnia tellus) id est a saturno habitata (salue, o  
 magna virum) id est virorum fortium (Ingredior tibi) id est ad



LIBER SECVNDVS

Lari<sup>9</sup>. Benac<sup>9</sup>

Lucrinus

Auernus

Marfi sabelli.

Pubes

singulare p<sup>9</sup> p<sup>9</sup> i

Ascra

Ascreus

utilitatē tuā scribo (res antiq̄ laudis). i. ab antiquis laudatas. & (ingredior res antiq̄ artis). i. de q̄bus antiq̄ scripserūt. vt Hesiodus & Democritus aliq̄ (ausus recludere) id est aperire (sanctos fontes). i. poeticos (Et cano carmen ascreū). i. q̄le scripsit Hesiodus (p oppida romana) i. stilo romano. ¶ Lari<sup>9</sup> ē magn<sup>9</sup> lac<sup>9</sup> in italia ppe ciuitatē comū. ¶ Benacus etiā lacus ē in lōgobardia ¶ Itē Lucrinus & Auern<sup>9</sup> sunt duo lac<sup>9</sup> in cāpania. copiosi piscib<sup>9</sup>. q̄s cū aliq̄n mare in lac<sup>9</sup> irrūpens expelleret. Iulio cæsar oppositis molibus exclusit mare. ¶ Marfi volsci & sabelli sunt italię populi. ¶ Pubes accipitur a Virgilio sepe pro iuuentute. id est multitudine iuuenū. ¶ Nota singulare sepe ponit pulcre p plurali. vt hic ligurem & indum p ligures & indos. ¶ Ascra fuit vicus in boetia iuxta montē heliconē. hęc fuit patria Hesiodi poetę. vñ vocat<sup>9</sup> ascreus vates. i. de ascra.

Nunc locus aruorum ingenijs. q̄ robora cuiq̄;  
 Quis color. & q̄ sit rebus natura ferendis  
 Difficiles primū terræ collesq̄ maligni  
 Tenuis vbi argilla & dumosis calculus aruis  
 Palladia gaudent silua viuacis oliuæ  
 Indicio est tractu surgens oleaster eodem  
 Plurimus. & strati baccis siluestribus agri  
 Atqui pinguis humus dulciq̄ vligine leta  
 Quiq̄ frequens herbis & fertilis vbere campus  
 Qualem sepe caua montis conualle solemus  
 Despicere. huc summis liquūtur rupibus amnes  
 Foelicemq̄ trahunt limū. quicq̄ editus austro  
 Et filicem curuis inuisam pascit aratris  
 Hic tibi preualidas olim multaq̄ fluentes  
 Sufficiet baccho vires. hic fertilis vuæ  
 Hic laticis. qualem pateris libamus & auro  
 Inflauit cum pinguis ebur tyrrhenus ad aras  
 Lancibus & pandis fumantia reddimus exta  
 Sin armenta magis studium vitulosq̄ tueri  
 Aut foetus ouium. aut vrentes culta capellas  
 Saltus & saturi petito longinqua tarenti



GEORGICORVM FO. XXX

Et qualem infœlix amisit mantua campum  
 Pascentem niueos herboſo in flumine cygnos  
 Nō liquidi gregib⁹ fontes, nō gramina defunt  
 Et quantum longis carpent armenta diebus  
 Exigua tantū gelidus ros nocte reponet

¶ Hoc loco Virgili⁹ docet cui rei q̄q̄ terra ſit aptior. ¶ Cōſtrue  
 (Loc⁹). i. tps ē (nūc ingenijs). i. de naturis (aruor⁹). i. agror⁹ (q̄ ro  
 bora). i. vires (ſint cuiq̄). f. terre (Quis color). i. que ſpēs (ſit terre  
 aut q̄ ſit natura) ſc̄z terrar⁹ (reb⁹ ferēdis). i. ad res pducēdas (Vbi)  
 id ē in qua terra (ē tenuis argilla). i. ſine humore (& vbi ē calcu  
 lus). i. multitudo minorū lapidū (aruīs dumoſis). i. ſpinofis (Il  
 la terra gaudet palladia ſilua viuacis oliuæ). i. q̄ diu viuit & fur  
 it ſacrata palladi (Plurim⁹ oleaſter ſurgēs). i. creſcens (codē tra  
 ctu). i. loco (ē indicio). i. indicat talē terrā (& agri ſtrati ſilueſtrib⁹  
 bacchiſ) ſc̄z ſunt indicio (Atqui). i. ſ; (pinguis hum⁹ & lēta dul  
 ci vligine). i. humore naturali (Et cāpus q̄ eſt frequēs herbiſ. &  
 fertilis vberē). i. vbertate (Qualē campū ſolem⁹ ſepe deſpicere)  
 id ē deorſum videre (in caua pualle mōtis. Amnes). i. fluuij (li  
 quunt). i. fluūt (huc). i. ad hūc campū (de ſummis rupib⁹). i. mō  
 tibus (& amnes trahūt). i. afferūt (limū foelicē). i. vtilē (Et q̄). i. cā  
 pus (ē editus). i. expoſitus (auſtro) illi v̄to (& paſcit filicē) eā her  
 bam (inuiſam curuiſ aratriſ). i. quā pati nō p̄nt aratra. quia eā  
 tollunt (hic). i. talis cāpus (ſufficiet). i. dabit tibi (pualidas vites  
 & fluentes multo baccho). i. vino (olim). i. quouis tpe (Hic cā  
 pus eſt fertilis vuē). i. vuar⁹ (& hic eſt fertilis laticis). i. vini (qua  
 lem) ſc̄z laticem (libam⁹). i. offerimus (dijs. pateris & auro). i. au  
 reis pateris. eſt em̄ hic endiadis figura (Cum). i. q̄n (pinguis tyr  
 rhenus). i. ſacerdos de tuſcia (inſlauit ebur). i. tibiam eburneam  
 (ad aras. Et reddim⁹) ſc̄z ſacerdoti (ſumātia exta in lancib⁹ pan  
 diſ). i. curuiſ (Sin). i. ſed ſi (ſtudiū). i. diligētia (eſt tibi magis tue  
 ri). i. paſcere (armenta). i. boues & equos (aut foetus ouium) id ē  
 agnos (aut capellas vrentes). i. ledentes (cultā). i. agros (Petito)  
 id eſt accedito (ſaltus). i. nemora (& longinqua). i. remota loca.  
 (ſaturi tarēti) illius vrbis foecūde (Et petito talē campū qualem  
 infœlix mantua amisit. fontes liquidi). i. puri (non deſint gregi  
 bus. & gramina nō deſunt gregib⁹. Et quantum) ſc̄z graminū (ar  
 menta carpent longis diebus. gelidus ros reponet) id ē reſtituet  
 (tantum exigua nocte) id eſt quod gramen in die greges edūt.  
 recreſcit nocte. ¶ Argilla eſt terra tenax de qua formantur va  
 ſa fictilia. Inde argilloſus.

Argilla





LIBER SECVNDVS

Calculus  
Vligo. Vber.  
Filix.

Sufficere  
Latex.  
Tarentū.  
Mantua

¶ Calculus ē lapill<sup>9</sup> in harena. Itē in vesica. ¶ Vligo ē naturalis humor terre vel q̄cūq; humor In vliginosus. ¶ Vber q̄nq; ē mā ma. q̄nq; idē qd̄ vbertas vt hoc loco. q̄nq; ē adiectm̄ idē qd̄ fertilis ¶ Filix ē herba lōgis radicib<sup>9</sup>. noxia frugib<sup>9</sup> Hora. Neglectis vrēda filix innascit agris. ¶ Sufficere capit̄ transitiue p̄ substituere vel ministrare vt hic & post sepius ¶ Latex nūc vinū nūc aquā feat. Tarentū ē nobilis vrbs calabrię in finibus italię. ¶ Mantua est ciuitas gallię italiae. patria Virgilij

Nigra fere & presso pinguis sub uomere terra  
Et cui putre solū. nāq; hoc imitamur arando  
Optima frumentis. nō ullo ex equore cernes  
Plura domū tardis decedere plaustra iuuenis  
Aut vnde iratus siluam deuexit arator.  
Et nemora euertit multos ignaua per annos  
Antiquasq; domos auuū cū stirpibus imis.  
Eruit: ille altū nidis petiere relictis  
At rudis enituit impulso vomere campus:  
Nam ieiuna quidem diuosi glarea ruris  
Vix humiles apibus casias roremq; ministrat  
Et tophus scaber & nigris exesa chilydris  
Creta. negant alios eque serpentibus agros  
Dulcem ferre cibum & curuas prebere latebras  
Que tenuē exhalat nebulam summo scq; volucres  
Et bibit humorē. & cū vult ex se ipsa remittit  
Queq; suo uiridi semper se gramine vestit  
Nec scabie & salsa ledit rubigine ferrum.  
Illa tibi letis intexet vitibus vltimos  
Illa ferax oleę est. illā experiere colendo  
Et facilem pecori & patientem uomeris unci  
Talem diues arat capua. & uicina ueseuo  
Ora iugo. & uacuis clanius nō equus acerris

¶ Nunc docet que terra sit frumētis apta. & deinde que rebus omnibus. ¶ Constructio (Terra fere nigra & pinguis sub uomere presso) id est impresso (& cui) terre est (putre solū). i. mollicies



## GEORGICORVM FOLIO XXXI

(nāq; imitamur hoc) scz putre solū (arādo). i. dū aram? Talis terra ē (optima frumētis Nō cernes plura plaustra decedere domū iuuēcis). i. bob? (tardis). i. fessis (ex vllō equore). i. cāpo Aut. illa terra ē optima frumētis (vñ iratus araror deuexit siluā. & euertit nemora ignaua). i. infocūda p multos annos Et arator (erudit). i. euertit antiq; domos (auiū). i. arbores (cū imis stirpib?). i. radicib? (Ille) scz aues (petiere altum). i. euolauerūt (nidis relictis At cāpus rudis). i. nouus (enituit). i. nitid? factus ē vomere impulsō (Nā ieiuna glareā). i. sicca & sterilis terra (cliuosī ruris). i. mōticolosi (vix ministrat apib? humiles casias) illas breues herbas (& rorem Et scaber cophus) ille lapis asper (& creta exesa nigris chelydris). i. serpētib? Subaudi vix ministrāt apibus casias & c. Scriptores (negant alios agros ferre cibū eque dulcē serpētib? & p̄bere). i. serpētibus (curuas latebras). i. antra (Que) scz terra (exhalat). i. emittit. tenuē nebulā & fumos volucres). i. volātes. & (q̄ bibit humorē). i. rigat. & (cū vult ip̄a remittit ex se) scz humorem (Et q̄ terra vestit se sp̄ suo gramine viridi. nec ledit ferrū). i. vomerē (scabie & salsa rubigine Illa) scz terra (intextet tibi vltimos letis vitib?). i. p̄ducet vites. & (illa terra ē ferax oleę). i. etiā bene p̄fert oleas (tu experiere colēdo). i. dū coles illā eē (facilem pecori). i. vtilē pascēdis pecorib? (& experiere illā eē patiētem (vncī vomeris). i. aptā sationi (Diues capua) illa vrbs (arat talē) scz terrā. & (ora). i. regio (vicina vesuo iugo) illi monti. & (clanius) ille fluui? (nō equus). i. nociu? (vacuis acerris) illi ciuitati desertę. ¶ Glarea sc̄at paruulos lapillos iacētes in littorib? aut harenis ¶ Cassia ē herba suavis odoris de q̄ etiā meminit in q̄rto libro. ¶ Tophus ē lapis asprimus. ¶ Scaber a ū. i. asp. Inde scabies ¶ Chelydr? ē genus serpentis ¶ Vesu? ē mons cāpanię q̄ etiā vesuui? vocat. Vesuus etiā ē mons ligurię. sed p̄ illo hic nō accipit. ¶ Acerre ē ciuitas cāpanię nō lōge a neapoli. quam p̄terfluit fluui? noie clanius. eā sepius infestans

Glarea  
Cassia. Toph?  
Scaber  
Chelydrus.  
Vesuus.  
Acerre  
Clanius

Nūc quo quāq; modo possis cognoscere dicā  
Rara sit an supra morem sit densa requiras  
Altera frumētis quoniā fauet altera baccho  
Densa magis cereri. rarissima queq; lyeo  
Ante locū capies oculis. altęq; iubebis.  
In solido puteum demitti. omnēq; reponas  
Rursus humū. & pedib? sūmas equabis harenas.  
Si deerit rarū. pecoriq; & vitibus almīs



LIBER SECVNDVS

Aptius uber erit. sin in sua posse negabunt.  
Ire loca. & scrobibus supabit terra repletis  
Spissus ager. glebas cunctātes crassaq; terga  
Expecta & ualidis terram proscide iuuenis

¶ De experimēto terrarū. & primō qualiter sciet̄ vtrū terra dēsa  
sit an rara. ¶ Cōstructio (Dicā nunc quomō possis cognoscere  
quāq; scz terrā (Requiras). i. p̄cipias (an terra sit rara an sit dēsa)  
id ē spissa (supra morem). i. nīmīū aut valde (qm̄ altera) scz dēsa  
terra (fauet frumentis. altera) scz rara. fauet (baccho Densa) scz  
terra (magis fauet cereri). i. frugib⁹ (queq; rarissima) scz terra (fa  
uet lyeo). i. vīno (Capiēs). i. eliges (ante). i. prius (locū) scz in cam  
po (oculis. & iubebis puteum demitti). i. infodi (alte). i. p̄funde  
(in solido). i. loco plano. & (repones rursus) scz in puteū (omnē  
humū). i. terrā effossam (& equabis pedibus summas harenas.  
Si terra deerit). i. nō poterit implere puteū (vber). i. solū (erit rar  
rū). i. nō densum. & (erit aptius pecori & vitibus almīs Sin) id ē  
sed si (terra negabit posse ire in sua loca). i. in puteum (& si terra  
supabit). i. sup̄flua erit (scrobib⁹ repletis). i. postq; scrobes reple  
ti sunt (tūc ager ē spissus Expecta glebas cūctantes). i. graues &  
(crassa terga) scz terre. ¶ Lyeus vocat̄ bacchus a grēco verbo  
lyo quod est soluo. quia homines dissolutos facit.

Lyeus

Densus

Denfare

Rarus

Solidus

Solidare.

¶ Densus & rarus sunt p̄trarie fcatōnis. vt hic apparet. Dēsus  
id est spissus crassus. Inde denfare. i. facere densum. teu. dick.  
¶ Rarus. i. nō densus. nicht dick. vt rarus p̄anus Rarus etiā ē nō  
creber vel nō multus Iuuenalis Rarus venit in cenacula miles.  
Idem Rara auis in terris &c. ¶ Solidus. i. integer vel firmus  
Solidare facere solidū. teu. zolderen. Item solidus est nō cauus.  
vt cornua ceruina sunt solida &c.

Salsa aut tellus & que perhibetur amara  
Frugibus infelix ea nec mansuescit arando  
Nec bacho genus aut pomis sua noia seruat  
Tale dabit specimen. tu spisso uimine qualos  
Colacq; prelorū fumosis deripe tectis  
Huc ager ille malus dulcesq; a fontibus unde  
At plenū calcentur. aqua eluctabitur omnis  
Scilicet & grandes ibunt p̄ uimina guttæ  
At sapor indiciū faciet manifestus, & ora



GEORGICORVM FO. XXXII.

Tristia tentantū sensu torquebit amaror  
 Pinguis item q̄ sit tellus hoc deniq; pacto  
 Discimus, haud unq; manibus iactata fathiscit  
 Sed picis in morem ad digitos lentescit habēdo  
 Humida maiores herbas alit, ipsaq; iusto  
 Lætior, ah nimiū ne sit mihi fertilis illa  
 Neu se preualidā primis ostendat aristis  
 Quę grauis est ipse tacitam se pōdere prodit  
 Quęq; leuis, promptū est oculis prediscere nigrā  
 Et quisquis color, at sceleratū exquirere frigus  
 Difficile est, piceę tantū taxiq; nocentes  
 Interdū aut hederę pandūt uestigia nigre  
 ¶ Hic docet agnoscere alias qualitates terrarū .s. vtrū dulcis an  
 falsa sit, vtrū pinguis, humida grauis &c. ¶ Cōstrue (Salsa tell<sup>9</sup>  
 & q̄ phibeet amara dabit tale specimē) .i. cognitionē (Ea) .s. falsa  
 terra (ē infœlix frugibus nec māsuēscit) .i. melior fit (arando) .i.  
 dum arat (Nec seruat gen<sup>9</sup> baccho, aut pomis sua noīa) .i. cū vi  
 na & poma denominentura locis tamen a tali terra nulla vi  
 na aut poma noīari pnt Et hoc ē interpositū p̄ parenthesis (Tu  
 deripe fumosis tectis qualos) .i. corbes (spisso vimine) .s. factos  
 & deripe (cola plorū) .i. torculariū (Ille malus ager) .i. terra aliq̄  
 illius agri mali (& dulces vnde a fontibus calcenī hic) .i. in col  
 & qlis (ad plenū) .i. p̄fecte vehemēter (Scz) .i. certe (ois aqua elu  
 ctabit) .i. cū lucta egrediū (& grādes guttę ibūt p̄ vimina Et sas  
 por) scz illi<sup>9</sup> aque (faciet manifesti<sup>9</sup> indiciū) scz terre (& amaror)  
 id ē amaritudo (torq̄bit sensu tristia ora tentātū) .i. gustatiū (Itē)  
 id ē sistr (discim<sup>9</sup> hoc pacto) .i. mō (q̄ tell<sup>9</sup> sit pinguis. Ipsa tracta  
 ta manib<sup>9</sup> haud fathiscit) .i. frangit (s; lentescit) .i. heret (ad digi  
 tos habēdo) .i. dū habet (in morē picis Humida) scz tell<sup>9</sup> (alit ma  
 iores herbas, & ipa tell<sup>9</sup> .lætior) .i. fertilior (iusto) .i. q̄ iustū ē q̄ ex  
 pedīt (Ah, ne illa tell<sup>9</sup> sit mihi nimiū fertilis, neu) .i. neuē (osten  
 dat se p̄ualidā) .i. valde potentē (primis aristis) .i. herbis nascēti  
 bus (Quę tellus ē grauis pdit se pondere. Promptū est) .i. facile  
 est (pdiscere oculis nigram) scz terram (& quisquis) .i. qcunq; co  
 lor est, subaudi promptū est pdiscere (At) .i. s; (exqrere) .i. p̄cipe  
 re (sceleratū) .i. malum (frigus) scz terre, est difficile (tantū piceę)  
 ille arbores, & (nocentes taxi aut nigre hederę pandunt interdū  
 uestigia) scz frigoris.



LIBER SECUNDVS

Specimen. ¶ Specimen. i. inspectio vel cognitio. vt. xij. enei. Solis auī spes  
 Qualus cimen. Et fit a verbo specio qđ nō ē in vsu. ¶ Qual⁹ ē sporta vi  
 Quaxillus minea. In dīminutū quaxillus. sicut a tal⁹ taxill⁹. legit etiā qua  
 Colū Colare. fillū. ¶ Colū ē instrumentū p qđ purgat liquor. In colare. i. p  
 Prelum. fundendo purgare. ¶ Prelū ē torcular. eyn perffe Tit⁹ calphurs  
 Amaror. nius. Quāuis & madidis incūbant prela racemis. ¶ Amaror. i. s  
 Lētus Lētesco amaritudo Lucreti⁹ Absinthia tāgit amaror Alij tñ hic in Virg  
 Picea gilio legūt amaro. vt sit. amaro sensu. ¶ Lent⁹. i. tenax. In lētesco  
 id ē lētus aut tenax fio Lent⁹ etiā ē mollis & flexibilis. In lentesco  
 id ē mollis fio. vt ibi Et rigor lentescat ille &c. ¶ Picea est arbor  
 ex q̄ pix fluit. q̄ arbor fm Pliniū amat mōtes & frigora

His aniaduersis terram multo ante memēto  
 Excoquere. & magnos scrobib⁹ cōcidere mōtes  
 Ante supinatas aquiloni ostēdere glebas  
 Quam lætum infodias uitis genus. optima putri  
 Arua solo. id uenti curant gelidæ q̄ pruinę  
 Et labefacta mouēs robustus iugera fossor  
 At si quos haud ulla uiros vigilantia fugit  
 Ante locū similē exquirūt. ubi prima paretur.  
 Arboribus seges & quo mox digesta feratur  
 Mutata ignorēt subito ne semina. matrem  
 Quin etiam cœli regionē in cortice signant  
 Vt quo quęq̄ modo steterit. qua parte calores  
 Austrinos tulerit. quę terga obuenterit axi  
 Restituant. adeo in teneris cōsuescere multū est

¶ De plantatōe vitiū. & qđ terra lōge anteparanda sit p̄sitioni  
 ¶ Cōstructio (His animaduersis). i. q̄litate agri cognita (memē  
 to excoq̄re). i. p̄parare (terrā multo ante) sc̄ q̄ plantes vites. &  
 (memēto p̄cidere magnos montes scrobibus) i. facere scrobes  
 in mōtibus vbi vites locādę sunt (Et memēto ostēdere aq̄loni)  
 id ē vēto (glebas supinatas). i. euersas aratro (anteq̄ infodias lætū  
 genus vitis Optima arua sunt putri solo). i. putrefacta (Vēti &  
 gelidę pruinę curāt). i. faciūt putre solū. & (robust⁹ fossor mo/  
 uens). i. vertens (iugera labefacta). i. promissa (At si quos) id ē si  
 aliquos viros (haud vlla vigilātia fugit). i. si qui sunt agricolæ  
 diligētes (illi exquirūt ante). i. prius (similē locum. vbi prima se  
 ges paretur arboribus). i. vbi arbores primū serantur (& quo)



## GEORGICORVM FO. XXXIII

Id ē ad quē locū. s<sup>e</sup> (seges ferat). i. trāspōnā (mox digesta). i. or  
 dinata (Ne semia). i. plāte (mutata). i. trāslata subito (ne ignorēt  
 matrē) scz terrā (Quinetiā diligētes agricolē signāt). i. notāt (in  
 cortice) scz plātē (regionē coeli). i. in q̄ steterit (vt restituāt) scz plās  
 tas (eo mō q̄) mō (quēqz steterat. qua pte) planta (tulerit). i. susti  
 nuerit (calores austrinos). i. austrī (& q̄ terga). i. latera (obuertes  
 rit). i. opposuerit (axi). i. septētrioni (adeo multū ē cōsuescere in  
 teneris). i. prima etate. ¶ Animaduertere ē aio aduertere & cōsi. ¶ Aiaduerto  
 derare Etia scat punire. vt animaduertā in te & c. ¶ Supinare. i. Supinare  
 facere supinū vel p̄sternere in dorsum. vel erigere. ¶ Austrinus Austrinus.  
 a um. ē possessiuū nomē ab auster

Collibus an plano melius sit ponere vites  
 Quere prius. si pinguis agros metabere campi  
 Densa sere. in denso nō segnior vberē bacchus  
 Sin tumulis accliuē solū collesqz supinos  
 Indulge ordinibus. nec secius om̄is in vnguē  
 Arboribus positis secto via limite quadret  
 Vt sepe ingēti bello cū longa cohortes  
 Explicuit legio. & cāpo stetit agmen aperto  
 Directe qz acies. & late fluctuat om̄is.  
 Ere renitenti tellus. nec dū horrida miscent  
 Preliā. sed dubius medijs mars errat in armis  
 Omnia sint paribus numeris dimēsa viarū  
 Nō animū modo vti pascat prospectus inanē  
 Sed quia nō aliter vires dabit oibus equas  
 Terra. nec in vacuū poterūt se extēdere rami

¶ Docet qualiter in plano ponēde sint vites. & q̄liter in collib<sup>9</sup>.  
 ¶ Cōstrue (Quere prius vtrū meli<sup>9</sup> sit ponere vites in collibus.  
 an in plano). i. cāpo (Si metabere). i. eliges (agros pinguis cāpi  
 Sere dēsa). i. dense (bacchus ē nō segnior). i. vinā bene pueniunt  
 (in denso vberē). i. in cāpo dense vitib<sup>9</sup> p̄sito (Sin). i. sed si (meta  
 bere solū accliuē). i. altū (tumulis collesqz supinos). i. erectos (In  
 dulce). i. da operaz (ordinib<sup>9</sup>). i. vt ordinate seras vites & (om̄is  
 via). i. positio (quadret). i. cōueniat (in vnguē). i. p̄fecte (arborib<sup>9</sup>  
 bus). i. vitibus positis (nō secius). i. equaliter (limite secto). i. du  
 cto (Vt). i. sicut (cum longa legio explicuit). i. expādit (cohortes  
 ingēti bello. & cū agmē stetit in cāpo ap̄to). i. lato (& acies sunt  
 directę. & ois tellus fluctuat late). i. mouet aut splēdet (renitēti

F I



LIBER SECVNDVS

ere).i.armis(necdū miscēt horrida prelia, sed mars erat dubius in medijs armis).i.inter armatos exercitus (Omnia loca sint diuisa mensa paribus numeris).i.ordinatōnibus(viary. Non mō).i. nō solū(vti).i.vt(pspēctus pascat).i.delectet(inanem animum. Sed quia terra nō dabit aliter equas vires omnib⁹) scz vitibus. (Nec rami poterūt extēdere se in vacuū).i.aera. ¶ Metor aris.i. pono vel ordino In castrametor.i.pono tētoria ¶ Secius est ad uerbiū ppatiui gradus a secus qd est aliter. tñ secus corripit e. secius aut pducit Secius ē idem qd secus vel idem qd minus. ¶ In vnguem vel ad vnguem pulcre ponit pro pfecte. Horati. Nō castigauit ad vnguem.

Metor  
Secius

In vnguem  
Quadrare.

¶ Quadrare.i.congruere conuenire.hoc nō quadrat.teutonice das en fluyt nyet.

Forlitan & scrobibus que sunt fastigia queras  
Ausim vel tenui vitem comittere sulco  
Altius ac penitus terrae defigitur arbor  
Esculus imprimis. q̄ quantum vertice ad auras  
Ethereas. tantū radicem in tartara tendit  
Ergo nō hyemes illā. nō flabra neq; imbres  
Cōuellunt. immota manet. multosq; p annos  
Multa virum voluens durādo sæcula vincit  
Tum fortes late ramos & brachia tendēs  
Huc illuc media ipsa ingentē sustinet vmbra

Tartarus.

Fastigiū  
Flabra

¶ Docet q̄z profunde ponent arbores ¶ Cōstrue(Queras)forlitan(que fastigia).i.pfunditates(sunt scrobibus).i.fossis arborū (Ausim).i.audebo(committere vitem vel).i.etiā(tenui sulco)id ē p̄q̄z fossē(Arbor defigit terrae).i.in terrā(alti⁹).i.pfundit⁹(ac penitus).i.interius(Esculus)scz defigit altius(imprimis).i.maxime(que)scz esculus(quantū tendit vertice).i.capite(ad ethereas auras.tātū rēdit radice in tartara).i.infima terrae(Ergo hyemes nō p̄uellūt illam)scz esculū(nō flabra).i.flatus(neq; imbres cōuellūt illā Esculus manet immota. & voluēs durādo p multos annos vincit multa sæcula).i.ætates(virū).i.virorū(Tū).i.etiam(esculus tendēs late fortes ramos & brachia huc & illuc.ipsa media sustinet ingentē vmbra)scz frondiū ¶ Tartarus ē p̄fundissimus & pessimus locus dānatorū dictus a greco verbo taratto qd ē cōturbo. vel a tartariyin qd ē horrere

¶ Fastigiū ē idē qd altitudo vel summitas & p̄funditas. ¶ Flabra tñ pluraliter significat flatus aut flāmīna.



GEORGICORVM FO. XXXIII

Neue tibi ad solem vergāt vineta cadētem  
 Neue inter vites corylū sere, neue flagella!  
 Sūma pete aut summa defringe ex arbore plātas  
 Tantus amor terræ, neu ferro lede retuso  
 Semina, neue oleę siluestres insere truncos  
 Nam sepe incautis pastoribus excidit ignis  
 Qui furtim pingui primū sub cortice tectus  
 Robora cōprēdit, frondescq; elapsus in altas  
 Ingētem coelo sonitum dedit, inde secutus  
 Per ramos victor percq; alta cacumina regnat  
 Et totū inualuit flāmis nemus, & ruit atram  
 Ad coelū picea crassus caligine nubem  
 Presertim si tempestas a vertice siluis  
 Incubuit: glomeratq; ferēs incēdia ventus  
 Hoc vbi non a stirpe valēt, cæseq; reuerti  
 Possunt atq; ima similes reuirescere terra  
 Infœlix superat folijs oleaster amaris

¶ Alia p̄cepta dat de plātādīs vitib⁹ ¶ Cōstructio (Neue vineta  
 vergāt tibi), i. tendāt (ad solē cadentē), i. ad occidētē (Neue sere co  
 rylū inter vites Neue pete), i. accipe ad plātandū (summa flagel  
 la), i. ramos (aut ne defringe plātas ex summa arbore), i. ex sum  
 mitate arboris (Tātus amor terrę ē), i. tā diligētē colēd⁹ ē ager,  
 (neu), i. vel ne (lede semina), i. plātas (ferro retuso), i. hebeti cul  
 tro (Neue insere siluestres truncos oleę) illi⁹ arboris (Nā ignis ex  
 cidit sepe pastorib⁹ incautis), i. negligētib⁹ (q)sc; ignis (tect⁹ p̄  
 mū furtim), i. clā (sub pingui cortice, cōprendit), i. arripuit in  
 cendit (robora), i. arbores (& ignis elapsus in altas frōdes, dedit  
 ingētē sonitū coelo), i. i aere (& ignis victor secut⁹ inde p ramos  
 regnat p alta cacumina, & inoluit flāmis totū nemus. Et ignis  
 crassus picea caligine ruit) i. emittit, p̄icit (atrā nubē), i. fumū,  
 (ad coelū Presertim), i. maxime (si tēpestas incubuit siluis a v̄tice)  
 id ē ab aqlone (& si vētus ferēs), i. flans (glomerat), i. auget incē  
 dia (Vbi), i. postq; (hoc) s̄c; p̄tigerit (arbores nō valēt reuerti) id ē  
 renasci (a stirpe), i. radice (s; celsę arbores p̄nt reuerti atq; reuires  
 cere siles ima terra, oleaster infœlix), i. sterilis (supat), i. supē (amar  
 ris folijs ¶ Vinetū, i. vinea aut loc⁹ vitibus plāt⁹ ¶ Serere etiā f̄t Vinetū Serere  
 plātare, vt hic In semē etiā f̄cat plātā, ¶ Oleaster ē siluestris olea Semē oleaster



LIBER SECVNDVS

Nec tibi tam prudēs quisq̄ psuadeat auctor  
 Tellurem borea rigidā spirante mouere.  
 Rura gelu tūc claudit hyems, nec semine iacto  
 Concretā patitur radicē affigere terræ  
 Optima vinetis satio est quum vere rubēti.  
 Candida venit auis lōgis inuisa colubris  
 Prima vel autūni sub frigora, cū rapidus sol  
 Nondū hyemen cōtingit equis, iā preterit æstas  
 Ver adeo frondi nemorū ver vtile siluis  
 Vere tumēt terræ & genitalia semina poscūt  
 Tum pater om̄ipotens fecūdis imbribus ether  
 Cōiugis in gremiū letæ descēdit, & omnes  
 Magnis alit magno cōmixtus corpe foetus.  
 Auia tūc resonāt auibus vīrgulta canoris  
 Et venerem certis repetūt armenta diebus  
 Parturit almus ager, zephyricq̄ tepētibus auris  
 Laxant arua sinus, supat tener omnibus humor  
 Inq̄ nouos soles audent se gramina tuto  
 Credere, nec metuit surgētes pampinus austros.  
 Aut actū coelo magnis aquilonibus imbrem  
 Sed trudit gēmas & frondes explicat omnis  
 ¶ Dicit quo tpe vites serēde sunt scz autūno vel melius in vere  
 ¶ Construe sic (Nec quisq̄ tam prudens auctor psuadeat tibi  
 mouere rigidam tellurē borea spirāte), i. tpe frigido qn̄ boreas  
 spirat (Hyems claudit tūc rura gelu), i. frigore (nec patit. semine  
 iacto), i. imposta plāta (affigere terræ radicē cōcretā) scz frigore  
 (Optima satio ē vinetis), i. vitibus (in vere rubēti), i. florenti (cū  
 cādida auis), i. ciconia (venit. iuisa lōgis colubris), i. quā odiūte  
 colubri quia deuorant ab ea (vel optima satio ē vinetis, sub), i.  
 ante (prima frigora autūni, cū rapidus sol nōdū cōtingit hys  
 men equis suis, & cū æstas p̄terit iā Ver est adeo vtile frondi nes  
 morū, & ver est vtile siluis Terræ tumēt), i. grauidę sunt in vere  
 (& poscūt semina genitalia), i. qbus aliquid gigni (Ether) ex  
 istens (omnipotēs pater descēdit tū letę in gremiū cōiugis) id ē  
 terre (imbribus fecūdis) fecūdātibus (& ip̄e magnus), s. ether (cō  
 mixtus alit oēs foetus magno corpe suo Auia vīrgulta) id ē ar



GEORGICORVM FOLIO XXXV

busta (resonāt tūc canoris auibus. & armēta) .i. aīalia (repetunt  
 venerē).i. coitū (certis dieb<sup>9</sup> Almus ager pturit) .i. parere cupit  
 & (arua laxāt sinus) .i. aperiūt se (tepētibus auris) .i. vētis (zephy  
 ri Tener humor supat) .i. abūdat (oibus Gramina audēt crede  
 re) .i. pmittere (se tuto in nouos soles) .i. vernaes dies (& pāpis  
 nus) .i. vitis (nō metuit tūc austros surgentes) .i. tēpestates (Aug  
 nō metuit imbrē actum) .i. emissum (de coelo magnis aglonis  
 bus) .i. frigorib<sup>9</sup> Sed pāpinus (trudit) id ē pfert (gēmas) id ē gers  
 mina (& explicat) .i. emittit. oēs frōdes ¶ Persuadere ē suadendo Persuadere  
 inducere. v<sup>9</sup> agere vt credas vel facias ¶ Aether ē elemētū sum<sup>9</sup> Aether  
 mū scz ignis vel fm alios ē summa ps aeris. hic accipit p aere. Auius  
 ¶ Auius a um. i. sine via vel a via. sicut inui<sup>9</sup> deuius Qñq<sup>9</sup> pos<sup>9</sup> Almus.  
 nitur substantiue in gñe neutro Virgi. Sequor auia cursu  
 ¶ Almus dicit ab alendo vnde almus ager quia nos alit Ita su  
 perius alma ceres Etiā almus sc̄at castum vel sanctum

Non alios prima crescentis origine mundi

Illuxisse dies aliumve habuisse tenorem

Crediderim. ver illud erat. ver magnus agebat

Orbis. & hibernis parcebant flatibus euri

Cū primū lucē pecudes hausere. virūq<sup>9</sup>

Ferrea progenies durz caput extulit aruis

Immissēq<sup>9</sup> ferg siluis & sydera coelo.

Necres hunc tenere possent pferre laborem

Si non tanta quies inter frigusq<sup>9</sup> caloremq<sup>9</sup>

Iret. & exciperet coeli indulgentia terras

¶ Dicit ver initiū fuisse mundi ¶ Cōstructio (Crediderim non  
 alios dies) scz q<sup>9</sup> vernos (illuxisse prima origine cresētis mundi  
 vel crediderim primā originē mundi (nō habuisse aliū tenorē)  
 id est pcessum v<sup>9</sup> ductū (illud) tps (erat ver. magnus orbis age  
 bat ver) .i. habebat tēperiē veris (& euri parcebāt) .i. abstinebant  
 (hibernis flatib<sup>9</sup>) .i. quales eē solēt hyeme (cū pecudes primum  
 hausere lucē) .i. natę sunt (& cū ferrea) .i. dura (pgenies virū) id ē  
 viroz (extulit aruis durz caput. & cū ferg sunt primū immissē  
 siluis) .i. in siluas (sydera) scz sunt immissa (coelo) i. in coelū (tene  
 re res) .i. nouę & primū natę (nō possent pferre hunc laborē) .i.  
 tantū calorē & tantū frigus (si tanta quies) id ē tēperies (nō iret  
 inter frigus calorēq<sup>9</sup> & indulgētia coeli) .i. mollicies aeris (excis  
 peret) .i. acciperet terras) ¶ Tenor a verbo tenco. sc̄at idē qd Tenor  
 tentio vel retinēria vel p̄tinuatio. Titus linius Res facilis est si



## LIBER SECUNDVS

*Indulgētia* vno tenore pagit. ¶ Indulgētia ē pmissio. & (vt ait Quintilianus) mollis educatio. Indulgere em ē comedere. pmittere.

Quod superest. quecūq; premes virgulta p agros.  
 Sparge fimo pingui: & multa memor occule terræ  
 Aut lapidē bibulum aut squalētes infode cōchas  
 Inter em labētur aque: tenuisq; subibit  
 Halitus. atq; animos tollent sata. iamq; reperti  
 Qui saxo sup atq; ingentis pondere teste  
 Vrgerent. hoc effusos munimen ad imbres  
 Hoc ibi hiulca siti findit canis estifer arua.

¶ Redit ad pcepta p̄sitionis ¶ Cōstructio (Qd) scz pceptū (sup est). i. restat vel sequit̄ (q̄cūq; virgulta p̄mes p agros). i. infodies terræ (sparge illa pingui fimo. & tu memor). i. diligēs (occule) id ē obrue v̄l occulta (multa terra Aut infode) scz cū plāta (lapi dē bibulū aut squalētes p̄chas. aque em interlabent) scz p lapidē dōsam terrā (& tenuis halitus). i. respiratio (subibit. atq; sata). i. plāte (tollēt aīos). i. magis vigebūt. & aliq sunt (repti iā q vrgerent sup) i. grāuarēt vel solidarēt terrā (saxo atq; pondere ingētis teste). i. multar; testar; (Hoc) scz ē (munimē). i. p̄tectio (ad effusos imbres). i. p̄tra nimias pluuias. & hoc ē munimē (vbi). i. qn̄ (estifer canis) illa stella (findit arua. hiulca). i. hiātia (siti). i. siccitate ¶ Virgultū. i. virga vel frutex aut multitudo virgar; ¶ Halitus. i. spūs In̄ halare. i. spirare. & exhalare. i. expirare ¶ Hiulcū a um. a verbo hio. i. patul⁹ hians In̄ hiulcare. i. facere hiulcum vel apire Catullus. Cū grauis exustus estus hiulcat agros

*Virgultum*  
*Halit⁹. hala*  
*re Hiulc⁹. hi*  
*ulcare*

Seminibus positis superest deducere terram  
 Sepius ad capita. & duos iactare bidentes  
 Aut presso exercere solum sub vomere. & ipsa  
 Flectere luctantes inter vineta iuuenos  
 Tum leues calamos & rase hastilia virgæ  
 Fraxineasq; aptare sudes furcasq; bicornes.  
 Viribus eniti quar; & cōtemnere ventos  
 Assuescant. summasq; sequi tabulata p ulmos  
 Ac dum prima nouis adolescit frondibus etas  
 Parcendū teneris. & dum se letus ad auras  
 Palmes agit laxis per pur; immissus habenis



GEORGICORVM FO. XXXVI.

Ipsa acie falcis nondū tentanda. sed vncis  
 Carpende manibus frondes intercꝑ legende  
 Inde vbi iam validis amplexꝑ stirpibus vltimos  
 Exierint: tum stringe comas, tum brachia tonde.  
 Ante reformidant ferrum, tum deniqꝑ dura  
 Exerce imperia, & ramos cōpescce fluentes.

¶ Docet de repastinatōe & alijs cultibꝑ nouellæ vinee. ¶ Con-  
 structio (Seminibꝑ). i. plātis vitiū (positis. sup est deducere terrā  
 sepius ad capita) scꝑ vitiū. i. ad ipas plātas (& iactare). i. mouere  
 (duros bidētes). i. fossoria (Aut exercere solū). i. arare terrā (sub  
 vomere pressō. & flectere iuuētos). i. boues (luctātes). i. arantes  
 (inter ipa vineta. Tum). i. deinde sup est (aptare) scꝑ ad nouellas  
 vites (calamos leues) i. planos (& hastilia). i. pticas (rasꝑ virgæ)  
 id ē decorticate (& sudes fraxineas). i. stipites de fraxino (& fur-  
 cas bicornes. quarꝑ) scꝑ furcarꝑ (viribꝑ. vites assuescāt eniti). i. ex-  
 urgere crescere (& p̄tēnere vētos & assuescāt sequi tabulata). i. li-  
 gna trāsuerfa (p̄ summas vltimos) illas arbores q̄ sustētant vites.  
 (Ac parcendū ē teneris). i. nouellis vitibꝑ (dū prima etas). i. illa-  
 rum (adolefcit). i. crescit (nouis frondibꝑ. & dū palmes agit se le-  
 tus ad auras). i. crescit in altū (immissus p̄ purꝑ). i. p̄ aerem (laxis  
 habentis). i. mollibꝑ vinculis (Ipsa) scꝑ virgulta (nondū sunt ten-  
 randa acie falcis. sꝑ frondes sunt carpēde vncis manibꝑ & inter-  
 legēdæ). i. paulatim frāgēde. Est autē remesis intercꝑ legēde (In)  
 id ē deinde (vbi vites exierint). i. creuerint (amplexe). i. circūdan-  
 tes (vltimos validis stirpibꝑ). i. truncis vlt palmitibꝑ (stringe tum  
 comas tū tonde brachia). i. amputa tūc frondes & ramos sup  
 fluos. vites (reformidāt ferrū añ). i. prius nolūt amputari falce.  
 (Exerce dura iperia). i. scinde vites (tū deniqꝑ). i. postqꝑ creuerūt  
 (& cōpescce ramos fluētes. i. supfluos. ¶ Bidēs ē fossoriū. sic ē gꝑ Bidens.  
 masculi Etiā fcat ouē. sic ē gn̄is foēi. vt alibi dicit Lectas de mo Tabulata  
 re bidētes. ¶ Lenis p̄ma lōga idē qd̄ planꝑ & nō asper In leniga Lenis.  
 re. ¶ Tabulata sunt edificia de tabul. i. de asseribus. vt tabulatū  
 nauis. cyn roef. Hic fcat structurā p̄ quā vites expandunt.

Texendꝑ sepes etiam, vt pecus om̄e tenēdum est  
 Precipue dum frons tenera imprudēscꝑ laborꝑ.  
 Cui sup indignas hyemes solemꝑ potētem  
 Siluestres vri assidue capreeꝑ sequaces  
 Illudunt. pascuntur oues auideꝑ iuuencaꝑ  
 Frigora nec tantum cana. concreta pruina



LIBER SECVNDVS

Aut grauis incumbens scopulis arenibus estas  
 Quantum illi nocuere greges, duricq; venenum  
 Dentis, & admorso signata in stirpe cicatrix  
 Nō aliā ob culpā baccho caper omnibus aris  
 Ceditur, & veteres ineunt proscenia ludi  
 Premiāq; ingentes pagos & cōpita circum  
 Theside posuere, atq; inter pocula leti  
 Mollibus in pratis vnctos saliere per vtres  
 Nec nō ausonij troia gens missa coloni  
 Versibus incomptis ludūt risuq; soluto  
 Oraq; corticibus sumunt horrēda cauatis  
 Et te bacche vocant p̄ carmina leta, tibiq;  
 Oscilla ex alta suspendunt mollia pinu  
 Hinc omnis largo pubescit vinea foetu  
 Cōplentur vallesq; caue saltusq; profundi  
 Et quocunq; deus circū caput egit honestū  
 Ergo rite suum baccho diceremus honorē  
 Carminibus patrijs lanceq; & liba feremus  
 Et ductus cornu stabit sacer hyrcus ad aram  
 Pinguiāq; in verub<sup>9</sup> torrebimus exta columnis

¶ Dicit vites p̄cipue nouellas muniēdas p̄tra pecudes ¶ Con-  
 strue (Sepes sunt etiā texēde, & oē pec<sup>9</sup> ē tenēdū) .i. custodiendū  
 a vitib<sup>9</sup> (p̄cipue) .i. maxie (dū frons ē tenera & imprudēs labor)  
 id ē ipatiēs vexatōis (Cui) scz frōdi tenerē (sup) .i. p̄ter (indignas  
 hyemes, & solē potētē) .i. grauē (siluestres vri) illa aialia & capreg  
 (sequaces) .i. p̄secutrices (illudūt) .i. nocēt (oues & auidē iuuēce)  
 id ē vaccæ (pascunt) .i. rodūt .i. vites (& frigora p̄creta cana pru-  
 na. nō nocuerūt tm̄. aut grauis estas incūbēs arētib<sup>9</sup> scopul<sup>9</sup>) s<sup>c</sup>  
 nō nocuit tm̄ (q̄tū greges nocuere illi) .i. viti. & q̄tū nocuit (ve-  
 nenū duri dētis, & cicatrix signata i stirpe) .i. plāta (admorso) .i.  
 roso (caper cedīt) .i. occidīt (baccho in oib<sup>9</sup> aris ob nō aliā cul-  
 pā) scz q̄ q; vites rodit (& veteres ludi ineunt) .i. intrāt (p̄scenia)  
 id ē pulpita (& theside) .i. athenienses (posuerūt p̄mia) scz ludo-  
 rum (circū ingētes pagos) .i. vicos rusticos (& circū cōpita) id ē  
 vias publicas (atq; ipi leti inter pocula, saliere p vnctos vtres)  
 id ē vasa (in mollib<sup>9</sup> pratis, nec nō ausonij coloni) .i. itali (gens



GEORGICORVM FO. XXXVII

missa a troia. ludunt incomptis versibus & risu soluto). i. dissolu-  
 to vel gradi (& sumunt horreda ora). i. laruas (de cauratis cortici-  
 bus. & o bacche vocat te pleta carmina. & suspēdūt mollia oscil-  
 la). i. ora vel imagines (tibi). i. ad tuū honorē (ex alta pinu). i. ad  
 arborē (ois vinea pubescit). i. crescit (hinc). i. ideo (largo foetu). i.  
 multo fructu (& caue, valles replēt & pfundi salt). i. silue (& q̄cū  
 q̄ de). i. bacchus (circū egit). i. vertit (honestū caput) i. pulcrus  
 & c. (Ergo dicem⁹ baccho suū honorē rite) i. fm ritū (carminis  
 bus patrīs). i. romanis (& ferem⁹). i. offerem⁹ lāces & liba (& hīr-  
 cus sacer). i. sacrificand⁹ (duct⁹ cornu stabit ad arā. & torrebim⁹  
 pinguia exta in verub⁹ columnis). i. de corylo factis. ¶ Vri sunt  
 in superiori germania boues feri & magni q̄s bubulos vocāt. ex Vrius  
 q̄ cornib⁹ bibūt barbari ¶ Proscenia sunt pulpita añ scenā in Proscenia.  
 q̄bus ludit ¶ Pag⁹ ē qd vulg⁹ villā vocat In pagan⁹. i. rusticus Pag⁹ Pagan⁹  
 in pago habitās. ¶ Cōpita sunt loca q̄ multę vię pueniunt Cōpita.  
 ¶ Theseus fuit rex atheniēsis In thesides patronymicū. i. atheniē Theside  
 sis. ¶ Ausones fuerūt antiquus ppl⁹s in italia In ausoni⁹. i. ita Ausones  
 licus. & ausonia italia. ¶ Oscillū ē diminutū nomē ab os oris. Ausonius.  
 Vel ab os fit osculū. ab osculū fit oscillū. & erāt oscilla parue sta Oscillum  
 tue vel capita lignea ad arborē suspēsa in honorē bacchi Columnus.  
 ¶ Columnus ē possessiuū nomē a corylus.

Est etiā ille labor curandis vitibus alter  
 Cui nuncq̄ exhausti satis ē. nāq̄ omē quotānis.  
 Terq̄ quaterq̄ solū scindēdū. glebaq̄ versis  
 Eternū frangēda bidētibus. omne leuandū  
 Frōde nemus. redit agricolis labor actus in orbē  
 Atq̄ in se sua p̄ vestigia voluitur annus.  
 Ac iam olim seras posuit cū vinea frondes  
 Frigidus & siluis aquilo decussit honorem  
 Iam tum acer curas veniētem extēdit in annū  
 Rusticus. & curuo saturni dente relictam  
 Persequitur vitem attondēs fingitq̄ putādo  
 Primus humū fodito. primus deuecta cremato  
 Sarmēta. & vallos primus sub tecta referto  
 Postremus metito. bis vitibus ingruit vmbra.  
 Bis segetē densis obducunt sentibus herbe  
 Durus vterq̄ labor. laudato ingētia rura

G I





LIBER SECUNDVS

Exiguū colito, nec nō etiā aspera rusci  
 Vimina p siluam & ripis fluuiialis arundo  
 Ceditur, incultiq; exercet cura salicti

¶ Dicit rusticis sp eē laborandū circa vites ¶ Cōstr. (Etiā ille las  
 bor ē alter curādīs vitib⁹). i. ad curādū vites (cui) scz labori (nūq;  
 q; ē satis exhausti) i. fatigatōis (Nāq; oē solū). i. vitiū (ē scinden  
 dū q; tannis). i. singul' annis (terq; q; terq; & gleba ē frāgēda eter  
 nū) i. sp (versis bidētib⁹) illis instrumētis (Omē nem⁹ ē leuādū)  
 id ē spoliandū (frōde Labor redit agricol. act⁹ in orbē). i. circui  
 tū (atq; ann⁹ voluit ipse p sua vestigia) .i. ann⁹ redit in idē (Ac cū  
 uinea posuit). i. deposuit (iā olim). i. tandē (seras frōdes). i. q; diu  
 sedent (& cū frigid⁹ aquilo decussit siluis honorē). i. pulcritudī  
 nē (acer). i. diligēs (rustic⁹ extendit curas suas iā tū) .i. tunc mox  
 (in annū venientē). i. sequentē (& psequit curuo dēte saturni). i.  
 falce (vitem relictā, attōdens). i. secās eā (& ipse fingit). i. format  
 eā (putādo) scz supflua (Tu fodito primus humū. & tu crema  
 to prim⁹ sarmēta deuecta. & referto). i. reportato prim⁹ (vallos)  
 id ē stīpites sub tecta metito). i. vuas deme postrem⁹ Vmbra). i.  
 folior; (ingruit). i. iminet bis vitib⁹ (& herbe obducūt). i. tegūt  
 (segetē). i. p̄sitas vites (densis sentib⁹). i. sp̄inis (bis) scz in vere &  
 in autūno (Vterq; labor ē durus Laudato ingētia rura). i. pra  
 ra vel pascua (& colito). i. arato (exiguū). i. paruū agrū (Nec nō  
 & aspera vimina). i. ligamina (rusci) illius herbe (cedunt p siluā  
 & fluuialis arūdo cedit). i. secat (in ripis. & cura salicti). i. salicū.  
 (inculti exercet). i. opus dat agricolē. ¶ Sarmēta dicunt rami ar  
 borū āputati. ¶ Ruscū ē virgultū q; vires ligant. Alij dicūt rusc⁹  
 & est frutex ferēs rubras baccas de quo fiunt scope.

Sarmēta.  
 Ruscum  
 Ruscus

Iam vincēte vites iam falcem arbuſta reponūt  
 Iam canit extremos effoetus vinitor antes.  
 Sollicitāda tamē tellus puluisq; mouēdus  
 Et iam maturis metuēdus iuppiter vuīs  
 Contra nō vlla est oleis cultura. neq; ille  
 Procuruā expectāt falcem rastrosq; tenaces  
 Cū semel heſerūt aruis aurascq; tulerūt  
 Ipsa satis tellus cū dente recluditur vnco  
 Sufficit humorē. & grauidas cū vomere fruges  
 Hoc pinguē & placitā paci nutritor oliuam  
 Poma quoq; vt primū truncos sensere valentes



GEORGICORVM FO. XXXVIII

Et vires habuere suas, ad sydera raptim  
 Vi propria nituntur opisque haud indiga nostrae  
 Nec minus interea foetu nemus omne grauescit,  
 Sanguineisque inculta rubet auicularia baccis  
 Tondetur cythisi; tedas silua alta ministrat,  
 Pascunturque ignes nocturni, & lumina fundunt.  
 Et dubitant homines serere atque impedere curas

¶ Dicit maximam esse culturam vitium, sed minimam olearum. ¶ Cōstr.  
 (Vites sunt iam vinete, arbuta reponunt iam falcem) i. vites sunt pu-  
 tate (Vinitor effoetus), i. lassus (canit iam extremos antes), i. sine la-  
 boris (Tame tellus est sollicitanda), i. sollicitate colenda (& puluis est mo-  
 uendus) scilicet ad vites (Et iuppiter), i. amber est (metuendum visus iam ma-  
 turis. Cōtra), i. e contrario (non vlla cultura est oleis, neque ille), i. oleum  
 (expectant) i. requirunt (percurram falcem), i. putatores (neque tenaces ra-  
 stros), i. fossuram (cum semel heserunt aruis), i. postquam coluerunt (& cum  
 tulerunt auras), i. cum assueuerint aeris varietati (Ipsa tellus cum reclusis  
 dit), i. aperit (vincto dente), i. vomere (sufficit), i. dat (humorem satis)  
 id est frumentis (& sufficit grauidas fruges cum vomere), i. quando arat  
 oliuetum (tu nutritor), i. nutrites (hoc), i. modo (pingue oliuam, & placidam  
 paci. Quocumque), i. etiam (poma), i. arbores pomiferae (ut primam  
 senserunt valentes truces) scilicet quibus dirigunt tenelle (& primam habue-  
 re suas vires, nituntur ad sydera), i. crescunt (raptim), i. cito (propria vi  
 haud indiga), i. indigentia (nostrae operis), i. auxiliij (Nec minus), i. si-  
 ne nemus grauescit foetu), i. fit grauidum fructu (& inculta auicularia)  
 id est nemora (rubeat sanguineis baccis Cythisi) ille herbae (tondes-  
 tur), i. metunt (alta silua ministrat tedas), i. lumina (& ignes no-  
 cturni pascunt), i. tedas (& fundunt), i. dant (lumina) ¶ Vinitor est Vinitor  
 qui colit vites ¶ Antes pro numero vocantur eminentes lapides vel vlti-  
 time colunt, quibus edificia sustinentur. Etiam sunt extremi ordines vi-  
 nearum vel macerie quibus vineta clauduntur. ¶ Auicularium est locus in quo  
 multae sunt aues, quod locus etiam ornithon dicitur graeco nomine, hic accipit  
 auicularium per secreta silua in qua sepe sunt aues, ¶ Nutrior deponeta  
 le verbum est idem quod nutritio. ¶ Cythysus est herba vtilissima pecori quae  
 sepe in anno metitur. ¶ Teda est arbor resinam fundens, vnde optime ardet, &  
 fit ex illa faces accipit per candelam vel facevum igne, & etiam per nuptias

Vinitor  
 Antes.  
 Auicularium  
 Ornithon.  
 Nutrior.  
 Cythysus  
 Tæda.

Quid maiora sequar, salices humilesque geneste  
 Aut ille pecori frondem aut pastoribus umbram  
 Sufficiunt sepeque satis & pabula melli





LIBER SECUNDVS

Et iuuat vndantē buxo spectare cytorē  
 Naricięq; picis lucos. iuuat arua videre.  
 Non rastris hominū nō vlli obnoxia curæ  
 Ipse caucaseo steriles in vertice siluæ  
 Quas aiosi euri assidue franguntq; ferūtq;  
 Dant alios alię foetus. dant vtile lignū  
 Nauigijs pinos. domibus cedrosq; cupressosq;  
 Hinc radios triuere rotis: hinc tympana plaustris  
 Agricolaē & pandas ratibus posuere carinas  
 Viminibus salices foecūde. frondibus vlni  
 At myrtus validis hastilibus. & bona bello  
 Cornus. ityros taxi torquētur in arcus  
 Nec tilię leues. aut torno rasile buxum  
 Nō formā accipiūt ferroq; cauātur acuto  
 Nec nō & torrentē vndā leuis innatat alnus.  
 Missa pado. necnō & apes examina condūt.  
 Corticibusq; cauis vitiosęq; ilicis aluo  
 Quid memorandū eque baccheia dona tulerūt  
 Bacchus & ad culpā causas dedit. ille furētes  
 Centauros letho domuit rhetūq; pholūq;  
 Et magno hyleum lapytis crathere minātem

¶ Hic poeta docet vtilitates multarū arborū spōte nascentū q̄s  
 etiā vitib; p̄fert ¶ Cōstrue (Quid sequar maiora). i. quid dicaz  
 de maiorib; arboribus (Salices & humiles geneste) ille breues  
 arbores (aut ille sufficiūt). i. subministrāt (frō de pecori. aut suffi  
 ciūt pastoribus vmbra). i. refrigeriū (& sufficiūt sepē satis). i. se  
 getibus. & sufficiūt (pabula mellis Et iuuat). i. delectat (spectare)  
 id ē videre (cytorē) illū mōrē (vndātē). i. abūdātē (buxo) illa spē  
 arboris (& iuuat spectare lucos). i. siluas (picis naricię) sic dicte a  
 loco (Iuuat videre arua nō obnoxia). i. debita (rastris. & nō ob  
 noxia vlli curæ hoim). i. q̄ nō egent humano labore vel cultu  
 (Ipe steriles siluę in v̄tice caucaseo). i. caucasi montis (q̄s) siluas  
 (euri aiosi). i. v̄ti validi (frāgūt & ferūt). i. auferūt (assidue. dant  
 foetus). i. vtilitates (alię) arbores (dāt alios foetus). i. queq; arbor  
 suū dat fructū (Ipe siluę dāt pinos vtile lignū nauigijs. & dant  
 cedros cupressosq; vtile lignū domibus. Agricolaę triuere) id ē



GEORGICORVM FO. XXXIX

aptauerūt(hic).i.ex siluis(radios rotis.& agricolę posuere hinc  
 plaustris tympana).i.tecta(& posuere hinc ratibus).i.nauibus  
 (pādas carinas).i.curuas costas(Salices sunt foecūde viminib⁹)  
 id ē pferūt vimina(vlmi sunt foecūde frondib⁹. At myrtus est  
 bona validis hastilib⁹.& cornus ē bona bello).i.vtilis in rebus  
 bellicis(Taxi torquent).i.flectūtur(in arc⁹ ityreos).i.parthicos.  
 id ē de taxis fiūt arcus(Nec nō).i.etiā(tilię leues).i.planæ(acce-  
 piūt formā & cauant acuto ferro.& buxum rasile).i.qđ radi p̄t  
 (torno)illo instrumēro(Nec nō & leuis alnus).i.nauis ex alno  
 facta(missa pado).i.in illū fluuiū(innatat vndā torrenrē).i.cuꝫ  
 impetu currentē(Nec nō & apes condūt).i.faciūt(examina).i.  
 sedes suas(in cauis corticibus & in aluo).i.in ventre(viciosę ili-  
 cis)illius arboris putrefactę(Quid eque memorandū).i.tā vti-  
 le(baccheia dona).i.uites(tulerūt).i.intulerūt(Bacchus).i.vitis  
 (dedit &).i.etiā(causas ad culpā).i.malū faciendū (Ille) scz bac-  
 chus(domuit letho).i.occidi fecit(centauros)illos hoies (furen-  
 tes)scz vino.Domuit inquā letho(rhetū pholūq;)illos centau-  
 ros(& hyleū)illū cētaurū(minātem lapythis)illis viris (magno  
 craterē ¶ Cytorus ē mons in paphladonia in q̄ buxus abūdat  
 Dicit̄ at̄ hęc bux⁹ p̄ arbore.& hoc buxū p̄ ligno.teu. bus boem  
 ¶ Naritia ē qđdam insula gręcię vbi pix multa nascit̄ In narici-  
 us a um. ¶ Caucasus ē maxim⁹ mons scythię in q̄ crescūt pini  
 & alię arbores ¶ Radi⁹ rotę.teu.speyckim rat ¶ Tympanū scat  
 eyn bunge Tympanistes. q̄ ludit tympano. Et quia tympanuꝫ  
 est vndiq; tectū & clausum.ideo scat etiā tectū vel clausurā sup  
 currū.vt hoc loco. ¶ Ityrei sunt populus syrię iuxta arabes. hic  
 accipiūt p̄ parthis q̄ maxime vtunt̄ arcub⁹ ¶ Torn⁹ ē instrumen-  
 tū quo ligna lenigant̄ & terunt̄. In tornare. i. torno aptare.teu.  
 dreyen ¶ A bacchus fiūt tria possessiua noīa scz bacchi⁹. bac-  
 cheus. & baccheius. ¶ Cētauri sunt popul⁹ thessalię qui primi  
 in illis regionib⁹ vsi sunt equis ad equitādū Ideo poetę dicunt  
 eos esse biformes hoc ē equos simul & hoies. ¶ Lapythę etiam  
 sunt popul⁹ in thessalia ppe cētauros Qui populi ambo qñq;  
 cōuenerūt in cōuiuū & inebriati pugnauerūt inter se

Cytorus.  
 Bux⁹. Buxū  
 Naritia  
 Caucasus  
 Radius  
 Tympanū  
 Tympanistes  
 Ityrei  
 Tornus  
 Tornare  
 A bacchus  
 Centauri  
 Lapythe

O fortunatos nimium sua si bona norint.  
 Agricolas. quibus ipsa procul discordibus armis  
 Fundit humo facile uictum iustissima tellus  
 Si nō ingētem foribus domus alta superbis  
 Mane salutantū totis vomit edibus vndam  
 Nec uarios inhiant pulcra testudine postes





LIBER SECVNDVS

Illusafq; auro vestes ephyreiaq; gra  
 Alba nec assyrio fucatur lana veneno  
 Nec casia liquidi cōfunditur vsus oliui  
 At secura quies & nescia fallere vita  
 Diues opum variarū. at latis ocia fundis  
 Speluncę viuiq; lacus ac frigida tempe  
 Mugitusq; bou. mollesq; sub arbore somni  
 Nō absunt, illic saltus ac lustra ferarū  
 Et paties operū paruoq; assueta iuuētus  
 Sacra deū. sanctiq; patres. extrema p̄ illos  
 Iusticia excedens terris vestigia fecit

Testudo

Fucus

Fundus

Tempe.

Ephyra.

¶ Hic laudat vitā rusticā ¶ Cōstr. (O nīmū fortunatos agrico-  
 las si norint). i. nouerint (sua bona. qbus) sc; agricol (ip̄a iustissi-  
 ma tell<sup>9</sup> fundit). i. dat (ex humo facilē victū. pcul discordib<sup>9</sup> ar-  
 mis). i. bellis (Si). i. q̄uis (alta dom<sup>9</sup> nō vomit). i. emittit (supbis  
 forib<sup>9</sup> ingentē vndā). i. copiā (salutantū mane totis edibus Et si  
 agricolę nō inhiāt). i. sollicitē cupiunt (postes). i. trabes (varios  
 pulcra testudine). i. laminis format; de testis indicar; testudinū  
 Et si nō inhiāt (vestes illusas). i. depictas (auro & gra; ephyreia). i.  
 corinthia (Nec alba lana fucat). i. tingit ab agricolis (assyrio ve-  
 neno). i. purpureo cruore vel colore (Nec vsus liquidi oliui p̄fun-  
 dit) i. corrupit a rusticis (casia) illa herba (At). i. s; tñ (secura qui-  
 es & vita nescia fallere. diues variarū opū nō absunt eis. at). i. sed  
 tñ (ocia in latis fundis). i. p̄dijs (& speluncę & viui lac<sup>9</sup>). i. fluentes  
 aque (at frigida tempe). i. loca amena & refrigerātia. nō absunt  
 eis (Mugitusq; boum & somni molles). i. iucundi (sub arbor-  
 re) nō absunt eis (Salt<sup>9</sup> ac lustra). i. cubilia (ferarū sunt illic) intelli-  
 git aut venatōes (Et iuuētus). i. familia (paties operū). i. diligēs  
 in ope (& assueta paruo). i. nō magna desiderās (Sacra deū) id ē  
 deorū sc; sunt ibi (& patres sunt ibi sancti). i. venerabiles (Iusti-  
 cia excedēs terris fecit extrema vestigia p̄ illos). i. agricolas Nā  
 poetę dicūt iusticiā expulsā ciuitatib<sup>9</sup>. in agris adhuc aliquā  
 diu māsisse. ¶ Testudo ē aīal testa tectū. tento. eyn schilt pedde.  
 Sūt at in india maxie testudies. q; testis sectis in laminas lectos  
 vestiūt diuites. Ponit etiā p̄ cythara. ¶ Fucus ē herba q̄ colorat.  
 Ideo ponit p̄ colore & etiā p̄ fraude fucare colorare. ¶ Fundus  
 ē psagri q̄ colit ¶ Tempe plura sūt loc<sup>9</sup> amenissim<sup>9</sup> in thessalia  
 s; ponit hic p̄ quis ameno loco. ¶ Ephyra est ciuitas achaie q̄



GEORGICORVM FO. XL

vocat alio noie corynthus. Inde ephyrius vel ephyreus  
 Me vero primū dulces ante omnia musæ  
 Quarē sacra fero ingēti percussus amore  
 Accipiāt. celiq; vias & sydera monstrent  
 Defectus solis varios lunęq; labores  
 Vnde tremor terris. qua vi maria alta tumescant  
 Obiicibus ruptis. rursusq; in seipsa residant  
 Quid tantū oceano properent se tingere soles  
 Hiberni. vel q̄ tardis mora noctibus obstet  
 Sin has ne possim naturæ accedere partes  
 Frigidus obstiterit circū p̄cordia sanguis  
 Rura mihi & rigui placeāt in vallibus amnes  
 Flumina amem siluasq; inglorius. o vbi campi  
 Sperchiusq; & virginibus bacchata lacenis  
 Taygeta. o qui me gelidis in vallibus hemi  
 Sistat & ingenti ramorū protegat vmbra

¶ Sup oia laudat philosophiā. deinde vitā rusticā q̄ pxime ad  
 sapientiā accedit. ¶ Cōstr. (Musæ). i. sciētie (dulces an oia). i. sup  
 oia (accipiāt me primū. q̄z). i. musæ. (sacra fero percussus ingēti  
 amore) scz musæ. (& musæ mōstrent mihi vias) i. circuit⁹ (coeli  
 & sydera) i. naturas syderū. & mōstrent mihi (varios defect⁹ so-  
 lis & labores). i. defectus lunę Et musæ mōstrent mihi (vnde tre-  
 mor sit terris. & qua vi maria tumescant obiicibus). i. agges-  
 ribus (ruptis. & qua vi maria residāt rursus in se). i. descendunt.  
 (Quid) i. quare (soles hiberni). i. hyemales (p̄perent tantū tin-  
 gere se oceano). i. occidere (vel q̄ mora obstet tardis noctibus). i.  
 cur in hyeme dies sint tā breues. noctes vero tā longe (Sin) .i. si  
 si (frigidus sanguis obstiterit circū p̄cordia) i. si hebes ingeniu  
 mihi impedimento fuerit (ne possim accedere has ptes nature). i.  
 intelligere has naturales scientias (Rura placeant mihi. & rigui  
 amnes in vallibus. Amem flumina siluasq; inglorius). i. ignot⁹.  
 (O vbi sunt campi & sperchius) ille fluui⁹ (& taygeta baccha-  
 ta). i. bacchādo frequētata (v̄ginibus lacenis). i. lacedemonijs (O  
 qui sistat). i. ponat (me in gelidis vallibus hemi) illius mōtis (&  
 ptegat me ingēti vmbra ramorū ¶ Musa ē idē qd sciētia. dicta a  
 greco noie mosis qd ē inquisitio Ponit p carmine vt ibi. Sil-  
 uestrē tenui musaz meditaris auena ¶ Sido sc̄at idē qd descēdo  
 vt ibi Gemina sup arbore sidūt Sic & aqua sidit quādo cadit.

Musa

Sido

G III





LIBER SECUNDVS

Sperchius  
Lacena,  
Hemus.

¶ Sperchi<sup>9</sup> ē fluui<sup>9</sup> in theſſalia ¶ Taygeta ē mons laconie baccho ſacer. in q̄ virgines bacchari ſolebāt ¶ Lacena vocat̄ mulier ex laconia ¶ Hemus ē mons inter thraciā & macedoniā

Fœlix qui potuit rerū cognoscere cauſas  
Atq; metus omnes & inexorable fatum  
Subiecit pedibus ſtrepitūq; acherontis auari  
Fortunatus & ille deos qui nouit agreſtes  
Panaq; ſiluanūq; ſenem nymphasq; ſorores  
Illum nō populi faſces, nō purpura regum  
Flexit & infidos agitās diſcordia fratres  
Aut cōiurato deſcēdens dacus ab iſtro  
Nō res rhomanę perituraq; regna, necq; ille  
Aut doluit miſerans inopē, aut inuidit habētē  
Quos rami fructus quos ipſe volētia rura  
Sponte tulere ſua carpiſit, nec ferrea iura  
Inſanūq; forum aut populi tabularia vidit  
Sollicitant alij remis freta ceca, ruūtq;  
In ferrū, penetrāt aulas & limina regum  
Hic petit excidijs vrbem miſeroſq; penates  
Vt gēma bibat & ſarrano dormiat oſtro  
Cōdit opes alius deſoſſoq; incubat auro  
Hic ſtupet attonitus roſtris, hūc plauſus hiantē  
Per cuneos geminatus em̄ plebilq; patrūq;  
Corripuit, gaudent p̄fuſi ſanguine fratrū  
Exilioq; domos & dulcia limina mutant  
Atq; alio patriā querūt ſub ſole iacentem

¶ Adhuc poeta laudat ruſticā vitā, cōpatione vitę vrbane q̄ eſt plena tumultib<sup>9</sup> ¶ Cōſtrue (Fœlix), .i. ē (q̄ potuit cognoscere cauſas rerū, atq; ſubiecit pedib<sup>9</sup>), .i. p̄cipēdit (oēs metus) .i. res que hoibus metū inferūt, & ſubiecit pedib<sup>9</sup> (inexorable fatum), .i. mortē irrecuſabilē (& ſtrepitū), .i. terrorē (auari acherōtis), .i. inferni (Et), .i. etiā (ille eſt fortunatus q̄ nouit agreſtes deos) ſc; (pana & ſiluanū ſenem nymphasq; ſorores) ſc; inter ſe hoc eſt q̄ ruſticā vitā colit (Faſces populi), .i. honores aut cōſulatus (nō flexerunt illum, & purpura regum non flexit illum) ſc; a virtute.



GEORGICORVM FOLIO XLI

(& discordia agitans). i. vexans (fratres infidos) sc3 sibi (Aut dacus) ille popul9 (descendēs ab istro) illo fluuio (p̄iurato). i. quem furauit se nō transitur9 (Res romane & regna peritura nō flexerunt illū Necq; ille) sc3 rustic9 (aut doluit miserans inopē. aut inuidit habēri) sc3 diuitias. hoc ē. rustic9 neq; dolore neq; inuidia tangit (iṑe carpsit fructus quos rami & quos rura tulere). i. p̄tulerūt (volētia sua sponte Nec vidit iura ferrea). i. dura (nec vidit for9 insanū). i. locū iudicio9 turbulētū (aut tabularia populi). i. loca vbi tabulē. i. litterē p̄tinenti (ali9) sc3 mercatores (sollicitant ceca freta remis). i. nauigant p̄ ignotum mare (ali9 ruūt in ferrū). i. bella gerūt (& penetrāt aulas & limina regū). i. famulātur regib9 (Hic). i. alius (petit excidijs vrbē miserōscq; penates). i. expugnat vrbes & vicos (vt bibat gēma). i. ex poculo gemmeo (& vt dormiat sarrano ostro). i. in purpura (ali9) sc3 auar9 (cōdit). i. p̄gregat (opes & incubat auro defosso). i. iacet sup aurū qđ infodit terrē (Hic). i. alius (stupet. attonitus rostris). i. in foro hoc ē. amat aut laudare aut laudari i p̄cione (& geminat9 plausus plebis patrūq;). i. senator9 (corripuit). i. inualit (hunc). i. aliū (hiantē). i. auidū laudis (p̄ cuneos). i. subsellia (ali9 p̄fusi sanguie fratrū). i. suor9 (quos occiderūt. gaudēt. & mutāt domos & dulcia limina sua exilio). i. exules fiūt (atq; q̄runt patriā iacētē sub alio sole). i. in alia pte mūdi ¶ Acheron dicit a poetis inferni fluius. & interpretat sine gaudio vel salute. ¶ Fascis ē colligata sarcina In buco. Ego hoc te fasce leuabo. & quia añ p̄sules romanos portant a lictorib9 fasces virgar9. ideo fasces p̄ p̄sulationem vel alio honore accipiunt. ¶ Ister ē maxim9 fluuius scytharum vel germanor9 q & Danubius vocat ¶ Dacus dr aliqs de dacica q̄ regio ē iuxta thraciā. ¶ Tabulariū ē loc9 in q̄ reponunt tabulē. i. litterē ¶ Ostr9 ē purpura q̄ fit in tyro ciuitate q̄ alio noie sarrā dr. hinc sarran9. i. tyri9. ¶ Rostra sc̄at suggestū vel altā sedē q̄ fuit in foro romano. quā ascēdebat q̄ p̄cionaret. Vñ sepe legit aliquē dixisse p̄ rostris. i. in illa alta sede stantē. ¶ Cunei dicuntur ordines & loca in theatro in qbus sedēt spectantes.

Agricola in curuo terram dimouit aratro:  
Hinc anni labor. hinc patriā paruoscq; nepotes  
Sustinet. hinc armēta boū meritosq; iuuenos  
Nec requies quin aut pomis exuberet annus  
Aut foetu pecor9 aut cerealis mergite culmi  
Prouentūq; oneret sulcos atq; horrea vincat.  
Venit hyems. teritur syconia bacca trapetis.



## LIBER SECVNDVS

Glande sues leti redeunt. dant arbuta siluæ  
 Et varios ponit foetus autūnus. & altæ  
 Mitis in apricis coquitur vindemia saxis  
 Interea pendent dulces circum oscula nati.  
 Casta pudiciam seruat domus. vbera vaccæ  
 Lactea demittunt. pinguesq; in gramine leto  
 Inter se aduersis luctantur cornibus hedi.  
 Ipse dies agitat festos. fufusq; p herbam  
 Ignis vbi in medio & focij cratera coronant  
 Te libans lenex vocat. pecorisq; magistris  
 Velocis iaculi certamina ponit in vlmo.  
 Corporaq; agresti nudant predura palestra

¶ Hic describitur vita rustica voluptatis plena. ¶ Cōstrue (Agricola postq; dimouit) i. pscidit (terrā in curuo aratro labor anni ē ei hinc). i. ex agricultura h3 substantiā toti<sup>9</sup> anni (& ipse sustinet). i. sustētat alit (hinc) ex agricultura. patriā paruosq; nepotes). i. suos oēs. & sustinet (hinc armēta bouū & iuuēcos meritos) id ē psortes laboris (Nec requies) scz est ei. i. ipse non cessat (quin annus aut exuberet). i. abundet. pomis. aut exuberet (foetu) id ē partu (pecorū. aut mergite). i. manipulis (culmi cerealis). i. frumenticij. Nec requies est ipi quin (oneret sulcos puentu). i. seminet de ijs frumētis q; iā puenerūt (atq; quin vincat horrea). i. plura tñ reseruet frumēta q; capere possint horrea (hyems venit. bacca sicyonia). i. oliua (teritē trapetis). i. molis oliuaribus. (sues redeūt leti). i. pingues (glande. siluæ dant arbuta). i. poma illa (& autūmn<sup>9</sup> ponit). i. deponit aut ministrat (varios foetus) id ē fruct<sup>9</sup> (& mitis vindemia). i. vua (coquit). i. maturat (alte in apricis saxis). i. montib<sup>9</sup> sole gaudentib<sup>9</sup> (dulces nati pendēt in terea). i. eodē tpe (circū oscula) scz patris (Casta domus). i. familia (seruat pudiciā. vaccæ demittunt vbera lactea). i. lacte plena (& pingues hedi luctant inter se aduersis cornib<sup>9</sup> in gramine leto). i. copioso (Ipse agricola. agitat festos dies. & ipse fufus). i. iacens (p herbā. vbi ignis ē in medio. & vbi focij coronāt) id est herbis circū dant (cratera). i. poculū (ipse libans). i. sacrificās (vocat teo lenex). i. bacche (& ponit magistris pecoris). i. pecoribus (certamina velocis iaculi in vlmo). i. vt certādo iaculē in vlmo. & ipi (nudant p dura corpa. agresti palestra). i. luctatōne.

**Incuruus**  
**Exuberare.**

¶ Incuruus. i. valde curuus. nā in auget. ¶ Exuberare. i. abundare. & fit ab adiectiuo noie vber qd scat plenus abundus.



GEORGICORVM FO. XLII

¶ Merges itis. est manipulus spicarum. vt inquit Seruius  
 ¶ Cerealis e adiectiuum factum a noie ceres. Vñ & in eneide dicitur  
 realia arma i. instrumeta quibus ceres. i. panis formatur.  
 ¶ Sicyon vel sicyonia e antiqua ciuitas laconie vbi oliuę mul-  
 te sunt. Vñ dicit hic. Bacca sicyonia. i. q̄ abundat sicyone  
 ¶ Trapetum est mola oliuaria. ¶ Apricus a um. i. apertus & sole  
 gaudens. Inde apricari. id est sole calefcere  
 ¶ Palestra est locus vbi luctatur aut ipa luctatio.

Merges.  
Cerealis

Sicyon  
Trapetum  
Apricus  
Apricari  
Palestra.

Hanc olim veteres vitam coluere sabini  
 Hanc remus & frater. sic fortis hetruria creuit  
 Scilicet & rerum facta est pulcerrima roma  
 Septem que vna sibi muro circumdedit arces.  
 Ante etiam sceptrum dicte regis. & ante  
 Impia que celsis gens est epulata iuuenis  
 Aureus hanc vitam in terris saturnus agebat  
 Nec dum etiam audierant inflari classica. necdum  
 Impositos duris crepitare incudibus enses  
 Sed nos immensum spacijs confecimus equos  
 Et iam tempus equum fumantia soluere colla

¶ Laudat agriculturam priscorum exemplis. ¶ Constructio (veteres  
 sabini coluere olim hanc vitam) scz rusticam (Remus & frater eius)  
 scz romulus coluere hanc vitam (fortis hetruria) illa puincia (cre-  
 uit sic. scilicet). i. certe (& roma facta e pulcerrima rerum). i. dñā mū-  
 di (Saturnus aureus). i. qui regnavit in aurea etate (agebat i ter-  
 ris hanc vitam. añ sceptrum dicte regis). i. priusque regnaret iuppi-  
 ter. & antequam impia gens est epulata iuuenis celsis). i. bobus oc-  
 cisis. hoies (necdum audierant classica). i. tubas bellicas (inflari)  
 & necdum audierant (enses impositos duris incudibus crepitare)  
 id est sonare (Sed nos confecimus spacijs). i. transiuimus (immen-  
 sum equorum). i. p̄ magnū campum (& tps e iam soluere equum fu-  
 mantia colla). i. cessare & quiescere. Est autem allegorica locutio  
 ¶ Sabini fuerunt antiquus populus prope urbem romam qui  
 cum romanis tandem coniuncti sunt

Sabini:

¶ Remus & Romulus fuerunt conditores vrbis rome.  
 ¶ Hetruria e pars italię que vocat alio noie tuscia in que sunt Florē-  
 tia Seneca Bononia. ¶ Dicteus mons est in insula creta in qua re-  
 gnauit iuppiter. vnde vocatur rex dicteus. i. cretensis.

Remus romulus  
Hetruria  
Dicteus



LIBER TERCIVS

.P. Virgilij Georgicorū. Liber tertius

t E q̄q; magna pales: & te memorāde canem  
 Pastor ab amphrifo: uos silue amnesq; licei  
 Cetera que uacuas tenuissent carmina mentes  
 Omnia iam vulgata. quis aut euristhea durum  
 Aut illaudati nescit busyridis aras:  
 Cui nō dictus hylas puer, aut latonia delos:  
 Hippodameq; hūeroq; pelops insignis eburno  
 Acer equis: tētanda via est qua me quoq; possim  
 Tollere humo, victorq; virum volitare per ora

¶ In hoc libro agit de animalibus scilicet equis, bobus, ouibus, capris. unde inuocat Palē quā dicebāt deā pabuli. Itē affert cām quē potissimum scribat rusticas res, quia scilicet alia materia nō restet. ¶ Constructio. O (magna pales) tu dea, nos (canem te quē) .i. etiā. & O (memorāde pastor ab amphrifo) scilicet fluuio. canem te quē. Intelligit aut apollinē ut dicem⁹ Et o (silue & amnes licei) illi⁹ mortis. canem vos (Oia cetera carmina quē tenuissent) .i. delectassent (vacuas) .i. ociosas (mētes sunt iā vulgata) .i. nota vel descripta (quis nescit durū euristhea) illū regē (aut quis nescit aras busyridis) illi⁹ regē (illaudati) .i. pessimi ut illaudabilis (Cui) .i. a quō (puer hylas nō ē dict⁹) .i. descript⁹. & cui (latonia delos) illa insula nō ē dicta. & cui (hippodame) scilicet nō ē dicta (& pelops insignis eburno humero, & acer equis, via) .i. mod⁹ (ē tētanda) .i. quēda (qua) scilicet via (possim tollere me quē ab humo) .i. nobilitate (& ut ego victor) i cōpos voti (possim volitare per ora virū) .i. virorum

Pales ¶ Pales ē fabulosa dea pabuli. cui⁹ festa dicebantur parilia. ¶ Amphrysus. ¶ Amphrysus ē fluui⁹ thessalię. circa quē apollo ppter cedem cyclopiū coelo depulsus. regis admeti pecora paut annis septē. ¶ Eurysteus fuit rex gręcię quē iuno nis astu herculi multa dura imperauit ut periret. ¶ Busiris fuit rex egypti quē solit⁹ hospites suos immolare. ab hercule tandē mactat⁹ ē. ¶ Hylas puer. comes herculis in aquā cecidit submersus &c. ¶ Delos. latona ¶ Delos ē insula in egeo ubi latona peperit apollinē & dianā. fuit aut latona filia cęi titani. ¶ Latonia substātiue dicitur diana quę filia latonę. s; latonia delos. .i. in quā latonia morata ē. ¶ Hippodame vel hippodamia fuit filia enomoi regis. quē habens equos velocissimos instituit eorum procis filię suę certamē curule quo multos victos occidit. Tandem Pelops tātali fili⁹ cū fraude supauit eāq; duxit vxorē

Pales  
 Amphrysus.  
 Eurysteus.  
 Busiris.  
 Hylas.  
 Delos. latona  
 Latonia  
 Hippodame  
 Pelops.



GEORGICORVM FOLIO XLIII

Primus ego in patriam mecū modo vita supsit  
 Aonio rediens deducam vertice musas  
 Primus idumeas referam tibi mantua palmas.  
 Et viridī in campo templū de marmore ponā  
 Propter aquam. tardis ingens vbi flexibus errat  
 Myncius. & tenera pretextit arundine ripas  
 In medio mihi cesar erit templūq; tenebit.  
 Illi victor ego & tyrio conspectus in ostro  
 Centū quadrijugos agitabo ad flumina currus  
 Cuncta mihi alpheū linquēs lucosq; molorchi  
 Curlibus & crudo decertet grēcia cęstu.  
 Ipse caput tonsę folijs ornatus oliuę  
 Dona feram. iā nunc solennes ducere pompas  
 Ad delubra iuuat. cesosq; videre iuuenos  
 Vel scena vt versis discedat frontibus. vtcq;  
 Purpurea intexti tollant aurea britanni  
 In foribus pugnā ex auro solidocq; elephanto  
 Gangaridū faciam victorisq; arma quirini.  
 Atq; hic vndantē bello magnūq; fluentem  
 Nilum. ac nauali surgētes gre columnas  
 Addā vrbes asię domitas. pulsumq; nyphatem  
 Fidentēq; fuga parthū versisq; sagittis  
 Et duo rapta manu diuerso ex hoste trophea  
 Bisq; triūphatas vtroq; a littore gentes.

¶ Promittit poeta se posthac maiora scripturę. scz gesta cesarię  
 ¶ Cōstr. (Ego rediēs in patriā deducā mecū prim<sup>o</sup> musas.) id ē  
 poesi(m) (de aonio vertice) i. illo mōte (mō) i. dūmō (vita supsit  
 mihi) O (mātua referā tibi prim<sup>o</sup> palmas idumeas). i. q̄ abun-  
 dant apud idumen ciuitatē (& ponā tēplū de marmore in viri-  
 di cāpo ppter). i. ppe (aquāvbi ingēs myncius) ille fluui<sup>o</sup> (errat)  
 id ē fluit (tardis flexib<sup>o</sup>. & pretextit). i. circūdat (ripas tenera arūdi-  
 ne Cesar) scz August<sup>o</sup> (erit i medio) s. tēpli (& tenebit). i. defendet  
 tēplū (ego victor & p̄spect<sup>o</sup> i tyrio ostro) i. purpura (agitabo il-  
 li). i. ad illi<sup>o</sup> honorē (cētū curr<sup>o</sup> q̄drijugos). i. q̄ttuor eq̄q; ad flu-



## LIBER TERCIVS

**m**ina Cuncta grecia linquēs alpheū illū fluiū. & linquēs (Ius  
 cos molorchi) illi<sup>9</sup> viri (decertet mihi cursib<sup>9</sup>. & crudo cestu). i.  
 illo certamine duro (Ipse) scz ego (ornat<sup>9</sup> caput folijs tōse oliuæ  
 ferā dona Iuuat ducere iā nūc solēnes pōpas ad delubra). i. tem  
 pla (& videre iuuēcos cēfos). i. imolatos (Vt vel). i. etiā (scena dis  
 cedat frontib<sup>9</sup>). i. ptib<sup>9</sup> anteriorib<sup>9</sup> (versis. & ut britāni intexti)  
 id ē depicti in auleis (tollat purpurea aulea). i. vela (Ego faciā in  
 forib<sup>9</sup>) scz tēpli (pugnā gangaridū). i. gāgaridarū scz illorū hoīm  
 (ex auro. & solido elephanto). i. ebore (& faciā arma victoris q  
 rini). i. Augusti (Atq; faciā hic nilum) illū fluiū egypti (vn  
 dantē). i. tumidū (bello & fluentē magnū). i. magne aut valde.  
 (ac faciā colūnas surgentes). i. factas (ere nauali). i. de ereis rostris  
 nauū (Addā vrbes asię domitas) scz ab augusto (& nyphatez)  
 illū populū (pulsū) ab augusto. & addā (parthū fidentē in fu  
 ga & versis sagittis. & addā duo trophaea rapta). i. cito acq; sita.  
 (manu). i. virib<sup>9</sup> (ex diuerso hoste) & addā (gētes bis triūphatas)  
 id ē ductas in triūpho (a littore vtroq;). i. ab oriente & occidēte.  
 ¶ Aonia ē ps boetię in q̄ ē mons helicon musis sacra<sup>9</sup>. ¶ Idume  
 ē ciuitas syrię vel idumeę vbi multæ & optimę sunt palme  
 Lucan<sup>9</sup>. Et arbusco palmarū diues idume. ¶ Mynci<sup>9</sup> ē flui<sup>9</sup> ex  
 benaco p vrbē mantuā fluens in padū. ¶ Alphe<sup>9</sup> ē flui<sup>9</sup> arca  
 dię iuxta elidē vrbē. ¶ Molorch<sup>9</sup> fuit pastor in nemea silua vbi  
 hercules leonē occidit. Ergo lucos molorchi. i. nemeā siluam.  
 ¶ Cest<sup>9</sup> hcat arma pugilū. scz lorū cū globo plūbeo. ¶ Scena est  
 vmbra culū vel domuncula in theatro vnde pdeunt psonati.  
 ¶ Aulea sunt vela depicta. suspēsa ad parietes. ¶ Gangaride sunt  
 populus indię iuxta gangem fluiū quo denominant.

Aonia  
 Idume  
 Myncius  
 Alpheus.  
 Molorch<sup>9</sup>.  
 Cestus  
 Scena.  
 Aulea.  
 Gāgaride

Stabunt & pari lapides spirantia signa  
 Assarici proles: demissęq; ab ioue gentis  
 Nomina. trosq; parens. & troię cynthius auctor.  
 Inuidia infoelix furias amnēq; seuerę  
 Cocyti metuet. tortosq; ixionis angues  
 Immanēq; rotā & nō exuperabile saxum  
 Interea dryadum siluas saltusq; sequamur  
 Intactos. tua mecenās haud mollia iussa.  
 Te sine nil altū mens inchoat. en age segnis  
 Linque moras. vocat ingēti clamore cytheron  
 Taygetiq; canes. domitrixq; epidaurus equorū



GEORGICORVM FO. XLIII

Et vox assensu nemorū ingeminata remugit.  
 Mox tamē ardētis accingar dicere pugnas  
 Cēlaris. & nomen fama tot ferre p̄ annos  
 Tithoni prima quod abest ab origine cēsar.

¶ Istud heret p̄cedētib⁹ ¶ Cōstructio (Parij lapides). i. marmorā  
 (signa spirātia). i. statuē q̄si viuentes (stabunt) sc̄z in hoc tēplo (&  
 ples). i. filij (assarici) illius viri (& noīa gentis demissē ab ioue)  
 id ē q̄ a ioue ducit originem (& tros) ille rex (parens) sc̄z troiē (&  
 cynthius). i. apollo (auctor troiæ). i. q̄ fecit muros troiē. s̄c̄ sta  
 bunt in templo (Inscelix inuidia metuet furias). i. infernales (&  
 seuerū amnem cocyti) illius paludis (& metuet tortos angues  
 & immanē). i. terribilē (rotā ixionis) illi⁹ viri Et inuidia metuet  
 (saxū nō exupabile). i. q̄d nō valet sup̄are montis cacumen (se  
 quamur interea siluas driadū). i. scribamus georgica (& saltus  
 intactos). i. de quibus nihil adhuc scriptum est. O (mecenā tua  
 iussa). i. q̄ mihi iussisti scribere (haud mollia). i. laboriosa (Mens  
 mea inchoat nil altum). i. magnū (te sine). i. sine tuo fauore (En  
 age rumpe segnes moras Cytheron) ille mons. id est aīalia illi⁹  
 montis (vocat me ingēti clamore. & canes taygeti). i. laconici.  
 sc̄z vocant me (& epidaurus) illa ciuitas (domitrix equorum) sc̄z  
 vocat me (& vox ingeminata) id est duplicata (assensū nemorū)  
 id est p̄ echo (remugit). i. reclamatione (tamē accingar) id est p̄ para  
 bor (mox dicere pugnas ardentis cēlaris. & accingar ferre no  
 men eius fama) id est dilatare nomē cēlaris (p̄ tot annos. quot)  
 sc̄z annos (cēsar abest a prima origine tithoni) illius viri q̄ fuit  
 frater laumedontis regis troiani. de quo superius dictum est

¶ Paros est insula vna cycladum in qua est candidū marmor.  
 Inde adiectiuū parius. ¶ Tros troi fuit rex troianus a quo tro  
 ia nomen accepit. Item tros accipitur appellatiue p̄ troianus.

¶ Assaracus fuit filius trois. auus anchisæ

¶ Cynthius dicit apollo a monte in delo qui vocat̄ cynthus.

¶ Cocytus est fluuius infernalis. dictus a grēco verbo cocyo  
 quod ē lugeo ¶ Ixion fuit rex thessalię qui ob libidinem suam  
 dicitur apud inferos ad rotam ligatus serpentibus.

¶ Item sisyphus latro dicitur apud inferos ea pena damnatus  
 vt grande saxū nitatur voluere super montē. quod sp̄ recidit

¶ Citheron est pars montis parnasi vel alterum cacumen eius.

¶ Epidaurus est oppidum in epiro vbi sunt optimi equi

Seu quis olympiāce miratus premia palmę

Pascit equos, seu quis fortes ad aratra iuuenos

Paros.

Tros.

Assaracus

Cynthius

Cocytus.

Ixion

Sisyphus

Citheron

Epidaurus



LIBER TERCIVS

Corpora precipue matrū legat: optima toruē  
 Forma bouis, cui turpe caput, cui plurima ceruix  
 Et crurum tenuis a mento palearia pendent:  
 Tum longo nullus lateri modus, omnia magna  
 Pes etiam, & camuris hirtē sub cornibus aures  
 Nec mihi displiceat maculis insignis & albo  
 Aut iuga detrectans interdumq; aspera cornu  
 Et faciem tauro propior, quęq; ardua tota  
 Et gradiens ima verrit vestigia cauda.

Olympia  
 Palearia,  
 Camur?  
 Camera  
 Detrecto

¶ Hic post pemiū aggredit̄ ppositū Et pmo tractat de armen-  
 tis. i. bob<sup>9</sup> & equis Prima ps hic ē de vacca optima ad pcrea-  
 tionē ¶ Cōstructio (Seu qs). i. aliqs (mirat<sup>9</sup>). i. amās (p̄mia olym-  
 piace palme). i. victorię in olympico certamine (pascit equos.  
 seu qs pascit fortes iuuēcos ad aratra. ille legat precipue corpa  
 matrū). i. equarū & vaccarū (optima forma toruē bouis). i. vaccē  
 ē (cui). i. boui (ē turpe). i. magnū (caput. & cui ē ceruix plurima)  
 id ē lōga (& cui palearia). i. pelles colli (pendēt a mēto. crurū te-  
 nus). i. vsq; ad crura (tū). i. etiā (null<sup>9</sup> mod<sup>9</sup> ē lōgo lateri). i. h3 lō-  
 gissima latera (oīa) scz mēbra sint (magna etiā pes). i. sit magn<sup>9</sup>  
 (& aures sint hirtē). i. hirsute (sub cornib<sup>9</sup> camur<sup>9</sup>). i. curuis (Nec  
 vacca displiceat mihi insignis macul<sup>9</sup> & albo). i. q̄ ē insignita al-  
 bis macul<sup>9</sup> (aut detrectās iuga). i. q̄ ē aiōsa (& aspa cornu). i. pes-  
 tens aut trudēs cornu (& q̄ ē ppior tauro faciē). i. q̄ h3 faciē sifēz  
 tauro (& q̄ ē tota ardua). i. alta (& q̄ gradiēs v̄rit). i. trahit (vesti-  
 gia). i. signa (ima cauda). i. extremitate caudę sue. ¶ In arcadia  
 olim quito q̄q; anno exercebant ludī currules. i. certabāt cursis  
 bus eq̄z curruliū. in honorē iouis olympiaci. Vñ ipī ludī dis-  
 cunt olympia orz. ¶ Palearia plī nūero sunt pelles dependētes  
 ex gutture boū. ¶ Camur<sup>9</sup> a ū. i. curuus Nā camera s̄t testitudi-  
 nem dom<sup>9</sup> aut rēpli ¶ Detrecto. i. recuso. nolo. vñ bos detrectat  
 iugū. i. recusat iugū.

Eras lucinam iustosq; pati hymeneos  
 Desinit ante decem post quattuor incipit annos.  
 Cetera nec feturę habilis nec fortis aratris  
 Interea superat gregibus dum leta iuuentus  
 Solue marē mittit in venerē pecuaria primus  
 Atq; aliam ex alia generando suffice prolem  
 Optima quęq; dies miseris mortalibus cui



GEORGICORVM FOLIO XLV.

Prima fugit subeunt morbi tristisque senectus  
 Et labor & dura rapit inclementia mortis  
 Semp erunt quarum mutari corpora mauiis  
 Semp em refice. ac ne post amissa requiras  
 Anteueni. & sobolem armento sortire quotannis  
¶ De admissura boũ. ¶ Cõstructio (Eras). i. tps vaccarũ (desinit  
 pati lucinã). i. partũ (& iustos hymeneos). i. coitũ (an decẽ años  
 & incipit post q̄tuor annos Cetera) scz etas (nec e habil' foeturẽ)  
 id e foetib'. nec e fortis aratris). i. nõ pfert foetus aptos aratris.  
 (Interea). i. intra tps p̄dictũ (dũ læta iuuẽtus superat). i. sup̄est.  
 (gregibus). i. vaccis (solue marẽ). i. taurũ admitte (Mitte pecuas  
 ria). i. pecora (in uenerẽ). i. ad coitũ (Atq; suffice). i. substitue (aliã  
 plem ex alia) scz ple (generãdo). i. p̄ generatõem (Optima q̄q;  
 dies). i. optimũ tps (cui). i. vite (fugit miseris mortalib'. prima  
 Morbi subeunt). i. sequunt (& tristis senect') scz subit (& labor). i.  
 miseria subit (& inclemẽtia dura mortis rapit) scz mortales (Aliq;  
 que vacce erũt sp̄ quaz corpa mauiis mutari Et refice). i. restau  
 ra sp̄ (& ne post requiras). i. desideres (amissa) scz aialia (anteue  
 ni) scz p̄ sobolẽ (& sortire). i. substitue (armento). i. gregi (plem). i.  
 foeturã. ¶ Lucina dicit a poetis dea pariẽdi. hic ponit p̄ partu  
 ¶ Hymeneus dicit deus nuptiarũ. & accipitur p̄ nuptijs  
 ¶ Pecuarẽ vel pecuariũ. e idẽ qd̄ pecus vel multitudo pecorũ  
 Nec nõ & pecori est idem delectus equino  
 Tu modo quos in spem statuis summittere gẽtis  
 Precipuũ iam inde a teneris impẽde laborem  
 Continuo pecoris generosi pulsus in aruis  
 Altius ingreditur & mollia crura reponit  
 Primus & ire viam & fluuios tẽtare minaces  
 Audet & ignoto sese cõmittere ponti  
 Nec vanos horret strepitus. illi ardua ceruix  
 Argutũq; caput. breuis aluus. obesaq; terga  
 Luxuriatq; toris animosum pectus. honesti  
 Spadices glauciq; color deterrimus albis  
 Et giluo. tum siqua sonũ procul arma dedere  
 Stare loco nescit. micat auribus & tremit artus  
 Collectũq; premens voluit sub naribus ignem

Lucina  
 Hymeneus.  
 Pecuarẽ



LIBER TERCIVS

Densa iuba & dextro iactata recūbit in armo.  
 At duplex agitur p̄ lumbos spina. cauatq̄  
 Tellurē. & solido grauit̄ sonat vngula cornu.  
 Talis amycei domitus pollucis habenis  
 Cyllarus. & quorū graī meminere poetę  
 Martis equi bñuges. & magni currus achillis  
 Talis & ipse iubam ceruice effudit equina  
 Coniugis aduētū pernix saturnus & altum  
 Pelion hinnitū fugiens impleuit acuto

¶ Hic agit de equis ¶ Cōstr. (Idē delect⁹). i. electio (ē equino pec-  
 cori). i. equis (Tu ip̄de p̄cipuū laborē). i. diligentē curā (illis q̄s  
 statues submittere). i. substituere (in sp̄e gētis). i. ad p̄creatōez fœ-  
 rurę. hoc ē q̄ futuri sunt admissarij Imp̄de laborē inquā (iā in⁹  
 de a teneris). i. a tenera eoz̄ grate (Pull⁹ generosi pecoris). i. equi  
 (ingrediū in aruis). i. vadit (continuo). i. mox a partu (altri⁹). i. alte  
 leuās crura (& reponit mollia crura Et audet ire prim⁹. & audet  
 tentare). i. trāsire (primus minaces fluuios & audet p̄mittere se  
 ignoto pōti). i. trāsire pontē quē añ nō trāsierat (Nec horret). i.  
 timet (vanos strepit⁹ Ardua ceruix) ē (illi) equo tali (& caput ar-  
 gutū). i. breue ē illi (breuis aluus) ē illi (& terga obesa). i. pinguiā  
 sc̄ sunt illi (Et aiosum pect⁹). i. equi (luxuriat tor⁹). i. h̄z in pecto-  
 re m̄ros toros. i. musculos (Spadices). i. ruffi (glauicq̄ sunt. ho-  
 nesi. deterrim⁹ color ē albis) sc̄ equis (& giluo). i. cinereo (Tū). i.  
 etiā (si q̄ arma). i. tumult⁹ (dedere sonū p̄cul) ille pull⁹ equinus  
 (nescit stare in loco m̄icat aurib⁹). i. mouet aures (& tremit art⁹)  
 id ē artub⁹ (Et fremēs voluit sub narib⁹ ignē collectū). i. flatu in-  
 dicat aiositatē suā (Iuba ē ei dēsa. & iuba iactata). i. mota (recum-  
 bit). i. iacet (in dextro armo. At). i. h̄z (duplex spina agit). i. trāsit.  
 p̄ lūbos (& ille pull⁹ cauat tellurē). i. iprim̄it p̄funde vestigia (&  
 vngula ei⁹ sonat grauit̄ solido cornu) sc̄ vngulæ (Cyllarus)  
 ille equ⁹ (domit⁹ habenis pollucis amycei) illi⁹ viri. i. fuit (talis  
 & bñuges equi martis q̄r). i. equorū (meminere poetę graī). i.  
 gr̄ci. s̄ fuerūt tales (Et curr⁹). i. equi currules (magni achillis)  
 fuit talis (Et ip̄e pnix saturn⁹ effudit iubā equina ceruice talis)  
 id ē cū effunderet iubā equinā. fuit talis (aduētū). i. p̄pter aduē-  
 tū (cōiugis). i. opis (& ip̄e fugiēs ipleuit altū pelion) illū montē.  
 (acuto hinnitū) ¶ Deligere fere idē ē qd̄ eligere. In delict⁹. i. ele-  
 ctio. habere delectū ē eligere aptos ad officiū. ¶ Obelus h̄z duo  
 sc̄cata cōtraria. Nā & crallum sc̄cat. & mactū vel p̄sumptū. quia

Deligere.  
 Obelus.



## GEORGICORVM FOLIO XLVI

fit a vbo obedor obesus q̄si corrosus. ¶ Tori sunt q̄si nodi in  
 collis boũ. ¶ Spadix ē idē q̄d rutilus. i. valde ruber & splēdidus  
 ¶ Giluus est medius inter album & fuscū vt color cineris.  
 ¶ Iuba est longus crinis in collo leonum & equorũ  
 ¶ Pollux & castor fratres helenę qui dicuntur gemini.  
 ¶ Amycle ciuitas laconię. patria pollucis & castoris. In amycle  
 us a um ¶ Cyllarus vocat equus pollucis ¶ De saturno fabula  
 est talis. Cũ Saturnus apud amicā esset in monte pelio. aduenit  
 vxoreius ops Tunc Saturnus in equū se mutauit & fugit  
 ¶ Pernix. i. valde nitēs vel instans. Accipit̄ p̄ celerī. vt hic. Etiaꝫ  
 sc̄at p̄seuerantē. vt infra Dura iacet pernix &c.

Tori.  
 Spadix.  
 Giluus  
 Iuba.  
 Pollux.  
 Amycle  
 Cyllarus  
 Saturnus

Pernix

Hūc q̄q̄ vbi aut morbo grauis aut iā segnior ānis  
 Deficit abde domo. nec turpi ignosce senectæ  
 Frigidus in venerē senior. frustraꝫ laborem  
 Ingratū trahit & si quādo ad prelia vētum est  
 Vt quondā in stipulis magnus sine viribus ignis  
 Incassum furit. ergo animos quūq̄ notabis  
 Precipue. hinc alias artes proleꝫ parentum  
 Et quis cuiꝫ dolor victo. q̄ gloria palme  
 Nōne vides cū precipiti certamine campum  
 Corripuere. ruuntꝫ effusi carcere currus  
 Cum spes arrectę iuuenū exultātiacꝫ haurit  
 Corda pavor pulsans. illi instant verbere torto  
 Et proni dant lora. volat vi feruidus axis  
 Iamꝫ humiles iamꝫ elati. sublime vidētur  
 Aera p̄ vacuū ferri atꝫ assurgere in auras  
 Nec mora nec requies. at fuluæ nimbus arenæ  
 Tollitur. humescunt spumis flatuꝫ sequentū  
 Tantus amor laudum tantę est victoria curæ  
 ¶ Dicit admissariū nō debere senem esse Item de magnanimitate  
 equorũ ¶ Cōstrue (Abde). i. amoue (hunc quoꝫ). i. tam p̄  
 batū equū (in domo Vbi). i. q̄n (aut grauis morbo aut segnior  
 annis) p̄pter annos & senectutē (deficit Nec ignosce turpi senes  
 cte) i. senectuti Vel sic (Ignosce senectę nō turpi). i. naturali (Ses  
 nior). i. equꝫ ē (frigidꝫ in venerē). i. ad coeundū (& ip̄e trahit fru  
 stra ingratū laborē. & si q̄n). i. aliq̄n (ventū ē ad p̄lia). i. ad coitū

H II



## LIBER TERCIVS

furit incassum). i. frustra (Vt magn<sup>9</sup> ignis furit quondā). i. qñq; (sine virib<sup>9</sup> in stipul<sup>9</sup> Ergo notabis p̄cipue aios). s. eq̄q; (& euū) id ē vitā (Notabis hinc). i. deinde (alias artes & plē parētū). i. q̄q; les fuerūt parētes eorū (Et notabis q̄s dolor sit cuiq; equo victo) id ē qñ vict<sup>9</sup> ē (& q̄ gl̄ia palme). i. victorię (sit cuiq; Nōne vides cū equi corripuere cāpū. p̄cipiti). i. veloci (certamię & cū curr<sup>9</sup>) id ē equi currules (ruūt). i. currūt (effusi carcere). i. emissi ex repa gulis (Cū spes iuuenū). s. certātū (sunt arrectę. & pauor pulsans haurit). i. ferit (exultātia). i. salientia (corda illi). s. aurigę (instant torto verberē). i. ipellūt equos ad cursum (& p̄ni). i. i. clinati (dāt equis lora). i. laxas habenas (Axis). i. curr<sup>9</sup> (feruid<sup>9</sup> vi). i. nimio motu (volat) i. ita p̄cedit ac si volaret (Et ip̄i equi iā). i. qñq; (hūi les). i. descendētes (iāq; elati). i. ascēdentes vel eleuati (vident ferri sublime). i. sublimiter (p̄ vacuum aera atq; vident assurgere). i. ascēdere (in auras Nec mora ē eis. nec requies). s. est eis (At). i. sed (nimbus). i. pluuia (fuluę harenę tollit) i. extollit (Equi hume scūt). i. humidī fiūt. (spumis & flatu sequentū). s. equorū (Tant<sup>9</sup> amor laudū) scz ē eis. i. tā cupidi sunt laudis (& victoria ē eis tā tē cure). i. tāta faciūt equi p̄ habēda victoria. ¶ Carcer nūero singulari ē loc<sup>9</sup> in q̄ claudunt noxi & captiui. Sed p̄li carceres sūt locū vnde emittunt equi certaturi cursu. vt in primo libro. Vt cū carcerib<sup>9</sup> & c. hic tñ vsurpauit singulare p̄ p̄li. ¶ Haurire qñq; sūt ferire. vt in gneide Lat<sup>9</sup> haurit apertū Ita & hoc loco

Carcer  
Carceres.  
Haurire

Primus erichthonius currus & quattuor ausus  
Iungere equos rapidisq; rotis insistere victor  
Frena phelethronij lapythę gyrosq; dedere  
Impositi dorso. atq; equitē docuere sub armis  
Insultare solo. & gressus glomerare supbos.  
Aequus vterq; labor. eque iuuenēq; magistri  
Exquirūt. calidūq; animis & cursibus acrem  
Quāuis sepe fuga versos ille egerit hostes.  
Et patriā epirhum referat fortisq; mycenas  
Neptuniq; ipsa deducat origine gentem

¶ Cōstructio (Erichthoni<sup>9</sup>) ille vir (ausus) ē prim<sup>9</sup> (iungere curr<sup>9</sup> & q̄ttuor equos. & ausus ē (insistere victor rapidis rotis). i. velo cib<sup>9</sup> plaustris (Phelethronij lapythę) illi hoies (dedere frena). i. in uenerūt vsum frenorū (& ip̄i impositi dorso) scz equi (dedere gyros). i. circuit<sup>9</sup> equorū (Atq; docuere equitē). i. equū insultare so



## GEORGICORVM FOLIO XLVII

lo).i.saltare(sub armis).i.armat' viris(& docuere equū. glome-  
rare supbos gressus).i.artificiose pcedere(vterq; labor)scz iūge  
re curr' & eqtare(ē equus).i.eqlis (& mgrī exquirūt eque).i. eq  
liter(iuuenē)scz equū(& calidū animis).i. magnanimū (& acré  
curlib').i.velocē(Quāuis ille) s.equus(sepe egerit).i.fugauerit  
(hostes yfos.& q̄uis referat patriā epirhū fortelq; mycenā).i.  
q̄uis nat' sit in epyrho vel mycenis vbi sunt optimi equi.& q̄  
uis(deducat gentē ipā origine neptuni).i. sit pcreat' ab equo  
neptuni Subaudi tñ regrenda ē etas ei' & anim'. ¶ Erichthoni' Erichtoni'  
fili' vulcani rex atheniēsis inuenit vsum q̄drigar. ¶ Phelethro Pheletroniū  
niū ē oppidū in thessalia vbi inuēta ē ars equitandi. De lapy  
thys dictū ē. ¶ Gyros grecū nomē sc̄at ambitū rotundū vel Gyros  
circulū. ¶ Mycenæ arū. regia quondā vrbs in achaia fuit. Mycenē

His animaduersis instant sub tempus. & omnes  
Impendūt curas denso distendere pingui  
Quem legere ducem & pecori duxere maritū.  
Florentesq; secant herbas fluuiosq; ministrāt  
Farrasq; ne blando nequeat supesse labori  
Inualidicq; patrum referant ieiunia nati  
Ipsa autem macie tenuant armēta volentes  
Atq; vbi cōcupitus primos iam nota voluptas  
Sollicitat. frondesq; negant & fontibus arcent  
Sepe etiam cursu quatiunt & sole fatigant  
Cum grauius tonlis gemit area frugibus. & cum  
Surgētē ad zephyr' paleę iactantur inanes  
Hoc faciūt nimio ne luxu obtusior vsus  
Sit genitali aruo. & sulcos oblimet inertes  
Sed rapiat sitiens venerē interiusq; recondat.

¶ Docet qualiter tractandi sunt equi & equę circa admissurā.  
¶ Cōstru. (His) scz etate & morib' equor' (aiaduersis).i. notatis  
magistri (instāt).i. diligētes sunt (sub).i. circa (t'ps) scz admissurę  
(& impendūt oēs curas).i. dant operā (distēdere) dēso pingui).i.  
facere pingue scz illū equū (quē legere).i. elegerūt (ducē).i. ad  
missariū. & quē (duxere).i. statuerūt (maritū pecori).i. eqbus Et  
magistri pecoris (secāt illi florētes herbas & ministrāt ei fluuios  
& farras).i. frumēta (ne neqat supesse).i. satisfacere (blādo labo-  
ri).i. coitui & ne (iualidi nati).i. debiles pulli (referāt ieiunia pas-

H III



## LIBER TERCIVS

trū).i. macri sint vt patres(aūt).i. s; magistri(tenuāt macie).i. fa-  
ciūt macra(ip̄a armēta).i. equas ifēcūdas(volētes).i. de idustria  
(Atq; vbi).i. qñq; (voluptas iā nota sollicitat primos ꝓcubis-  
tus).i. cū saliri volūt equę magistri(negāt eis frondes).i. pabula  
(& arcēt eas a fontib⁹. etiā q̄tiūt eas).i. vexāt(sepe cursu. & fati-  
gant in sole. cū).i. qñ(are gemit grauit̄).i. sonat(tōlis frugis-  
bus).i. spicis(& cū inanes paleę iactant. ad zephyr̄).i. cōtra ven-  
tū(surgētē).i. flantē. Sensus ē fatigat equas in sole qñ ē calidissi-  
mū tps sc; in tritura frugū. magistri(faciūt hoc).i. vexāt equas  
ne obtusior vsus sit genitali aruo).i. mēbris genitalib⁹ (nimio  
luxu & oblimet inertes sulcos).i. claudat meat⁹ naturales (Sed  
vt rapiat venerē sitiens. & recōdat semen interius) Vt̄ aut hoc  
loco poeta sepe periphrafi. vt rem turpē honesti⁹ exprimat.

**Oblimare** ¶ Oblimare est limo obducere. vt fluuius oblimat sulcos pins-  
guis terre. teu. die voren mit slijck beslaen.

Rursus cura patrū cadere & succedere matrum  
Incipit exactis grauide cum mēsis errant  
Nō illas grauib⁹ quisq; iuga ducere plaustris  
Non saltu superare viam sit passus & acri  
Carpere prata fuga fluuiosq; innare rapaces  
Saltibus in vacuis pascāt & plena secū dum  
Flumina. muscus vbi & viridissima gramie ripa.  
Speluncęq; tegāt & saxea procubet vmbra  
Est lucos silari circa illicibusq; virētem  
Plurimus alburnū volitans. cui nomē asilo  
Rromanū est. cestr̄ graij vertere vocātes  
Asper acerba sonās. quo tota exterrita siluis  
Diffugiūt armenta. furit mugitibus ether  
Concussus. siluęq; & sicci ripa tanagri.  
Hoc quondam monstro horribiles exercuit iras  
Inachie iuno pestem meditata iuuēcæ  
Hunc quoq; nā medijs feruoribus acrior instat  
Arcebis grauido pecori. armentaęq; pasces  
Sole recens orto aut noctē durantibus astris  
¶ De cura grauidar; equar; Cōstr. (Cura patr̄).i. equor; (inci-  
pit rursus cadere).i. minui (& cura matrū).i. equar; incipit (suc-



GEORGICORVM FOLIO XLVIII

cedere).i. seq vel incipe (cū eque errāt grauide mēfib<sup>9</sup> exactis).i.  
 impletis (Nō quisq<sup>3</sup>).i. nemo (sit passus illas) equas grauidas  
 (ducere iuga grauib<sup>9</sup> plaustris) & nō quisq<sup>3</sup> sit passus illas (sū<sup>9</sup>  
 perare viā saltu).i. saltādo pcedere (& carpere prata acri fuga).i.  
 valde currere p pratū (& innare fluuios rapaces).i. vehementes  
 Equę grauide pascāt in saltib<sup>9</sup> vacuis).i. magnis vel quietis ne  
 morib<sup>9</sup> (& scdm).i. ppe (plena flumina. vbi musc<sup>9</sup> ē. & ripa ē vi  
 ridissima gramine. & vbi spelūcę tegāt eas. & vbi faxea vmbra)  
 id ē silua mōtuosa (pcubet).i. inclinet (volitās).i. volucris (cui  
 romanū nomē ē asilo).i. q vocat a romanis asil<sup>9</sup> (grāh).i. græci  
 (vertere).i. mutauerūt nomē (vocātes œstrū) asilus inquā ē (plu  
 rimus circa lucos silari) illius fluuij. & circa (alburnū) illū mon  
 tem (virentē illicibus) illis arborib<sup>9</sup> Asilus ē (asper & sonās acer  
 ba).i. acerbe grauiter (quos) s<sup>c</sup> asilo (tota armēta exterrita. diffu  
 giunt ex siluis. ether ꝑcussus fugit mugitib<sup>9</sup>. & siluę) furunt (&  
 ripa sicci tanagri).i. illius fluuij. scz furit (Iuno) illa dea fabulosa  
 (meditata pestē).i. penā (inachię iuuençæ).i. filij inachi q̄ versa  
 fuerat in vaccā (exercuit quondā horribiles iras hoc monstro)  
 id ē p asilū (tu arcebis hunc) scz asilū (grauido pecori).i. ab equa  
 bus grauidis. nā asilus (instat acrior medijs feruoribus).i. meri  
 die (& pasces armēta).i. equas grauidas (sole orto recens).i. qn̄  
 sol recēter ortus ē. scz mane (aut astris ducētib<sup>9</sup> noctē).i. vespe  
 ¶ Muscus ē viridis lanugo in locis humidis & arborib<sup>9</sup>. Inde Muscosus.  
 muscosus vt muscoli fontes ¶ Silar<sup>9</sup> ē fluuius in lucania. ¶ Al Silarus.  
 burnus ē mons ibidē. Alburnū ē albū quoddā in ligno. teuto. Alburnus.  
 spint. ¶ Volitans ē hic nomē substantiuū idē qđ volucris ¶ Asi Volitans  
 lus ē volatile infestū equis & bob<sup>9</sup>. gręce vocat œstrū. ¶ Tana<sup>9</sup> Asil<sup>9</sup> œstrū  
 ger fluui<sup>9</sup> ē lucanię. ¶ Inachus fuit rex argiuorū cuius filiā noie Tanager  
 Io iuppiter amauit & eā metu iunonis in vaccam mutauit. cui Inachus Io  
 vaccę iuno immisit asilū q̄ eā grauiter psequēbat &c.

Muscus  
 Muscosus.  
 Silarus.  
 Alburnus.  
 Volitans  
 Asil<sup>9</sup> œstrū  
 Tanager  
 Inachus Io

Post partum cura in vitulos traducitur omnis  
 Cōtinuoq<sup>3</sup> notas & noīa gentis inurunt  
 Et quos aut pecori malint submittere habēdo.  
 Aut aris seruare acris. aut scindere terram  
 Et campum horrentem fractis inuertere glebis  
 Cetera pascūtur virides armēta per herbas  
 Tu quos ad studiū atq<sup>3</sup> vsum formabis agrestē  
 Iam vitulos hortare viamq<sup>3</sup> insiste domandi



## LIBER TERCIVS

Dum facies animi iuuenū dum mobilis ætas  
 Ac primū laxos tenui de vimine circlos  
 Ceruici subnecte. dehinc vbi libera colla  
 Seruitio assuerint. ipsis e torquibus aptos  
 Iunge pares & coge gradum cōferre iuuenēcos  
 Atq; illis iam sepe rotæ ducātur inanes  
 Per terram. & summo vestigia puluere signēt.  
 Post valido nitens sub pondere faginus axis  
 Instrepat. & iunctos temo trahat ereus orbes  
 Interea pubi indomitę nō gramina tantū  
 Nec vescalas salicū frondes vluāq; palustrē  
 Sed frumēta manu carpes fata. nec tibi foetę  
 More patrū niuea implebūt mulctaria vaccę  
 Sed tota in dulces cōsument vbera natos

¶ De vitulis & eorū domitura. ¶ Constructio (Post partum). i. postq; vaccæ pepererunt (oīs cura traditū in vitulos. & rustici inurunt) sc; vitulis (p̄tinuo notas). i. signa (& noīa gentis). i. parentū. & inurunt (notas. quos vitulos malint submittere peco-ri habēdo). i. vt pecus habeat. intellige at de tauris admissarijs Aut quos vitulos malint (seruare sacris aris). i. ad immolandū aut quos malint (scindere). i. arare (terrā & inuerture campū horrentē fractis glebis Cetera armēta pascunt p̄ virides herbas. sed quos formabis). i. assuesces (ad studiū). i. laborē (atq; ad agrestē vsum hortare). i. doce illos (iā vitulos). i. cū adhuc vituli sunt. (& insiste viā domandi). i. incipe domare (dū animi eorū sunt faciles. & dū ætas iuuenū). i. vitulorū (est mobilis). i. flexibilis & tractabilis (Ac subnecte). i. circūliga (primū ceruici) sc; vitulorū (laxos circulos de tenui vimine. Dehinc vbi). i. qn̄ (libera colla) sc; vitulorū (assueuerint seruitio). i. domita fuerint (iūge iuuenēcos pares). i. binos (aptos). i. iunctos (ipsis e torquibus). i. funibus (& coge p̄ferre gradū). i. pariter ire (atq; rotę inanes). i. currus vacui (ducant ab illis sepe p̄ terrā. & signēt vestigia. summo puluere). i. non p̄funde (axis faginus). i. de fago factus (nitens). i. laborans (sub valido pōdere. instrepat). i. strideat (post) id est postea (& temo ereus). i. fortis (trahat iunctos orbes). i. rotas (Interea carpes manu). i. dabis (indomitę pubi). i. iuuenēcis. (nō tantū gramina. nec vescalas). i. vescibiles (frondes salicum &



GEORGICORVM FO. XLIX

vlua palustrē).i. q̄ nascit̄ in paludib⁹ (S; carpes manu frumēta  
sata).i. seminata (Nec vacce foete) .i. q̄ fetū pduxerūt (implebūt  
niuea mulctaria).i. vasa illa (more patrū. s; vacce p̄sument tota  
vbera).i. omne lac (in dulces natos).i. vitulos.

¶ Vitulus ē foetus bouis aut vacce. aut elephātis. aut magnorū Vitulus  
piscū. s. delphinis. & balenę Pullus aut ē foetus equi. muli. asini Pullus  
& auiū ¶ Faginus ē nomē adiectiuū a fagus. vt hic. fagin⁹ axis Faginus.  
Item fagina pocula Dicūt etiā fageus a um. vt glans fagea Fageus.  
¶ Vescus a um. i. vescibilis vel ad escā p̄tinens. vt post vescū pa Vescus  
pauer. Ita p̄t & hic capi. Etiā vescus ē idē qd̄ tenuis vel paru⁹. &  
ita etiā p̄t hic sumi. ¶ Vlva ē herba lōga q̄ crescit ad aquā ¶ Mul Vlva  
strare vel mulctrale ē vas in quo mulget Mulctrare.

Sint ad bella magis studiū turmasq; feroces  
Aut alphea rotis prelabi flumina pisę  
Et iouis in luco currus agitare uolātes  
Primus equi labor ē animos atq; arma uidere  
Bellantū. lituosq; pati. tractuq; gementem  
Ferre rotam. & stabulo frenos audire sonātes  
Tum magis atq; magis blādis gaudere magistri  
Laudibus. & plausę sonitum ceruicis amare  
Atq; hęc iam primo depulsus ab ubere matris  
Audiat. incq; uicem det mollibus ora capistris  
Inualidus. etiāq; tremens etiā inscios cui  
At tribus exactis ubi quarta accesserit etas  
Carpere mox gyrum incipiat gradibusq; sonare.  
Cnmpositis. sinuetq; alterna uolumina crurum  
Sitq; laboranti similis. tunc cruribus auras  
Prouecet. ac p̄ aperta uolans ceu liber habenis  
Equora. uix summa uestigia ponat harena  
Qualis hiperboreis aquilo cū densus ab oris:  
Incubuit. scytieq; hyemis atq; arida differt  
Nubila. tum segetes altę campicq; natantes  
Lenibus horrescunt flabris. sumeq; sonorem  
Dant siluę. longicq; urgent ad littora fluctus  
Ille uolat simul arua fuga simul equora uerrēs



## LIBER TERCIVS

Hic vel ad elei metas & maxima campi  
 Sudabit spacia & spumas aget ore cruentas  
 Belgica vel molli melius feret effeda collo  
 Tum demū crassa magnū farragine corpus  
 Crescere iam domitis finito. nāq; ante domandū  
 Ingētes tollent animos. prensiq; negabūt  
 Verbera lenta pati & duris parere lupatis

¶ De pullis equinis q̄liter educādi sunt p̄cipue ad certamina.  
 ¶ Cōstr. (Sin). i. s̄. si (studiū). i. cupiditas (ē tibi maḡ ad bella &  
 ad feroces turmas). i. p̄lia (Aut si studiū ē tibi p̄labi). i. p̄teruchi.  
 (rotis). i. currib⁹ (alpheā flumiā pisē). i. fluuiū alpheū q̄ fluit iux  
 tra pisam ciuitatē (& studiū ē tibi agitare curr⁹ volātes). i. velo  
 ces (in luco Iouis). i. in olympto (prim⁹ labor equi ē videre aīos  
 atq; arma bellātū. & pati lituos). i. tubas (& ferre). i. pati (rotā ge  
 mentē). i. sonantē (tractu) i. motu (& audire frenos sonātes ī sta  
 bulo (Tū). i. deinde labor equi ē (gaudere maḡ atq; maḡ blan  
 dis laudib⁹ mgrī). i. rectoris sui (& amare sonitū ceruicis plau  
 sē). i. attrectatē (Atq; pull⁹ equin⁹ audiat hęc) sc̄z p̄dicta (depul  
 sus primo ab vberē matris). i. q̄n̄ adhuc tenell⁹ ē (& det ora mol  
 lib⁹ capistris in vicē) i. q̄n̄q; (inualid⁹). i. q̄n̄ adhuc ē debil⁹ (etiā  
 q; tremēs). i. q̄n̄ nondū firm⁹ ē (etiā īnsci⁹ eui). i. q̄n̄ nōdum h̄z  
 ab annis fiduciā (At vbi). i. postq; (q̄rta etas). i. q̄rt⁹ ann⁹ (accesse  
 rit ei. trib⁹) sc̄z etatib⁹ (exactis). i. p̄actis (equus incipiat mox car  
 pe gygē). i. discat reflecti (& incipiat sonare gradib⁹ p̄positis). i.  
 discat p̄posite gradi (& sinuet). i. curu & eleuet (alterna volumi  
 na crurē). i. flexuras (Sitq; s̄lis laborātī). i. p̄paret ad futurū labo  
 rē (& puocet auras). i. vētos (crurib⁹) i. certet cursu cū ventis (ac  
 volās p̄ apta eq̄ra). i. p̄ campū (ceu). i. sicut (liber habenis). i. si  
 ne vincul⁹ (ponat vestigia vix summa harena). i. discat leuiter &  
 sine pōdere currere (Qualis ē aglo) ille vētus (cū icubuit). i. vim  
 fecit (dēsus). i. grauis (ab or̄s hipboreis) i. a septētrione (& cū aq  
 lo differt). i. dissipat (hyemes). i. niues scythiē (atq; differt arida  
 nubila). i. nubes sine pluuia (Altē segetes. & cāpi natātes). i. ma  
 didi (horrescūt). i. tremiscūt (leuib⁹ flabris). i. vētis (& summe sil  
 ue dāt sonorē). i. sonū (& lōgi fluct⁹ vrgēt ad littora. Ille) sc̄z aq  
 lo (volat s̄l verrēs arua s̄l verrēs). i. trahēs (eq̄ra. fuga). i. cursu.  
 (Hic). i. talis equus (vel sudabit ad metas elei cāpi). i. circi (& ad  
 maxima spacia). i. currēdi (& aget). i. faciet (ore cruētas spumas.  
 Vel hic equus feret). i. trahet meli⁹ (belgica effeda). i. gallica ves  
 hricula (molli). i. māsueto (collo Sinito). i. p̄mittito (tū demū). i.



GEORGICORVM FO. L

tūc(magnū corp<sup>o</sup> crescere crassa farragine).i.frumēto collecti<sup>o</sup>  
tio(equis iā domitis Nāq; añ domādū).i.anteq; doment(tol<sup>o</sup>  
lent ingētes aīos).i.supbient(& prensi).i.ad currū ligati(nega<sup>o</sup>  
būt).i.recusabūt(pati verbera lēta).i.flexibilia flagella (& nega<sup>o</sup>  
bunt parere duris lupat<sup>o</sup>).i.frenis.¶ Pisa ē ciuitas archadięvbi  
exercebāt ludī currules apud fluuiū alpheū.¶ Lituus ē tuba cur  
ua q̄ vtebant in plijs.¶ Sonor idē ē qđ sonit<sup>o</sup> ¶ Elis ē ciuitas ar  
chadię ppe pisam In eleus a ū. ¶ Belge sunt galli; postremi scz  
flādrienses & brabātini & treuiri Gallia belgica inquit Plini<sup>o</sup> est  
a scalde fluuiō vsq; ad sequanā. ¶ Effedū ē gen<sup>o</sup> curr<sup>o</sup> in gallia  
reperū. ¶ Farrago ē diuersarū frugū p̄mixtura i pabulū equo  
rū ¶ Lupatū ē gen<sup>o</sup> asprimi freni. dictū a lupo; dentibus

Pisa  
Lituus,  
Sonor Elis

Belge.  
Effedum.  
Farrago  
Lupatus

Sed non ulla magis vires industria firmat

Quā uenerem & ceci stimulos auertere amoris  
Siue boum siue est cui gratior vsus equorum  
Atq; ideo tauros procul atq; in sola relegant  
Pascua post montē oppositū & trās flumīa lata  
Aut intus clausos satura ad presepia seruant  
Carpit enim vires paulatim uritq; uidendo  
Femīa. nec nemorū patitur meminisse nec herbe  
Dulcibus illa quidem illecebris & sepe superbos  
Cornibus inter se subigit decernere amantes.  
Pascitur in magna silua formosa iuuenca  
Illi alternantes multa ui prelia miscent  
Vulneribus crebris. lauit ater corpora sanguis  
Versaq; in obnixos vrgentur cornua uasto  
Cū gemitu. reboant silueq; & magnus olympus  
Nec mos bellantes una stabulare. sed alter  
Victus abit. longe q; ignotis exulat oris  
Multa gemēs ignominiam plagasq; superbi  
Victoris. tum quos amisit. inultos amores  
Et stabula aspectans regnis excedit auitis  
Ergo omni cura vires exercet. & inter  
Dura iacet pernix instrato saxa cubili  
Frondebis hirsutis & carice pastus acuta



LIBER TERTIVS

Et tentat sese atq; irasci in cornua discit.  
 Arboribus obnixus trunco, uentosq; laceffit  
 Ictibus, & sparsa ad pugnam proludit harena  
 Post ubi collectum robur uiresq; recepte  
 Signa mouet, precepisq; oblitū fertur in hostem  
 Fluctus ut in medio cepit cū albescere ponto  
 Longius, ex altoq; sinū trahit: utq; uolutus  
 Ad terras immane sonat per saxa, nec ipso  
 Monte minor procūbit, at ima exestuat unda  
 Vorticibus, nigramq; altæ subiectat harenam  
 ¶ Docet equos & tauros arcēdos a coitu ut robustiores sint Itē  
 de certamine tauroꝝ ppter vaccam, ¶ Cōstrue (Sed nō ulla in  
 dustria), i. nulla diligentia (firmat magis vires) scz animalium,  
 (q̄ auertere venerem), i. coitum (& stimulos ceci amoris), i. libi  
 dinis (siue vsus boū est cui), i. alicui (gratior, siue vsus equoꝝ) ē  
 cui gratior (Atq; pastores relegant), i. remouent (ideo tauros p  
 cul atq; in sola pascua), i. vbi soli pascant (post montē oppoli  
 tum & translata flumina, Aut seruant tauros intus clausos ad  
 presepia satura), i. saturantia vel plena (Foemina em̄ carpit) id ē  
 minuit frangit (vires) scz mariū (paulatim, & foemina vrit) id ē  
 tentat (videndo), i. dum videtur (nec patitur mares meminisse  
 nemoꝝ nec herbe Illa quidem), s. foemina (subigit), i. cogit (sepe  
 dulcibus illecebris), i. suis voluptatibus (superbos amantes) id  
 est tauros (decernere inter se) id est certare (cornibus Formosa iu  
 uenca) i. iuuenis vacca (pascit in magna silua Illi), s. tauri (mis  
 cent prelia), i. preliantur (multa vi, alternantes), i. per vices (ater  
 sanguis lauit), i. rigat (corpora ex crebris vulneribus, & cornua  
 uersa vrgent in obnixos), i. contra aduersarios (cū gemitu vas  
 sto), i. magno (Siluę reboant), i. reclamāt (& magnus olympus  
 reboat, Nec est mos bellātes stabulare vna), i. manere vna (s; al  
 ter eoꝝ victus abit & exulat), i. exilium patitur (in ignotis oris)  
 id ē locis (lōge Gemēs multa), i. ppter multas causas, s. (ignomi  
 niā), i. dedecus (& plagas), i. vulnera (superbi victoris), i. quas a  
 supbo victore accepit (Tum), i. etiā gemit (amores), i. amicā (q̄s  
 amisit inultus), i. sine vltione (Et ille vict⁹ taurus aspectās), i. se  
 pius aspiciēs (stabula) scz pristina (excedit), i. exit (regnis auitis)  
 id ē ex locis vbi diu moratus est (Ergo ille victus taurus exercet  
 vires), i. cōfirmat se (omni cura), i. diligentia (& iacet pernix) id ē  
 preseuerant inter dura saxa (cubili instrato), i. nō & strato (pastus



GEORGICORVM FO. LI

hirsutis frōdib⁹ (& acuta carice) illa herba (Et ip̄e taur⁹ tētat sese)  
 id ē experiū suas vires (& discit irasci in cornua). i. pugnare cor  
 nib⁹ (obnix⁹). i. opponēs se (trūco arboris. & laceffit). i. puocat.  
 (vētos iētib⁹). i. pugnat in ventū vel inaniter (& pludit ad pus  
 gnā). i. tētat pugnā (harena sparsa Post). i. postea (vbi) i. qñ (ros  
 bur ē collectū & vires s̄ receptē illi. mouet signa). i. redit ad pus  
 gnā (& ferī p̄ceps). i. festin⁹ (in hostē oblitū). i. nō cogitantē de re  
 ditu ei⁹ (Vt cū fluct⁹ cepit albescere in medio pōto) ille fluctus.  
 (trahit sinū). i. tumorē suū (lōg⁹ us ex alto). i. p̄fundo mar⁹ (& vt  
 fluct⁹ volut⁹ ad terras sonat imane). i. imaniter (p̄ saxa. & p̄ cum  
 bit). i. descēdit (nō minor ip̄o mōte At ima vnda). i. aqua fundi  
 (exestuat). i. cū feruore ascēdit (& subiectat). i. sursum iactat (altæ  
 nigrā harenā) ¶ Industria ē diligētia v̄ p̄uidētia diligens Indu Industria  
 strius industria industriū. i. diligens cautus ¶ Legare ē mittere ( Legare. Rele.  
 Relegare ē foras mittere diu nō reditur. vt Augustus relegauit  
 Ouidiū. s̄ nō mulctauit exilio. ¶ Decernere aliqñ ē statuere. ali Decernere  
 qñ pugnare. vt hoc loco. ¶ Excedere qñq; sc̄at exire tūc h̄ ab Excedo.  
 latiuū. vt hic Regnis excedit auitis. Quādoq; sc̄at sup̄are. tunc  
 vult accm̄. vt Lucan⁹ Excessit medicina modū. Itē excedo cres  
 sum diuiti⁹ ¶ Auitus adiectiuū ē ab auus. regnū auitum. i. p̄ri Auitus  
 nens ad. auū. ¶ Signa mouere ē exercitū adducere. nā in exerci Signa moue.  
 tu sp̄ sunt signa q̄ & vexilla dicuntur. Inde signifer.

Omne adeo genus in terris hominūq; ferarūq;  
 Et genus equoreū. pecudes picteq; volucres.  
 In furias ignemq; ruunt. amor omnib⁹ idem  
 Tempore non alio catulorū oblita leena  
 Seuior errauit campis. nec funera vulgo  
 Tam multa informes ursi strangēq; dedere  
 Per siluas. tūc seuius aper. tūc pessima tigris  
 Heu male tūc libie solis erratur in agris  
 Nonne uides ut tota tremor pertentet equorum  
 Corpora. si tantū notas odor attulit auras  
 Ac neq; eos iam frena uirū neq; verbera seua  
 Non scopuli rupesq; caue atq; obiecta retardāt  
 Flumina correptos unda torquentia montes  
 Ipse ruit dentesq; sabellicus exacuit sus  
 Et pede pro subigit terram. fricat arbore costas



## LIBER

## TERCIUS

Atq; hinc atq; illinc humeros ad vulnera durat  
 Quid iuuenis magnū, cui versat in ossibus ignē  
 Durus amor, nēpe abruptis turbata procellit  
 Nocte natat ceca serus freta, quē sup ingens,  
 Porta tonat coeli, & scopulis illisa reclamant  
 Equora, nec miseri possunt reuocare parentes,  
 Nec moritura sup crudeli funere virgo.

¶ Ostēdit quāta sit amoris & libidinis insania q̄ oibus aīalib⁹ ē  
 cōmunis ¶ Cōstrue (Adeo). i. certe (omne genus in terris) sc̄z ge-  
 nus (hoīm & ferarū, & genus equoreū). i. in æquore viuentium  
 (& pecudes pic̄teq; volucres ruūt in furias & in ignē) sc̄z libidi-  
 nis (amor ē idē oibus) sc̄z aīalibus (Leena nō errauit in campis,  
 alio tpe seuior) sc̄z q̄ tūc (oblita catulorū suorū) sc̄z cā libidinis,  
 (Et vrsi informes). i. turpes (nō dedere alio tpe tā multa funera)  
 id ē cedēs (uulgo). i. vbiq; (neq; dedere stragē tā multā). i. vastā  
 tionē tantā (Aper ē seuus tūc) sc̄z cū ardet libidine (& tigris ē tūc  
 pessima. Heu errat). i. itur (tūc male in solis agris). i. desertis lo-  
 cis (lybię Nōne vides vt). i. q̄liter (tremor p̄tentet). i. turbet (tota  
 corpa equorū sitantū odor attulit notas auras). i. si aurę attules-  
 rint notū odorem equarū Est em̄ hypallage (At neq; frena virū)  
 id ē virorū fortitū (retardāt iā). i. retinere tunc p̄nt (eos) sc̄z equos  
 (neq; seua vbera retardāt eos Scopuli). i. mōtes (& caue trupes)  
 id ē saxa (atq; flumia obiecta torquētia mōtes correptos). i. sil-  
 raptos cū vnda nō retardāt eos (i p̄e sus sabellīc⁹). i. sabīn⁹ (ruit)  
 id ē currit in aliquē (& exacuit dētes, & p̄subigit). i. fodit (terrā  
 pede, & fricat costas arbore). i. ad arborē (hinc atq; illinc) id ē ab  
 vtroq; latere (& durat hūeros ad vulnera). i. p̄tra vuluera (qd̄ fa-  
 cit iuuenis cui dur⁹ amor v̄sat i ossib⁹ ignē). i. p̄cupiscētiā (Nē-  
 pe). i. certe (i p̄e natat ser⁹ ceca nocte freta turbata p̄cellis abruptis).  
 i. subit⁹ (sup quē) sc̄z iuuenē (ingēs porta coeli tonat. & eq̄ra  
 illisa, scopulis reclamāt). i. resonāt (Nec miseri parentes p̄nt re-  
 uocare eū a piculo, nec virgo). i. amica (moritura sup). i. insup  
 (crudeli funere) ¶ Catuli sunt foet⁹ canū & ferarū. i. leonū vrsorū  
 & similiū. ¶ Lybia ē regio africę ab atlante mōte vsq; egyptū.  
 Etiā dicit̄ lybię huius lybies Inde lybicus ca. cū. ¶ Sabelli sunt  
 populus in italia de q̄ dictū ē In sit sabellīcus. ¶ Quid iuuenis  
 & c. Leander abydenus amauit puellā habitantē in vrbe Sesto  
 trans fretū helleponticū quę vocat̄ Hero Ad eam solebat noctu  
 Leāder natate. sed tandē submersus est. quo cognito illa se  
 etiam necauit Hoc tangit hic poeta.

Catuli  
 Lybia  
 Sabellīc⁹

Leander  
 Hero



GEORGICORVM 'FO.' LII

Quid linceſ bacchi varię. & genus acre luporę  
 Atq; canũ. quid que imbelles dant prelia cerui  
 Scilicet ante omnes furor eſt inſignis equarę  
 Et mentē venus ipſa dedit. quo tpe glauci  
 Potniades malis mēbra abſumpſere quadrigę  
 Illas ducit amor trans gargara tranſq; ſonantē  
 Aſcaniũ: ſuperāt montes & flumina tranant  
 Cōtinuoq; auidis vbi ſubdita flāma medullis  
 Vere magis quia vere calor redit oſſibus. ille  
 Ore omnes verſę in zephyrũ ſtant rupibus altis.  
 Exceptātq; leues auras. & ſepe ſine vllis  
 Cōiugijs vento grauidę. mirabile dictu  
 Saxa p̄ & ſcopulos & depreſſas cōualles:  
 Diffugiūt. nō eure tuos neq; ſolis ad ortus  
 In boreā caurũq;. aut vnde nigerrimus auſter  
 Nascitur & pluuio cōtrifſtat frigore coelũ  
 Hinc demũ hippomanes vero quod noīe dicūt  
 Paſtores. lentũ diſtillat ab inguine virus  
 Hippomanes quod ſepe malę legere nouerę.  
 Miſcuerūtq; herbas & nō innoxia verba  
 Sed fugit interea fugit irrepabile tempus  
 Singula dum capti circũuectamur amore

¶ De p̄cipuo furore equarę dicit hic. ¶ Cōſtr. (Quid). ſ. agūt va-  
 rię (linceſ bacchi). i. q̄ trahūt currũ bacchi (& quid agit acre ge-  
 nus luporę atq; canũ) q. d. etiã inſaniunt libidine. Quid agunt  
 (imbelles cerui. que prelia dāt). i. q̄liter preliant̄ ob amorē (ſc3)  
 id ē certe (furor equarę eſt inſignis). i. p̄cipuus (ante oēs). i. ſuper  
 omniũ furores animaliũ (Et ipa venus dedit equabꝝ mentē). i.  
 audaciã (q̄ tpe potniades quadrigę). i. equę in vrbe potnia (ab-  
 ſumpſere malis). i. ore dilacerauerūt (mēbra glauci). i. illiꝝ viri.  
 (Amor). i. libido (ducit illas). ſ. equas (trās gargara). i. mōtes (et  
 trās ſonantē aſcaniũ) illũ fluuiũ (Equę ſuperāt). i. trāſcēdūt (mō-  
 tes & tranāt flumia (Cōtinuo) i. mox (vbi flāma ē ſubdita auis-  
 dis medullis). i. q̄n tētantur libidine Sed hoc fit magis in (vere  
 quia calor redit oſſibus in vere omnes ille) ſc3 equę (ſtāt in altis



## LIBER TERCIVS

rupibus). i. mōtib<sup>9</sup> (verſe ore in zephyr<sup>9</sup>) ad illū ventū (& exce-  
 prant). i. frequenter accipiūt (leues auras). i. ventos (Et ipſe gra-  
 uide ſepe ſine vllis p̄iugijs). i. ſine equorū p̄mixtione. qđ ē (mira-  
 bile dictū) i. vt dicat (diffugiūt p̄ ſaxa. & ſcopulos). i. montes.  
 (& per conualles depreſſas). i. decliuas (o eure nō ad tuos ortus  
 neq; ad ortus ſolis. ſed in boreā & taurū) illū ventū (aut). ſ. illuc  
 (vnde nigerrimus auſter) ille ventus (nascit̄ & contriſtat coeluz  
 pluuiō frigore. Hyppomanes. lētū vir<sup>9</sup> diſtillat hinc ab ingui-  
 ne). ſ. equarū (qđ) virus (paſtores dicūt hyppomanes) vero noīe  
 (quod hyppomanes malē nouerē legere). i. colligerunt (ſepe  
 & miſcuerūt ei herbas & verba nō innoxia). i. mala (Sed tēpus  
 irrepairabile). i. qđ nequit recuperari (fugit intetea. dum nos ca-  
 pti amore circūuectamur ſingula). i. de ſingulis ſcribamus. Et  
 ita p̄cludit hanc partē de armētis. ¶ Linx eſt fera varij coloris in  
 africa. cui<sup>9</sup> vrina dureſcit in lapidē qđ d̄r lincuri<sup>9</sup> ¶ Potnia ē qđā  
 ciuitas in qua vir quidā glauc<sup>9</sup> noīe habuit equas quadriga-  
 les. quas cū a coitu arceret vt vires p̄ſeruarent ille furētēs libidi-  
 ne dilacerauerūt eū. ¶ Potnias adis ē patronymicū ſceminini  
 generis a potnia formatū ¶ Aſcanius ē fluuius phrygię. a quo  
 & filius enē vocatus eſt aſcanius. ¶ Caurus ē ventus ſeptētrio-  
 nalis qđ & cor<sup>9</sup> d̄r. ſicut caudex & codex. cauda & coda. plauſtrū  
 & ploſtrū &c. ¶ Pluuius a um. i. pluuiſalis. vt pluuius arcus  
 aqua pluuiā. ¶ Hippomanes eſt virus fluens ex inguine equæ  
 correptę libidine Etia eſt caruncula nigra in fronte pulli equini  
 iā nati. quā mater mox comedit. Item ē herba quā ſi comedit  
 equus fit inſanus Dicit̄ ab lippos. i. equ<sup>9</sup>. & mania qđ ē iſania.  
 ¶ Inguen eſt lūbus. aut locus iuxta genitalia

Linx  
 Lincurius.  
 Potnia  
 Glaucus.  
 Potnias  
 Aſcanius  
 Caurus

Pluuius.  
 hippomanes

Inguen

Hoc ſatis armentis. ſupat pars altera cure  
 Lanigeros agitare greges hirtaſq; capellas  
 Hinc labor. hinc laudē fortes ſperate coloni  
 Nec ſum animi dubius: verbis ea vincere magnū  
 Quā ſit. & anguſtis hunc addere rebus honorem  
 Sed me parnaſſi deſerta p̄ ardua dulcis.  
 Raptat amor. iuuat ire iugis qua nulla priorū  
 Caſtaliani molli diuertitur orbita diuo  
 Nūc venerāda pales magno nūc ore ſonandū.  
 ¶ Haſtenus. de armētis. nūc de gregibus ait poeta. i. de ouibus  
 & capris Et primo facit exordiū ¶ Conſtruet (Hoc) ſc; p̄dictum  
 eſt (ſatis armētis). i. bobus & equis (altera p̄s cure). i. opis (ſupat)



## GEORGICORVM FOLIO LIII

id ē supest. f. (agitare lanigeros greges). i. oues (hirtasq; capellas  
Lador ē hinc) & o (fortes coloni sperate laudē hinc). i. ex pastura  
gregū (Nec sum dubi<sup>9</sup> animi). i. bñ scio (q; magnū). i. difficile sit  
(vincere verbis ea). i. ornate scribere de eis (& addere hūc hono<sup>r</sup>  
rē reb<sup>9</sup> angustis). i. puis & vilib<sup>9</sup> (S; dulcis amor parnassi). i. ar  
tis poetice (raptat me p ardua deserta). i. cogit scribere rē diffici  
lem (luuat). i. delectat (irē iugis). i. p iuga p colles (q;). i. p q Iuga  
(nulla orbita). i. vestigia (prior). f. poetar; (diuertit castaliā). i. tē  
dit ad illū fontem musar; (mollī cliuo). i. facili itinere (Pales). i.  
dea pabuli (ē nūc venerāda) mihi (& sonādū ē mihi, nūc magno  
ore). i. egregie scribendū. ¶ Castalia ē fons in boetia mus<sup>9</sup> sacer.  
¶ In castali<sup>9</sup> a ū. i. poetic<sup>9</sup> De parnasso supius ē dictū ¶ Orbita ē  
idē qd orbis. ab illo nāq; format Orbita ē circuit<sup>9</sup> & vestigiū rotę

Castalia  
Castalius  
Orbita

Incipiens stabulis edico in mollibus herbam

Capere oues: dum mox frondosa reducit<sup>r</sup> estas.

Et multā durā stipula silicūq; maniplis

Sternere subter humū. glacies ne frigida ledat

Molle pecus scabiēq; ferat turpesq; podagras

¶ De pastu ouiu p hyemē. ¶ Cōstructio Ego (incipiēs). f. scribe  
re de ouib<sup>9</sup> (edico). i. p̄cipio (oues carpe. herbā in mollibus sta  
bulis. dū). i. donec (frondosa estas reducit<sup>r</sup> mox) & edico (sterne  
re durā humū subter. multa stipula). i. stramine (& manipul<sup>r</sup> sili  
cū). i. herbar; (ne frigida glacies ledat molle pecus). i. oues tene<sup>r</sup>  
ras (& ferat) i. afferat ei (scabiē turpesq; podagras) illos morbos

¶ Podagra ē dolor pedū. vt Chiragra ē dolor manuū. In poda  
gricus & chiragricus. i. q patitur illos morbos Item chiragra &  
podagra natura<sup>r</sup> corrīpiūt mediā syllabā. s; rōne metri p̄duci  
tur ppter mutā & liquidā sequentes.

Podagra Chir  
agra. Poda  
gricus. Chira  
gricus

Post hinc digressus iubeo frondētia capris

Arbuta sufficere & fluuios prebere recētes

Et stabula a ventis hiberno opponere soli

Ad mediū cōuersa diem: cum frigidus olim

Iam cadit extremosq; irrorat aquarius anno.

Hec quoq; nō cura nobis leuiore tuenda

Nec minor vsus erit. q̄uis milesia magno

Vellera mutētur tyrios incocta rubores.

Densior hinc soboles, hinc largi copia lactis



LIBER TERCIVS

Quã magis exhausto spumauerit vbere mulctra  
 Leta magis pressis manabunt vbera mãmis  
 Nec minus interea barbas incanaq; menta  
 Cyniphij tondent hirci setasq; comantis  
 Vsum in castror; & miseris velamina nautis  
 Pascuntur vero siluas & summa licei  
 Horrêtesq; rubos & amantes ardua dumos.  
 Atq; ipsę memores redeunt intecta, suosq;  
 Ducunt, & grauido superant vix vbere limen  
 Ergo omni studio glaciẽ ventosq; niuales  
 Quo minor est illis curę mortalıs egestas  
 Auertes: victũq; feres & virgea letus  
 Pabula, nec tota claudes fenilia bruma

¶ De capris & hircis hic agit & eos summope laudat. ¶ Cõstru-  
 ctio (Post ego digressus hinc), i. ab ouib; (iubeo sufficere), i. da-  
 re (frondentia arbuta capris, & p̄bere recentes fluuios) & iubeo  
 (opponere stabula) sc; caprar; (hiberno soli) illi parti p̄ quã sol  
 currit in hyeme (a ventis) stabula in quã (p̄uersa ad mediũ diẽ)  
 id ẽ ad palgã meridionalẽ (cũ frigidũ aquari?) illud signũ coele-  
 ste (cadit iã olim & irrorat), i. imbrẽ emittit (extremo anno), i. in  
 extrema pte anni, sc; in ianuario. Nã principitũ anni ẽ martius  
 (Hec q; sc; sc; stabula caprar; (sunt tuenda), i. custodienda (no-  
 bis nõ leuiore cura) q; ouitũ (Nec vsus), i. utilitas (erit minor) q;  
 in ouib; (q;uis milesia vellera), i. illę lanæ (incocta tyrios rubos-  
 res), i. purpurata (mutent magno), i. vendant care (Densior so-  
 boles) i. maior foetura (est hinc), i. de capris (& copia largi lactis  
 ẽ hinc (Quã magis), i. quãto magis, mulctra), i. vas (spumaues-  
 rit, vbere) sc; caprar; (exhausto) id ẽ emulso, leta vbera manabũt  
 magis mãmis sc; capre (pressis Nec minus) id ẽ etiã (hirci cyni-  
 phi) sic dicti a loco (tondēt), i. tondent (interea barbas & menta  
 sua incana), i. valde cana (& setas), i. crines (comãtes), i. candidas  
 (in vsum castror; & in velamina miseris nautis, vero), i. sed, cas-  
 pre & hirci (pascunt), i. edũt (siluas), i. v̄gulta (& summa licei), i.  
 ea q; nascunt in montib; Nã liceus ẽ mons arcadię, & hic ponit  
 p̄ omi monte, & caprar; pascunt (horrêtes), i. spinosos (rubos &  
 dumos amantes ardua. Atq; ip̄e) sc; caprar; (memores redeunt in  
 tecta), i. stabula (& ducũ), i. educãt (suos), s. foetus (& vix supant)  
 id ẽ trãlire p̄nt (limẽ grauido), i. pleno (vbere. Ergo quo minor



GEORGICORVM FO. LIII

egestas). i. indigētia (mortalis cure). i. hūanę custodię (ē illis) scz  
 capris (auertes) ab eis (oī studio glaciē). i. frig<sup>o</sup> (vctosq; niuales)  
 id ē frigidus (& feres eis let<sup>o</sup> victū & pabula virgea). i. de virgis  
 & frondib<sup>o</sup> (nec claudes fenilia tota bruma). i. dabis eis fenū per  
 hyemē. ¶ Milet<sup>o</sup> ē ciuitas asię in q̄ ē optima lana q̄ tingit purp  
 pura. ¶ Milesius ē adiectiuū formatū a milet<sup>o</sup>. ¶ Aquari<sup>o</sup> ē vn<sup>o</sup>  
 decimū signū zodiaci. in qđ sol intrat mense ianuario. Aquari<sup>o</sup>  
 us etiā dicit qui portat aquā. Itē ē adiectiuū. vt aquaria mala.  
 aquariū vas. ¶ Tyrus ē vrbs maritima phenice. q̄ olim fuit in  
 sula. in illa fit purpura. In tyrus. i. purpureus. Etiā tyrus dicitur  
 vir de tyro vel de cartagine. vt in eneide sepe. ¶ Mulctra ē idem  
 qđ mulctrale. i. vas in quo mulgeat. vel est idē quod mulfura  
 ¶ Cynips ē fluuius garamantū in lybia. apud quem maximi  
 sunt hirci. Inde adiectiuū cyniphius a um  
 ¶ Fenile est locus in quo fenum reconditur

Miletus  
 Milesius.  
 Aquarius.

Tyrus  
 Tyrius  
 Mulctra  
 Cynips.  
 Cyniphius.  
 Fenile.

At vero zephyris cum lecta vocantibus estas:  
 In saltus vtrūq; gregē atq; in pascua mittes  
 Luciferi primū cum sydere frigida rura  
 Carpam<sup>o</sup>. dū mane nouū dū gramina canent  
 Et ros in tenera pecori gratissimus herba  
 Inde vbi quarta sitim cœli collegerit hora  
 Et cantu querule rumpēt arbuſta cicadę  
 Ad puteos aut alta greges ad stagna iubeto  
 Currentē ilignis potare canalibus vndam.  
 Estibus at medijs vmbrosam exquirere vallem.  
 Sicubi magna iouis antiquo robore quercus  
 Ingentes tendat ramos. aut sicubi nigrum  
 Illicibus crebris sacra nemus accubet vmbra  
 Tum tenuis dare rursus aquas & pascere rursus.  
 Solis ad occasum cum frigidus aera vesper  
 Temperat. & saltus reficit iam rosida luna  
 Littoraq; halcyonē resonāt & achātida dumī  
 ¶ De pastu ouiu & caprarū p̄ estatē. ¶ Cōstrue (At vero). i. s̄ (cū  
 lecta estas) scz venerit (zephyris vocatib<sup>o</sup>) scz estatē (mittes vtrūq;  
 gregē) id est oues & capras (in saltus) id est nemora & in pascua  
 (Carpamus) id est ad eam cum grege (frigida rura cū primo  
 sidere luciferi) id est cōprimū lucifer apparet (dum mane est



## LIBER TERCIVS

nouū. & dū gramina canēt). i. cana sunt (& dū ros gratissimus pecoriē in tenera herba Inde). i. postea (vbi q̄rta hora). f. diei (collegerit sitim coeli). i. ardorē aeris (& vbi). i. q̄n (q̄rule cicadę rumpent arbuſta) cantu suo (iubeto greges potare vndā currentē canalib⁹ ilignis). i. ex ilice factis (ad puteos aut ad alta). i. p̄funda (stagna Ar). i. s̄ (in medijs estib⁹). i. in meridie. iubeto greges (exquirere vmbrosam vallē. sicubi). i. si alicubi (magna querc⁹ iouis antiq̄ robore tēdat). i. extēdat (ingētes ramos. aut sicubi nemus nigrū). i. obscur⁹ (crebris ilicib⁹) illis arborib⁹ (accubet). i. p̄pe sit positū (sacra vmbra. Iubeto tū). i. tūc (dare rursus). f. gregib⁹ (tenuēs aquas) & iubeto eos (pascere rursus vsq; ad occasus solis cū frigid⁹ vesp). i. stella vesptina (tempat aera. & cū luna rosida). i. humida (reficit salt⁹. & cū littora resonāt halcyonē) id est p̄pter cantū illi⁹ auis (& dum resonāt achātida) p̄pter illā auē.

Lucifer.  
Cicada.

¶ Lucifer est stella matutina que & venus dicitur.  
¶ Cicada est paruū volatile in siluis rore viuens. & alibi mute sunt cicadę alibi valde sonore. vñ ait Rumpent arbuſta cicadę Nō est tñ id animal quod stridet ad focos. nam de illo alibi dicit Plinius absq; nomine.

Ilex. Ilignus.  
Canalis

¶ Ilex est arbor glandifera folijs acutis q̄ nunq; decidunt. In adiectiuū ilignus  
¶ Canalis est lignū cauatū. vel fistula p̄ quā currit aqua de puteo in alueū. eyn gotte. Est generis masculini vel fœi

Rosidus.  
Achantis.

Rosidus a um. i. humidus vel rore plenus. fit a ros  
¶ Achantis idis est auicula minima. alio noīe carduelis. alij dicunt esse philomelā Nominatur aut a spinis in quibus versat. Nā achantos gręce spinam fcat.

Quid tibi pastores lybie quid pascua versu  
Prosequar. & raris habitata mapalia tectis:  
Sepe diem noctēq; & totū ex ordine mēsem  
Pascitur itq; pecus longa in deserta. sine vllis  
Hospicijs. tantū campi iacet. omnia secum  
Armentarius afer agit. tectūq; laremq;  
Armaq; amydeūq; canē. crassamq; pharetram  
Non secus ac patrijs acer romanus in armis  
Iniusto sub fasce viam cū carpit. & hosti  
Ante expectatū positus stat in agmine castris  
¶ De pastoribus lybicis. ¶ Construe (Quid psequar tibi versu  
pastores lybie). i. qd scribā de pastorib⁹ in lybia. & qd psequar  
tibi versu (pascua lybie. & mapalia habitata) id est q̄ habitantur



GEORGICORVM FOLIO LV

(ratis tectis. pecus). i. grex lybic<sup>9</sup> pascit (sepe diē noctēq<sup>3</sup>). i. p diē  
 &c (& totū mēsem ex ordine). i. p<sup>o</sup>tinuo. & pecus (it in longa des-  
 ferta sine vllis hospicijs). i. q<sup>3</sup> nunq<sup>3</sup> venit sub tectū (tantū cāpi  
 iacet ibi Armētari<sup>9</sup> afer). i. pastor in africa (agit). i. portat (secum  
 oīa) scz necessaria. scz (tectū & larē). i. tētoriu sub q<sup>3</sup> iaceat & agit  
 secū (arma & canē amicleū). i. laconicū (& pharetrā cressam) idē  
 cretensem (nō secus). i. nō aliter (ac). i. q<sup>3</sup> (romanus acer). i. fortis  
 (in armis. cū carpit viā sub iusto fasce). i. magno onere (stat). i.  
 obstat (hosti an expectatū). i. anteq<sup>3</sup> ei<sup>9</sup> aduent<sup>9</sup> expectet (castris  
 positis in agmine. ¶ Mapalia sunt agrestes case vel domūculae  
 q<sup>3</sup> & magalia dicunt. ¶ Tantū cāpi iacet. iste gtūs campi p<sup>o</sup> regi  
 a tantū. sicut dicit. tantū pecunię. v<sup>o</sup> ponit absolute. sicut gtūs  
 domi. vt sit sensus. pecus iacet tantū. i. solū. campi. i. in campo  
 sicut iacet humi. ¶ Armentarius dicitur custos aut pastor armē  
 ti. ¶ Afer dicit aliquis de africa & hz scēm afra. vt Augustinus  
 fuit afer. ¶ Amycleus est adiectiuū factū ab amyce q<sup>3</sup> est vrbs la-  
 conię vbi sunt magni canes.

Mapalia

Armētari<sup>9</sup>

Afer.

Amycleus

At non qua scythiæ gentes meoticaq<sup>3</sup> vnda  
 Turbidus & torquens flauentes ister harenas  
 Quaq<sup>3</sup> redit mediū rhodope porrecta sub axem  
 Illic causa tenent stabulis armēta. neq<sup>3</sup> vllē  
 Aut herbe compo apparent aut arbore frondes  
 Sed iacer aggeribus niueis informis. & alto  
 Terra gelu late. septemq<sup>3</sup> assurgit in vlnas  
 Semper hyems semper spirantes frigora tauri  
 Tum sol pallētes haud vnq<sup>3</sup> discutit vmbas  
 Nec cū inuectus equis altū petit ethera. nec cū  
 Precipitem oceani rubro lauit equore currum  
 Concrescunt subitæ currenti in flumine cruste  
 Vndaq<sup>3</sup> iam tergo ferratos sustinet orbis  
 Puppib<sup>9</sup> illa prius patulis: nunc hospita plaustris  
 Aeraq<sup>3</sup> dissiliunt vulgo. uestesq<sup>3</sup> rigescunt  
 Indute. ceduntq<sup>3</sup> securibus humida vna.  
 Et totē solidam in glaciem uertere lacunę  
 Stiriāq<sup>3</sup> impexis induruit horrida barbis.  
 Interea toto non secius aere ningit



LIBER TERCIVS

Intereunt pecudes. stant circūfusa pruinis  
 Corpa magna bouū. confertōq; agmine cerui  
 Torpent mole nouo & summis vix cornib<sup>9</sup> extāt  
 Hos non immensis canibus nō cassib<sup>9</sup> vllis  
 Puniceę ve agitant pavidos formidine penne  
 Sed frustra oppositū trudentes pectore montem  
 Comminus obtruncāt ferro. grauitēq; rudentes  
 Cēdunt. & magno leti clamore reportant  
 Ipsi in defossis specubus secura sub alta  
 Otia agunt terra. congestaq; robora totas  
 Aduoluere. focis vltimos igniq; dedere.  
 Hic noctem ludo ducunt. & pocula leti  
 Fermento atq; acidis imitantur vitea forbis.  
 Talis hyperboreo septem subiecta trioni  
 Gens effrena virum rypheo tunditur euro  
 Et pecudum fuluis velantur corpora setis.

¶ Hic dicit mores scytharū qui p̄trarij sunt afris Nam afri habi-  
 tant calidissima loca. scythę autē frigidissima. ¶ Cōstructio (At)  
 id ē sed. s<sup>c</sup> talis passio (nō ē qua). i. vbi (gētes scythię sunt. & qua  
 (meothica vnda ē. & qua turbid<sup>9</sup> ister) ille fluui<sup>9</sup> (ē torquēs) id ē  
 voluens (flauētes harenas. & q̄ rhodope) ille mons thracię (redit  
 porrecta sub mediū axem). i. septētrionē (hoies tenēt illic armē-  
 ta clausa in stabul. neq; vllę herbę apparent in campo. neq; vllę  
 frondes apparēt in arbore S; terra iacet informis). i. sine formis  
 vllis (aggerib<sup>9</sup> niueis). i. ppter copiā niuis (& alto gelu & gelu  
 vel nix assurgit). i. ascendit (in septē vlnas Hyems semp est ibi.  
 & tauri). i. venti illi (spirātes frigora). i. qui spirādo faciūt frigo-  
 ra (Tum) i. etiā (sol haud vnq; discutit). i. remouet (pallētes vm-  
 bras). i. nubes. hoc ē nuncq; dies ē ibi plene serenitatis (Nec cum  
 sol inuect<sup>9</sup> equis petit altū ethera. nec cū sol lauat currū suū pre-  
 cipitē). i. descendentem (in rubro equore oceanī Crustę). i. frustra  
 glaciē (p̄crescūt subite. i. flumine currētī. & vnda sustinet) id est  
 portat (iam). i. tūc (ferratos orbēs). i. rotas currū (Illa) sc; vnda  
 (hospita). i. apta. vel seruiēs (prius patu<sup>9</sup> puppib<sup>9</sup>. nūc ē hospis-  
 ra plaustris). i. q̄ prius ibāt naues. illac nūc eunt plaustra. & æra  
 dissiliunt). i. crepāt pre frigore (vulgo). i. vbiq; (& vestes indutę  
 rigescūt). i. rigide fiūt (& humida vina cedūt securib<sup>9</sup>) .i. gelāt



GEORGICORVM FO. LVI

(& totæ lacune). i. fossę (verterūt se in solidā glaciē). i. fossę gelāt  
 vsq; ad fundū (& horrida stiria) i. stilla (induruit) i. durata ē (in  
 barbis impexis) i. incomptis (ningit interea toto aere). i. vbiq;  
 (nō seci<sup>9</sup>) i. nō segnius (pecudes intereunt) i. moriunt (frigore.  
 & magna corpa boū stant circūfusa pruinis). i. niuib<sup>9</sup> (& cerui  
 cōferto agmine). i. dense ꝑiuncti (torpent) i. pigri fiunt (noua  
 mole). i. nimia copia niuiū (& vix extāt). i. extra niuē stant (sum  
 mis cornib<sup>9</sup>). i. summitate cornuū (Scythę nō agitant) i. venā  
 tur (hos) sc; ceruos (canib<sup>9</sup> immissis) & nō agitat hos (vllis cassi  
 bus). i. laqueis. vel nō agitant (pavidos formidine puniceę pen  
 nę) illius instrumēti (S; obruncāt ferro). i. gladio (cōminus) i.  
 ex ꝑꝑinquo (ceruos trudentes pectore frustra montē) i. cumu  
 lum niuis (oppositū. & scythę rudētes) i. vociferātes (grauiter  
 cedunt). i. occidunt eos (& reportant leti magno clamore (Iꝑi)  
 scythę (agūt secura oia in specub<sup>9</sup> defossis sub alta terra. & ad  
 voluerunt focis). i. ad focos (robora). i. ligna (ꝑgesta) i. cōpor  
 tata (& totas vltimos) illas arbores (Ducūt hic) i. ibi (noctē ludo  
 & imitant vitea pocula) i. vina (fermēto atq; acidis sorbis) illis  
 pomis. i. ꝑ vino bibunt cereuisiā (effrena). i. fera (gens virū) i.  
 viroꝝ (subiecta hypboreo septētrioni est talis. & tundi<sup>9</sup>). i. infes  
 statur rypheo euro). i. vento graui (& corpa eoꝝ velant fuluis  
 setis) id est hirtis pellibus pecudum. vel dic. ipsi (velantur cor  
 pora) vt sit synecdoche.

¶ Meotis idis ē maxima palus in scythia In meoticus a um.

¶ Ister ē maxim<sup>9</sup> fluui<sup>9</sup> scythę & germanoꝝ ꝑ & danubi<sup>9</sup> dr

¶ Crusta ē durū frustū cuiuscūq; rei. nā crustū ē frustū rei esibi<sup>9</sup>.

¶ Stiria ē idē qđ stilla nā a stiria fit stilla ꝑ diminutōem.

¶ Sorbus ē arboris species. cuius pomum dicitur sorbum. ex quo fit quandoq; potus. ¶ Puniceus. id est ruber

Meotis.

Ister.

Crusta. crustū

Stiria

Sorb<sup>9</sup>. sorbū

Puniceus

Si tibi laniciū cure: primū aspera silua  
 Lappeq; tribulicq; absint. fuge pabula leta  
 Cōtinuoq; greges villis lege mollibus albos;  
 Illum autē. ꝑuis aries sit candidus ipse  
 Nigra subest vdo tantū cui lingua palato  
 Rence. ne maculis infuscet vellera pullis  
 Nascentum. plenoq; alium circūspice campo.  
 Munere sic niueo lanę: si credere dignum est:  
 Pan deus archadię captam te luna fefellit  
 In nemora alta vocans. nec tu aspernata vocantē.



## LIBER TERTIUS

¶ Cōstructio (Si laniciū ē tibi curę). i. si vis bonā lanā accipe ab ouib⁹ (aspa silua). i. spina (& lappē & tribuli absint) scz ab ouib⁹ (primū). i. añ oia (& fuge pabula leta). i. noli oues pingues face re. quia tūc amittūt lanā (& lege). i. elige (albos greges. mollib⁹ villis). i. lanis (reñce). i. repelle (illum) scz arietē (cui nigra lingua subest palato vdo). i. humido (q̄uis ip̄e aries sit candidus ne in fuscet). i. denigret (vellerā nascentū) scz agnorē (macul⁹ pullis). i. nigris (& circūspice). i. q̄re (aliū) s̄ arietē (in pleno cāpo) O (luna pandeus arcadię sefellit sic te captā niuco munere lanę. si dignū ē credere). i. si credimus fabulis Pan erat (vocās te in alta nemo ra. nec tu aspernata es). i. nō spreuisti (vocantē) scz pana.

Laniciū

Vill⁹. vell⁹

Pullus.

Palatū

¶ Laniciū idem est quod lana. vt ait Seruius  
 ¶ Villus ē longa lana dependēs ¶ Vell⁹ ē lana tonsa de tota oue  
 Villus ē masculinū scđe declinatōis. Vellus neutrum tercię.  
 ¶ Pullus a um. i. niger. lā pullat⁹. i. pullis vestibus indutus.  
 ¶ Palatū est summū oris qđ & cœlū capitis dicitur.

At cui lactis amor: cythisum lothosq; frequētes  
 Ille manu falsasq; ferat presepibus herbas  
 Hic & amat fluuios magis. & magis ubera tēdūt  
 Et salis occultū referunt in lacte saporem  
 Nulti iam excretos prohibēt a matribus hedos  
 Primasq; ferratis prefigunt ora capistris  
 Quod surgente die mulserē horisq; diurnis  
 Nocte premunt. quod iā tenebris & sole cadēte  
 Sub lucem exportāt calathis adit oppida pastor  
 Aut parco sale contingūt hyemiq; reponunt

¶ De lacte & caseo ¶ Cōstrue (At cui ē amor lactis). i. qui cupit multū lactis ex ouib⁹ (ille ferat p̄sepib⁹ cythisum). i. eam herbā (& lothos) illas herbas (frequētes) id est multos (& falsas herbas) oues (amant magis fluuios). i. plus potant (hinc) id ē ppter falsas herbas (& tendūt). i. replent (magis vbera. & referūt in lacte occultū saporē salis Multi phibent a matribus hedos excretos). i. qui iā excreuerunt (& p̄figunt). i. circūligant (prima ora) scz hedos (ferratis capistris). i. aculeis ferreis vt sugere volentes fugiat mater lesa (Quod) scz lac rustici (mulserē die surgente). i. mane (& diurnis horis). i. in die (premunt illud). i. caseos ex illo faciant (nocte. & quod lac mulserunt tenebris). i. vespe (& sole cadente). i. occidēte (exportāt calathis). i. in vasis (sub lucē). i. dilusculo vel ante lucem (pastor adit oppida) scz commercij causa.



GEORGICORVM FO. LVII

(Aut rustici ptingunt). i. p dunt (caseos sale parco). i. modico vlt ser uatorio (& reponunt hyemi). i. ad hyemē. ¶ De lotho & cythiso supra dictū ē. ¶ Calath⁹ ē grēcū nomē latine quasillū. vt Serui⁹ ait Est igit̃ calathus sportula aut vasculū. hinc fit grēcū diminutiū catathiscus quo catulus vtitur.

Calathus  
Calathisc⁹

Nec tibi cura canū fuerit postrema. sed vna  
Veloces spartę catulos acremq; molossum.  
Pasce sero pingui. nuncq; custodibus illis  
Nocturnū stabulis furē incurfusq; luporę  
Aut impacatos a tergo horrebis iberos  
Sepe etiā cursu timidos agitabis onagros  
Et canibus leporem. canibus venabere dammas  
Sepe volutabris pulsos siluestribus apros  
Latratu turbabis agens. montesq; p̃ altos.  
Ingentem clamore premes ad retia ceruum.

¶ Hic agit de canib⁹ villaticis & pastoricis ¶ Cōstr. (Cura canū nō fuerit tibi postrema). i. p̃cipue curabis canes (s; pasce vna). i. silp (pingui sero veloces catulos spartę). i. de illa ciuitate (& acrē molossum). i. talē canē (illis custodib⁹). i. dū habeas bonos canes (nūq; horrebis stabul⁹ nocturnū furē & incurfus luporę Aut nūq; horrebis a tergo). i. post te (iberos). i. p̃dones (ipacatos). i. hostes (Etiā agitabis cursu) sc; canū (timidos onagros) illa aialia (& tu venabere canib⁹ leporē & venaberis canib⁹ dāmas. Turbas bis sepe latratu) sc; canū (agēs). i. fugās (apros pulsos ex siluestribus volutabris). i. locis in qb⁹ apri volutāt se (Et p̃mes). i. ipel les (clamore). i. latratu canū (ad retia ingentē ceruū p̃ altos mō tes. ¶ Sparta ē ciuitas in grēcia. alio noie lacedemon In spar tiata. i. aliqs de sparta. ¶ Molossia ē qdā regio q̃ & epir⁹ dicit̃ in q̃ sunt magni canes. hinc molossum a um nomē gētile. Et mo lossus substātiue p̃ magno cane vt hic. ¶ Serū ē aqua lactis coa gulati. ¶ Iber vel iberus media pducta. idē qd̃ hispanus. Itē iberus est fluuius in hispania. ¶ Onager dicit̃ asinus siluester Nam onos grēce dicit̃ asinus latine. & agrios agrestis. ¶ Volutare ē frequentatm̃ verbū a voluo. Inde volutabrū est cenosus locus in quo se volutant apri & porci.

Sparta  
Sparciata.  
Molossia  
Molossum.  
Serum  
iberus  
Onager  
Volutare  
Volutabrū.

Disce & odoratā stabulis accēdere cedrum.  
Galbaneoq; agitare graues nitore chelydros  
Sepe sub immotis presepibus aut mala tactu

K I





LIBER TERCIVS

Vipera delituit coelumq; exterrita fugit  
 Aut tecto assuetus coluber succedere & vmbrae  
 Pestis acerba boum pecoricq; aspgere virus  
 Fouit humū. cape saxa. manu cape robora pastor  
 Tollentēq; minas & sibila colla tumētem  
 Deijce: iamq; fuga timidū caput abdidit altae  
 Cū mediū nexus extremāq; agmina caude  
 Soluūtur. tardosq; trahit sinus vltimus orbes.  
 Est etiā ille malus calabris in saltibus anguis  
 Squamea cōuoluens sublato pectore terga  
 Atq; notis longā maculosus grandibus aluū  
 Qui dum amnes vlli rūpuntur fontibus. & dum  
 Vere madēt vdo terrae ac pluuiialibus austris  
 Stagna colit. ripisq; habitans hic piscibus atram.  
 Improbis ingluuiē ranisq; loquacibus explet  
 Postq; exusta palus terreq; ardore dehiscunt  
 Exilit in siccū & flāmantia lumina torquēs.  
 Seuit agris. asperq; siti atq; exterritus estu  
 Ne mihi tum molles sub diuo carpere somnos  
 Neu dorso nemoris libeat iacuisse p herbas  
 Cum positis nouus exuuijs nitidusq; iuuenta  
 Voluitur. aut catulos tectis aut oua relinquēs  
 Arduus ad solem linguis micat ore trifulcis.

¶ Hic agit de serpētib⁹ fugādis. & fugiēdis q̄ frequenter sunt in agris ¶ Cōstrne (Disce accēdere in strabulis cedrū odoratā) id ē odoriferā (& disce agitare). i. fugare (chelydros) illos serpentes (graues). i. molestos (pecori. galbano nidore). i. odore galbani (Aut vipera mala tactu). i. nociua dū tangit (delituit) id ē latuit (sepe sub psepibus immotis). i. diu stātib⁹ (& exterrita fugit coelū). i. lucē (Aut coluber assuet⁹ succedere tecto. & vmbre). i. sub tectū & vmbra (& coluber ens acerba pestis bouū. assuet⁹ aspgere vir⁹ pecori. fouit humū). i. iacuit in humo (O pastor cape manu saxa. cape manu robora). i. fustes (& deijce colubrū tollentē minas). i. minantē (& tumentē sibila collo). i. cuius sibilātia colla tument (Et coluber abdidit iā fuga caput timidū) id ē cui ti⁹



## GEORGICORVM FO. LVIII

met(alte). i. pfunde(cū mediū nexus). i. nodi vel circuli colubri (& agmina). i. mot<sup>9</sup>(extreme caudę soluunt. & vltim<sup>9</sup> sinus). i. curuitas colubri(trahit). i. mouet(tardos orbes). i. circulos. hoc ē. q̄uis cauda & fere totū corp<sup>9</sup> colubri sit abscisum. tñ adhuc viuūt caput & p̄t reparare vires (Ille malus anguis ē etiā in saltibus calabris). i. in siluis calabrię (quoluēs squamea terga pecto re sublato). i. erecto(atq; maculosus lōgā aluū grādib<sup>9</sup> not<sup>9</sup>). i. cuius vter ē maculosus (Qui) scz anguis (dū illi amnes rūpūnt fontib<sup>9</sup>). i. fluūt ex fontib<sup>9</sup> (& dū terre madēt vdo vere & pluuiā lib<sup>9</sup> vndis. ipe colit(stagna). i. morat apud stagna. & ipe anguis (improb<sup>9</sup>). i. insatiabil<sup>9</sup>(habitās ripis). i. iuxta ripas(explet atrā ingluuiē suā piscib<sup>9</sup>. & loq̄cibus ranis. Postq; pal<sup>9</sup>). i. aqua(ē ex uita). i. siccata (& postq; terre dehiscunt ardore) solis. ille anguis: (exilit in siccū & torquēs). i. voluēs (flāmantia lumina). i. oculos(seuit). i. seuis ē in(agrīs asp). i. crudel<sup>9</sup>(siti). i. ppter sitim (& exterrit<sup>9</sup> estu). i. ardore (Ne libeat mihi tū carpere molles somnos sub diuo). i. dormire foris in(cāpo(neu). i. neue(libeat mihi iacuisse p herbas in dorso). i. superficie(nemoris cū serpēs voluitur). i. serpit(nouus exuuijs positus). i. veteri pelle deposita (& nitidus iuuēta). i. iuuētute(relinquēs tectis). i. in antris (catulos suos aut oua. arduus). i. erect<sup>9</sup>(ad solē. & ipe micat ore). i. mouet os(linguis trisulcis). i. triplicib<sup>9</sup>. ¶ Cedrus ē arboris spēs in Syria. emittēs resinā cuius odore serpētes fugant. lignū vero nō putrescit. ¶ Galbanū ē q̄dā resina putilis p̄tra venena In fit galbaneus adiectm ¶ Nidor ē odor rerū adustarū. ¶ Chelydrus ē spēs serpētis in terra simul & aqua morās. ¶ Vipera eyn adder foemina marē necat in coitu. catuli eius matrē in partu ¶ Agmē fit a vbo ago qd qnq; fcat moueo Igit agmē hic idē est qd motus ¶ Calabrya est regio italiae calidissima. Inde Calaber & ē aliquis de calabrya. ¶ Dios grece iouem fcat. Iouem vero p aere ponūt. vt Horatius. Venator manet sub Ioue frigidō Itaq; sub dio. i. sub aere extra tectū Vulgus tñ dicit sub diuo & parum refert. ¶ Exuuiæ sunt veteres vestes q̄ exuūtur. vel arma hostibus exuta. hic fcat veterē pellem Ouidius. Anguibus exuītur veteri cum pelle vetustas.

Cedrus.  
Galbanū  
Nidor  
Chelydrus  
Vipera

Agmen  
Calabrya  
Calaber  
Dios  
Sub diuo.  
Exuuiæ

Morborū quoq; te causas & signa docebo  
Turpis oues tētat scabies vbi frigidus imber.  
Altius ad viuū psedit. & horrida cano  
Bruma gelu. vel quū tonsis illotus adhesit  
Sudor. & hirsuti lecuērūt corpa vepres

K II



## LIBER TERCIVS

Dulcibus iccirco fluuijs pecus om̄e magistri  
 Perfundūt, vdisq; aries in gurgite villis  
 Mersatur, missusq; secūdo defluit amni  
 Aut tonsum tristi cōtingunt corpus amurca  
 Et spumas miscēt argenti ac sulfura viua  
 Ideasq; pices & pingues vnguine ceras  
 Syllamq; helleborosq; graues nigrūq; bitumen  
 Nō tñ vlla magis presens fortuna laborū est  
 Quā si quis ferro potuit rescindere summū  
 Vlceris os, alitur vitiū viuitq; tegēdo  
 Dū medicas adhibere manus ad vulnera pastor  
 Abnegat, & meliora deos sedet omnia poscēs  
 Quin etiā ima dolor balantū lapsus ad ossa  
 Cum fuerit atq; artus depascitur arida febris.  
 Profuit incensos estus auertere, & inter.  
 Ima ferire pedis salientē sanguine venam  
 Bisalte quo more solēt acerq; gelonus  
 Cum fugit in rhodopen atq; in deserta getarū  
 Et lac cōcretum cū sanguine potat equiuo

¶ De morbis pecorū, & p̄mo de causis, postea de remedijs eorū.  
 ¶ Cōstructio (Docebo q; te causas & signa morborū) sc; q; pe  
 corib; accidūt (Turpis scabies tētat oues) .i. accidit ouib; (vbi)  
 id ē quū (frigid; imber p̄sedit alti;), .i. p̄fundi; (ad viuū) sc; cor  
 pus ouiu; (& horrida bruma p̄sedit cano gelu), .i. glacie (Vel cū  
 illotus), .i. imundus (sudor adhesit ouib; tonsis, & cū hirsuti ve  
 pres secuerūt corpa) sc; ouiu; (Magistri), .i. pastores (p̄fundūt ic  
 circo om̄e pecus dulcib; fluuijs & aries mersat in gurgite, vil  
 lis vdis), .i. madidis (& ip̄e aries missus) sc; in fluuiū (defluit ses  
 cūdo amni), .i. cū cursu fluminis (Aut magistri p̄tingūt corp;) sc;  
 ouiu; (amurca tristi), .i. amara (& miscēt spumas argēti ac viua  
 sulphura), .i. argētū viuū (& pices ideas), .i. quales nascunt in ida  
 monte (& ceras pingues vnguine), .i. vntione (& miscēt scyllā)  
 eā herbā (& graues helleboros) eas herbas (& nigrū bitumē Tñ  
 nō vlla fortuna laborū ē magis p̄sens), .i. efficacior medela (q; si  
 quis potuit rescindere ferro summū os vlceris Vitiū), .i. morb;



## GEORGICORVM FOLIO LIX

(alitur). i. crescit (& uiuit). i. grauescit (tegēdo). i. cū tegit (dū pas-  
stor abnegat). i. nō vult (adhibere medicas man<sup>9</sup>). i. remedia ad  
vulnera (& sedet poscēs deos oīa meliora Quin etiam cū dolor  
fuerit lapsus ad ima). i. intima (ossā balantū). i. ouīū (atq; cū ari-  
da febris depascit). i. psumit (arr<sup>9</sup>. p̄fuit auertere est<sup>9</sup> incensos). i.  
minuere calores (& ferire venā salientē sanguie inter ima pedis.  
q̄ more) i. q̄liter (bifalte) illi hoīes (solent) scz ferire venā equi (&  
acer gelon<sup>9</sup>) ille popul<sup>9</sup>. solet ferire &c. (Cū fugit in rhodopen)  
illū montē (atq; in deserta getarū) illoꝝ hoīm (& potat lac p̄cre-  
tū cū eqno sanguie) ¶ Hellebor<sup>9</sup> ē herba purgatoria. teuto.  
w̄räckruyt ¶ Bifalte sunt populus in scythia vel thracia  
¶ Gegoni sunt populi scythie quos nunc tartaros vocant

Hellebor<sup>9</sup>.  
Bifalte  
Gelon<sup>9</sup>.

Quam procul aut molli succedere sepius vmbrae  
Videris. aut summas carpentē ignauius herbas  
Extremāq; sequi aut medio procumbere campo  
Pascētē & serē solam decedere nocti  
Cōtinuo culpam ferro compesce priusq;  
Dira p̄ incautū serpant contagia vulgus.  
Nō tam creber agēs hyemē ruit equore turbo  
Quā multę pecudū pestes. nec singula morbi.  
Corpa corripunt. sed tota estiuā repēte  
Spemq; gregēq; simul cunctāq; ab origine gētē  
Tum sciat aerias alpes & norica siquis  
Castella in tumulis & iapidis arua timauī  
Nunc quoq; post tanto videat desertaq; regna  
Pastorū. & longe saltus lateq; vacantes.

¶ Hic scribit signa morbosae pecudis Itē multos eē morbos pe-  
corū. ¶ Cōstrue (Quā) ouē (videris succedere sepi<sup>9</sup> molli vmbre)  
id ē ire sub arborē (aut carpentē ignauī<sup>9</sup>). i. pigri<sup>9</sup> (summas her-  
bas). i. summitates herbarū (& quā videris sequi extremā aut p̄-  
cūbere). i. iacere (in medio cāpo) aut quā videris (pascētē) solaz  
decedere serē nocti. cōpesce p̄tinuo culpā). i. vitiū (ferro) scz eam  
occidēdo (priusq; dira p̄tagia serpāt p̄ incautū vulg<sup>9</sup>). i. p̄ gre-  
gem q̄ sibi cauere nescit (turbo agens hyemē). i. mouēs tēpesta-  
tem (nō ruit tā creber in equore. q̄ multę sunt pestes pecudum  
nec morbi corripūt). i. inuadūt (singula corpa. s; corripūt res-  
pente tota estiuā). i. oīa aīalia q̄ sunt in estiuis. scz (spem gregēq;

K III



## LIBER TERCIVS

Contagiū  
Estiua.

Noricum.  
Timauus  
Iapida  
Iapis.

lit).i. agnos cū ouib⁹ (& cunctā gentē).i. gregē (ab origine) Hō  
sciat hoc (tū si quis videat nūc q̄q; post tāto).i. post tanta tpa (al  
pes aerias).i. altas (& norica castella in tumul. & arua timauī ia  
pidis).i. illi⁹ fluuij venetiani. & si quis (videat regna pastor).i.  
optima pascua (deserta).i. sine gregib⁹. & videat (saltos).i. siluas  
(vacātes).i. vacuas (lōge lateq;). ¶ Cōtagiū ptagio v̄l ptagis  
ē morb⁹ q; suo ptractu nocet alijs. ¶ Estiua sunt loca vmbrosa  
in qbus p estate pecora vitāt ardorē solis. Itē q̄cunq; loca frigidā  
da & estati apta sic vocant. ¶ Noricū ē regio qdā pars illyricā.  
Et ponit adiectiue. ¶ Timauus est fluuius venetię.  
¶ Iapida ē pars venetię dicta ab iapido oppido. In iapis idia  
adiectiuū foeminini gñis. sicut aufonis, sicilis

Hic quondā morbo coeli miseranda coorta est  
Tempesta. totoq; autūni incanduit estu  
Et genus om̄e neci pecudū dedit. om̄e ferarū.  
Corrupitq; lacus. infecit pabula tabo  
Nec via mortis erat simplex. sed vbi ignea venis  
Omnibus acta sitis miseros adduxerat artus  
Rursus abūdabat fluidus liquor. omniaq; in se  
Ossa minutatim morbo collapsa trahebat  
Sepe in honore deū medio stans hostia ad aras  
Lanea dum' niuea circūdatur infula vitta  
Inter cunctantes cecidit moribūda ministros  
Aut si quā ferro maclauerat ante sacerdos  
Inde neq; impositis ardent altaria fibris  
Nec responsa potest cōsultus reddere vates  
Aut vix suppositi tinguntur sanguine cultri  
Summaq; ieiuna sanie infuscatur harena

¶ Describit pestilentia quondā in aialib⁹ factam. ¶ Cōstructio  
(Miserāda tēpesta).i. pestilētia (coorta ē quondā. hic).i. in his lo  
cis (morbo coeli).i. vitio aeris (& incādui).i. exarsit (toto estu au  
tūni. Et dedit neci om̄e gen⁹ pecudū. & om̄e gen⁹ ferarū. & corru  
pit lacus & infecit tabo).i. sanie (pabula Nec via mortis erat sim  
plex).i. nō moriebantur simplici gñe mortis (s; vbi).i. qn̄ (ignea  
sitis).i. nimi⁹ ardor (acta oib⁹ venis).i. p totū corp⁹ (adduxerat)  
id ē ptracterat (miseros art⁹ fluid⁹. liquor abūdabat rursus & tra



GEORGICORVM FO. LX

hebat in scōia ossa collapsa minutatim).i. in pura frustra(morbo).i. p. morbū(hostia)scz ouis aut bos(stans ad aras in medio honore deū).i. deoz(cecidit sepe moribūda).i. moriēs (iter ministrōs cūctātes).i. expectātes(Aut si quā)scz hostiā(sacerdos an mactauerat ferro).i. cultro vel securi(necq; altaria ardēt fibris).i. intestinis(ipositis).s. are(inde).i. de illa hostia (nec vates p̄sult?) id ē interrogat? (p̄t reddere respōsa Aut cultri suppositi).s. hostie (vix tingunt sanguine.& summa harena infuscat ieiuna sanie). id ē modico cruore. ¶ Tabū ē putredo vel corrupt? sanguis q; & sanies vocat. Ntō vti Q̄ntilian? dicēs Expressum dētib? tabū ¶ Infula ē fascia i modū dyadematis quā gestabāt in capite sacer dotes ¶ Vitte s; ligamīa q; b? crines vinciunt aut pepla capitis.

Hinc letis vituli vulgo moriuntur in herbis  
 Et dulces animas plena ad presepia reddunt  
 Hinc canibus blādis rabies venit. & quatit egros  
 Tussis anhela sues ac faucibus angit obesis.  
 Labitur infelix studiorz atq; immemor herbe  
 Victor equus, fontescz auertitur. & pede terram  
 Crebra ferit, demissæ aures, incertus ibidem  
 Sudor, & ille quidē morituris frigidus aret  
 Pellis & ad tactū tractanti dura resistit  
 Hec ante exitum primis dant signa diebus  
 Sin in processu cœpit crudescere morbus  
 Tum vero ardētes oculi atq; attractus ab alto  
 Spiritus interdū gemitu grauis, imaq; longo  
 Illa singultu tendunt, it naribus ater  
 Sanguis, & obsessas fauces p̄mit aspera lingua  
 Profuit inserto latices infundere cornu  
 Leneos, ea visa salus morientibus vna.  
 Mox erat hoc ipsum exitio, furisq; referti  
 Ardebant, ipsicz suos iam morte sub egra  
 Dñ meliora p̄ns, errorēq; hostibus illum.  
 Discissos nudis laniabant dentibus artus.  
 ¶ Dicit hanc pestilentia cōem fuisse oib? animātib?. ¶ Cōstrue  
 (Vituli moriunt hinc).i. ex peste(vulgo).i. vbiq; (in letis herbis)



## LIBER TERCIVS

id ē bonis pascuis (& reddūt dulces aīas). i. moriunt̄ (ad plena  
p̄sepia). i. cū haberēt copiā pabuli (rabies venit hinc blādīs ca-  
nibus & anhele tussis quatit). i. vexat (egros suos). i. porcos (&  
angit). i. ledit eos (faucib⁹ obesīs). i. tumētib⁹ (equus victor). i.  
qui qñq; fuit victor (infelix studioꝝ). i. operū (atq; immemor  
herbē labīt & auertit fontes). i. recusat potū (& ferit crebra). i. se-  
pe (terrā pede. aures) equi sunt (demisse). i. p̄dulāe (incert⁹ sudor  
ē ibidē). i. p̄pe aures. & ille sudor (aret frigid⁹ moritur⁹). i. equis  
(& pellis equi dura ad tactum resistit tractantī). i. nō p̄t cōtrahi  
(Animalia egra dant hec signa morbi primis dieb⁹). i. qñ pri-  
mo ceperūt egrotare (aī exitū). i. cū adhuc spes vitē ē (Sin). i. sed  
(si morbus coepit crudescere). i. validior fieri (in p̄cessu) scz t̄pis.  
(oculi sunt ardētes tum. & spūs). i. anhelit⁹ (attractus ab alto). i.  
p̄fundo cordis (gravis interdū cū gemitu. & pecudes tendunt)  
id ē cruciant (ima ilia longo singultu. ater sanguis it). i. fluit de  
narib⁹ (& lingua aspa). i. sicca (p̄mit fauces oblesas). i. clausas.  
(Profuit). i. vtilē fuit (fundere eneos latices). i. vina (cornu inser-  
to). i. p̄ cornu imissum (ea sal⁹ visa ē vna). i. sola (morientibus)  
aialib⁹ (Hoc ip̄m) infundere leneos latices (erat mox exitio) id ē  
ad exitiū (& egri relecti). i. p̄fortati (ardebāt furij). i. fiebāt furio-  
si (& ip̄i) entes (iā sub egra morte laniabāt suos artus discissos  
nudis dentibus) O (dij date pijs meliora & date hostibus illum  
errorē) i. insanā. Est aut̄ parenthesis ille versus

Vulgo  
Auertor  
Auerfor  
Exitium.  
Crudus  
Crudescō  
Ilia.

¶ Vulgo aduerbiū est hic idem quod vulgariter vbiq;  
¶ Auertor deponēs idē ē qd̄ auerto vel sperno. Inde auerfor. vt  
auerforamini vitia. inquit Boetius. ¶ Exitium .i. mors q̄si exitus  
vitæ. ¶ Crudus .i. crudel⁹ vel durus. In crudeo qd̄ nō est in vsu.  
In crudescō .i. crudus vel crudior fio. ¶ Ilia sunt intestina pecus-  
dum & ferag; maiorū p̄ q̄ cibis labitur ad aluum.  
Ecce autem duro fumans sub vomere taurus  
Concidit. & mixtum spumis vomit ore cruorē  
Extremosq; ciet gemitus. it tristis arator  
Mœrentē abiungens fraterna morte iuuenicum  
Atq; ope in medio defixa reliquit aratra.  
Nō vmbraē aliorū nemorū. nō mollia possunt  
Prata mouere animū. nō qui p̄ saxa volutus  
Purior electro campū petit amnis. at ima  
Soluūtur latera. atq; oculos stupor vrget inertes  
Ad terrāq; fluit de uexo pondere ceruix



GEORGICORVM Fo. LXI

Quid labor aut benefacta iuuāt. qd uomere trās  
 Inuertisse graues. atqui non massica bacchi  
 Munera, nō illis epulę nocuere repostę  
 Frondibus & victu pascuntur simplicis herbe  
 Pocula sunt fontes liquidi atq; exercita cursu  
 Flumina. nec somnos abrūpit cura salubres  
 Tempore nō alio dicūt regionibus illis  
 Quęstas ad sacra boues iunonis. & uris  
 Imparibus ductos alta ad donaria currus  
 Ergo egre rastris terrā rimātur. & ipsis  
 Vnguibus infodiunt fruges. montesq; per altos  
 Contenta ceruice trahunt stridentia plaustra  
 Non lupo insidias explorat ouilia circū  
 Nec gregibus nocturnus obambulat. acrior illū.  
 Cura domat. timidi dammę ceruicę fugaces  
 Nūc interq; canes & circū tecta uagantur

¶ De peste taurorū subita ¶ Cōstrue (Ecce aut taurus sumās sub  
 duro vomere). i. laborās ad aratrū (concidit). i. cadit (& vomit  
 ore cruorē mixtū spumis. & ciet). i. mouet v' dat (extremos ge  
 mitus Arator it tristis. abiungens). i. soluens (iuuencū mœrētē  
 fraterna morte) id ē socij sui (atq; arator reliquit aratra defixa in  
 medio ope). i. cū nōdū sit aratio pfecta (Vmbraē altoꝝ nemoꝝ  
 nō pnt mouere (animū). i. in desiderij sui taurum illuz allicere  
 (mollia prata nō pnt mouere animū. & amnis qui volutus p  
 saxa petit campū purior electro) illo metallo (At). i. sed (ima las  
 tera tauri soluunt (& stupor vrget oculos eius inertes). i. hebes  
 tes factos (& ceruix fluit ad terrā pondere deuexo). i. inclinato  
 (Quid labor tauri aut benefacta iuuant. quid iuuat inuertisse  
 vomere graues terras. Atqui). i. sed certe (massica munera bac  
 chi). i. vina p̄ciosa (nō nocuere). i. morbū pepererūt (illis). i. taur  
 ris (& epulę repostę). i. multe aut varię (non nocuere illis Tauri  
 pascunt frōdibus & victu simplicis herbe Liquidī fontes & flu  
 mina exercita cursu sunt pocula) scz boū (& cura nō abrumpit  
 eis salubres somnos. Dicūt boues esse quęstas). i. defecisse (ad  
 sacra iunonis nō alio tpe). i. eodē tpe (in illis regionib; & dicūt  
 currus ductos ad alta donaria). i. templa (imparib; uris). i. bo  
 bus siluestrib; (Ergo hoies rimantē terrā). i. rimas in terra faciūt



LIBER TERTIUS

(rastris egre). i. laboriose (& infodiunt fruges ipsis vnguibus. & trahunt p̄teta ceruice plaustra stridentia). i. sonantia (p̄ altos mōtes. Lupus nō explorat). i. q̄rit (insidias circū ouilia. nec obābulat gregib⁹). i. nō circuit greges (nocturu⁹). i. p̄ noctē (Acrior cura) sc̄z pestilentie (domat illū) sc̄z lupū (Timidi dāmae & cerui fuga ces). i. q̄ cito fugiūt (vaganī nūc) in tpe pestis (iter canes & circū) tecta. ¶ Ecce in principio narratōis positū ē qd nouū & mirū. ¶ Electrū ē p̄ciosissimū & pulcerrimū metallū. hñs & colorē auri & nitorē argenti. Vñ etiā formā electrū ex p̄mixtura auri & argēti Electrū etiā vocat qd ex arborib⁹ quibusdā fluit. alio nomine succinū de quo sūt glauci lapides ad quos legitur ¶ Massicus & vrus q̄re superi⁹. ¶ Donaria sunt loca vbi dona deorū reponunt. vñ ip̄a dona fecat. ¶ Dāme sunt aīalia siluestria ac timida q̄ alio noīe caprē vocant Est autē gñis dubij.

Ecce  
Electrum

Massicus  
Donaria  
Dāme.

Iam maris immēsi prolē & genus om̄e natantū  
Littore in extremo ceu naufraga corpa fluctus  
Proluit. insolite fugiūt in flumina phocę  
Interit & curuis frustra defensa latebris  
Vipera. & attoniti squamis astantibus hydri  
Ipsis est aer auibus nō equus. & ille  
Precipites alta vitā sub nube relinquūt  
Preterea nec iam mutari pabula refert  
Quęsitęq; nocent artes. cessere magistri  
Phyllirides chiron amithaoniusq; melāpus  
Seuit & in lucē stygijs emissa tenebris  
Pallida tisiphone morbos agit ante metūq;  
Inq; dies auidū surgēs caput altius effert  
Balatu pecorū & crebris mugitibus amnes  
Arentesq; sonāt ripe collesq; supini  
Iamq; cateruatim dat stragem atq; aggerat ipsis  
In stabulis turpi dilapsa cadauera tabo.  
Donec humo tegere ac foueis abscondere discūt  
Nam neq; erat corijs vsus nec viscera quisq;  
Aut undis abolere potest aut vincere flamma  
Nec tondere quidē morbo illuieq; peresa



GEORGICORVM FO. LXII

Vellera. nec telas possunt attingere putres  
 Verū etiam inuisos si quis tentarat amictus  
 Ardētes papulæ atq; immūdus olentia sudor  
 Membra sequebatur. nec longe deinde morāti  
 Tempore cōtactos artus sacer ignis edebat

¶ Ostēdit etiā in mari & ubiq; fuisse pestē. & q̄ nulla fuerūt re-  
 media ¶ Cōstructio (Iam). i. deinde (fluctus p̄fluit). i. p̄sumit (in  
 extremo littore. p̄lem immēsi maris). i. aīalia marina (& oē ges-  
 nus natantiū). i. in aquis degētiū (ceu naufraga corpa). i. sicut  
 submersa corpa (Phocē). i. vituli marini (fugiunt in flumina in  
 solite). i. q̄ nō solēt fugere (Et). i. etiā (vipera interit frustra defen-  
 sa curuis latebris). i. antris (& hydri) illi serpentes (attoniti squas-  
 mis astātibus intereūt Aer est nō equus). i. pestilēs (ipsis auibus  
 & ille aues p̄cipites). i. decidentes (relinquūt vitā sub alta nube  
 Preterea). i. etiā (nō refert). i. nō p̄dest (iam pabula mutari). i. in  
 alia loca traduci pecora (& artes q̄ sitē nocēt. magistri cessere). i.  
 abierūt aut victi sunt a morbis sc̄z (chiron) ille magister (phyllis-  
 rides). i. fili⁹ phyllyre nymphæ (& melāpus amithaoni⁹). i. fili⁹  
 amithaonis (Pallida tilsiphone) illa furia īfernal̄ (emissa styḡis  
 tenebris. in lucē). i. in mūdū (seuit & agit). i. ducit (ante se mor-  
 bos metūq; & ip̄a surgēs effert auidū caput indies altius. Am-  
 nes & arentes ripē collesq; supini). i. alti (sonāt balatu pecorū &  
 crebris mugitib⁹ Tilsiphone dat iā stragē). i. occasionē (cateruas  
 tim). i. p̄ cateruas multa simul necando (atq; aggerat). i. cumu-  
 lat (in ip̄is stabulis cadauera dilapsa turpi tabo Donec pastores  
 discunt regere cadauera humo & abscondere in foueis. Nā necq;  
 vsus). i. vtilitas (erat corijs illis nec quisq; p̄t aut abolere vndis.  
 id ē lauare (viscera). i. corpa illa (aut vincere flāma). i. percoque-  
 re (Nec quisq; p̄t tondere vellera peresā) id est corrupta morbo.  
 (& illuue). i. sanie (nec hoīes possunt attingere putres telas (id ē  
 pannū factū de illis putridis vellerib⁹ (Verum etiā). i. sed etiā (si  
 quis tentarat). i. ceperat induere (inuisos amictus). i. eiusmodi  
 vestes (ardētes papulæ). i. pustulę (sequebant̄ olentia mēbra atq;  
 immūdus sudor sequebat̄ & c. & sacer ignis) ille morb⁹ (edebat  
 artus p̄tactos) sc̄z illa veste (tpe nō longe moranti) id est cito

¶ Chyron fuit cētaurus filius Saturni & Phyllire nymphę. Vñ  
 phyllirides est patronymicū formatū a nomie matris. Iste vires  
 herbarū & medicinā inuenit. & fuit magister Achillis. trāslatus  
 quoq; in cœleste signū quod sagittarius dicitur

¶ Melampus interpretatur nigris pedibus. fuit medicus & vates  
 argiuus. filius Amithaonis In ḡtō casu melampodis

Chyron.  
 Phyllirides.

Melampus.





LIBER QVARTVS

Tisiphone ¶ Tisiphone dicitur a poetis vna de furijs infernalib⁹, a tisis quod est  
pena vel ultio. & phonos. i. mors aut cedes.  
Pabula. ¶ Pabula dicitur parua pustula vel paruū vlcus sed valde ardēs.

Quidē in quartū georgicon tetraſticon  
Protinus aerei mellis redolentia regna  
Hybleias & apes. aluorū & cetera tecta  
Quidēq; albi flores. examinaqueq; legenda.  
Indicat. humētisq; fauos coelestia dona

P. Virgilij Maronis georgicorū  
Liber Quartus.

Rotinus aerei mellis coelestia dona  
Exequar. hāc etiā mecenās accipe partē  
Admirāda tibi leuiū spectacula rerū  
Magnanimosq; duces. totiusq; ordine gentis  
Mores & studia & populos & prelia dicam  
In tenui labor. at tenuis nō gloria. si quem  
Numina leua sinūt. auditq; vocatus apollo  
¶ In hoc vltimo libro poeta scribit de apib⁹. q̄ materia cū sit hu  
milis. eā rhetorice subleuat trāſlatōnib⁹ noīm ab hoīb⁹ accepto  
rū. Vñ breuiter pponit initio. & auditorē reddit attentum atq;  
beniuolū ¶ Cōſtr. (Exequar). i. describā (ptin⁹). i. mox deinde.  
(coelestia dona aerei mellis). i. qd̄ ex aere & rore coelesti fit (O me  
cenas aspice etiā hāc partē) sc; opis istius (Dicā spectacula leuiū  
rerū). i. paruarū apū (admirāda tibi). i. a te (& dicam. magnanis  
mos duces). i. reges apū (& mores & studia). i. opa (& populos)  
id ē pgregatōes apū (& plia toti⁹ gētis). i. apū (ordine). i. p ordi  
nem (Labor meus ē in tenui). i. scribo materiā humilē (at). i. sed  
(gloria). i. laus hui⁹ laboris (nō ē tenuis). i. parua (si quē numi  
na leua). i. psp̄era (sinūt). i. pcedūt (& si apollo vocat⁹). i. inuoca  
tus a me (audit) pces meas. ¶ Leua substātiue ē sinistra man⁹. s;   
leuus a ū. idē ē qd̄ sinister. & accipit p p̄trari⁹ & infortunat⁹. si  
cut & sinister Vt ibi Si mens nō leua fuisset Accipit etiā p p̄ſper  
vt vult Seruius. qñ de dijs dicitur vt hic. q̄q; possit hic accipi  
pro aduersus  
Principio sedes apibus statioq; petenda  
Quo neq; sit ventis aditus. nam pabula venti.

Leua  
Leuus



GEORGICORVM FO. LXIII

Ferre domū phibent. neq; oues hediq; pedulci  
 Floribus insultent. aut errans bucula campo  
 Decuciat rorem & surgentes atterat herbas  
 Absint & picti squalentia terga lacerti  
 Pinguibus a stabulis. meropesq; aliq; uolucres.  
 Et manibus progne pectus signata cruentis.  
 Omnia nam late uastant. ipsaq; uolantes  
 Ore ferunt dulcem nidis immitibus escam  
 At liquidi fontes & stagna uirentia musco  
 Adsint. & tenuis fugiens p gramina riuus  
 Palmaq; uestibulū aut ingens oleaster obūbret  
 Ut cum prima noui ducent examina reges  
 Vere suo. ludetq; fauis emissa iuuentus  
 Vicina inuitet decedere ripa calori  
 Obuiac; hospicijs teneat frondentibus arbor  
 In mediū seu stabit iners seu pfluat humor  
 Transuersas salices & grandia conijce saxa  
 Pontibus ut crebris possint consistere. & alas  
 Pandere ad estiuū solem. si forte morantes  
 Sparserit aut preceps neptuno immiserit eurus  
 Hec circū casiq; uirides & olentia latæ  
 Serpilla. & grauiterspirantis copia thymbræ  
 Floreat. irriguūq; bibant uiolaria fontem

¶ Hic docet qbus in locis parāda sint apiraria ¶ Cōstr. (Sedes)  
 id ē loc⁹ (& statio petēda ē p̄cipue apib⁹. q̄). i. ad quā sedē & sta  
 tionē (aditus nō sit ventis. nā venti phibent apes ferre pabula  
 domū). i. in alueariū (neq; oues & hedi petulci). i. petulātes (ins  
 ultent florib⁹). i. sup flores (Aut bucula errās in cāpo decuciat  
 rorē) ab herbis (& atterat). i. p̄culcet (herbas surgētes). i. crescētes.  
 (Et). i. etiā (lacerti picti squalētia terga absint a pinguib⁹ stabu  
 lis). i. ab aluearib⁹ (& meropes & aliq; uolucres absint & progne)  
 id est hīrundo (signata pectus cruentis manib⁹). i. cuius pectus  
 est signatū rubra macula (absit Nā) iste uolucres & lacerti (uas  
 tant omnia late. & ferunt ore ipas apes uolantes dulcem escam  
 immitibus nidis). i. crudelib⁹ pullis suis qui sc; comedūt apes



LIBER QVARTVS

(At liquidi fontes & stagna virētia musco adsint) apud aluearia (& tenuis riuus fugiēs). i. fluēs (p̄ gramina). i. adsit (Et palma) illa arbor (aut ingēs oleaster obūbret vestibulū). i. stet añ aluearia (Vt cū noui reges apū ducēt prima examina). i. iuuenes apes (in vere suo). i. eis apto (& cū iuuētus apū emissa fauis). i. ex aluearib⁹ (ludet. rīpa). i. aqua (vicina inuiter). i. alliciat eas (decedere calori). i. a calore (& arbor obuia). i. opposita (teneat eas frondentib⁹ hospicijs). i. ramis in qbus sedeāt apes (Seu). i. siue (humor). i. aqua (stabit iners seu p̄fluet. p̄ice). i. p̄ice (in mediū) sc̄ humorē (falices trāsuerfas & grādia saxa. vt apes possint p̄sistere crebris pōtib⁹). i. sup falices illas & saxa (& pādere). i. extendere siccare (alas ad estiuū solē. si forte p̄ceps curus). i. valid⁹ uenrus (sparserit neptuno). i. aqua (morātes). i. apes (aut imiserit eas neptuno). i. in aquā (Virides casie) ille herbe (& serpillula late olētia). i. fragrātia (floreāt circū hęc) sc̄ loca (& copia thymbre) illi⁹ herbe (grauiter spirātis). i. valde redolētis (floreāt circū hęc. & violaria). i. violē (bibāt irriguū fontē). i. p̄pe fontē crescāt. ¶ Petulcus a v̄bo peto. i. lasciuus & petulās. ¶ Lacert⁹ ē v̄mis venenosus. de q̄ in bucolī. Nūc virides etiā occultāt spineta lacertos Lacerta ē ei⁹ foemina. Lacert⁹ etiā ē brachiū hoīs In Lacertosus id ē fortis. ¶ Merops ē auis spēs q̄ nidificat humi in specubus. ¶ Progne fuit filia Pādionis regis atheniēsis vxorq; terei regis thracū Qui tereus cū sororē Prognēs Philomelā violasset & in sup lingua p̄uasset. irata Progne filiū occidit & patri epulādū dedit. q̄ cognito cū Tereus eā p̄seqrēt. mutata fuit in hyrūdinē vt fabulant poetē. ¶ Serpillū ē herba q̄ latine d̄r piper erraticū. ¶ Thymbra est q̄dam herba que & satureia vocatur. ¶ Violaria sunt loca vbi violē crescunt. vt rosaria vbi rosē. ¶ Irriguus p̄prie idē quod humidus irrigatus. vt hortus irriguus. Sed hic ponit pro eo quod est irrigans.

Petulus  
Lacertus.  
Lacertosus,  
Merops  
Progne

Serpillum  
Thymbra  
Violaria.  
Irriguus.

Ipsa aut̄ seu corticibus tibi futa cauatis  
Seu lēto fuerint aluearia vimine texta.  
Angustos habeāt aditus. nam frigore mella  
Cogit hyems: eadēq; calor liquefacta remittit  
Vtraq; vis apibus pariter metuēda. neq; ille  
Nequicq; in tectis certatim tenuia cera  
Spiramēta linūt. fucoq; & floribus oras  
Explēt. collectūq; ipsa hęc ad munera gluten  
Et visco & phrygiē seruant pice lentius idē



GEORGICORVM FO. LXIII

Sepe etiã effossis, si vera est fama, latebris  
 Sub terra fodere larem, penitusq; repertę  
 Punicibusq; cauis exesq; arboris antro.  
 Tu tamẽ & leui rimosa cubilia limo  
 Vnge fauens circũ & raras sup inięe frondes  
 Neu propius tectis taxũ sine, neue rubẽtes  
 Vre foco caneros, altę neu crede paludi  
 Aut vbi odor cęni grauis, aut vbi cõcaua pulsu  
 Saxa sonãt: vociq; offensa resultat imago.

¶ Hic agit de aluearibus quo modo formãda sunt &c. ¶ Con-  
 strue (Ipa aluearia seu fuerint suta tibi de corticibus cauatis seu  
 fuerint textra de lento vimine, habeãt angustos additus). i. par-  
 ua ostia (Nam hyems cogit). i. indurat (mella frigore & calore  
 mittit). i. dissoluit (eadem). i. mella (liquefacta Vtraq; vis) id est  
 violentia frigoris & caloris (est pariter metuenda apibus Neq;  
 ille apes linũt nequicq;). i. frustra (tenusa spiramenta). i. exitus.  
 (in tectis). i. aluearibus (cum cera, certatim) id est diligenter (& ex-  
 plent oras aluearium, furo & floribus). i. cera (& seruant gluten  
 lentius). i. tenacius (visco & pice phrygię, id est). i. que nascitur in  
 ida monte phrygię (collectum ad hęc ipsa munera). i. opera vel  
 officia (Apes fodeũt etiam sepe larem sub terra, latebris effossis  
 si fama est vera, & sunt repertę penitus) i. p̄funde (in cauis pu-  
 nicibus). i. lapidib; illis (& in antro arboris exesq;). i. cauatę (Ta-  
 men tu vnge cubilia) i. aluearia (rimosa). i. que rimas habent.  
 (leui limo, fouens) i. liniens (circum & super inięe frondes ra-  
 ras). i. paucas (Neu sine). i. nõ permitte (taxum p̄pius tectis). i.  
 iuxta aluearia (neue vre in foco cãeros rubẽtes). i. qui rubẽt cũ  
 vruntur (Neu crede apes altę). i. profunde (paludi, aut vbi gra-  
 uis odor cęni). i. luti est (aut vbi cõcaua saxa sonant pulsu). i. qñ  
 pulsant (& vbi imago vocis). i. echo (resultat) id est resonat (offen-  
 sa). i. repercussa. Dicit autẽ aluearia nõ esse ponenda p̄pe taxos  
 nec prope paludes, nec in cenosis & foetidis locis, nec in p̄cauis  
 vbi echo resonat quoniã in his om̄ibus offenduntur apes.

¶ Alueare est vas in quo mellificant apes.

Alueare

¶ Gluten est res tenax qua coniungitur aliquid Inde glutina-  
 re, id est coniungere.

Gluten.

¶ Viscum autẽ est tenax illud quod in arboribus nascitur de q̄  
 sic ait in sexto ęneidos Quale solet siluis brumali frigore viscũ  
 fronde virere noua &c.

Viscum





LIBER QVARTVS

Ida. Coenū  
Coenosus.)  
Pumex.

¶ Ida est mons apud troiam in quo pix optima nascitur.  
¶ Coenū ē lutū molle In coenosus & obscenus a um) .i. imūdus  
¶ Pumex icis est lapis quo chartę planantur

Quod superest, ubi pulsam hyemē sol aureus egit  
Sub terras, coelūq; estiuā luce reclusit.  
Ille continuo saltus siluasq; peragrant  
Purpureosq; metūt flores & flumina libant  
Sūma leues, hinc nescio qua dulcedine letę  
Progeniem nidosq; fouent, hinc arte recētes  
Excudunt ceras & mella tenacia figunt.  
Hinc ubi iam emissum caueis ad sydera coeli  
Nare per estatē liquidam suspexeris agmen  
Obscuramq; trahi uento mirabere nubem  
Cōtemplator, aquas dulcis & frondea semper  
Tecta petūt, huc tu iussos asperge sapes  
Trita melisphylla & cerinthe ignobile gramen  
Tinnitusq; cie & matris quate cymbala circū  
Ipse cōsident medicatis sedibus, ipse  
Intima more suo in cunabula condent

¶ Quo pacto volātes apes alliciant in aluearia docet. ¶ Cōstr.  
(Quod) pceptū (supē), i. restat (ubi aure<sup>9</sup> sol egit), i. fugauit (sub  
terras hyemē pulsam, & reclusit), i. aperuit (coelū estiuā luce), i.  
serenitate estatē (Ille apes peragrant cōtinuo saltus & siluas, &  
metūt purpureos flores, & ipse leues libant) id ē gustāt) summa  
flumina Apes letę hinc nescio qua dulcedine fouēt progeniem  
nidosq;), i. fetus suos (& excudūt), i. faciūt (hinc), i. ex floribus,  
(recētes ceras), i. fauos (& figūt mella tenacia), i. herētia (Hinc), i.  
deinde (ubi suspexeris), i. videris (agmē), i. examē apū (emissum  
iam caueis), i. de suis antris (nare), i. volare (ad sydera coeli), i. in  
altū (per estatē liquidam), i. serenam (& ubi miraberis obscuram  
nubē), i. agmen apū (trahi uento, Cōtemplator), i. cōtemplare,  
(apes petunt semp dulces aquas & frondea tecta), i. loca arbor  
ribus consita (tu asperge huc sapes iussos), i. herbas (que iussus  
es aspergere, f. (melisphylla trita & ignobile gramen cerinthe)  
illius herbe (& cie), i. concita (tinnitus), i. crepitus (& quate cym  
bala matris), i. quibus vtuntur in sacris matris deorū (Ipse apes  
cōsident), i. descendunt vel sedebunt (in sedibus medicatis) id ē



GEORGICORVM FOLIO LXV

locis (p̄dicto succo p̄persis. & ip̄e p̄dent sese in intima cunabu  
la). i. aluearia (more suo). i. sicut solent. ¶ Melisphyllū ē herba Melisphyllū  
q̄ alio noīe dicit̄ ap̄iastrū. eo q̄ summe diligunt eam apes. Cerinthe  
¶ Cerinthe ē q̄dā herba folijs cādidis habens succū fellis

Sin autē ad pugnam exierint. nā sepe duobus  
Regibus incessit magno discordia motu.  
Cōtinuoq̄ animos vulgi & trepidantia bello  
Corda licet longe presciscere. nāq̄ morantes  
Martius ille eris rauci canor increpat. & vox  
Auditur fractos sonitus imitata iubarum  
Tum trepidē inter se coeunt. pennisc̄ coruscant  
Spiculaq̄ exacuūt rostris. aptantq̄ lacertos.  
Et circa regē atq̄ ipsa ad pretoria densæ  
Miscentur. magnisc̄ vocant clamoribus hostem  
Ergo vbi ver nocte sudū composq̄ patentes  
Erumpunt portis. cōcurrunt. æthere in alto  
Fit sonitus. magnū mixtæ glomerantur in orbem  
Precipitesq̄ cadunt. non densior aere grando  
Nec de concussa tantū pluit ilice glandis  
Ipse per medias acies insignibus alis  
Ingentes animos angusto pectore versant  
Vsq̄ adeo obnixi nō cedere. dū grauis aut hos  
Aut hos versa fuga victor dare terga subegit

¶ De prelio ap̄ū q̄ duo reges sunt in vno alueari. ¶ Construe  
(Sin autē). i. s̄ si apes (exierint ad pugna. nā discordia incessit se  
pe duobus regib⁹. magno motu). i. turbatōe (licet p̄sciscere) id ē  
presciscere (lōge aios vulgi). i. ap̄ū (& corda trepidantia bello). i. ad  
bellū (nāq̄ ille marti⁹ canor). i. bellic⁹ sonus (rauci æris). i. tube  
(increpat morantes). i. tardantes (& vox imitata fractos sonit⁹  
tubarū audit̄ in aluearib⁹ (apes coeunt). i. p̄ueniunt (tum trepidē  
de). i. festine (inter se & coruscant pennis). i. crebro mouent pen  
nas (& exacuūt spicula rostris. aptantq̄ lacertos). i. p̄parant se ad  
pugna (& apes miscent). i. p̄gregant (d̄. i. se circa regē atq̄ ad ip  
sa p̄toria. & vocant hostē magnis clamoribus. ergo vbi nocte  
sunt ver sudū). i. serenū (& cāpos patētes). i. aerē clarū (erumpūt



## LIBER QVARTVS

portis). i. exeunt cū impetu (currūt ad pugnā. sonit⁹ fit in alto  
 æthere. apes mixtę glomerant in magnū orbē). i. circulū (& ca/  
 dunt p̄cipites). i. deorsum (grando nō cadit densior in aere. nec  
 tantū glādis pluit de ilice p̄cussa) s̄ quāte apes cadūt (Ipsi). i. re/  
 ges (in signib⁹ alis p̄ medias acies versant ingētes aīos in angu/  
 sto pectore Vsq; adeo obnixi). i. tantā dātes operā (non cedere.  
 dū) i. donec (gravis victor subegit). i. coegit (aut hos). i. vnā p̄tē  
 (aut hos). i. alterā partē (dare terga versa in fuga)

Martius.  
 Pretoriū.  
 Sudus

¶ Martius a um. a noīe mars. quasi ad martē vel bellū p̄tinens.  
 etiā sc̄at bellicosum. ¶ Pretoriū ē domus p̄toris. id est iudicis.  
 Item milicię p̄toriū dicit̄ tentoriū principis militū vel ducis  
 ¶ Sudus a um dicitur quasi subudus. i. serenus post pluuiā vel  
 splendidus. hinc sudor & sudare.

Hi motus animorū atq; hęc certamina tanta  
 Pulueris exigui iactu cōpressa quiescent.  
 Verū vbi ductores acie reuocaueris ambos  
 Deterior qui visus: eum. ne prodigus oblit.  
 Dede neci. melior vacua sine regnet in aula  
 Alter erit maculis auro squalentib⁹ ardens  
 Nā duo sunt genera. hic meliorq; insignis & ore  
 Et rutilus clarus squamis. ille horridus alter  
 Desidia: latāq; trahens inglorius aluum  
 Vt binę regum facies: ita corpa plebis.  
 Nanq; alię turpes horrēt. ceu puluere ab alto  
 Cum venit. & terrā sicco spuit ore viator  
 Aridus. elucent alię & fulgore coruscant  
 Ardentes auro. & paribus lita corpa guttis.  
 Hęc potior soboles. hinc cœli tempore recto  
 Dulcia mella premes nectantū dulcia. quantum  
 Et liquida & durū bacchi domitura saporem

¶ Docet sedare discordiā ap̄ū. & q̄ duo sunt earū ḡna. ¶ Cōstr.  
 (Hi mot⁹ animorū). i. he discordię (& hęc tanta certamina ap̄ū  
 quiescēt). i. cessabūt (p̄pressa) i. extincta (iactu exigui pulueris.  
 Verū). i. s̄ (vbi reuocaueris ex acie ambos ductores). i. reges ap̄ū  
 (dede). i. da (neci eū) ductorē (q̄ visus erit deterior. ne ip̄e pdig⁹  
 oblit) alijs (Sine vt melior rex regnet in vacua aula). i. sol⁹ (Al)



GEORGICORVM FO. LXVI

ter).i.vnus regū (erit ardens).i.splendēs (maculis squalentibus)  
 id est micantibus (auro Nam duo genera regum sunt. hic) id ē  
 qualis iam descriptus est (est melior & insignis ore & clarus rus-  
 tilis squamis Ille alter) scz rex (est horridus & trahens laraz aluū  
 inglorius) id est vilis (desidia Vt facies) id est formæ regū (sunt  
 binc. ita corpora plebis).i.apum sunt bina vel duplicia (Nāqz  
 aliē) id est quēdam apes horrent turpes (ceū) id est sicut (cū aris  
 dus viator venit ab alto puluere & spuit terram sicco ore. alię  
 apes elucēt & coruscant fulgore. ardentē auro) id est splenden-  
 tes vt aurum (& corpa earz sunt lita) id est distincta (paribz gut-  
 tis) scz aureis (Hęc soboles apum est potior) id est melior. tu (pre-  
 mes hinc) id est de his apibus (dulcia mella. certo tēpore coeli)  
 id est anni. scz in vere & autumnō (nec tantū pmes dulcia mella  
 quantū liquida) id est pura (& domitura) id est temperatura du-  
 rum saporem bacchi) id est asperitatem vini. faciendo mulsum  
 quod est potus ex vino veteri & mellē confectus.

¶ Squalere pprie sciat sordere vel immundū esse luto. & poni Squalere  
 p splendēre sicut vestes auro vel argento circūdate. vt hic.

¶ Litus. id est oblitus vel circūdatus. teutonice. besmeert. a verbo Litus  
 bo linor. sicut illitus oblitus media correpta.

At cum incerta volant celoqz examina ludunt  
 Cōtemnuntqz fauos & frigida tecta relinquunt  
 Instabiles animos ludo prohibebis inani  
 Nec magnus prohibere labor. tu regibus alas  
 Eripe: nō illis quisqz cunctantibus altum  
 Ire iter aut castris audebit vellere signa  
 Inuitent croceis halantes floribus horti.  
 Et custos furum atqz auū cum falce saligna  
 Hellepontiaci seruet tutela priapi  
 Ipse thymum pinosqz ferēs de montibus altis  
 Tecta serat late circum. cui talia curæ  
 Ipse labore manum duro terat. ipse feraces  
 Figat humo plantas & amicos irriget imbres.

¶ Docet qualiter apes cōtineri possint. ne importune euolent.  
 ¶ Constructio (At cum examina volant incerta) id est vaga (&  
 cum ludūt celo) id est in aere (cōtemnuntqz fauos) id est cellas  
 suas (& relinquunt tecta sua) id est alucaria (frigida) id est neglecta



(Prohibebis instabiles aios). i. vagātes apes (ab inani ludo. nec magnus labor est phibere eas ludo. Tu eripe). i. detrahe (alas regibus. Nō quisq; audebit ire altuz iter). i. volare (aut vellere signa de castris). i. pdire illis (regib<sup>9</sup> cunctantib<sup>9</sup>). i. domi manentibus. Est aut translatio a re militari (Horti halātes). i. aspirātes. (croceis floribus inuident). i. delectent apes (& custos furū atq; auitū. scz tutela). i. custodia (priapi hellepontiaci). i. de hellepōto (seruet eas. Ipse rusticus cui talia sunt cure. ferens thymū) illā herbā (& pinos de altis inontib<sup>9</sup>. serat late circū tecta). i. aluearia (& ipse rusticus terat manū duro labore. & ipse figat in humo plantas feraces). i. fructiferas (& irriget). i. infundat (imbres) id ē aquas (amicos) scz plantis. ¶ Examen ē lingula trutinę vř lignū transuersum in statera ad qđ pendēt lances Etia scat iudiciū vel inquisitionem Etia ē congregatio paruorū aialiū. scz apū & similiū. vt alibi. Examen subitū ramo frondēte pepēdit. ¶ Thymū ē herba odorifera grata apibus. vñ in bucolicis. Dūq; thymo pascētur apes &c. ¶ Priapus erat simulacrū turpissimū cum magno mēbro virili. qđ ponebat in hortis vt aues & fures arceret. Maxime aut colebat in lampfaco ciuitate helleponti

Examen.

Thymū  
Priapus.

Atq; equidem extremo ni iam sub fine laborū  
Vela traham. & terris festinem aduertere prorā:  
Forſitan et pinguis hortos que cura colendi  
Ornaret canerem. biferiq; rosaria pesti.  
Quoq; modo potis gauderent intyba riuīs  
Ft virides apio ripe. tortusq; per herbam  
Cresceret in ventrem cucumis. nec sera comātem  
Narcissum: aut flexi tacuiffem vimē achanti  
Pallentesq; hederas & amantes littora mirtos  
Nancq; sub gbalia memini me turribus altis  
Coricium vidisse senem. cui pauca relictū  
Iugera ruris erant. nec fertilis illa iuuenis  
Nec pecori oportuna seges nec cōmoda baccho  
Hic rarū tamē in dumis holus. albaq; circum  
Lilia uerbenasq; præmens vescuq; papauer  
Regū equabat opes animis. seraq; reuertens  
Nncte domū dapibus mēſas onerabat inemptis



GEORGICORVM FO. LXVII

Primus vere rosam atq; autūno carpere poma  
 Et cū tristis hyems etiam nunc frigore saxa  
 Rumperet. & glacie cursus frenaret aquarum  
 Ille comam mollis iam tū tondebat achanti  
 Estatem increpitans serā zephyrosq; morantes  
 Ergo apibus foetis idem atq; examine multo  
 Primus abundare. & spumantia cogere pressis  
 Mella fauis. illi tilię atq; uberrima pinus.  
 Quoq; in flore nouo pomis se fertilis arbor  
 Induerat. totidem autūno matura tenebat  
 Ille etiam seras in versum distulit vlnos  
 Eduramq; pinū & spinos iam pruna ferentes  
 Iamq; ministrantē platanū potantibus vmbra.  
 Verū hec ipse quidē spacijs exclusus iniquis  
 Pretereo. atq; alijs post cōmemoranda relinquo\*  
 ¶ Hoc loco Virgilius excusat se q; de cultu hortorū nō scribat  
 ¶ Cōstrue (Atq; equidē nī trahā vela iā sub extremo fine laborum.  
 & nī festinē aduertere prorā terris). i. nisi iā vellē finire libe-  
 (forsitan canerē. &). i. etiā (q; cura colendī ornaret pingues hor-  
 tos. & rosaria pesti) illius loci (biferi). i. q; bis fert in anno fructū  
 aut flores (& quō intyba) ille herbe (gauderēt riuis potis). i. cū ir-  
 rigata sunt (& quō virides ripe gauderēt apio) illa herba. & quō  
 (cucumis tortū p herbā cresceret in ventre). i. fieret crassus & vē-  
 trosus. nec tacuissē narcissum illū florē (comantē). i. florentē  
 (sera). i. sero (nec tacuissē vimen). i. virgultū (flexi achātī) illi  
 herbe (Nāq; memini me vidisse sub altis turrib; ebalia). i. ppe  
 eā ciuitatē (qua). i. vbi (niger galesus) ille fluui; (humectat). i. ris-  
 gat (flauētia culta). i. agros. memini iquā me (vidisse senē cory-  
 cū). i. de cilicia (cui erāt pauca iugera ruris relictī). i. ab alijs de-  
 ferti ppter sterilitatē (Illa seges). i. terra (nec erat fertilis iuencis)  
 id est arationi (nec erat oportuna pecori. nec pmoda baccho). i.  
 apta vitibus (Tamē hic) senex (p̄mens). i. plantās (in dumis ol-  
 rarū). i. modicū (& p̄mens alba lilia circū. & verbenas) eas her-  
 bas (& papauer vesicū). i. quo vesci possumus (equabat animis  
 opes regū). i. tā bñ suis erat p̄tentus ac si rex fuisset (& ip̄e reuer-  
 tens domū sera nocte. onerabat mēsas dapibus inemptis). i. nō  
 emptis s; in horto sibi natis ip̄e (carpere). i. carpebat (primus ro-  
 sam in vere atq; poma in autūno. & cū tristis hyems rumperet



LIBER QVARTVS

etiā nūc). i. adhuc (saxa frigore. & frenaret glacie cursus aquarū.  
 Ille senex tōdebat). i. abscindebat (iā tum comā). i. frondē (mol  
 lis achanti. increpitans). i. increpans (estatē serā). i. sero venientē  
 (& zephyros) illos vētos calidos (morātes). i. tardātes (ergo idē  
 senex abūdare). i. abūdabat (primus apib<sup>9</sup> foētis). i. secundis (&  
 multo examīne). i. copīa apū (& idē cogere). i. cogebat ꝑgregas  
 bat (spumātia mella. fauis pressis. Tilię erant illi atq; vberima  
 pinus erat illi. & q̄t pomis fertilis arbor induerat se in nouo flo  
 re. ip̄a tenebat totidē matura poma in autūno. Ille distulit) idē  
 trāstulit (etiā seras). i. antiq̄s (vlmos in versum). i. in ordinem (&  
 distulit versum pinū edurā). i. validā valde durā (& spinos) il  
 las arbores (ferentes iā pruna. & distulit in versum platanū mis  
 nisfrantē iā vmbra potātib<sup>9</sup>). i. tā grandē vt sub vmbra ei<sup>9</sup> iā  
 potari posset (Ver<sup>9</sup>). i. s; (ego ip̄e exclusus iniquis spacijs). i. ma  
 gnitudine libri (ꝑtereo hec & relinq̄) alijs poetis (cōmemorāda)  
 idē dicēda (post) ¶ Vela trahūt nautę cū ꝑpinq̄at portui. Sic  
 poeta dicit se vela trahere cū sit ꝑpe finē libri. ¶ Biferus ra rū. i.  
 bis in anno ferens fructū. vt arbores bifere. de quib<sup>9</sup> supra me  
 minit poeta. ¶ Pestū ē ciuitas calabrię vbi sunt rosaria bifera.  
 ¶ Apium est q̄dā herba cuius multę sunt spēs. mercket keruel. &  
 petrosilinū &c. ¶ Cucumis ē q̄dā herba & etiā pomū illius sic  
 dicit. vt hoc loco Cucumeres maiores nūc vulgo melones vo  
 cant. latine vero pepones. quanq̄ melonis vocabulo vtaī Pat  
 ladius. Crescāt cucumeres q̄ cogunt forma. vt ait Plinius. Naz  
 ꝑ fistulā flore demisso fiūt ꝑlongi &c. ¶ Narcissus ē genus lili  
 rubro flore. ¶ Oebalia ē regio gręcię q̄ & laconia. Etiā ē vrbs ca  
 labrię. ¶ Galefus ē fluuius calabrię ¶ Coric<sup>9</sup> ē mons vel ciuitas  
 cilicię vbi nascit optimū crocū. In coric<sup>9</sup> ¶ Verbena ē q̄dā her  
 ba qua vtebant in sacris. teuto. biuoet ¶ Spinus genere mascu  
 lino est arbor prunorū. vt ait Seruius.

Vela trahere  
 Biferus.  
 Pestum.  
 Apium  
 Cucumis.  
 Melo Pepo.  
  
 Narcissus.  
 Oebalia  
 Galefus  
 Coricus.  
 Verbena.  
 Spinus.

Nunc age naturas apibus quas iuppiter ipse  
 Addidit expediā. pro qua mercede canoros  
 Curetū sonitus crepitātiaq; gra sequute  
 Dicteo coeli regem pauere sub antro.  
 Solę cōmunis natos consortia tecta  
 Urbis habent. magnisq; agitant sub legib<sup>9</sup> euum  
 Et patriā solę & certos nouere penates  
 Venturæq; hyemis memores estate laborem  
 Experiuntur. & in mediū quęsita reponunt



GEORGICORVM FO. LXVIII

Nāq; alię victu vigilant. & foedere pacto  
 Exercentur agris. pars intra septa domoꝝ  
 Narcissi lachrymā & lentum de cortice gluten  
 Prima fauis ponūt fundamina. deinde tenaces  
 Suspendunt ceras. alię spem gentis adultos  
 Educunt foetus. alię purissima mella  
 Stipant. & liquido distendunt nectare cellas  
 Sunt quibus ad portas cecidit custodia sorti  
 Inq; uicem specularunt aquas & nubila cœli  
 Aut onera accipiunt venientū aut agmine facto  
 Ignauū fucos pecus a p̄sepibus arcent

Feruet opus redolentq; thymo fragrantia mella.

¶ Describit mirabiles naturas apum. ¶ Cōstructio (Age expe  
 diā). i. describā (nūc naturas quas ip̄e iuppiter addit apibus p  
 mercede que sequute. canoros sonitus curretum (illoꝝ hoīm. &  
 sequute (crepitantia gra). i. cymbala (pauerūt regē cœli). i. iouem  
 (sub antro dicteo) scz cretēsi (Solę apes hñt natos cōes). i. ptinē  
 tes ad oēs (& hñt tecta vrbis p̄sortia). i. p̄munia (& agitāt euū). i.  
 viuūt (sub magnis legib⁹. & sole apes nouere). i. amāt (patriam  
 & certos penates). i. domos (& ip̄e memores hyemis vcturę. ex  
 periunt). i. exercēt (laborē in estate. & reponūt in mediū). i. p̄mu  
 ne (q̄stra). i. ea q̄ labore acquisiuerūt (Nāq; alię apes inuigilant  
 victu). i. laborāt p̄ victu p̄gregādo (& exercent in agris. foedere  
 pacto). i. p̄uēctione inter se facta (pars). i. alię (ponunt prima fun  
 damina). i. fundamēta (fauis. itra septa domoꝝ). i. in aluearib⁹  
 scz (lachrymā). i. guttā (narcissi & lētū gluten de cortice. & suspē  
 dunt deinde ad fundamēta (tenaces ceras. alię apes educūt adul  
 tos foet⁹. spem gētis). i. q̄ sperant future apes (alię stipāt). i. dēfant  
 purissima mella. & distendūt). i. implēt (cellas liquido nectare)  
 id ē melle Aliq; apes sunt (qb⁹ custodia cecidit ad portas. sorti). i.  
 ex sorte vel officio (& specularunt aquas). i. pluuias (& nubila cœ  
 li). i. tēpestates (in vicē). i. qñq; (Aut accipiūt onera venientū). i.  
 apū (aut agmine). i. ip̄etu (facto arcent). i. pellūt (de p̄sepib⁹). i. de  
 aluearib⁹ (fucos ignauū pec⁹). i. aial pigrū (opus) apū (feruet). i.  
 feruēter fit (& fragrantia mella redolēt thymo). i. de illa herba

¶ Curetes sunt in insula creta populus Et tāgiē hic fabula ista Curetes  
 Saturn⁹ cū filios suos recētes natos deuoraret Ops ei⁹ uxor cū  
 Iouē peperisset. dedit eū curetib⁹ & corybantib⁹ clā educandū



LIBER QVARTVS

Qui ne vagitus pueri audiret a Saturno, cymbala pulsabant.  
Ad quē sonū apes aduenientes melle suo puerque pauerūt, & ob  
hoc postea tantas artes eis indidit Iuppiter

Fauus  
Metys,  
Fuci

¶ Fauus est illud in quo mel faciūt apes, & h3 multas cauernas  
Metis autē vocat primū fundamentū fauorum

¶ Fuci sunt aialia filia fere apibus sed paulo maiora & pigra,  
nō em laborant, ideoque pelluntur ab apibus.

Ac ueluti lentis cyclopes fulmina massis  
Cū properant, alij taurinis follibus auras  
Accipiunt redduntque, alij stridentia tingunt  
Era lacu, gemit impositis incudibus etna  
Illi inter sese magna vi brachia tollunt  
In numerū, versantque tenaci forcipe ferrum  
Non aliter: si parua licet componere magnis:  
Cecropias innatus apes amor vrget habendi  
Munere quancque suo: grandeuis oppida curæ  
Et munire fauos & dedala fingere tecta  
At fessæ multa referūt se nocte minores  
Crura thymo plene, pascuntur & arbuta passim  
Et glaucas salices: casiamque crocūque rubentem  
Et pinguem tiliam & ferrugineos hyacinthos  
Omnibus vna quies, operū labor omnibus vnus  
Mane ruūt portis, nusquam mora rursus easdem  
Vesper vbi e pastu tandem decedere campis  
Admonuit, tū tecta petunt, tū corpora curant  
Fit sonitus mussantque oras & limina circū,  
Post vbi iam thalamis se composuere: filetur  
In noctē, fessosque sopor suus occupat artus  
Nec vero a stabulis pluuia impendēte recedunt  
Longius, aut credunt cœlo aduētantibus euris,  
Sed circū tutę sub menibus vrbis aquantur,  
Excursusque breues tentant, & sepe lapillos  
Vt cymbe instabiles fluctu iactante saburrani  
Tollunt, his sese per inania nubila librant



## GEORGICORVM FOLIO LXIX

Prosequit̄ naturas apū. & primo ponit̄ p̄parōez. ¶ Cōst. (Ac ve  
luti cyclopes cū p̄perāt). i. p̄perāter fabricāt (fulmina de lentis  
massis). i. tenacib⁹ materijs (Alij) cyclopes (accipiūt reddūtq; au  
ras). i. vētos (follib⁹ taurinis). i. de corio tauri fact⁹ (alij cingūt). i.  
mergūt (in lacu stridētia era Etna) ille mons (gemit). i. sonat (in  
cudib⁹ ipositis sibi Illi cyclopes tollūt brachia inter se magna  
vi. in numer⁹). i. p̄ vices vel p̄ ordinē (& versant). i. frequēter ver  
tunt (ferūt forcipe tenaci). i. q̄ tenere valet qd̄ p̄lectit̄ (Si licz cō  
ponere). i. p̄pare (magna puis. amor habēdi innat⁹). i. naturalis  
(urget apes cecropias). i. athenienses (nō aliter) q̄ cyclopes Sed  
amor vrget (quāq; apū. suo munere). i. officio (Oppida). i. alue  
aria sunt (curē grādeuis). i. seniorib⁹ apib⁹ (& cura ē eis munire  
fauos. & fingere). i. formare (tecta dedala). i. artificiosa (At mino  
res). i. iuniores (fessē referūt se domū multa nocte). i. valde sero  
(plene thymo crura). i. hñtes seccū thymi in crurib⁹ (Apes pas  
cunt̄ & arbuta). i. de arbut⁹ (passim). i. hic & ibi (& pascunt̄ glau  
cas salices). i. glaucos flores salicū (casiāq; illā herbā (croiūq; ru  
bentē. & hyacinthos ferrugineos) illos flores purpureos (Vna  
quies ē oib⁹ apib⁹. & vn⁹ labor operū ē oib⁹ Apes ruūt). i. cuz  
impetu exeūt (portis mane. mora ē eis nuscq;). i. nūq; ociose st̄.  
(Vbi vesp̄ admonuit easdē decedere tandē de cāpis e pastu. tū)  
id ē tūc (petūt tecta). i. tendūt ad aluearia (curāt corpa). i. capiūt  
cibū (Sonitus) sit ab eis (& mussant). i. murmurāt (circū oras). i.  
fines (& limina). i. introitū (Post). i. postea (vbi cōposuerūt se in  
thalamis. silei in noctē). i. p̄ noctē (& fessos art⁹ sopor suos). i. si  
bi p̄prius (occupat). i. inuadit (Nec apes recedūt lōgi⁹ a stabul⁹)  
id ē aluearib⁹ (pluuia ipendēte). i. qñ pluet (aut nō credūt se coe  
lo). i. nō euolāt (euris aduētantib⁹). i. qñ turbines p̄pinquāt (S;  
aquant̄). i. aquā hauriūt v̄ bibūt (tute circū sub menib⁹ vrbis)  
. i. iuxta aluearia (& tētāt breues excursus & tollūt). i. ferūt (sepe  
lapillos & librāt se illis lapill⁹ p̄ inania nubila). i. laera turbulētū  
(Vt instabiles cymbe). i. leues nauicule (tollūt saburrā). i. sabulū  
Est aut̄ sensus iste. Sicut naues vacuæ implent̄ saburra vt meli⁹  
nauigēt. sic aues in rēpestate lapillos tenēt vt sint grauiore ne  
a vēto p̄nciant̄. ¶ Saburra ē sabulū vel harena vel aliud quo  
replent̄ naues vacuę ne euertant̄. teu. ballast. ¶ Cyclopes dicunt̄  
a poetis gygātes monoculi in sicilia in mōte etna. & sunt fabri  
Iouis. Ntūs singularis ē cyclos. & p̄ducit o in obliquis sicut  
& hydrops hydropis. Nā scribunt̄ grēce p̄ omega. ¶ Dedalus  
fuit artificiosus faber q̄ laberinthū fecit in creta. Hinc ponit̄ ad  
iectiue p̄ ingeniosus. & artificiosus. Etiā dicitur dedalius a um  
¶ Hyacinthus ē flos ruber siue purpure⁹ ¶ Mussare ē murmu

Saburra  
Cyclopes

Dedalus

Hyacinthus



## LIBER      QVARTVS

Librare.

rare. dubitare. timere. ¶ Librare ē ponderare vel diligere a no<sup>o</sup> mine libra.

Illum adeo placuisse apibus mirabere morem  
 Quod nec concubitu indulgēt. nec corpa segnes  
 In venerem soluunt. aut foetus nixibus edunt.  
 Verum ipse natos folijs & suauibus herbis  
 Ore legunt. ipse regem paruoscq; quirites  
 Sufficiunt. aulascq; & cerea regna refigunt  
 Sepe etiam duris errando in cotibus alas  
 Attriuere. vltroq; animam sub fasce dedere  
 Tantus amor florum & generandi gloria mellis.  
 Ergo ipsas q̄uis angusti terminus cui  
 Excipiat. neq; em̄ plus septima ducitur ætas  
 At genus immortale manet. multoscq; per annos  
 Stat fortuna domus & aui numerantur auorum

¶ De mirabili generatōe apū ¶ Cōst. (Mirabere adeo) .i. valde  
 (illū morē placuisse apib<sup>9</sup> q̄ nec indulgēt). i. dant operā (cōcu  
 bitu) .i. concubitu (nec soluūt corpa ī venerē). i. libidinē (nec edūt  
 foet<sup>9</sup>). i. fruct<sup>9</sup> (nixib<sup>9</sup>). i. partub<sup>9</sup> (Verē). i. s; (ipse) apes (legūt) .i.  
 formāt (natos suos ore de folijs & suauib<sup>9</sup> herbis. Ipse apes sus  
 ficiūt) substituūt (regē puoscq; quirites). i. foetus (& refigūt) .i. cō  
 stituūt (aulas). i. fauos (& regna cerea). i. loca de cera facta (Apes  
 attriuerūt etiā sepe alas suas errādo in duris cotib<sup>9</sup>). i. inter saxā  
 (& dedere aiā vltro sub fasce). i. mortuę sunt sponte sub onere  
 nimio (Tant<sup>9</sup> amor florū ē eis). i. adeo amāt flores (& tanta glia  
 mellis generādi). i. sic gloriant̄ in mellis creatōe (Ergo q̄uis ter  
 min<sup>9</sup> angusti cui excipiat eas). i. q̄uis breui tpe viuāt (neq; em̄  
 plus q̄ septima ætas ducit̄ ab eis). i. nō excedūt annū septimū  
 (At). i. tñ (gen<sup>9</sup>) earū (manet ī mortale. & fortuna dom<sup>9</sup>). i. fami  
 lię (stat p̄ multos ānos. & aui auorū nūerant̄ ¶ Refigere ē qd̄ erat  
 fixū tollere. vt in sexto Eneidos. Fixit leges p̄cio atq; refixit Hic  
 tñ vbi ait & cerea tecta refigūt. accipiūt p̄ simplici Est em̄ p̄thesis.

Refigo

Preterea regem non sic egyptus & ingens  
 Lydia. nec populi parthorū aut medus hydaspes  
 Obseruant. rege incolumi mens omnibus vna est.  
 Amisso rupere fidem. constructaq; mella.



GEORGICORVM FOLIO LXX.

Diripuerit ipse & crates soluere fauorum  
 Ille operum custos, illum admirantur. & omnes  
 Circumstant fremitu denso, stipantque frequentes  
 Et sepe attollunt humeris, & corpora bello  
 Obiectant, pulcrumque petunt per vulnera mortem

¶ Quātū colāt apes regem suū ¶ Cōst. (Preterea) i. insup (egyp-  
 tus & ingēs lydia) ille regiōes (nō obseruāt). i. colūt (regē sic) scz  
 vt apes suū (nec populi parthorū. sic obseruāt regē aut med<sup>9</sup> hy-  
 daspes). i. ppl's medorū (rege apū icolumi) i. sano exñte (mens  
 ē oib<sup>9</sup> apib<sup>9</sup> vna Amisso rege rupe fidē. & ipse deripuerit mella  
 cōstructa). i. q̄ pstruxerūt (& soluerūt crates). i. cōnexiones (fauo-  
 rū Ille) rex ē (custos operū. apes admirant) i. venerant (illū) regē  
 (& oēs circūstant illū denso fremitu). i. magno sonitu (& stipāt  
 eū) i. circūdant (frequētes). i. multe (Et attollūt sepe regē suis hu-  
 meris, & obiectāt). i. frequēter obijciūt (corpa sua bello. petūtque  
 p vulnera mortē pulcrā). i. honestā & gloriosam

¶ Aegyptus est regio aphyricæ satis nota.

¶ Lydia regio ē aliq̄ minoris vbi olim Cresus regnauit

¶ Parthi sunt gens in asia maiori. q̄ & assyrj vocant & chaldei.

¶ Hydaspes ē fluuius medorū nominatus a rege antiquissimo

Aegyptus  
 Lydia.  
 Parthi.  
 Hydaspes

His quidam signis atque hæc exempla secuti  
 Esse apibus partem diuinę mentis & haustus  
 Ethereos dixere, deum nãque ire per omnes  
 Terras tractusque maris cœlumque profundum  
 Hinc pecudes, armēta, viros genus omne ferarum.  
 Quęque sibi tenuis nascētem arcessere vitas  
 Scilicet huc reddi deinde ac resoluta referri  
 Omnia, nec morti esse locum, sed viua volare  
 Syderis in numerū, atque alto succedere cœlo

¶ Iste locus ē ex philosophia. dicit apes habere ptē diuinę mētē  
 ¶ Cōstr. (Quidā) scz philosophi (secuti hæc exempla). i. p̄siderā-  
 tes nat uras apū (dixere ex his signis. partē diuinę mētē eē apib<sup>9</sup>  
 bus & ethereos haust<sup>9</sup>). i. diuinos spūs (nãque) philosophi dixere  
 re (deū ire p oēs terras tractusque). i. spacia (maris & p cœlum p̄-  
 fundū). i. altū Et dixere pecudes (armēta viros & oē gen<sup>9</sup> ferarū  
 quęque) scz istorū (nascēte). i. cum nasci (arcessere). i. acquirere  
 (sibi hinc). i. a deo (vitas tenuis). i. breues (scz) id est certe dixere



## LIBER QVARTVS

Armēta  
Pecudes.  
Arcesso.

(oīa resoluta deīde).i.mortua(reddi ac referri huc).i.ad deū(Et dixere locū nō eē morti).i.mortē nō eē cū nihil oīno pereat s; resoluat in eo de qb<sup>9</sup> ē ppositū(S; dixere oīa volare viua in nūm; syder<sup>9</sup>).i.inē sydera(atq; succedere alto cœlo).i.in cœlū ire ¶ Armēta sunt aīalia maīora.vt equi boues cerui cameli. ¶ Pecudes aūt minora.vt oues.caprę.sues.feræ aūt sunt indomita.vt leones apri tigrīdes. ¶ Arcesso.i.aduoco.vt eneidōs sexto. Si potuit manes arcessere cōiugis orpheus &c.

Si quando sedem augustam seruataq; mella  
Thesauris relines. prius haustus sparsus aquarū  
Ore foue. fumosq; manu pretende sequaces  
Bis grauidos cogunt foetus. duo tempora messis  
Taygete simul os terris ostendit honestum  
Pleias. & oceani spretos pede reppulit annes  
Aut eadem sydus fugiens vbi piscis aquosi.  
Tristior hibernas cœlo descendit in vndas  
Illis ira modum supra est. leseq; venenum  
Morsibus inspirant & spicula ceca relinquunt  
Affixe venis animasq; in vulnere ponunt  
Sin duram metues hyemem parcelq; futuro  
Contusosq; animos. & res miserabere fractas  
At suffire thymo cerasq; recidere inanes  
Quis dubitet. nam sepe fauos ignotus adedit  
Stellio. lucifugisq; exesa cubilia blattis  
Immunisq; sedens aliena ad papula fucus  
Aut asper crabro imparibus se immiscuit armis  
Aut dirum tineę genus. aut inuisa mineruę  
Laxos in foribus suspendit aranea casses.  
Quo magis exhaustę fuerint hoc acrius omnes  
Incumbent generis lapsi sarcire ruinas  
Complebuntq; foros & floribus horrea texent

¶ Hic agit de vindemia mellis q̄ fit bis ī anno. sc; in vere & in autūno ¶ Cōstr. (Si q̄n relines) .i.aperies vel auferes (thesaur<sup>9</sup>) id ē de suis thecis(augustā sedē).i.alueare(& mella seruata) .i. q̄ tibi seruauerūt apes(tu sparsus).i.spargēs(prius haust<sup>9</sup> aquarū



## GEORGICORVM FOLIO LXXI

foue ore).i. accipias in ore (& p̄tende manu fumos seq̄ces).i. q̄  
 p̄sequunt apes (Apes cogūt).i. cōgregāt (bis ḡrauidos foer̄).i.  
 fruct̄ mellis (& duo sunt t̄pa mellis).i. colligēdi mellis (simp̄).i.  
 postq̄ (pleias taygete) sic vocata (ostēdit terr̄ honestū os).i. orit̄  
 (& pleias reppulit pede sp̄retos amnes oceani. Aut vbi eadem  
 pleias. fugiēs syd̄ aquosi piscis) illi signi celestis (descēdit tristi  
 or de celo in hibernas vndas) hoc ē. & q̄n oriunt̄ pleiades & q̄n  
 occidunt (Ira ē illis) sc̄z apib̄ (supra modū. & ip̄e lesæ inspirāt  
 venenū morsib̄. & ip̄e affixē relinquūt in venis sp̄icula ceca).i.  
 aculeos puos (& ponūt aīas in vulnere).i. q̄n vulnerant aliquē  
 tūc ip̄e moriunt̄ (Sin).i. s̄ si (metues hyemē fore durā).i. magnā  
 (& parces futuro).i. relinques mel in aluearib̄ vsq̄ in t̄ps aliud  
 (& si miserabere aīos apū ptusos).i. turbatos ob priuatōez mel  
 lis (& si miserabere fractas res).i. aduersitates ear̄. quia sc̄z parū  
 parauerūt (At).i. t̄n (quis dubitet suffire).i. suffumigare fauos  
 (thymo & recidere ceras inanes).i. vacuas (nā stellio ignot̄).i. il  
 le verm̄ ignobilis (adedit sepe fauos).i. comedit mel (& cubi  
 lia apū sunt exesa a blattis lucifugis).i. ab illis vermib̄ lucē sus  
 gientib̄ (& fuc̄ sedēs imunis).i. sine munere ociosus (ad aliena  
 pabula) sc̄z apū (aut asper crabro imiscuit se apib̄ iparibus ar  
 mis) quia fortior ē (aut tineę dirū gen̄).i. imiscuerūt se (aut ara  
 nea inuisa minerue).i. palladi (suspēdit in forib̄) sc̄z aluearium  
 (laxos casses).i. rethia (Quo magis apes fuerint exhauste).i. cō  
 sumptē (oēs incūbēt).i. solliciti erūt (acrius hoc).i. t̄aro diligētis  
 us (sarcire ruinas).i. reparare cladē (generis sui lapsi & p̄plebūt fo  
 ros).i. foramina (& texent horrea).i. fauos de floribus  
 ¶ Augustus. i. diuin̄. sacer & nobilis. ¶ Lino. i. sup̄impono v̄ August̄  
 claudo. Relino. i. q̄d sup̄impositū erat tollo vel aperio. Theren Lino. Relin  
 tius. releui oīa dolia &c. ¶ Pleias. i. filia pleionis. & sunt pleiades Pleias  
 septē stellæ q̄ dicunt̄ fuisse filiæ Atlantis & pleionis nymphę  
 ¶ Taygete ē vna pleiadū ¶ Stellio ē verm̄ depictus circulis & Taygete  
 lucētib̄ guttis q̄si stellis. ¶ Blatta ē vermicul̄ q̄ humido vaꝛ Stellio Bla  
 pore nascit̄ in cauernis & fugit lucē. ¶ Crabro ē volatile maius Crabro.  
 ape. Aranea dicit̄ inuisa Mineruæ. Nā vt fabulat̄ Ouidī. Araꝛ Aranea.  
 gne puella puocauit Palladē ad secum de arte certandū. quam Aragne  
 Pallas in araneā mutauit.

Si vero. quoniam casus apibus quoq̄ nostros  
 Vita tulit. tristi languēbunt corpora morbo  
 Quod iam non dubijs poteris cognoscere segnis  
 Continuo est egris alius color. horrida vultum  
 M III



LIBER QVARTVS

Deformat macies. tum corpora luce carentum  
 Exportant tectis & tristia funera ducunt  
 Aut ille pedibus connexe ad limina pēdent  
 Aut intus clausis cunctantur in edibus omnes  
 Ignauæq; famę & contracto frigore pigræ  
 Tum sonus auditur grauior tractimq; susurrant  
 Frigidus vt quondam siluis immurmurat auster  
 Vt mare sollicitum stridet refluentibus vndis.  
 Estuat vt clausis rapidus fornacibus ignis  
 Hic iam galbaneos suadebo incendere odores  
 Mellaq; arundineis inferre canalibus vltro  
 Hortantem & fessas ad pabula nota vocantem  
 Proderit & tonsum gallę admiscere saporem  
 Arentesq; rosas aut igni pinguia multo  
 Defruta vel psythia passos de vite racemos.  
 Cecropiumq; thymū & graue olentia centaurea  
 Est etiam flos in pratibus cui nomen amello  
 Fecere agricolę. facilis querentibus herba  
 Nancq; imo ingentem tollit de cespite siluam  
 Aureus ipse sed in folijs. que plurima circum  
 Funduntur. violę subluce purpura nigrae  
 Sepe deum nexis ornate torquibus are  
 Asper in ore sapor. tonsis in vallibus illum  
 Pastores & curua legunt prope flumina melle  
 Huius odorato radices incoque baccho  
 Pabulaq; in foribus plenis appone canistris

¶ De morib<sup>9</sup> apū & earū remedijs. ¶ Cōstr. (Si vero corpa apū  
 lāguebūt tristi morbo. qm̄ vita). i. natura (tulit apibus q̄q; no  
 stros casus). i. morbos (qd) scz eos languere (poteris cognoscere  
 nō dubijs signis. ali<sup>9</sup> color) scz pallidus (ē p̄tinuo egris. horrida  
 macies deformat vultū). i. aspectū (Exportāt tect<sup>9</sup> corpa carētū  
 luce). i. mortuorū (& ducūt tristia funera). i. exequias agūt (Aut  
 Ille pendēt ad limina p̄nexe pedibus. aut oēs cunctant<sup>9</sup> intus in  
 edibus clausis. ignaue). i. pigre. p̄re (famę & pigre frigore cons



## GEORGICORVM FOLIO LXXII

tracto).i.ppter frigus acceptū (grauior son⁹ apū audīt.tū).i.cū egrotāt (& susurrant).i.murmurāt (tractim).i.sine intermissiōe (vt frigid⁹ auster imurmurat quondā in siluis. & vt mare sollicitū).i.ꝑ motū (stridet vndis refluētib⁹. & vt rapid⁹ ignis estur at).i.feruet (in fornacib⁹ clausis. suadebo iā hortantē & vocantē fessas).i.egras (ad nota pabula incēdere hic).i. tunc (galbaneos odores).i.resinā galbani (& suadebo inferre vltro mella arūdi neis canalib⁹) ꝑ arundīnes (Proderit et).i. etiā (admiscere tūsuꝑ saporē gallæ) illi⁹ fructus (& arētes rosas. aut defruta) illa vīna. (pīguia multo igni).i.lōga decoctōe (vꝑ racemos passos de vī te pꝑythia) sic dicta (& thymū cecropiū).i. atticū (& cētaurea) ilꝑ las herbas (graue olēria).i. valde odora (flos etiā ē in pratis cui agricolæ fecere nomē amello. herba facilis q̄rentib⁹. nā ip̄a tolꝑ lit ingentē siluā).i. hꝑ mꝑtra folia (de imo cespīte).i. terra (ip̄e flos ē aureus. sꝑ purpura nigre violæ subluet in folijs. q̄ folia circū fundunt plurima arꝑ deū).i. deorꝑ. (sepe sunt ornatꝑ nexis torꝑ bus).i. fertis horꝑ florꝑ. (Sapor eius ē asp̄ in ore Pastores legunt) id ē colligūt (illū in vallib⁹ tonsis).i. non siluosis (& ꝑꝑe curua flumina mellæ) illi⁹ fluuij (incoque radices huius floris in bacꝑ cho odorato. i. in bono vīno (& appone hęc pabula in forib⁹) scꝑ alueariū (plenis canistris) ¶ Cunctor cūctaris. i. tard⁹ sum Cunctor ¶ Galla ē nux solida q̄ nascit̄ in arborib⁹ glādifera. de q̄ sit atꝑ Galla. tramentū. ¶ Defrutū dicit̄ vīnū decoctū ad dimidiā partem Defrutū. ¶ Pꝑythia vītis q̄dā dicit̄ a loco illius vīe vtilis sunt passæ De Pꝑythia hoc vidē sup̄ius in libro secūdo. ¶ Centaureū ē q̄dam herba Centaureū ¶ Mella est fluuius galliꝑ apud quem nascitur herba que ab ilꝑ Mella amello lo vocatur amello.

Sed si quem proles subito defecerit omnis  
 Nec genus vnde nouę stirpis reuocetur habebit  
 Tempus & arcadij memorāda inuēta magistri  
 Pandere. quocꝑ modo cesis iam sepe iuuecis  
 Insincerus apes tulerit cruor. altius omnem  
 Expediam prima repetēs ab origine famam  
 Nam qua pellei gens fortunata canopi  
 Accolit effuso stagnātem flumine nilum  
 Et circum pictis vehitur sua rura phaselis  
 Quacꝑ pharetrate vicinia perfidis vrget  
 Et diuersa ruens septem discurret in ora.



LIBER      QVARTVS

Et viridem egyptum nigra fecundat harena  
 Vsq; coloratis amnis deuexus ab indis  
 Omnis in hac certam regio iacit arte salutem  
 Exiguus primum atq; ipsos contractus ad vsus  
 Eligitur locus, hunc angustiq; imbrice tecti  
 Parietibusq; premunt arctis. & quattuor addūt.  
 Quattuor a ventis obliqua luce fenestras  
 Tum vitulus bima curuans iam cornua fronte  
 Queritur, huic geminae nares & spiritus oris  
 Multa reluctanti obstruitur, plagisq; perempto.  
 Tunsa per integram soluuntur viscera pellem  
 Sic positum in clauso liuquunt, & ramea costis  
 Subijciunt fragmenta, thymum casiasq; recentes  
 Hoc geritur zephyris primū impellētibus vndas  
 Ante nouis rubeant q̄ prata coloribus, ante  
 Garrula q̄ tignis nidum suspendit hyrundo  
 Interea tenetis tepefactis in ossibus humor  
 Estuat, & visenda modis animalia miris.  
 Trunca pedum primo, mox & stridentia pennis  
 Miscentur, tenuem magis ac magis aera carpunt  
 Donec vt estiuus effusus mensibus imber  
 Erupere, aut vt neruo pulsante sagittæ

Prima leues ineunt si quando prelia parthi,  
 ¶ Hic docet poeta modū q̄ reparent apes penit' amissæ scz de  
 corpe iuuēci putrefacti. ¶ Cōstr. (S; si quē). i. aliquē (oīs proles  
 apū defecerit). i. reliq̄rit (subito ne habebit vñ). i. de q̄ (gen' no  
 uæ stirpis reuocet). i. reparet (t̄ps ē p̄dere) i. describere (memo  
 randa inuēta). i. mirabilē artē (arcadij magistri). s. aristei (& quo  
 mō cruor insincer'). i. corruptus imundus (tulerit). i. p̄duxerit  
 (apes sepe de iuuēcis cesis). i. occisis (Expediā). i. breuiter scribā  
 (oēm famā. repetēs altius). i. longius (ab origine prima. Nam  
 qua) scz parte terrar; (fortunata gens canopi pellei) id ē egypti  
 quā rexit Alexāder (accolit nilū stagnantē). i. stagnū facientē (flu  
 mine effuso. & illa gens vehit circū sua rura pictis phaselis) id ē  
 nauiculis (& qua. s. p̄te (vicina pharetratē p̄sidis) illius regionis



GEORGICORVM Fo. LXXIII

(vrget).i.tāgit egyptū(Et amnis)scz nilus (deuex<sup>o</sup>).i.descendēs  
 vsq; ab indis)illis populis (coloratis).i.nigris (discurrit ruens  
 in septē ora).i.hostia (& foecundat viridē egyptū nigra harena.  
 Oīs regio)scz p̄scripta (iacit certā salutē i hac arte)scz reparāda  
 apū (Exiguus loc<sup>o</sup> atq; p̄tract<sup>o</sup> ad istos vsus eligit primū)Rustici  
 (premūt).i.angustāt (hūc locū.ibrice angusti tecti).i.vt nō sit  
 altus (& premunt hunc)locum (arctis parietibus) id est vt nō sit  
 alt<sup>o</sup> (& addūt)huic loco (q̄ttuor fenestras obliq; luce a q̄ttuor vē  
 tis.Vitul<sup>o</sup> curuās iā cornua bima frōte).i.q; sit duorū annorum  
 (q̄rit tū gemine nares obstruūtur)huic vitulo. & spūs oris)id ē  
 anhelit<sup>o</sup> obstruūt huic vitulo (reluctāti multa).i.multū. Et (visce  
 ra tunsa).i.p̄cussa fracta p̄ integrā pellē soluunt huic vitulo p̄  
 empto plagis).i. vberibus Rustici (linquūt vitulū positū sic in  
 clausa).i.clausura (& subñciūt cost; ramea fragmēta).i.frusta de  
 ramis (& thymū & casias recētes).i. recēter captas (Hoc gerit).i.  
 fit (zephyris primis ipellētib<sup>o</sup> vndas).i.qn̄ zephyrus flare inci  
 pit.scz initio veris (antēq; prata rubeāt nouis colorib<sup>o</sup>. & anq;  
 garrula hydrūdo suspēdat nidū in tignis).i. trabibus v̄ edificijs  
 (Humor tepēfact<sup>o</sup> in teneris ossib<sup>o</sup>)scz vituli (estuat).i.feruet in  
 terea (& aīalia visēda miris modis. trūca pedū).i. sine pedib<sup>o</sup>  
 primo (& mox).i. deinde (stridētia pēnis).i. pēnata (miscenī)scz  
 carnib<sup>o</sup> putridis (& carpūt tenuē aera).i. uolāt (magis ac mag<sup>o</sup>)  
 id ē paulatim (donec erupere).i. euolauerūt cū impetu vt iber  
 effusus nubib<sup>o</sup> (estiuis).i. in estate (aut vt sagitte erūpunt. neruo  
 pulsante).i. ipellēte eas (siqn̄ leues parthi).i. fugaces (ineūt pri  
 ma plia. ¶ Deficere qn̄ iungit accō hcat derelinq;re. vt hoc loco Deficere.  
 ¶ Canopū est ciuitas egypti & p̄ egypto ponit. ¶ Pella est ciui Canopū.  
 ras macedonię vbi natus fuit rex Alexander q; postea subiuga Pella  
 uit egyptū & asiā. Inde pelleus vocat Alexander Iuuenal. Vn<sup>o</sup> Pelleus.  
 pelleo iuueni nō sufficit orbis ¶ Persis idis. i. regio p̄sar. ¶ Nil<sup>o</sup> Persis  
 lus ē fluuius egypti q; singulis annis terrā inundat & limo suo Nilus.  
 foecūdat. post aquę decessum mox seminat egyptij. Ideo d̄t eos  
 poeta fortunatos. quia nō egent arare vel fodere. Idē fluui<sup>o</sup> ha  
 bet septem hostia quibus influit in mare rubrum

Quis deus hanc musę quis nobis extudit artē  
 Vnde noua ingressus hoīm experiētia cepit  
 Pastor aristeus fugiens peneia tempe  
 Amissis. vt fama. apibus morboq; fameq;  
 Tristis ad extremi sacrū caput astitit amnis  
 Multa querēs. atq; hac affatus voce parētem

N I



## LIBER

## QVARTVS

Mater cyrene mater que gurgitis huius  
 Ima tenes, quid me p̄clara stirpe deor̄  
 Si modo que phibes pater ē thymbreus apollo  
 Inuisum fatis genuisti, aut quo tibi nostri  
 Pulsus amor, quid me coelū sperare iubebas  
 En etiā hunc ipsum vitæ mortalis honorē  
 Quē mihi vix frugū & pecudū custodia sollers  
 Omnia tētanti extuderat, te matre relinquo  
 Quin age & ipsa manu foelices erue siluas  
 Fer stabulis inimicū ignē atq; interfice messes  
 Vre sata, & validā in vites molire bipēnem  
 Tanta meq; si te ceperūt tedia laudis.

¶ Incipit narrare fabulā de aristeo q̄ hāc artē d̄r inuenisse Et dur  
 rat hęc fabula vsq; ad finē libri ¶ Cōst. O (musq; q̄s de? extudit)  
 id ē laboriose inuenit (nobis hāc artē) sc; reparāda; apū (& vñ  
 noua experiētia hoīm cepit ingressus) i. exordia (Pastor aristes  
 us) sic dicit? (fugiēs tēpe) illa loca (peneia), i. iuxta fluuiū peneū  
 posita (apib? amissis morbo fameq; vt fama ē), i. sicut ferī (astri  
 rit tristis ad sacrū caput amnis) sc; penei (q̄rens), i. lamētās mul  
 ta (atq; affat? ē parētē), i. matrē suā (hac voce O mater mea cyre  
 ne) sic dicta (q̄ tenes), i. habitas (ima hui? gurgit?, qd genuisti de  
 p̄clara stirpe deor̄ me inuisuz fatis), i. in foelicē (si mō), i. si tamē  
 (Thymbre? apollo ē pater me? que phibes), i. affirmas eē patrē  
 (Aut q̄ amor nostri ē pulsus tibi), i. a te (Quid iubebas me spe  
 rare coelū), i. q̄ coelo futur? essem (Et relinq; etiā te matre), i. cuz  
 sis mihi mater (hūc ip̄m honorē vite mortal?) i. artē rusticā (quē  
 sollers custodia frugū, & pecudum vix extuderat), i. inuenerat  
 mihi tentanti oīa (Quin), i. imo (age tu ip̄a & erue manu siluas  
 meas foelices), i. fertiles (fer), i. infer (stabul? meis ignē inimicū), i.  
 noxiū (atq; interfice), i. destrue (messes), i. segetes (vre sata), i. semī  
 na (& molire), i. iacta (validā bipennē), i. securim (in vites), i. me  
 as (si tāta tedia meq; laudis ceperūt te), i. si doles de laude mea

Aristeus

Peneus Tēpe

Thymbreus

¶ Aristeus fili? Apollinis & Cyrenes filiē Penei rex arcadię qui  
 mellis & lactis vsum primus ibidē inuenit. ¶ Peneus ē fluuius  
 thessalię apud quē ē locus amenissimus q̄ tempe dicit, de q̄ sus  
 peri? ¶ Thymbreus dicit Apollo a copia thymbre herbę que  
 multa ē apud templū eius in phrygia

At mater sonitū thalamo sub fluminis alti



GEORGICORVM FO. LXXIII

Sensit. eam circū milesia vellera nymphæ  
 Carpebāt hyali saturo fucata colore  
 Drymoq; xantoc; ligeac; phylodoceq;  
 Cesariem effusę nitidā per candida colla  
 Neseęq; spioq; thaliaq; cymodoceq;  
 Cidippe & flaua licorias. altera virgo  
 Altera cū primū lucinæ expta labores  
 Clioq; & boreę soror oceanitides ambę  
 Ambę auro. pictis incinctę pellibus ambę  
 Atq; ephire atq; opis atq; asia deiopeia  
 Et tandē positis velox arethusa sagittis  
 Inter quas curā clymene narrabat inanē  
 Vulcani. martisc; dolos & dulcia furta  
 Atq; chao dēfos diuū numerabat amores  
 Carmine quo capte dum fuis mollia pensa  
 Deuoluūt. iterę maternas impulit aures  
 Luctus aristei. vitreisc; sedilibus omnes  
 Obstupuere. sed ante alias arethusa sorores  
 Prospiciēs summa flauū caput extulit vnda  
 Et procul o gemitu nō frustra exterrita tanto  
 Cyrene soror ipse tibi tua maxīma cura  
 Tristis aristeus penei genitoris ad vndam  
 Stat lachrymans & te crudelē noīe dicit

¶ Enumerat multas nymphas q̄ fuerūt apud cyrenē aristei mā  
 trē ¶ Cōstr. (At mater) sc; cyrenę (sensit). i. audiuit (sonitū aristei  
 sub thalamo alti fluminis). s. penei (Nymphę carpebāt). i. nebāt  
 (circū eā milesia vellera). i. talē lanā (fucata). i. tinctā (saturo) id ē  
 pleno (colore hyali). i. vitri (Drymo xantoc; &c) ista sunt noīa  
 nymphas; (Alterā erat expta iā primos labores lucinę). i. iam  
 fuerat enixa filiū &c. (Inter quas) nymphas (clymene) illa nym  
 pha (narrabat inanē curā). i. frustratū amorē (vulcani & dolos  
 & dulcia furta). i. adulteria martis (Atq; numerabat dēfos). i.  
 crebros (amores diuū). i. deor; (Quo carmine nymphę captę)  
 Idē delectatę (dū deuoluūt in fuis mollia pēsa). i. lanas (luctus  
 aristei iterū impulit maternas aures). i. audit⁹ ē a matre (Et oēs



LIBER QVARTVS

Nymphę.  
Hyalos.  
Cefaries.

nymphę obstupuere in vitreis sedilibus. S; arethusa pspiciens an  
alias sorores. extulit flauum caput ex summa vnda. Et non frustra  
exterrita tanto gemitu) aristei ait (pculo cyrene soror ipse aristeus  
tua maxima cura). i. p q maximam curam geris (stat tristis lachry-  
mas ad vnda penei genitoris tui & dicit te noie crudelē. ¶ Nym-  
phę vocant a poetis aquar; deę qles sunt q hic ponunt drymo  
xato ligea. & reliq Itē qlibet puellę ¶ Hyalos gręce sit vitru. In  
latini faciunt hyal? Cefaries ē capill? s; pprie vior; q cedit.  
Hinc percussa noua mentē formidine mater  
Duc age duc ad nos. fas illi limina diuum  
Tangere ait. simul alta iubet discedere late  
Flumina. qua iuuenis gressus inferret. at illū  
Curuata in montis faciem circūstetit unda  
Accepitq; sinu vasto. misitq; sub amnem  
Iamq; domū mirans genitricis & humida regna  
Speluncisq; lacus clausos lucosq; sonantes  
Ibat. & ingenti motu stupefactus aquarum  
Omnia sub magna labentia flumina terra  
Spectabat diuersa locis. phasimq; lycumq;  
Et caput unde altus primū se eripit enipheus  
Vnde pater tyberinus & unde aniena fluenta.  
Saxosumq; sonans hypanis. mysulq; caycus  
Et gemina auratus taurino cornua vultu  
Eridanus. quo non alius per pinguia culta  
In mare purpureū uiolentior influit amnis  
¶ Prosequit fabulā q Aristeus introduct? sit in thalamū mris.  
¶ Cōst. (Mater aristei pculsa mētē noua formidine ait. age duc  
aristeū ad nos. fas ē illi tāgere limina diuū). i. diuor; (Simul cy-  
rene iubet alta flumina discedere late. q). i. p quē locū (iuuenis). s.  
ariste? (inferret gressus). i. Intraret (At vnda circūstetit illū curua-  
ta in faciē). i. formā (mōtis & vnda accepit illū i vasto). i. amplo  
(sinu misitq; sub amnē) s; peneū Ariste? (ibat iā mirans domū  
genitricis & humida regna) s; in aquis (& mirās lacus clausos  
speluncis. & mirās lucos). i. siluas sonātes (Et ipse stupefactus in-  
gēti motu aqnar; spectabat). i. videbat (oia flumina labētia sub  
magna terra) flumina inq; diuersa (locis). s. (phasim & lycū) illos  
fluuios. & spectabat (caput). i. principiū (vñ alt? enipheus) ille



GEORGICORVM Fo. LXXV

fluui<sup>9</sup> erūpit se primū (& vñ pater tyberin<sup>9</sup>) ille fluuius erūpit  
 se (& vñ aniena fluēta). i. aque anienis fluuij erūpūt se. & specta  
 bat (vñ hypanis erūpit sonās saxosuz) i. p. saxa. (& mysus cayc<sup>9</sup>)  
 ille fluui<sup>9</sup> Et vñ se erūpit (eridanus auratus gemina cornua tau  
 rino vultu). i. q. hz duos riuos tanq̄ duo cornua tauri (Quo) scz  
 eridiano (nō ali<sup>9</sup> amnis i fluit violētior in mare purpureū) id ē  
 nigrū (p. pinguiā culta). i. arua. ¶ Phasis idis ē fluuius colchoz Phasis Phasia  
 In dr phasian<sup>9</sup>. qdā spēs auis ¶ Lyc<sup>9</sup> ē fluui<sup>9</sup> asię ¶ Enypheus ē Lyc<sup>9</sup> Enyphe<sup>9</sup>  
 fluuius thessalię ¶ Tiberinus ē fluuius romanus q̄ & tybris & Thyberin<sup>9</sup>  
 tyberis vocat̄ ¶ Anio. gō anienis ē fluui<sup>9</sup> tuscię. ¶ Hypanis ē Anio. Hypa<sup>9</sup>  
 fluuius scythaz ¶ Caycus est fluuius mysię nis, Caycus.

Postq̄ est in thalami pendentia pumice tecta  
 Peruentū. & nati fletus cognouit inanes  
 Cyrene. manibus liquidos dant ordine fontes  
 Germanę. tonsisq̄ ferunt mantilia uillis.  
 Pars epulis onerant mēsas. & plena reponūt  
 Pocula. panchęis adolescūt ignibus arę  
 Et mater cape meonij carchesia bacchi  
 Oceano libemus ait. simul ipsa precatur  
 Oceanūq̄ patrem rerz nimphasq̄ sorores  
 Centū que siluas. centū que flumina seruant  
 Ter liquido ardentem pfudit nectare vestam  
 Ter flamma ad summū tecti subiecta reluxit  
 Omine quo firmans animū sic incipit ipsa  
 Est in carpathio neptuni gurgite vates  
 Ceruleus proteus. magnū qui piscibus æquor  
 Et iuncto bipedū curru metitur equor  
 Hic nūc emathię portus patriamq̄ reuisit  
 Pallenē. hūc & nymphę ueneratur. & ipse.  
 Grandęus nereus. nouit nāq̄ omnia vates  
 Que sint que fuerint. quę mox uentura trahūtur  
 Quippe ita neptuno uisum est. immania cuius  
 Armenta & turpes pascit sub gurgite phocas  
 ¶ Cōstr. (Postq̄ puentū ē in tecta thalami pēdētia pumice. & cy  
 rene cognouit ianes flet<sup>9</sup> nati sui Germanę). i. alię nymphę (dāt  
 manib<sup>9</sup> liquidos fontes). i. aquā fontanā (ordine). i. s̄m ordinē



## LIBER

## QUARTVS

(& ferūt mātilia tōsis villis Pars). i. aliq̄ nympharū (onerāt men-  
 sas epulis. & reponūt plena pocula Arē adolefcūt). i. ardēt (pan-  
 cheis ignib⁹). i. arabicis odoribus vel thure (Et mater). i. aristei  
 (ait cape carchesia). i. pocula (meoniū bacchi). i. illius vini (libe-  
 mus). i. sacrificemus (Oceano. si ip̄a cyrene p̄cat oceanū patrē  
 rex). i. a q̄ oīa gignunt fm Thaletē philosophū (& p̄catur nym-  
 phas sorores suas. centū) scz nymphas (q̄ seruāt flumīa). i. morā  
 tur in fluminib⁹ (Cyrene pfudit ter ardentē vestā) i. ignē (ligdo  
 nectare). i. vino (& flāma subiecta reluxit ter ad summū tecti. q̄  
 omīe). i. flāme (ip̄a firmās aim). i. solās filiū (icipit sic loq̄ Va-  
 tes ē in carpathio gurgite neptuni). i. in mari carpathio. scz (ces-  
 ruleus p̄teus) sic dicit⁹ (q̄ metit piscib⁹ magnū equor). i. piscib⁹  
 insidēs vehit trās eq̄r (& metit magnū eq̄r iūcto curru eq̄r bis  
 pedū) scz marinoꝝ q̄ duos tm̄ pedes hnt (Hic p̄teus reuilit nūc  
 portus emathiae). i. thessalie (& pallenē) illā ciuitatē (patriā suā)  
 id ē vbi nat⁹ ē (Et nos nymphę veneramur hūc p̄tea. & ip̄e grā  
 deu⁹ nereus) scz venerat hūc (Nāq̄ iste vates nouit oīa q̄ sint q̄  
 fuerint. q̄ trahant mox vētura. Quippe). i. certę (ita visus est). i.  
 placuit (neptuno. cui⁹ imania armēta & turpes phocas) vitulos  
 marinos ip̄e (pascit sub gurgite). i. in mari ¶ Meonia ē regio in  
 Meonia  
 Carchesiū. asia minori q̄ alio noīe lidia dr. In meoni⁹ a um ¶ Carchesiū ē  
 Vestā gen⁹ poculi lōgū & in medio p̄pressum lōga ansa. teu. eyn kāz  
 Carpathos ne. ¶ Vestā ponit p̄ igne. vt etiā Ouidi⁹ docet in fastis ¶ Carpa-  
 Proteus thos ē q̄dā insula opposita Alexādrīę A q̄ mare carpathiū dr.  
 ¶ Proteus fuit rex in insula carpatho & fingit marin⁹ de⁹ & va-  
 tes. q̄ se vertit in varias figuras. vt Paulo post scribit poeta ¶ Pal-  
 Pallene. lene est vrbs macedonię. ¶ Nereus deus marinus filius Oceā-  
 Nereus ni. Vñ nereides filię nerei.

Meonia  
 Carchesiū.  
 Vestā  
 Carpathos  
 Proteus  
 Pallene.  
 Nereus

Hic tibi nate prius vinculis capiendus. vt omnē  
 Expediat morbi causam. euētusq̄ secūdet  
 Nam sine vi nō vlla dabit precepta. neq̄ illū.  
 Orando flectes. vim durā & vincula capto  
 Tende. doli demū circū hęc frangētur inanes  
 Ipsa ego te medios cū sol accēderit estus  
 Cū sitiūt herbe. & pecori iā gratior vmbra est  
 In secreta senis ducā. quo fessus ab vndis  
 Se recipit. facile vt somno aggrediare iacentē  
 Verū vbi correptū manibus vinculisq̄ tenebis  
 Tum varię eludent species atq̄ ora ferarū



GEORGICORVM FO. LXXVI

Fiet em̄ subito sus horridus, atraq; tigris  
 Squamosusq; draco. & fulua ceruice leena  
 Aut acrē flammę sonitū dabit. atq; ita vinculis  
 Excidet. aut in aquas tenuis dilapsus abibit  
 Sed quāto ille magis formas se vertet in om̄es  
 Tanto nate magis cōtende tenacia vincula  
 Donec talis erit mutato corpore. qualem  
 Videris incepto tegeter cū lumina somno  
 Hęc ait. & liquidū ambrosię diffudit odorē.  
 Quo totū nati corpus perduxit: at illi  
 Dulcis cōpositis spirauit crinibus aura  
 Atq; habilis mēbris venit vigor. ē specus ingēs  
 Exesi latere in mōtis quo plurima vēto  
 Cogitur. inq; sinus scindit sese vnda reductos.  
 Deprehensis olim statio tutissima nautis  
 Intus se vasti proteus tegit obice saxi  
 Hic iuuenē in latebris auersum a lumīe nympha  
 Collocat. ipsa procul nebulis obscura resistit

¶ Hoc loco cyrene si aū docet de proteo. qualis sit & q̄liter euz  
 capiat ¶ Cōstrue(O nate hic proteus ē capiendus tibi). i. a te(vin-  
 clis pri<sup>o</sup>. vt expediat). i. dicat(oēm cām morbi & secūdet) id est  
 meliora faciat(euētus) i. ea q̄ euenerūt(Nā proteus nō dabit vlla  
 p̄cepta sine vi). i. nisi coct<sup>o</sup> sit(necq; flectes illū orando Tēde illi  
 capto durā vim & vincula. inanes doli eius frangentur demū  
 circū hęc)sc; vincula(Ego ipsa ducā te in secreta loca senis)sc; p  
 ter(cū sol accēderit medios estus). i. in meridie(cū herbę sitiunt)  
 id est calent(& cum vmbra est iam gratior pecori. Quo). i. ad q̄  
 secreta(recipit se). i. redit(ab vndis fessus. vt aggrediare) id ē in-  
 uadas eum(iacētem somno Verum)id est sed(vbi)id est quādo  
 (tenebis eum correptum manibus vinculisq;. varieg species)id ē  
 formę(atq; ora)id ē similitudines(ferar; Proteus em̄ fiet subit  
 to horridus sus. & atra)id est scua(tigris. squamosusq; draco &  
 leena fulua ceruice Aut ip̄e dabit acrem sonitum flammę Atq;)  
 ipse transformatus(ita. excidet vinculis aut dilapsus abibit in  
 tenues aquas Sed)o nate(quanto magis ille vertet in se omnes  
 formas. cōtende)id est stringe(tenacia vincula tāto magis do-  
 nec ipse erit talis corpe mutato qualem videris ip̄m cū tegeter

N III



## LIBER QVARTVS

lumina somno icepto) Cyrene(ait hęc & diffudit liquidū odorē ambrosię) illi? herbę(ę odore pduxit). i. p. fudit (totū corpus nati. At dulcis aura). i. odor(spirauit). i. aduenit(illi) aristeo (cri nibus ppositis). i. ornatis(atq; habilis vigor venit mēbris eius Ingēs specus ē in latere mōris exesi) i. cauati(ę). i. ad qđ specus (plurima vnda cogit vtero). i. p. ventū(& vnda scindit sese in sis nus reductos) i. in curua latera(tutissima statio). i. standi locus (nautis dephensis). i. captis tēpestare(Proteus tegit se intus obij ce). i. oppositōe(vasti saxi Nympha cyrene collocat hic iuuenē aristeū in latebris). i. occultis locis(auersum a lumine Ipa nym pha resistit pcul obscura nebulis) ¶ Ambrosia est qđdam herba dulcissima & cibus deorū vt poetę volūt Poniť & adiectiue pro dulcis vel diuinus. vt Ambrosięq; comę diuinū vertice odorē Spirauere ¶ Proteus hęc veritatē q̄ in obscuro latet ac multis modis adulterat. vñ dicit in multas formas transmutari. Tandem vero veritas deprehenditur

Ambrosia

Proteus

Iam rapidus torrēs sitientes syrius indos  
 Ardebat cœlo. & mediū sol igneus orbem  
 Hauserat. arebāt herbę. & caua flumina siccis  
 Faucibus ad limū radij tepefacta coquebant  
 Cū proteus cōsueta petēs e fluctibus antra  
 Ibat. eū vasti circū gens humida ponti  
 Exultans rorē late dispigit amarum  
 Sternūt se somno diuerso in littore phoce  
 Ipse. velut stabuli custos in montibus olim  
 Vesper vbi e pastu vitulos ad tecta reducit.  
 Auditq; lupos acuūt balatibus agni.  
 Confedit scopulo medius numerūq; recēset  
 Cuius aristeo quoniā ē oblata facultas  
 Vix defessa senē passus cōponere membra.  
 Cum clamore ruit magno. manicisq; iacentē  
 Occupat. ille sue contra nō immemor artis  
 Omnia transformat sese in miracula rerum  
 Ignēq; horribilēq; feram fluuiūq; liquentē  
 Verū vbi nulla fugā reperit fallacia. victus  
 In sese redit atq; hoīs tandē ore locutus



GEORGICORVM FO. LXXVII

Nam quis te iuuenū confidētissime nostras  
Iussit adire domos: quid ve hīc petis inquit, at ille  
Scis proteu scis ipse, neq; est te fallere cuiq;.  
Sed tu desine velle, deū precepta sequuti  
Venimus huc lapsis quesitū oracula rebus

¶ Poeta Pergens in fabula, ostēdit quō protea ligauit aristeus.  
¶ Cōstructio (Rapidus syrius) illa stella (torrēs). i. exurēs (indos  
siccantes, ardebat in coelo. & igneus sol hauserat). i. trāsierat (me  
diū orbē). i. suā spherā (herbę arebant. & radij solis coq̄bant). i.  
siccabāt (caua flumina vsq; ad limū siccis faucib⁹). i. alueis (cum  
Proteus ibat petēs p̄sueta antra e fluctibus. humida gens vasti  
ponti). i. turba marinoꝝ aialiū (exultans). i. exiliēs (dispgit late  
amarū rorē). i. aquā marinā (phocæ). i. vituli marini (sternūt se  
somnia). i. ad somnū capiēdū (in diuerso). i. alio littore (Ipe Pro  
teus p̄sedit in scopulo). i. saxo (medius & recēset nūerū) sc̄ peco  
rum (velut custos stabuli). i. pastor (recēset nūerū in montibus.  
vbi). i. q̄n (vesp̄ reducit vitulos e pastu ad tecta. & agni auditi  
acuūt). i. seuire faciūt (lupos suis balatib⁹. cui⁹) protei (facultas  
qm̄ ē oblata aristeo. vix passus senem cōponere defessa mēbra.  
ruit). i. irruit sup̄ eū (cū magno clamore. & occupat manicis). i.  
ligat (iacentē. Ille Proteus nō imemor. sue artis transformat sese  
in oīa miracula rerū). i. in res miras. sc̄ transformat se (in ignē &  
in horribilē ferā. & in fluuiū liquentē. ver̄). i. s̄ (vbi nulla fallaz  
cia repperit fugā). i. postq; p̄ nullā fallaciā potuit effugere. ipse  
p̄teus (redit in sese). i. suā figurā (atq; loquit⁹ ē tandē ore hoīs  
& inquit. O (p̄fidētissime). i. audacissime (iuuenū. quisnā iussit  
te adire nostras domos. qdve per̄ hinc). i. ex hoc loco (At ille)  
aristeus ait O (proteu tuīpe scis) sc̄ cām aduent⁹ mei (necē) id ē  
p̄tingit (cuiq; fallere te. S; tu desine velle) scire cām. nos (sequuti  
p̄cepta deū venim⁹ huc q̄sitū oracula). i. diuina respōsa (lapsis  
rebus). i. calamitatib⁹ nostris. ¶ Syrius ē stella canticularis. ē em̄ Syrius  
in ore canis sideris. ¶ Manica est vinculū quo manus ligantur. Manica  
Etiā est tegmen manus siue laneum siue ferreum.

Tantum effatus. ad hęc uates vi deniq; multa  
Ardentes oculos intorsit lumine glauco.  
Et grauiiter frendēs sic fatis ora resoluit  
Non te nullius exercēt numinis iræ.  
Magna luis cōmissa: tibi has miserabilis orpheus  
Haud quāq; ob meritum penas. ni fata resistent.



LIBER QVARTVS

Suscitat. & rapta grauius pro cōiuge seuit.  
 Illa quidē dū te fugeret p̄ flumina preceps  
 Immanē ante pedes hydrū moritura puella  
 Seruantē ripas alta nō vidit in herba.  
 At chorus equalis dryadū clamore supremos  
 Implerunt montes. fletur rhodopeię arces.  
 Altaq; panchea & rhesi mauortia tellus.  
 Atq; gete. atq; hebrus. atq; attias orithia

Orpheus  
 Rhodope.  
 Panchea.  
 Rhesus.  
 Hebrus.  
 Orythia

¶ Proteus narrat aristeo q̄ istam calamitatē ei suscitauerit orpheus p̄pter vxoris sue mortē cui⁹ cā fuerat aristeus. ¶ Cō. (Aristeus effat⁹ ē tm̄ q̄tū p̄dictū ē (vates). i. p̄teus (r̄ndit ad hęc deni q̄). i. tandē (multa vi). i. coact⁹ (& intorlit). i. vertit (oculos) suos (ardētes glauco lumie. & frendēs). i. stridēs (grauiter resoluīt). i. aperuit (ora fatis). i. ad vaticinia (sic Irē nō nulli⁹ numinis). i. alii cui⁹ dei (exercēt). i. affligūt te (luis). i. soluis (magna p̄missa) id ē p̄ctā (Miserabil⁹ orpheus suscitāt tibi has penas. haud quaq;). i. nequa q; (ob meritū) scz tuū (Ni fata resistant ei). i. maiores tibi penas inferret si p̄mitteret a fatis. & orpheus (seuit grauius pro cōiuge rapta) scz p̄iunx orphei (dū fugeret te p̄ceps). i. festina (p̄ flumina. ip̄a puella moritura nō vidit añ pedes suos imanē hydrū). i. serpentē (seruantē ripas). i. morantē i ripis (At chor⁹ dryadū) illarū nympharū (ęqlis ei. impletū sup̄mos). i. summos (mōtes clamore Rhodopeię arces). i. summitates rhodopes mōtis (fletur). i. fleuerūt (& alta p̄anchea) illa loca fleuerūt (& mauortia) id ē bellica (tell⁹ rhesi) illi⁹ reg⁹ (Atq; gete) illi hoies. fleuerūt (atq; hebrus) ille fluui⁹ fleuit (atq; attias). i. attica (orythia) illa nymp̄pha. fleuit. ¶ Orphe⁹ fuit antiq̄uissim⁹ vates & poeta i thracia q̄ habuit vxorē noie eurydicen. quā cū amaret ariste⁹ & foris inuentā violare vellet. illa fugiēs morsu serpētis occubuit ¶ Rhodope & p̄anchea sunt mōtes i thracia ¶ Rhesus fuit rex thracię occisus i bello troiano ¶ Hebrus ē fluuius thracię ¶ Orythia filia fuit Erichtonij regis atheniēsis quā Boreas rapuit in thraciam

Ipsē caua solans egrum testudine amorē  
 Te dulcis cōiunx te solo in littore secum  
 Te veniente die te decedente canebat  
 Tenarias etiā fauces alta hostia ditis  
 Et caligantē nigra formidine lucum



GEORGICORVM FO. LXXVIII

Ingressus: manescq; adiit regēq; tremendum  
 Nesciaq; humanis precibus māfuescere corda  
 At cantu cōmotę herebi de sedibus imis  
 Vmbre ibāt tenues. simulacraq; luce carentū.  
 Quā multa in siluis auium se milia cōdunt  
 Vesper vbi aut hibernus agit de montib<sup>9</sup> imber  
 Matres atq; viri. defunctaq; corpora vita  
 Nagnanimū heroū. pueri innupteq; puellæ  
 Impositiq; rogis iuuenes ante ora parētum  
 Quos circū limus niger & deformis harundo  
 Cocyti. tarda q; palus inamabilis vnda  
 Alligat & nouies styx interfusa coercet.  
 Quin ipse stupuere domus atq; intima lethi  
 Tartara. ceruleosq; implexę crinibus angues  
 Eumenides. tenuiq; inhians tria cerberus ora.  
 Atq; ixionei vento rota constitit orbis

¶ Dicit q; orpheus inferos adiit p vxore recipienda. ¶ Cōstrue  
 (ipse orpheus solans amorē suū egrū). i. tristē (caua testudine). i.  
 cythara (o dulcis iunx. ipe canebat te). i. de te (in solo littore). i.  
 solitario loco (die veniente & die decedēte) Orpheus (ingressus  
 etiā tenarias fauces). i. specū montis tenari (alta ostia ditis) id est  
 vbi ē descēsus ad inferos (& ingressus lucū caligantē). i. tenebro  
 sum (nigra formidine. adiit manes regēq; tremendū) scz pluto  
 nem (& adiit corda nescia māfuescere humanis p̄cib<sup>9</sup> At tenues  
 vmbre). i. aię (cōmotę cantu) scz orphei (ibant de imis sedib<sup>9</sup>). i.  
 pfundis locis (herebi). i. inferni (& simulacra carentū luce) id est  
 defunctorū (ibāt & c. Quā multa milia auium p̄dunt se in siluis.  
 vbi). i. qñ (vesp aut hybernus imber agit). i. fugat eas (de mons  
 tibus Matres atq; viri) scz ibant (& corpa magnanimū) id ē ma  
 gnanimorū (heroū) id est principū (defuncta vita) id est mortua  
 (& pueri & innuptę puellæ. & iuuenes impositi rogis) id est in  
 rogam (ante ora) id est in p̄spectu (parentū) suorū (Quos) scz iu  
 uenes & alias vmbas (niger limus & deformis harundo cocy  
 ti) illius fluuij (alligat circū. & palus inamabilis). i. nō ama  
 bilis alligat eos (tarda vnda. & styx interfusa nouies coercet). i.  
 claudit eos (Quin) id est etiā (ipse domus atq; intima) id est  
 pfundissima (tartara lethi). i. mortis (stupuere) scz ppter cantum  
 orphei (& eumenides). i. furie (implexę). i. implicite (crinib<sup>9</sup> ce



## LIBER      QVARTVS

Tenarus.  
Tenarius  
Herebus.  
Eumenides.  
Cerberus

ruleos angues) scz stupuere (& cerberus inhiās) ad cantū audien-  
dū (tenuit tria ora). i. nō latrauit (atq; rota ixiōni orbis) id ē ad  
quā versat ixiōn (cū vento pstitit). i. etiam stetit

¶ Tenar<sup>9</sup> ē mons laconię hñs p fundū specū in q̄ murmura au-  
diunt. ideoq; fingit esse ianua inferni. In tenarius a um

¶ Herebus ē ps inferni vbi meliores sunt animę. hoc ē purgato-  
riū. S; ponit p inferno. Tortellius scribit sine h.

¶ Eumenides dicunt infernales furię. quasi in bono deficiētes.

¶ Cerberus dicit a poetis canis triceps apud inferos

Iamq; pedē referens casus euaserat omnes.

Redditaq; eurydice supas veniebat ad auras

Pone sequēs. nāq; hanc dederat proserpina legē.

Cum subita incautū dementia cœpit amantē

Ignoscenda quidem scirent si ignoscere manes

Restituit euridicēq; suam iam luce sub ipsa

Immemor heu victusq; animi respexit. ibi oīs

Effusus labor atq; immittis rupta tyranni

Fœdera. terq; fragor stagnis auditur auernis

Illa quis & me inquit miserā & te pdidit orpheus

Quis tantus furor: en iterę crudelia retro

Fata vocant. cōditq; natantia lumina somnus

Iamq; vale. feror ingētī circūdata nocte

Inualidaq; tibi tendēs heu nō tua palmas.

Dixit. & ex oculis subito ceu fumus in auras

Cōmixtus tenues fugit diuersa. neq; illum

Prensantē nequicq; vmbas & multa volentē

Dicere p̄terea vidit. nec portitor orci

Amplius obiectā passus transire paludem.

¶ Quod orpheus vxorē recuperatā iterę amisit dū eā respexit.

¶ Cōstrue (Orpheus referēs iā pedē euaserat oēs casus). i. calamit-

tates (& eurydice reddita orpheo veniebat ad superas auras). i.

in hunc mundū (sequēs pone). i. retro (nāq; p serpina) illa regia

inferorę (dederat eis hanc legē) scz vt sequeret ip̄a (Cū subita de-

mentia cœpit incautū). i. nō cautū (amantē). s. orphea (Demens-

tia esset quidē ignoscēda si manes scirēt ignoscere Orpheus re-

stitit & heu immemor & victus animi). i. animo (respexit eury-



GEORGICORVM FO. LXXIX

dicens suā. iā sub ip̄a luce). i. cum p̄p̄inquaret nostrę terrę (oīs la-  
 bore eius ē effusus). i. p̄ditus ibi (atq; fœdera im̄itis tyranni) id ē  
 plutonis (sunt rupta & fragor audit ter in auernis stagnis Illa)  
 euridice (inquit. o orpheu. q̄s p̄didit me miserā & te. Quis ē tā s-  
 tus furor. en crudelia fata iterę vocāt me retro). i. retrorsum (&  
 somn⁹ p̄dit). i. claudit (lumina natātia). i. oculos languidos (vale  
 iā. ego feror circūdata ingēti nocte). i. magnis tenebris (& tēdēs)  
 id ē porrigēs (inualidas palmas tibi. heu q̄ nō sum tua). f. vxor  
 (Euridice dixit ista. & fugit subito ex ocul⁹ orphei diuersa). i. se-  
 parata (ceu). i. sicut (cōmixt⁹ sum⁹ fugit in tenues auras. necq; vi-  
 dit p̄terea). i. postea (illū prensantē). i. app̄hendentē (v̄bras). i.  
 tenebras (nequicq;). i. frustra (& volentē dicere multa. nec portis  
 tor orci). i. charō (passus ē eū trāsire apli⁹ paludē obiectā). i. iter⁹  
 positā. ¶ Pone s̄t post vel retro. & q̄nq; ē prepō. q̄nq; aduerbiū  
 vt hic & in eneide sepe. ¶ Portitor ē q̄ nauigio transfert homies  
 aquā. In portoriū ē q̄d p̄ mercede datur portitori

Pone  
 Portitor  
 Portorio

Quid faceret? quo se rapta bis cōiuge ferret?  
 Quo fletu manes. quo numina voce moueret?  
 Illa quidē stygia nabat iam frigida cymba  
 Septē illam totos phibent ex ordine menses  
 Rupæ sub aëria deserti ad strymonis vndam  
 Fleuisse. & gelidis hęc euoluissē sub antris.  
 Mulcentē tigres & agentē carmine quercus  
 Qualis populea mœrēs philomela sub vmbra  
 Amissos queritur fœtus. quos durus arator  
 Obseruans. nido implumes detraxit. at illa  
 Flet noctē. ramoq; sedens miserabile carmen  
 Integrat & mœstis late loca questibus implet  
 Nulla venus. nulliq; animū flexere hymenei  
 Solus hiperboreas glacies tanaïmq; niualem  
 Aruaq; ripheis nunq; viduata pruinis  
 Lustrabat. raptā euridicen atq; irrita ditis  
 Dona querēs. spretæ ciconū quo munere matres  
 Inter sacra deū nocturniq; orgia bacchi  
 Disceptū latos iuuenē sparsere p̄ agros  
 Tum quoq; marmorea caput a ceruice reuulsum



LIBER QVARTVS

Gurgite quum medio portans eagrius hebrus  
Volueret. eurydicen vox ipsa & frigida lingua  
Ah miserā eurydicen anima fugiēte vocabat.  
Eurydicen toto referebant flumine ripæ.

Hęc proteus. & se iactu dedit equor in altum

Quaę dedit spumantē vndā sub vertice torsit

¶ De lamētis orphei & nece tractat ¶ Cōst. (Quid orpheus face-  
ret. q̄ ferret se). i. q̄ iret (si iuge bis rapta. q̄ fletu moueret manes)  
id ē inferos (q̄ voce moueret numia). i. supos (Illa sigdē). i. euris  
dice (iā frigida). i. mortua) nabat in stygia cymba. phibēt. i. asse-  
runt (illū) scz orphea (fleuisse septē totos mēses. ex ordie). i. p or-  
dinē p̄tinue (sub aëria rupe). i. alto mōte (ad vndā deserti strimo-  
nis) illi<sup>9</sup> fluuij (& phibēt illū euoluisse). i. cecinisse (hęc predicta  
sub gelidis antris Illū inquā mulcentē carmine). i. domantē (tis-  
gres. & agentē). i. mouentē (querc<sup>9</sup> carmie Qualis ē philomela  
mœrens sub vmbra populea). i. in illa arbore (q̄rit foet<sup>9</sup>). i. pul-  
los amissos (q̄s dur<sup>9</sup> arator obseruās). i. p̄siderās (detraxit nido  
implumes). i. adhuc sine plumis exñtes (At illa philomela. flet  
noctē). i. tota nocte (& sedēs in ramo itegrat). i. repetit (miserabi-  
le carmē & implet loca late mestis questib<sup>9</sup>). i. q̄relis (nulla ven<sup>9</sup>)  
. i. libido (flexit animū. & nulli hymenei). i. nullę nuptię (flexere  
animū orphei. ip̄e lustrabat). i. circuibat (sol<sup>9</sup> glacies hypbore-  
as). i. scythicas (& tanaim niualē). i. frigidū illū fluuiū (& lustra-  
bat arua nūq̄ viduata). i. puata pruinis ripheis). i. horridis (q̄-  
rens). i. q̄rens (eurydicen esse raptā. atq̄ dona ditis). i. plutonis  
(eē irrita). i. nō rata (q̄ munere). i. ope (matres cyconū). i. foemine  
thracēses (sparsere p̄ latos agros iuuenē disceptū a se inter sacra  
deū). i. deoꝝ (& iter orgia). i. festa (bacchi nocturni). i. cui nocte  
sacrificat (tum q̄q̄). i. tūc etiā (cū eagri<sup>9</sup> hebrus) ille fluui<sup>9</sup> (vol-  
ueret caput resectū a marmorea). i. cādida (ceruice. ip̄a vox & fri-  
gida). i. mortua lingua vocabat (ah miserā eurydicen. aia fugiē-  
te). i. cū fugeret aia (ripe referebāt eurydicen toto flumine Pro-  
teus dixit hęc. & dedit se iactu in altū equor. & q̄). i. p̄ quā viam  
(dedit se. torsit). i. vertit (spumantē vndā sub vertice) ¶ Cycones  
sunt qdā ppl̄s in thracia p̄pe hebrū fluuiū. Ouidi<sup>9</sup>. Flumē hñt  
cycones qd̄ potū saxea reddit &c. ¶ Orgia plurali nūero sunt sa-  
cra vel festa. ¶ Hymeneus d̄r deus nuptiarū. In p̄li vero sc̄at nu-  
ptias. ¶ Oeagrus fuit rex thracię pater orphei. etiam ē fluui<sup>9</sup> in  
thracia ex q̄ hebrus oriē Vñ hebrus hic vocat̄ œagrius.

Cycones  
Orgia  
Hymene<sup>9</sup>.  
Oeagrus

At nō cirenæ. nāq̄ vltro affata timentē



GEORGICORVM FO. LXXX

Nate licet tristes animo deponere curas  
 Hec oīs morbi causa. hinc miserabile nymphæ  
 Cū quibus illa thoros lucis agitabat in altis  
 Exitium misere apibus. tu numerā supplex  
 Tende petens pacem. & faciles venerare napeas  
 Nanq̄ dabunt veniam votis. irascq̄ remittent  
 Sed modus orandi quis sit prius ordine dicam:  
 Quattuor eximios prestanti corpore tauros  
 Qui tibi nunc viridis depascunt summa licei  
 Delige. & intacta totidem ceruice iuuenas.  
 Quatuor his aras alta ad delubra dearum  
 Constitue. & sacrū iugilis demitte cruorem  
 Corporaq̄ ipsa boum frondoso desere luco  
 Post vbinoua suos aurora ostenderit ortus  
 Inferias orphi lethea papauera mittes  
 Et nigram mactabis ouem lucumq̄ reuises:  
 Placatam eurydicen vitula venerabere cesa.

¶ Nūc cyrene audita causa morbi dat modū remediū ¶ Cōstr.  
 (At cyrene) nō s̄ territa ē (nāq̄ affata ē vltro) .i. etiā (timentē) sc̄z  
 aristēū O (nate licet deponere aio tristes curas hęc) quā dixit Pro  
 teus (ē cā oīs morbi) .i. apū (Nymphę cū q̄bus illa eurydice agi  
 tabat choros in altis lucis) .i. siluis (miserūt miserabile exitium  
 apib⁹ tuis hinc) .i. ob hāc cām (tu tēde) .i. offer (supplex mune  
 ra petēs pacē. & venerare napeas) .i. nymphas (faciles) .i. q̄ faci  
 le exorant (Nāq̄ napeę dabūt veniā votis) .i. p̄cib⁹ tuis (& remit  
 tent) .i. minuēt iras suas (S̄z dicā prius ordine q̄s sit mod⁹ oran  
 di Delige) .i. elige (q̄ttuor eximios) .i. egregios (tauros prestāti  
 corpe. q̄ tauri depascunt nūc tibi) .i. rodāt carpūt (summa) id est  
 summitates (viridis licei) illius montis arcadię (& delige totidē  
 iuuecas) .i. q̄ttuor iuniores vaccas (ceruice intacta) .i. indomita  
 q̄ nondū sub iugo fuit (Cōstitue his) sc̄z victimis (q̄ttuor aras  
 ad alta delubra) .i. tēpla (dearū) .i. nympharū (& demitte sacrum  
 cruorē ex iugulis) .i. gutturib⁹ boū (& desere) .i. relinq̄ (ip̄a cor  
 pora boū frondoso luco Post) .i. deinde (vbi) .i. q̄n (noua auro  
 ra ostēderit suos ort⁹) .i. post octo dies (mittes orphi) .i. orpheo  
 (inferias) .i. sacrificia (lethea papauera) .i. q̄ obliuionē v̄l somnū  
 inducūt (& mactabis nigrā ouē. & reuises lucū) .i. rursus ibis in



LIBER QVAR TVS

Napeę

Inferię

Lucū (& venerabere euridicen placatā a te vitula cęsa), i. imolata  
 ¶ Napeę sunt nymphę siluarę, quia nape gręce sūt siluā. Seruius  
 scribit napeas easdē eē q̄ dryades vocant. & ita Virgilius accipit  
 ¶ Inferię sunt sacrificia vel victime q̄ fiunt inferis vel mortuis.

Haud mora, cōtinuo matris precepta faceffit

Ad delubra venit, monstratas excitat aras.

Quattuor eximios prestanti corpe tauros

Ducit & intacta totidē ceruice iuuēcas

Post vbi noua suos aurora induxerat ortus

Inferias orphi mittit, lucūq; reuisit

Hic vero subitū ac dictu mirabile monstrū

Aspiciunt, liquefacta boum p̄ viscera tota

Stridere apes vtero & ruptis efferuere costis

Immēsasq; trahi nubes, iāq; arbore summa

Confluere, ac lentis vnam demittere ramis

¶ Aristeus p̄cepta matris p̄ficiēs apes recupauit. ¶ Cōstr. (Mora  
 haud ē. ariste⁹ faceffit), i. vadit ad faciendum (cōtinuo p̄cepta  
 maris Ariste⁹ venit ad delubra), i. ad tēpla nymphaę. ul' ad lu  
 cū (excitat), i. struit (aras mōstratas (a m̄re Ipe (ducit q̄ttuor exi  
 mios tauros prestanti corpe. & totidē iuuēcas), i. tot vaccas (cerui  
 ce intacta), i. quā iugū nō tetigerat (Post vbi), i. deinde postq̄.  
 (noua aurora induxerat suos ort⁹. Ariste⁹ mittit inferas orphi)  
 id ē orpheo (& reuisit), i. iterę visitat (lucū Hic vero), i. tūc at (aspi  
 ciūt subitū monstrū), i. nouā rē (ac mirabile dictu), i. vt dicat. scz  
 (apes stridere p̄ liq̄facta), i. corrupta (viscera bouū in toto vtero.  
 & aspiciūt apes efferuere), i. ebullire (ex costis rupt⁹), i. dissolut⁹.  
 (& aspiciūt immēsas nubes trahi), i. examia apū volare sicut nu  
 bes (& p̄fluere), i. p̄uenire (iā i summa arbore, ac demittere vnam)  
 id ē formā vne (in lētis ramis) Nā apes ita p̄nexę herēt in arbore  
 vt videat vna eē. Iuuenal. Examēq; apū longa p̄federit vna.  
 Itē sup̄. Aut ille pedib⁹ p̄nexę ad limina pendēt ¶ Orphi, vt in  
 quit Serui⁹. ē d̄tūs grec⁹. q̄ vti ē etiā i bucolicis Orphi calliopea  
 lino &c. ¶ Lucus ē religioſa silua & alicui deo p̄secrata, dicta sic  
 q̄ luce careat.

Orphi

Lucus

Hec sup̄ aruorę cultu pecorūq; canebam

Et sup̄ arboribus; cęsar dū magnus ad altū

Fulminat euphraten bello, victorq; valētes

Per populos dat iura viamq; affectat olympo



Illo virgiliū me tempore dulcis alebat  
 Parthenope. studijs florentem ignobilis oti  
 Carmina qui lusi pastorꝝ, audaxqꝫ iuuenta  
 Tityre te patulę cecini sub tegmine fagi.

¶ Hęc ē totiꝝ opis ꝑclusio in q̄ ostēdit quis qd qn & vbi scripse  
 rit. ¶ Cōst. (Canebā hęc sup). i. de (cultu aruorꝝ). i. agros (peco  
 rūqꝫ & sup arboribꝝ eo tpe dū magnꝝ cesar Augustꝝ fulminat  
 bello ad altū euphraten). i. ꝑtra ꝑthos (& ip̄e victor dat iura ꝑ  
 populos volētes). f. ab ip̄o regi (& affectat). i. desiderat (viā olim  
 ꝑo). i. ad cœlū (Dulcis parthenope) illa ciuitas (alebat illo tpe me  
 Virgiliū florentē studijs ignobilꝝ oti). i. quiete vitę q̄ putat igꝝ  
 nobilꝝ cū sit optima (Qui lusi carmina pastorꝝ). i. scripsi bucoli  
 ca (& ego audax iuuenta). i. iuuētute (cecinite o tityre sub tegmi  
 ne patulę fagi) illiꝝ ramosę arboris. Et repetit hic primū ꝑsum  
 bucolicorꝝ. ¶ Parthenope ē nobilꝝ ciuitas cāpanię q̄ etiā neapo Parthenope  
 lis appellat Dicta at ē parthenope ab vna syrenū ibidē sepulta. Synerefis  
 ¶ Ignobilis oti. ē synerefis. i. ꝑtractio duarꝝ vocaliū in vnā sylꝫ Patulus  
 labā. ¶ Patulꝝ a um. i. patēs. amplius aptus Horatius Nec retis  
 nent patulę cōmissa fideliter auras.

Faustus Georgicorꝝ Finis  
 Index vocum litterarꝝ serie pagi  
 narumqꝫ numeris annotatus

<b>A</b>					
¶ Abydus	xi	Agite	xxiiij	Amycleus	xlvi. & lv.
Achelous	ij	Age	xxij	Amello	lxix.
Acheloius	ij	Agmen	lvij	Ambrosia	lxxvi.
Acanthus	xxvij	Ahenum	xv	Anastrophe	ix.
Acheron	xli	Alternis	vi	Angues	xi
Acerre	xxxix	Alcinous.	xxvi	Animaduerto	xxxiiij
Achantis	liij	Alnus	vij	Auius	xxxv.
Adeo	iiij	Almus	xxxv	Antes	xxxvij
Aequor	v	Alpheus	xliij	Anio	lxxv.
Aestus	vij	Alburnus	xlvi	Aonia	xliij
Aestuarē	vij	Alburnū	xlvi	Apprimus	xxvij
Aetna	xxi	Alueare	lxiiij	Apprime	xxvij
Aemathia	xxi	amurca	xi	Apricus	xliij
Aemus	xi	Ameria	xiiij	Apricari	xliij
Aether	xxxiiij	Ambages	xxxiiij	Apium	lxvij
Aesculus	xxiiij	Amator	xxxix	Aquarius	liij.
Aegyptus	lxx	Amphrysus	xliij	Argutus	xv
Afer	lv	Amycle	xlvi	Arista	ij

O I



A		B		C	
Aruū	vij	Bifalte	lix	Cça	ij
Argilla	xxix	Blatta	lxxi	Ceruleus	xx
Argillofus	xxx	Bootes	xij	Cerulus	xx.
Arctos	vij	Boreas	xvij	Ceraunia	xvi.
Arbut <sup>o</sup> arbuta	ix.	Bruma	vij	Celeus	ix.
Arma	ix	Buris v <sup>l</sup> bura	x.	Centauri	xxxix
Area	x	Bucula	xvij	Cestus	xlij
Arctur <sup>o</sup>	v. & xi.	Buccula	xvij	Centaurēū	lxxij.
Armētū	xvij. et lxx	Busiris	xlij	Cesaries	lxxij.
Aragne	lxxi	Buxus	xxxix	Cedrus	lvij.
Aranca	lxxi	Buxum	xxxix.	Cerinthe	lxv.
Armētari <sup>o</sup>	xvij. et lv	Calaber	lvij	Cerberus	lxxvij
Arcesso	lxx	Calabrya	lvij	Chonia	ij
Aristeus	lxxij	Calibes	v	Chele	iiij
Ascra	xxix	Canus	iiij	Chelyd <sup>o</sup> .xxx. et.	lvij
Ascreus	xxix	Castor	v	Chyron	lxij
Asia	lxvi.	Castorea	v	Chiragra	lij
Asilus	xlvij	Capra	xi	Chiragricus	lij
Assaracus	xlij	Cauare	xiiij	Cynips	liij
Ascanius	lij	Carina	xvij	Ciniphius	liij
Athos	xvi	Caister	xvij	Cipressus	ij
Atlāthides	xij.	Calculus	xxx	Cilindrus	x
Aurea gras	vij	Casā	xxx	Ciclopes. xxi. et.	lxix.
Auernus	xxix	Carcer	xlvi.	Cythifus	xxxvij
Austrin <sup>o</sup>	xxxij	Carceres	xlvi.	Citorus	xxxix
Aufones	xxxvij	Caucasus	xxxvij	Cinthius	xlij
Aufoni <sup>o</sup> a ū	xxxvij	Camurus	xlij	Cillarus	xlvi.
Auariū	xxxvij	Camera	xlij	Citheron	xlij
Auitus	li.	Canopū	lxxij	Cyllene	xvij
Auertor	lx	Caycus	lxxv.	Cicones	lxxix
Auerfor	lx	Carchesiū	lxxv	Circul <sup>o</sup> zodiac <sup>o</sup>	xij
Aulea	xlij	Carpathos	lxxv	Cicada	lij
Augustus	lxxi	Catuli	li.	Clitūnus	xxxvij
¶ Bacca	xv	Caurus	lij	Clanius	xxx.
Baleares	xv	Cauare	xij	Cluius	vij
Bacchus	xxij	Caudex	xxij	Cluofus	vij
Balsamū	xxvij	Castalia	lij	Cometa	xxi
Bastra	xxvij	Canalis	lij	Cōtemplator	x
Belge	l.	Campi	lij	Cothurnus	xxij
Benacus	xxix	Calathus	lvij.	Colum	xxxij
Bifidus	xxij	Calathifcus	lvij	Colare	xxxij
Bidens	xxxvi	Ceres	ij	Cœnū obscen <sup>o</sup>	lxij
Biferus	lxv	Cerealis	xlij	Compita	xxxv.



C	D	E	F	G	
Contagiū	lix	¶ Ecce	lxi	Fere	lviiij
Colurn <sup>9</sup>	xxxvij.	Elysiūm	liij	Fenile	liij
Cocytus	xlviij	Elis	v.	Fiscina	xliij
Coricus	xlviij	Eleusis	ix.	Fiscella	xliij
Cornus	xxiij	Electrum	lxi	Filix	xxx.
Cornum	xxiij	Enypheus	lxxv	Flauus	vi
Crat <sup>9</sup> uiminea	vij	Eous	xv	Flabra	xxxiiij.
Croceus	xx	Epiros	v.	Fraginus	xxiiij.
Crabro	lxxi	Epidaurus	xlviij	Fulica	xviij.
Crusta	lvi	Ephyra	xxxix	Fucus	lxviiij
Crustum	lvi	Erigone	iiij	Fundus	xxxix.
Crudus	lx.	Erictonius	xi.	Funda	ix
Crudescō	lx	Eridanus	xxi	Fungus	xviiij
Curgulio	x	Erichthoni <sup>9</sup>	xlviij	Fusus	lxxi.
Culm <sup>9</sup>	vij. & xvi.	Essedum	l	¶ Gargara	vij
Culmen	vij.	Estiua	lix	Ganges	xxviiij
Cupressus	iiij	Eumenides	pagia	Gangaride	xliij
Cucumis	lxviij	xiij. & lxxviij		Galesus	lxviij
Cunei	xli	Eurus	xviiij	Galla	lxxij
Cunctor	lxxij	Euphrates	xxij	Galbanū	lviiij
Curetes	lxviiij	Eurysteus	xliij	Georgia	lvi
¶ Dacus	xli	Eta	xxi.	Georgos	In p̄fatōne
Damme	lxi	Euubero	xli	Georgica	
Densus	xxx	Examen	lxiiij	Georgicus	
Densare	xxx	Excedo	li.	Gelidus	iiij
Delos	xliij	Exuie	lviiij	Geloni	lix. & xxviij.
Detrecto	xlviij	Exutium	lx	Geniū Genial <sup>9</sup>	xv
Deligere	xlv	¶ Fauni	ij	Genista	xxiiij
Delectus	xlviij	Far	xij	Gemma	xxv
Dedalus	lxix	Fasellus	xij	Gemascere	xxv
Demum	iiij	Fagos	xxv	Geloni	xxvi. & lix.
Deucalion	v	Fabula de Iasone		Gyrus	xlviij
Dentale	x	pagina. xviiij		Giluus	xlvi
Defrutū. xv. et lxxij		Falus	xxxix	Gleba	iiij
Deficere	lxxij	Fasces. xli	xxxix.	Glaucus	lxix. & liij
Decernere	li.	Faginus	xlx	Glomero	xvi.
Die p̄ diei	xi	Fageus	xlx	Glarea	xxx
Dicteus	xliij	Fastigiū	xxxiiij	Gluten	lxiiij
Dios	lviiij	Farrago	l	Gnosos	xij
Dodona	ix	Faus	lxviiij	Gnosia coro	xij.
Donaria	lix	Fuci	lxvi	Gurgulio	x.
Dryades	ij	Ferrugo	xxi	¶ Halirus	xxxv
Dumetum	ij	Ferus	xxiiij	Halare	xxxv





H		I		L		M	
Halcyones	ix	Intyba	viiij	Linx	Lincurius	liij	
Haurire	xlvi	Inspico	xv	Lituus		l.	
Hermus	xxviiij.	Intēpestus	xiiij.	Libra		xi.	
Hemus	xl.	Indigetes	xxiiij.	Liber		ij.	
Hetruria	xliij.	Inserere	xxv	Litus		lxvi	
Hedi	xi	Indulgētia	xxxv	Librare		lxix	
Hellespontus	xi	Inachus	xlviij	Lino		lxxi	
Hebenus	xxviij	Inferie	lxxx.	Liciūm		xiiij	
Hebrus	lxxviij	In vnguē	xxxiiij	Lybia		li.	
Hero	li	Incuruus	xli.	Lyceus		iiij.	
Hellebor <sup>9</sup>	lix	Irriguus	lxiiij	Lycaon		ix.	
Hirpica	viiij.	Io	lxviij	Lyeus		xxx.	
Hydrus	xxviij	Infula	lx	Lydia		lxx	
Hydra	xxviij	Ityrei	xxxix	Lycus		lxxv.	
Hylas	xliij	Ismarus	xxiiij	Lothos		xxvi.	
Hyades	viiij	Ister	xli. & lviij	Lolium		ix.	
Hypmeter	xv	Iuba	xlvi.	Lucrinus		xxix.	
Hymeneus. pagia		Ixion	xliiij	Luxuries		viiij.	
xl. & lxxix.		¶ Laumedon	xxiiij	Lucina		xl.	
Hydrops	lxvi	Labrum	xxiiij	Lucus		lxxx.	
Hyacinth <sup>9</sup>	lxix	Larius	xxix	Lupatum		l.	
Hydaspes	lxx	Latex	xxx	Lucifer		liiij.	
Hypanis	lxxv.	Lacuna	viiij	¶ Maia		xiiij.	
Hyalos	lxxiiij	Lappa	ix	Marmor		xiiij	
Hiulcus	xxxv.	Lapythe	xxxix.	Maturare		xiiij	
Hiulcare	xxxv	Lacena	xl	Massa		xiiij.	
Histerō pterō	x	Latona	xliij	Massicus		xxviiij	
Hippodame	xliij	Latonía	xliij	Mare super <sup>9</sup>		xxix	
Hippomanes	liij	Lacertus	lxiiij	Mare infer <sup>9</sup>		xxix	
¶ Iacchus	ix	Lacertosus	lxiiij	Marfi		xxviiij	
Iapida Iapis	lix	Lanicium	liiij	Mantua		xxx	
Iberus	lviiij	Lembus	xi	Martius		lxv.	
Incusus	xiiij	Leneus	xxiiij	Manica		lxxviij	
Idume	xliij	Lesbos	xxvi	Mapalia		lv.	
Ida	xliiij	Legumen	vi	Magalia		liij	
Ignauus	xv	Letheus	vi	Mellis		xiiij	
Ignauia	xv	Leuis Leuor	viiij	Mellicerta		xx	
Ilia	lx	Lentus	xxxix	Menstruus		xviiij.	
Ilex	liiij	Lentesco	xxxix	Mergus		xviiij.	
Ilignus	liiij	Leuus	lxiiij	Menalus		liij	
Imber	xiiij	Leua	lxiiij	Mesia		viiij	
Inguen	liij	Leander	l.	Medico		xi	
Industria	li	Legare	li	Medicor		xi.	



M		N O		P	
Medica	xij	Nidor	lvij	Pampinus	xx
Media	xxvij	Nymphē	lxxiij	Pampinare	xx
Medi	[xxvij]	Noualis le	vi	Paragoge	xx
Medicus	xxvij	Noctua	xix	Parnasus	[xxiij]
Metor	xxxij	Notus	xx	Paphus	xxiij
Merges	xlij	Nothus	xx	Paphi <sup>9</sup>	xxiij
Melampus	lxij	Noricum	lix	Palma	xxvi
Merops	lxij	Nubilus	xx	Pausia	lxx
Melisphilliū	lxv	Nubilare	xx	Parthi	xxv
Melo	lxvij	Nutrior	xxxvij	Passum	xxxvij
Metys	lxvij	¶ Obnoxio	xix	Pagus	xxxvij
Mella	lxxij	Oblimare	xlviij	Paganus	xlj
Meonia	lxxvij	Obscenus	lxij	Palestra	xlj
Meotis	lvi	Obesus	xlv	Pales	xlviij
Minerua	ij	Oculus	xxv	Paros	xlviij
Milium	xij	Oestrum	xlviij	Palearia	lxij
Mincius	xliij	Oebalia	lxvij	Pabula	lxxvij
Miletus	liij	Oeagrus	lxxix	Pallene	xxvij
Milesus	liij	Oliuum	xxiij	Panchaia	lxxxij
Mirtus	iiij	Olea	xxiij	Parthenope	lxxxij
Mirtetū	xxvij	Oliua	xxiij	Patulus	lvij
Missa	vij	Oleaster	xxxiiij	Palatum	lxxvij
Micene arg	xlviij	Oleagin <sup>9</sup>	xxiij	Panchea	xxxv
Molorch <sup>9</sup>	liij	Olympus	xiiij	Persuadere	vi
Molossia	lvij	Olimpia org	xlviij	Penetrabile	xij
Molossus	lvij	Onager	lvij	Pelusium	xij
Mustū. xv. & xxiiij		Opacus	xxiij	Pelusiacus	xiiij
Musa	xl	Opace	xxiiij	Pelion	xv
Muscus	xlviij	opobalsamū	xxvij	Pecten	xv
Muscosus	xlviij	Orcus	xiiij	Pedica	xv
Mulcrare	xljx	Ornus	xxv	Penetral	xviij
Mulsum	lxij	Orchades	xxvi	Pelops	xlj
Mulfare	lxxi	Ornithō	xxxvij	Pecuare	xlv
Multra	liij	Orpheus	lxxvij	Pernix	xlvi
¶ Naricia	xxxix	Orythia	lxxvij	Petulcus	lxviij
Narcissus	lxvij	Orphi	lxxx	Pestum	lxviij
Napeç	lxxx	Orbita	liij	Pepo	lxx
Neptunus	ij	Ossa	xiiij	Pecudes	lxx
Nereus	lxxvij	Oscillū	xxxvij	Pella	lxxiiij
Nitrum	xi	Ostrū	xli	Pelleus	lxxiiij
Nisus	xix	Ouare	xvij	Persis	lxxiiij
Nilus	lxxiiij	¶ Pan	ij	Peneus	lxxiiij
Nimbus	xvi	Panopea	xx	Phalernū	xxvi





P	Q	R	S
Phelethroniū xlviij	Pumex lxiiij	Scrops xxiiij	
Phillyrides lxij	Punicens lvi.	Scena xliij	
Philippi xxij	¶ Quadrifid <sup>9</sup> xxiiij	Scylla xix	
Philippēses xxij	Qualus xxxi	Scythia xij	
Phasis lxxv	Quarill <sup>9</sup> xxxij	Seges ij	
Phasianus lxxv	Quasillū xxxij	Segnis vi.	
Pifa l	Quinq; zone xij	Secūda mēsa xxvi	
Pilum xxi	Quadrare xxxij	Seres xxviij	
Pireā xxxi	¶ Rarus xxx	Secius xxxiiij	
Plantaria xxiiij	Rastrū vij	Serere xxxiiij	
Pleíades viij	Racemus xxiiij	Serpillū lxij	
Pleias lxxi	Radij xxvi	Serum lvij	
Platanus xxv	Radius xxxix	Siluanus ij	
Pluuius liij	Refigo lxx	Situs vi.	
Plurimus x	Relegare xix	Siliqua vi.	
Poma xiiij	Respōdere iiij	Signa duodecim xiiij	
Pontus v.	Remus xlij	Siler xxij	
Pol <sup>9</sup> Arctic <sup>9</sup> & an	Rosidus liij	Sido xl.	
tarticus xij	Romulus xlij	Sicyon xlij	
Pollux xlvj	Rostra xli	Sisyphus xliij	
Pone lxxix	rodope xvi. et lxxvij	Silarus xlvij	
Portitor lxxix	Rhesus lxxvij	Syrius lxxvij	
Portoriū lxxix	Ryphei mōtes. xij	Syneresis lxxxi	
Potnia liij	Ruo vij	Solsticium vij	
Potnias liij	Rubi xiiij	Soles xix	
Podagra liij	Ruscum xxxvij	Solibus xix	
Podagricus liij	Ruscus xxxvij	Solidus xxx	
Proserpina iiij	¶ Satyrí ij	Solidare xxx.	
Prata xv	Saltus iiij	Sonor l.	
Pretēdere xiiij	Saba v	Sorbus lvi.	
Propago xxiiij	Sabei v	Sorbum lvi.	
Proscenia xxxvij	Saturnus xvij	Spiramentum vi	
Progne lxij	Sabelli xxvij	Spiraculum vi	
Pretoriū lxx	Sarmēta xxxvij	Spira xxvij	
Priapus lxiiij	Sarranus xxxix	Spica Spíceus xvi.	
Proceus lxxvi	Sabini xlij	Sperchius xl.	
Prelum xxxi	Saburra lxx	Spadix xlvj	
Psythia lxxij	Salictum xxiij	Spinus lxxvij	
Pullus xlix	Sabellicus li.	Specimen xxxi.	
Putris iiij	Scatebre vij	Sparta lvij	
Pullulo. xxiij et xlvij	Scaber xxx	Spartata lvij	
Pullus eodē	Scorpio iiij	Squalere lxxvi.	
Pubes xlix	Scorpius iiij	Sterilis vi.	



S		T		V X Z	
Sterilefco	vi	Thetis	liij	Vesta	xxij. & lxxv.
Stipula	xvi.	Thesides	xxxviij	Veseuus	xxx
Strimonius	viiij	Thymbra	lxiiij	Vela trahere	lxviiij
Strymon	viiij	Thymum	lxiiij	Vescus	xlx
Stiua	x	Thymbre <sup>9</sup>	lxxiiij	Verbena	lxviiij
Stuppa	xv	Timauus	lix	Vellus	lvi.
Stipula	xvi	Timpanū	xxxix	Virosns	v.
Stirps	xxiiij	Tipanistes	xxxix	Vitia	vi
Stellio	lxxi	Tyrus	liij	Vimen	viiij
Stiria	lvi	Tyrins	liij	Vimineus	viiij.
Sulcus	iiij	Tithonus	xx	Virgeus	ix.
Sulcare	iiij	Tisiphone	lxij	Vindemia	lxxiiij.
Supercilium	viiij	Tmolus	v	Vinetum	lxxiiij
Sufficere	xxx	Tophus	xxx	Virgultum	lxxxv
Supinare	lxxiiij	Torn <sup>9</sup>	xxxix	Vinitor	lxxviiij
Sudus	lxv.	Tornare	xxxix	Violaria	lxiiij
Sub Ioue	lvi	Tori	xlvi	Viscum	lxiiij
Sub dio	lvi	Tria gñā dicendi		Vitulus	xlx.
Tabulariū	xli	folio primo	x	Villus	lvi.
Taxus	xxviiij	Tridens	ij	Vipera	lviiij
Tartar <sup>9</sup> iij. &	lxxiiij	Tribul <sup>9</sup> . tribula	ix	Vitte	lx.
Taburnus	lxxiiij	Trahea	ix	Vlmus	ij
Tarentum	xxx	Trifid <sup>9</sup>	lxxiiij	Vlmeus	ij
Tabulata	lxxvi	Tritura. triturare	x	Vlgo	lxx.
Tanager	lxviiij	Trapetum	xlj	Volema	lxxvi
Tabum	lx	Tros	lxiiij	Volsca.	
Tempus	iiij	Trux	lxviiij	Volitans	lxviiij
Tethis	iiij	Truculē <sup>9</sup>	lxviiij	Volutabrū	lviiij
Temo	x	Vallus	lxiiij	Vro	vi.
Tenor	lxxxv	Vber	lxxx	Vrsa minor	ix
Teda <sup>9</sup>	lxxxviiij	Ver	iiij	Vrus	lxxxviiij
Testudo	lxxxix	Veternū	viiij	Vua	lxxiiij.
Tempe	lxxxix	Vergilie	viiij	Vulgo	lx.
Tegeus	ij	Verriculū	ix	Vulcanus	v.
Tenarus	lxxviiij	vtices coeli.	lxiiij	Xilobalsamū	lxxviiij.
Tenarius	lxxviiij	Vepres	lxiiij	Zephyr <sup>9</sup> iij. &	lxxviiij.
Thyle	iiij	Vesper	lxxi	Zona	lxiiij

Finē accipit Georgicorū Virgilij opus iucūdisi  
mū iterata diligentiq; lucubratiōe (vbi op<sup>9</sup> erat) re  
cognitū. Ac in officina Henrici Quentell insigni  
charactere Colonie impressum. xv. Kalēn Februa  
rias Anno salutis supra. M. quingētesimū tercio.

1503















IL 2196  $\frac{1}{2}$

ink.

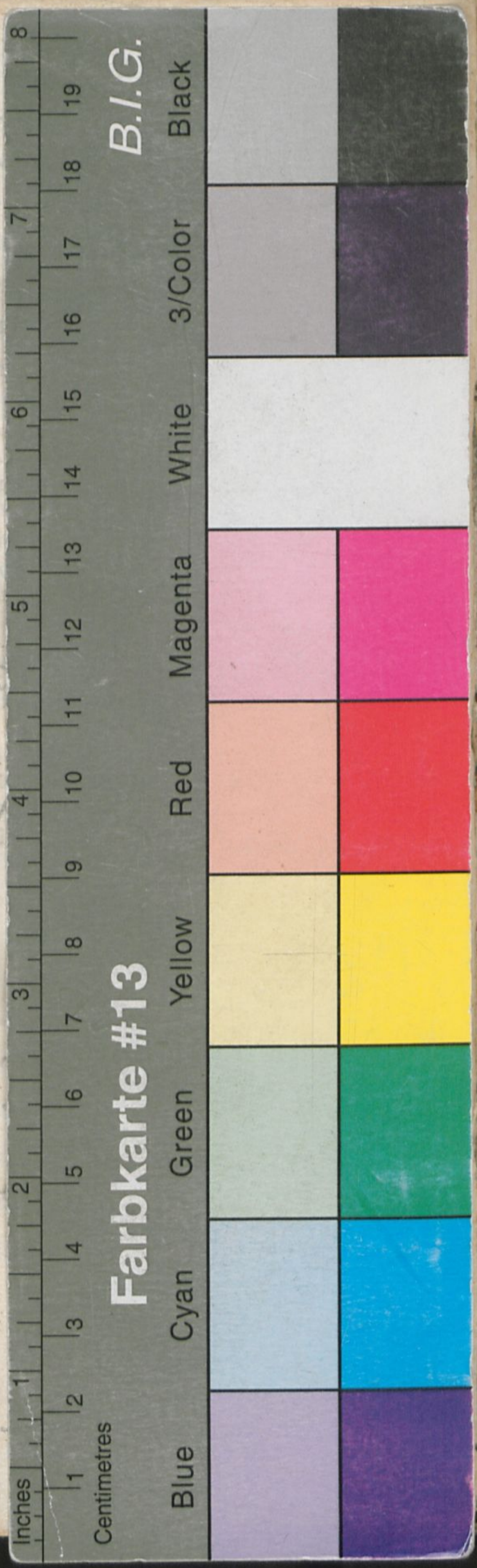
Handwritten text in a cursive script, likely a medieval manuscript. The text is written in dark ink on aged, stained paper. It appears to be a list or a series of entries, possibly related to a library or collection. The script is dense and difficult to decipher due to its cursive nature and the condition of the parchment.











*Georgicon*

**Georgicorū. P.**  
Virgilij Maronis liber cum  
nouo commētario Hermanni  
Torrentini.

Pastor q fueras pastos ad aratra iuuenos  
Titire coqe tuos scindere vt arua queas  
Inserere tūc Melibce puros pone ordine uites;  
Pastor ab amphriso tūc tibi cura boum  
Hibleis apibus statio que qz quocqz pastus  
Aptior inde locus vltima cura dabit

*[Faint, illegible text, likely bleed-through from the reverse side of the page.]*

